Monumenta Germaniae historica.
Legum sectio 1. Leges nationum Germanicarum.

LEGIS SALICAE

TEXTUS A.

Ed. Mario Krammer.

[1915]

Lex Salica.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Tabula codicum recensionis A.

A 1 = *Codex Parisiensis lat.* 4627 *s. X.*
A 2 = *Codex Sangallensis* 731 *s. VIII. ex.*
A 3 = *Codex Montispessulanus H* 136 *s. IX.*
B 4 = *Codex Parisiensis lat.* 4404 *s. IX. in.*
(quo solummodo ad Prologi textum usi sumus).

Tituli I — LXXIV Legis Salicae intra annos 486 *et* 496 *sub Chlodoveo I. rege Francorum editi sunt. Ex his primo conscripta esse videntur ea, quae tituli I. XII. XIIII. XV. XVIIII. XXV. XXVI. XXVIII. XXXVIII. XLI. XLVII. XLVIII. LXVIII. LXXI praebent (recensio α), sed non omnia, quae ibidem leguntur. Nonnulla capita recensionis α non sicut reliqua sententiis populi niti, sed a rege conscripta esse videntur, qui primum XV,* 2. 3, *deinde I,* 1. *LXVIII. LXXI inseruit. Haud multo post ceteri tituli adiecti et in eos, quos iam nominavimus, quaedam inserta sunt (recensio β). Huius demum recensionis inscriptiones quoque titulorum esse videntur. Tum intra annos* 496 *et* 507 *Chlodoveus titulos LXXV — LXXVII legi adscribi fecit, et intra annos* 524 *et* 547 *nonnulli tituli per Childebertum I. (LXXVIII—LXXXIIII) et Chlotharium I. (LXXXV—XCVIIII) reges additi sunt. Denique iussu Pippini regis quidam haec omnia penitus perlustravit et adauxit (recensio γ). Legem sic retractatam promulgari fecit Pippinus annis, ut videtur,* 763/64. *Hanc recensionem (A) antiquioribus deperditis primam praebemus.*

MONUMENTA GERMANIAE
HISTORICA
Bibliothek

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

IN[1] CHRISTI NOMINE INCIPIT PROLOGUS LEGIS SALICĘ.

Gens Francorum inclita, auctore Deo condita, fortis in arma, firma pace freta profundo in consilio, corporea nobilitas incolumna candore, forma egregia, audax, velox et aspera, a catholica fide conversa, inmunis ab herese, dum adhuc teneretur barbaro, inspirante Deo inquirens scientiae clavem, iuxta morum suorum qualitatem desiderans iustitiam, custodens pietatem, dictaverunt Salicam legem per proceres ipsius gentes, qui tunc tempore eiusdem aderant rectores, electi de pluribus viris, quattuor his nominibus[2]: Wisogastis, Bodogastis, Salegastis et Widegastis in loca cognominantia: Salechagme, Bodogagme, Widochami, qui per tres mallos convenientes, omnes causarum origines sollicite discutiendo tractatis de singulis iudicium decreverunt hoc modo. Ad[3] ubi Deo favente rex Francorum Chlodoveus, torrens et pulcher[4], primum recepit catholicum baptismum, et quod minus in pacto habebatur idoneum per celsus regis Chlodoveo et Childeberto et Chlothario fuit lucidius emendatum. Vivat qui

Prol. *l.* 1. In — Salice *om.* *B*4; In — nomine *om.* 2. 3. prolocus 2. Salice 2; Salicae 3. *l.* 2. auctorem 2. *B* 4. pacte 3. freta] fetera 2. 3. *B* 4. ‖ *l.* 3. profunda 2. 3. corporia 2. nobilitas] nubilis 2. 3; nobilis *B* 4. incolomna 2. furma 2. Aut dax 2. ‖ *l.* 4. velux 2. 3. a] ad 2. *B* 4. catolica 2. 3; catholicam *B* 4. fidem 2. *B* 4. inmunis] ęmunis 3; et munus 2. *B* 4. heresa 2. *B* 4. ‖ *l.* 5. inquerens 2. 3; inquaerens *B* 4. scientia 3; scienciam 2; scientiam *B* 4. clavem *alio atramento addit* 3. iusta 2. morem 2. 3. *B* 4. ‖ *l.* 6. iusticiam 2; iustitia 3. *B* 4. costodiens 2. 3. piaetate 3. dictaverant 3. Salica 2. 3. lege 3. proceris 2. 3. *B* 4. ‖ *l.* 7. gentis 2. 3. nunc 1. adherant *B* 4. rectoris 2. aelecti 2. vires 3. ‖ *l.* 8. hominibus 3. hodogastis *B* 4. Salicastis 2. 3. Widogastis *corr.* Widegastis 1; Widogastis 2; Widicastis 3; Wisugastis *B* 4. cognomenantia 3; cui nominancia 2. ‖ *l.* 9. Sachagme 3; Salicagme 2; Salicaime *B* 4. Bodochagme 3; Bodecagme 2; hodocaime *B* 4. Widochaamni 2; Widochagmi 3; Widucaime *B* 4. qui *om.* 3. tris 2. mallus 2. 3. convenienti omni 2. ‖ *l.* 10. originis 2; horiginis 3; origenis *B* 4. solicite 3; soliciti 2. discuciendo 2; percuciendo 3. tractatis] *intellige* tractatibus; tractantis 2. 3; tractandis *B* 4. iudicio *B* 4. *l.* 11. modum *B* 4. ad ubi] in dubi *corr.* ad ubi 3; adhuc 2. favente] favendi 2; pavendi *B* 4; sicvendi 3. Chlodovius 2. 3. *B* 4. turrens 2. 3. pulchrar 2. primus 2. 3. *B* 4. ‖ *l.* 12. recipit 3; accipit 2. catolicum 2; catholicam 3. menus in pactum habiatur hedonium 2. pactum *B* 4. habebat 1. edonii *B* 4. per celsus] *ita emend.*; perculsus 1. *B* 4; peper culsus 2; per perculsus 3. *l.* 13. reges 3. Chlodovio 2. 3. *B* 4. Chilberto 2; Cheldeberto *B* 4. Chlotthario 2; Chlotario 3. lucidius] *ita emend.*; lucidis 1. 3; lucidus *B* 4; licites 2. quis 1.

1) *De Prologo v. quae exposuimus in commentario nostro 'Zur Entstehung der Lex Salica, Festschrift Heinrich Brunner dargebracht' p.* 436 *sqq.* 448 *sqq.* 2) *Cf. Liber historiae Francorum c.* 4; *MG. Scriptores rerum Merovingicarum II, p.* 244: Tunc habere et leges coeperunt, quae eorum priores gentiles tractaverunt his nominibus: Wisowastus, Wisogastus, Arogastus, Salegastus, in villabus, quae ultra Renum sunt, in Bothagm, Salechagm et Widechagm. 3) *In his, quae sequuntur, auctor Prologi Epilogo usus est; v. infra in fine textus A.* 4) *Cf. Vita Eligii; MG. l. c. IV,* 680: rex Dagobertus torrens, pulcher et inclitus.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Francos diligit Christus[1], eorum regnum custodiat, rectores eorundem lumen suę gratię repleat, exercitum protegat, fidem monumenta tribuat, pacis gaudia et felicitatis tempora dominantium[2] dominus Ihesus Christus pietatem concedat. Hęc est, que fortes[3], dum esset robore valida, Romanorum iugum durissimum de suis cervicibus excusserunt pugnando, atque post agnitiones baptismum sanctorum martyrum corpora, quem Romani igne cremaverunt vel ferro truncaverunt vel bestiis lacerando proiecerunt, Franci super eos aurum[4] et lapides pretiosos ornaverunt.

cf. Apoc. 19, 16.

Anno[5] ter decimo regnante domno nostro Pippino gloriosissimo rege Francorum. Amen.

INCIPIUNT CAPITULA LEGIS SALICAE[6].

I. De manire.
II. De furtis porcorum.
III. De furtis animalium.

l. 1. Francus 2. 3. *B* 4. diligit] *om. B* 4; deligit 2. costodiat 2. eorundem] eorum undem 3. suae *B* 4; sui 2. gratiae *B* 4; graciam 2; gratiam 3. ‖ *l.* 2. reppellat *B* 4. exercituum 3; *post hoc verbum addita, sed tunc deleta sunt:* dominus Iesus Christus, *v. infra.* protegat] pergat 2. munumenta 3; munimenta 2; momenta *B* 4. paces 2; pacem *B* 4. gaudeat *B* 4. felicitatem 3; felicisitatem 2; filicitatem *B* 4. ‖ *l.* 3. dominancium 2. 3. Christus *om.* 2. piaetate 3. concedat] custodiat *B* 4. Haec 2. *B* 4. est] enim gens *add.* 2. 3. *B* 4; *cod.* 1 *add.* gens *supra lineam.* qui 2. ‖ *l.* 4. fortis 2. 3. *B* 4. valeda 3. iucum 2. ‖ *l.* 5. pugnandum 2. adque 2. 3. agnicionem 2; agnitionem 3; agnationem *B* 4. baptismi 2. *B* 4; baptisme 3. martirum 2. ‖ *l.* 6. quae *B* 4. igni concremaverunt 2. besteis 3. *B* 4; bisties 2. lacirando 2; laceraverunt 1. progecierunt 2. ‖ *l.* 7. France 3. labides 2. pretiosus *corr.* pretiosos 1; preciosus 2; preciosis 3; preciosos *B* 4. ornaverunt] superornaverunt *B* 4; Explicit *add.* 3; Explicit prolecus (*corr.* prolicus) legis Salice *add.* 2. ‖ *l.* 8. Anno — Amen] *ita* 3; *om.* 1; *de cod.* 2 *v. infra l.* 26. ter decimo] ter XIII decimo 3.

Cap. *l.* 10. Incipiunt — Salicae] Incipiunt capitulacionis lege Salicae 3; Incipiunt capitula legis Salice. Diae Mercoris proximo ante kalendas Novembris in anno XXVI. regni domno nostro gloriosissimo Carolo rege 2. ‖ *l.* 11. mannire 2. ‖ *l.* 13. animalium *corr. ex* ovium 1.

1) *Cf. Liber hist. Francorum c.* 13; *MG. l. c. p.* 259: Vivat rex, qui tales habet leudos. *Christus est 'rex regum et dominus dominantium', Apoc.* 19, 16. 2) *Cf. n.* 1 *et Liber hist. Franc. c.* 12; *l. c. p.* 258: confitere . . Christum . . regem omnium regum. 3) *Liber hist. Francorum c.* 1; *MG. l. c. II, p.* 241: Gens illa fortis et valida . ., *cf. etiam ibidem c.* 7; *l. c. p.* 248, *ubi de Francis per Romanos oppressis agitur.* 4) *Cf. diploma Pippini regis d. d.* 13. *Aug. a.* 762, *ubi leguntur haec verba:* templum . . . scimus auro lapidibusque exornasse, *v. etiam notam sequentem.* 5) *Scriptores diplomatum regis hoc modo diem et annum ascribere eo potissimum tempore solebant. Cf. diploma supra n.* 4 *allegatum (DK. I, nr.* 16, *p.* 21 *sqq.):* Data mense Augusti die XIII. anno XI. regnante Pippino gloriosissimo rege *et alterum d. d.* 3. *Aug. a.* 763 *(l. c. nr.* 18, *p.* 26 *sq.):* Data sub die III. non. Aug. anno XII. regnante domno nostro Pippino gloriosissimo rege. *De qua re E. Stengel benivole me certiorem fecit.* 6) *Hic index capitum antiquiori formae legis postea praepositus est. Qui hunc indicem scripsit, de ipso textu legis solummodo inscriptiones deprompsit horum titulorum: I—XVI. XXV—XXXI. XXXIIII—XXXVIII. XLVII—LIII. LVII. LXI—LXV. LXVIIII—LXXV. LXXVIIII—LXXXIII. LXXXV—C. Reliqui tituli legis tunc inscriptiones nondum habebant. In indice quaedam recensionis γ esse videntur, scilicet ad XVI:* Qui — expoliat, *ad XXV:* Qui — dederit, *ad XXVII:* Qui — movunt, *ad XXXII:* [Qui] occidit, *ad XXXIII:* [Qui] occiderit, *ad XL:* messem, *ad XLVI:* et non seminavit, *ad LXI:* [homicidiis] pecorum, *ad LXVI:* [vel] vendiderit, *ad LXXIIII:* et — interfectum, *ad LXXVIIII:* ut — dimiserit, *ad LXXXIIII:* periurasset, *ad LXXXV:* Qui — dare.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

IIII. De furtis ovium.
V. De furtis caprarum.
VI. De furtis canum.
VII. De furtis avium.
VIII. De furtis arborum.
VIIII. De furtis apium.
X. De damnum in messe vel in qualibet clausura.
XI. De servis vel mancipiis furatis.
XII. De furtis ingenuorum vel effracturis.
[XIII. De furtis servorum vel effracturis].
XIIII. De rapto ingenuorum vel mulierum.
XV. De eo, qui alterius mulierem tollit vivo marito [1].
XVI. De supervenientes vel expoliationibus. Qui hominem ingenuum expoliat.
XVII. Si quis villam alienam adsallierit.
XVIII. Si quis hominem mortuum effoderit aut expoliaverit.
XVIIII. Si quis corpus in furtu expoliaverit, antequam in terra mittatur.
XX. Si quis casa super hominem dormientem incenderit.
XXI. Si quis spicarium aut maufalum cum anona incenderit.
XXII. Si quis alterum voluit occidere et colpus fallierit.
XXIII. Si quis hominem ingenuum de fuste percusserit.
XXIIII. Si quis ad regem hominem innocentem absentem accussaverit.
XXV. De maleficis. Qui alteri herbas dederit.
XXVI. De manu mulieris stringenda.
XXVII. De nave. Qui sine permissu domini sui movunt.
XXVIII. De asco deintro clave furato.
XXVIIII. De furtu in molino commisso.
XXX. De eo, qui alterius exclusa rumpit.
XXXI. De homicidiis parvulorum.
XXXII. De femina, postquam infantes habere coeperit. [Qui] occidit.
XXXIII. De femina post media etate. [Qui] occiderit.
XXXIIII. De neglegentiis parvulorum.

l. 1. caprarum *corr.* ovium 3. ‖ *l.* 2. canum *corr.* caprarum 3; cabrarum 2. ‖ *l.* 6. abium 2. *l.* 7. damno 3. qualibit 2. 3. ‖ *l.* 8. mancipies 2. ‖ *l.* 9. effractoris 2; efraturis 3. ‖ *l.* 10. XIII — effracturis] *add. sec. cod.* 2. *Codd.* 1 *et* 3 *haec non praebent, qua de causa in sequentibus alias numerant.* effractoris 2. ‖ *l.* 11. raptum 2. ‖ *l.* 12. eo] his 2; *om.* 3. mulierem] *ita emend.;* mulierum 1; muliere 2. 3. tollit — marito] tullerit 3. ‖ *l.* 13. superventis 2. 3. expoliacionebus 2; expoliacionibus 3. Qui *om.* 3. *l.* 15. Si quis] in *add.* 3. alinam 1. adsallierit] adsaliret aut expoliaveret 2. ‖ *l.* 16. effoderit — expoliaverit] exfodiret 2. expoliat *corr.* exfodiet 3. ‖ *l.* 17. furtum expoliaveret 2. terre mitatur 2. *l.* 18. casa] casam 2; *om.* 3. dormientem] casa *add.* 3. ‖ *l.* 19. espicarium 3. mafolum 2. 3. annona 2; anona *corr.* annona 3. ‖ *l.* 20. adulterum 3. voluerit 2. 3. colepus *corr.* colpus 3; colibus 2. faliret 2. *l.* 21. ingenuo hominem 3. furtu *corr.* fuste 3. ‖ *l.* 22. ad regem *om.* 2; ad rege 3. innocentem] innocente 3; ad regem *add.* 2. absentem *om.* 2; absente 3. accusat 2; acussat 3. ‖ *l.* 23. maleficiis 2. alterius erbas 2. 3. dediret 2; dederint 3. ‖ *l.* 24. manum 2. mulieres 3. extringenda 2. ‖ *l.* 25. Qui] que 3. permisso 2. movet 2. ‖ *l.* 26. deint̄ 1. 3. clavo 1. ‖ *l.* 27. furtis 2. comissis 2; conmissis 3. ‖ *l.* 28. eo] his 2; *om.* 3. sclusa 2. ‖ *l.* 29. humicidiis 2. ‖ *l.* 30. infantis habet 2. coeperit *om.* 2; cepit 3. occiderit 2. 3. ‖ *l.* 31. medietate 2; media aetatem 3. ‖ *l.* 32. necligentias 3; neglienciis 2. parvolorum 2. 3.

1) *Capita* 8. 5. 6. 9. 10 *tituli XIV legis nostrae quondam proprium titulum effecisse videntur, v. infra p.* 17, *n.* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXXV. De puero tonsorato.
XXXVI. De adulteriis ancillarum.
XXXVII. De libertis dimissis ingenuis.
XXXVIII. De furtis diversis.
XXXXVIIII. Si quis messem alienam meterit.
XL. Si quis de campo alieno messem furaverit.
XLI. Si quis prato alieno furaverit et secaverit.
XLII. Si quis vineam alienam vindimiaverit.
XLIII. Si quis in orto alieno ingressus fuerit.
XLIIII. Si quis retem de aqua furaverit.
XLV. Si quis de screunam, qui clavem habet, aliquid furaverit.
XLVI. Si quis campo alieno araverit et non seminavit.
XLVII. De elogationibus.
XLVIII. De debilitatibus.
XLVIIII. De convitiis.
L. De via lacina.
LI. De ligaminibus ingenuorum.
LII. De venationibus.
LIII. De sepibus.
LIIII. De hominem, qui per alienam messem erpicem traxerit.
LV. Si quis alienam messem expalmitantem transierit.
LVI. Si quis per malo ingenio in curte aut in casa in furtum aliquid miserit.
LVII. De homicidiis servorum vel expoliationibus.
LVIII. Si quis servum alienum batterit.
LVIIII. Si quis servus hominem ingenuum occisserit.
LX. Si quis homo ingenuus litum alienum expoliaverit.
LXI. De quadrupedis [1] pecorum, si hominem occisserit.
LXII. De vestigio minando.
LXIII. De furtis caballorum.
LXIIII. De caballo alieno extra permisso domino suo ascenso vel excortato.
LXV. De plagatoribus.
LXVI. Si quis servus alienus furatus fuerit [vel] vendiderit.

l. 1. tunsorato 2. ‖ *l.* 2. alteriis 3. ‖ *l.* 3. libertus ingenuios demissus 2. demissis 3. ‖ *l.* 5. aliena 2. metit 2; medit 3. ‖ *l.* 6. de] *om.* 2; messem *hic add.* 1. messem] *hic add.* 3; *om.* 1; lino 2. furaveret 2. *l.* 7. prado 2. furaverit et *om.* 2. 3. segaverit 2. ‖ *l.* 8. viniam 2. alienam] in furtum *add.* 2. vindmiaverit 2; vindemiaverit 3. ‖ *l.* 9. in — alieno] ortum alienum 2. alieno] in *add.* 3; in furtum *add.* 2. egressus 2. *Hic titulus indicis in codice* 2 *legitur ante* Siquis vineam *etc.* ‖ *l.* 10. aqua] aquam 3; de anquilis de flumen 2. ‖ *l.* 11. de *om.* 2. screonam 2; screona 3. aliquid furaverit] infregeret 2. ‖ *l.* 12. arraverit 3. et — seminavit *om.* 2. seminaverit 3. ‖ *l.* 13. aelogacionibus 2; logationibus 3. ‖ *l.* 14. dibilitatibus 2; dibeletatibus 3. ‖ *l.* 15. conviciis 3; convicies 2. ‖ *l.* 17. legaminibus 3. ‖ *l.* 18. venacionibus 2. ‖ *l.* 20. De — qui] Siquis 2. hominem 3. qui] que 3. alienam — erpicem] aliena messe erpece aut carro 2. ‖ *l.* 21. Si quis] per *add.* 2. 3. alienam *om.* 2 messe 2. expalmitante 2; expalmetantem 3. transierit] sine via semita fecerit 2. ‖ *l.* 22. per — ingenio] per mallo ingenuo 3; *om.* 2. aut] vel 2. casa] per malo ingenio *add.* 2. furto 2. 3. ‖ *l.* 23. humicidiis 2. expoliacionibus 2; expolicationibus 3. ‖ *l.* 24. alienus 3. battit 3; baptit 2. ‖ *l.* 25. ingenuum] alienum 1. occiserit 2. 3. ‖ *l.* 26. letum 2. ‖ *l.* 27. quatropedis 2. pecorum *om.* 2. se 2. occiserit 2. 3. ‖ *l.* 28. vistigio 2. menando 2. 3. ‖ *l.* 30. domini sui 2. 3. vel] aut 2. 3. excurtato 3; scurtato 2. ‖ *l.* 31. placatoribus 2. ‖ *l.* 32. vendiderit] *om.* 2. 3, *v. titulum sequentem.*

1) *Hic* homicidiis *omissum esse videtur. Verba* homicidiis pecorum *indici postea inserta sunt (v. supra p.* 4, *n.* 6*), ut pro* quadrupedis *ponerentur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXVII. Si quis hominem ingenuum plagaverit.
LXVIII. Si quis servus in furtu fuerit inculpatus.
LXVIIII. De homicidiis ingenuorum.
LXX. De homicidiis in contubernio factis.
LXXI. De homicidio a contubernio facto.
LXXII. De hominem in hoste occisso.
LXXIII. De conpositione homicidii.
LXXIIII. De homine ab inimicis truncato et post interfectum.
LXXV. De homine de bargo vel de furca dimisso.
LXXVI. De expoliata ecclesia.
LXXVII. De basilica incenduta.
LXXVIII. De presbiteris vel diaconibus interfectis.
LXXVIIII. De reipusse, ut[1] solet homo mori et viduam dimiserit.
LXXX. De migrantibus.
LXXXI. De afaetumię.
LXXXII. De filtorto.
LXXXIII. De falso testimonio.
LXXXIIII. Si quis alicui fuerit inputatum, periurasset.
LXXXV. De testibus. Qui necesse testibus habuerit dare.
LXXXVI. De fides factas.
LXXXVII. De eo, qui grafionem ad res alienas iniuste invitaverit.
LXXXVIII. De rem praestata.
LXXXVIIII. De manu de enio redemenda.
XC. De eo, qui grafionem occisserit.
XCI. De eo, qui ad mallum venire contempserit.
XCII. De racimburgiis.
XCIII. De alodis.
XCIIII. De eo, qui se de parentilla tollere vult.
XCV. De aroena.
XCVI. De ereburgio.
XCVII. De eo, qui filia aliena sponsaverit et se retraxerit.
XCVIII. De eo, qui alterum in puteum aut in pelagum inpinxerit.
XCVIIII. De terra condemnata.
C. De crinecruda, que paganorum tempore observabant.

l. 1. plagaverit] placaverit 2; plagaverit aut 3; hoc est vindederit *add.* 2. 3. ‖ *l.* 2. inc. f. in f. 1. furtum 2; furto 3. ‖ *l.* 3. humicidiis 2. ‖ *l.* 4. humicidio 2. contuberniis 1. facto 3; factom 2. ‖ *l.* 5. humicidio ad 2. facta 2. ‖ *l.* 6. homine 2. 3. oste 2. occiss 2. 3. ‖ *l.* 7. compositione 3; conpusicione 2. homicidie 3; humicidium 2. ‖ *l.* 8. hominem 1. postea 3; pustia *corr.* postia 2. interfecto 3. *l.* 9. barga 3. vel de furca *in* 2 *post* dimisso. fur 1. demisso 2. 3. ‖ *l.* 10. *Hic titulus est LXXVII. in* 2. eclesia 2. ‖ *l.* 11. *Hic titulus est LXXVI. in* 2. incenduda basilica 2. ‖ *l.* 12. prbt 1; prbs 2; prb 3. diaconus interfectus 2. ‖ *l.* 13. reiposse 3. solit 3. moriens 2. 3. et *om.* 2. vidua 3. demiserit 2. 3. *l.* 15. affatumire 3; fatumiris 2. ‖ *l.* 16. filio torto *corr.* filo torto 1. ‖ *l.* 17. testimunio 2. ‖ *l.* 18. Si quis] Se 2. inputatum] inpotatum quod 2. 3. periurassit 3. ‖ *l.* 19. qui] que 2. necesse testibus] *e. con.;* necessitatibus 1; necessaria 2. 3. ‖ *l.* 20. fede facta 2. ‖ *l.* 21. aliena 2. iniusti 2. 3. ‖ *l.* 22. prestata 3; prestatam 2. ‖ *l.* 23. mano 2. 3. inio 3. ‖ *l.* 24. grafione 2. occiserit 2. 3. ‖ *l.* 25. mallo 3. contemserit 3. *l.* 26. recemburgiis 2; rachinburgies 3. ‖ *l.* 27. alodes 2. ‖ *l.* 30. hereburga 3; recemburgie 2. ‖ *l.* 31. filiam alienam 2. spunsaverit 2. 3. ‖ *l.* 32. pucium 2. 3. pellagum 3; pelicum 2. inpincxerit 2; inphixerit 3. *l.* 33. condempnata 2. ‖ *l.* 34. crinecruda] *ita emend.;* crimine crudę 1; crenecruda 2; chrenecruta 3. que] qui ad 2; qui a 3. pagano 2. teporae 3. observabant] *ita* 2; observabunt 1. 3. *Cod.* 1 *add.:* C. Incipiunt chunnas; *cod.* 2 *add.:* Deo gracias expliciunt capitula.

1) *Cf. Lex Burg. XXIV,* 1 *et Thesaurus linguae latinae I, p.* 905.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

INCIPIT LEX SALICA.

I. De manire[1].

1. Si quis ad mallum[2] legibus dominicis mannitus[3] fuerit et non venerit, si eum sunnis[4] non detenuerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Ille[5] vero, qui alium mannet et ipse non venerit, si eum sunnis non detenuerit, sol. XV cui[6] mannuit conponat.

II.[7] De furtis porcorum.

1. Si quis porcellum lactantem de franne[8] furaverit et ei fuerit adprobatum, sol. III culpabilis iudicetur.

INCIPIT — SALICA] *ita* 1; In nomine domini nostri Iesu Christi incipiunt titulus legis Salice 2; *om.* 3.

I. *l.* 2. I] Primus titulus. I. 1. mannire 2.

1. *l.* 3. manitus 3. venuerit 2. se 2. ‖ *l.* 4. detenuerit] sunt din. DC qui faciunt *add.* 1.

2. *l.* 5. Illi 2. alio 2. 3. manit 2; manet 3. ipsi 2. se 2. ‖ *l.* 6. detenuerit] sunt din. DC qui faciunt *add.* 1. cui] ei cui 2. 3. manuit 2. 3.

II. 1. *l.* 8. purcellum 2. lactentem 2. cranne 2. furaverit] mal. chranne chalti rechalti *add.* 2; mal. chramne chalti redialti *add.* 3; malb. chrinne chulti s. d. CXX q. f. *add.* 1.

1) *De ortu ac compositione Legis Salicae v. quae supra p.* 2 *exposuimus. Tituli I c.* 1 *recensionis α et quidem a Chlodoveo adscriptum esse videtur. De capite* 2 *v. infra n.* 5. 2) *'Mallus' in lege nostra significat iudicium. Hoc verbum idem est atque got. 'maþl' = 'Versammlung, Markt', scand. 'mál' = 'Rede', anglosax. 'maeðel' = 'Versammlung', germ. 'mahal' = 'Versammlung, Vertrag'. V. Kluge, 'Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache^{7}' p.* 167 *s. v. 'Gemahl'; Brunner, 'Deutsche Rechtsgeschichte' I^2, p.* 175 *sq.; Grimm, 'Deutsche Rechtsaltertümer' p.* 746; *infra p.* 20, *n.* 3 *('mallare') et p.* 47, *n.* 8 *('amallus').* 3) *'Mannire' = 'manôn, mahnen'. V. Grimm l. c. p.* 842; *Müllenhoff apud Waitz, 'Das alte Recht der salischen Franken' p.* 289. *'Mannire legibus dominicis' significat: aliquem lege dominica vel regia, id est Lege Salica, laudata in ius vocare; cf. infra tit. LXVIII,* 1 *et quae ibi annotavimus.* 4) *Legitimum impedimentum, 'echte Not'; cf. Diez, 'Etymologisches Wörterbuch der romanischen Sprachen' p.* 297: *'essoine'. V. Grimm l. c. p.* 847 *sq.; Müllenhoff l. c. p.* 293; *Brunner l. c. II, p.* 335 *sq.* 5) *Hoc caput recensionis β esse videtur.* 6) *Qui recensionem β scripsit, secundum Legem Visigothorum, qua multum usus est, putavit semper integram compositionem adversario et ideo fredum praeter eam regi solvendam esse, quod autem minime iuris Francorum erat, ut apparet ex titulo LXXXV,* 2. *Cf. Brunner I^2, p.* 230 *sq.; II, p.* 621 *sqq. et infra titulos XIII. XIIII,* 2. *XVIIII. XXVIII. XXXIII. LVIII. LX.* 7) *Tituli II—XI recensionis β sunt, v. supra p.* 2. 8) *Pro 'franne' in versione Germanica legis s. IX. scripta (v. infra) legitur 'stigu', quod stabulum significat; v. Graff, 'Althochdeutscher Sprachschatz' VI, p.* 624 *sq. Textus recentiores scribunt 'chranne'. Cf. infra in tit. XX: 'maflo, mafolum' et B tit. XVI,* 2: *'magalum, machalum' et in tit. XVIII,* 2: *'naufum' et B tit. LV: 'naucho, nauco'; v. Meyer-Lübke, 'Grammatik der romanischen Sprachen' I, p.* 38.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si[1] quis porcellum furaverit, qui sine matre vivere possit, et ei fuerit adprobatum, sol. I culpabilis iudicetur excepto[2] capitale et dilatura[3].

3. Si quis bimum porcum furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

4. Si quis verrum furaverit, sol. XVIIſ culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

5. Si quis scrovam ducariam furaverit, sol. XVIIſ culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

6. Si quis maialo[4] sacrivo furaverit et ille, qui illum perdidit, cum testibus potuerit adprobare, quod sacrivos fuisset, hoc[5] est votivus, sol. XVIIſ culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

7. Si quis maiale, qui sacrivus non fuerit, furaverit, sol. XV excepto capitale et dilatura.

8. Si quis de gregem quindecim porcus furaverit, sol. XXXV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

9. Si quis XXV[6] porcus furaverit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura. Qui lex[7] usque quinquaginta porcus excepto capitale et dilatura unum iudicium terminantur.

II. 2. *l.* 1. purcellum 2. matrem 3. possit] mal. himnes theca *add.* 2; mal. hymnis thetica *add.* 3; malb. hymnis thetica s. d. XL q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 2. sol. uno 3. delatura *semper* 3.

3. *l.* 3. furaverit] mal. inzimis suiani *add.* 2; mal. inzimus sinani *add.* 3; malb. ingismus suianni id est *add.* 1. LXV 1.

4. *l.* 5. furaverit] mal. christiano *add.* 2. 3; malb. christiano s. d. DCC q. f. *add.* 1.

5. *l.* 7. scroam 2. ducaria 2. furaverit] mal. reo dimia *add.* 2. 3; mald. reo demia s. d. DCC q. f. *add.* 1.

6. *l.* 9. maiale 3. sagrivo 2. illi 2. 3. perdidit] perdedit 3; hoc *add.* 2. 3. ‖ *l.* 10. sacrivus 3; sagrivus 2. fuisset] fuissit 3; mal. bartcho caimo *add.* 2; mal. bartcho cahimo *add.* 3; malb. bracho cahimo s. d. DCC q. f. *add.* 1.

7. *l.* 12. maialo 2. sagrivus 2; sacrivos 3. furaverit] mal. bartho sive babani *add.* 2; mal. bartho sive badiani *add.* 3; malb. bratho sive babane s. d. DC q. f. *add.* 1.

8. *l.* 14. quindecim] XII 2. furaverit] mal. taxaca *add.* 2. 3; malb. taxaca s. d. MCCCC q. f. *add.* 1.

9. *l.* 16. XV 2. furaverit] mal. sunnista *add.* 2; mal. sonnista *add.* 3; malb. sunista s. d. IIMD q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 17. Quae 3. quinquagenta 2. ‖ *l.* 18. unum] omnium 1; uno 3. iudicio 3. terminentur 2.

1) *Hoc caput recensionis γ est.* 2) *Verba* excepto — dilatura *semper recensionis γ sunt, sed* capitale, *quod damnum significat, iam in recensione β legebatur, v. infra X et alias.* 3) *Dilatura* = *'Verzugsbusse'; cf. Grimm apud Merkel, Lex Salica p. LXXXV sq. In versione Germanica pro dilatura scribitur 'wirđjūn'* = *'Weigerungsbusse'; v. Brunner l. c. II, p.* 624, *n.* 2. 4) *Maialis* = *verris castratus; cf. Schramm, 'Sprachliches zur Lex Salica (Marburger Beiträge zur Romanischen Philologie' III) p.* 57 *sq., ubi de aliorum quoque animalium in lege nostra memoratorum nominibus tractatur.* 5) *Verba* hoc — votivus *et c.* 7 *recensionis γ esse puto. Ab hominibus piis pecora quaedam vovebantur, quae 'votiva' dicebantur et 'sub ditione basilicae erant' et, ubi necessitas institit, basilicae dabantur; v. quae annotat editor ad Gregor. Turon., De virtutibus S. Iuliani c.* 31; *MG. SS. rerum Merovingicarum I,* 577. 6) *Viginti quinque porci (cum verre et 'scrofa ducaria') vel duodecem vaccae (cum tauro 'grege regente') vel nonnullae equae (cum admissario; numerus non constat equarum, v. infra LXII,* 3 *et ibidem p.* 33, *n.* 7) *vel quadraginta oves (cum ariete) efficiunt gregem. Cf. tit. III,* 4. 5. *IIII,* 4. *V. etiam Lex Ribuaria XVIII,* 1; *Lex Alamannorum LXVII. LXVIII. LXXII. LXXIII; Inama-Sternegg, 'Deutsche Wirtschaftsgeschichte' I², p.* 50. 115. 7) *Verba* Qui lex *usque ad* terminantur *recensionis γ esse videntur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

III. De furtis animalium[1].

1. Si quis vitulum lactantem furaverit, sol. III culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si quis anniculum usque ad bimatum furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Si quis bovem aut vacam furaverit, sol. XXXV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

4. Si quis taurum grege regente furaverit, hoc[2] est trespellium[3], qui de tres villas[4] communes vacas tenuerit et numquam iunctus fuisset, sol. XLV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

5. Si quis XII animalia furaverit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur excepto[5] capitale et dilatura et usque ad XXV unum iudicium terminantur.

IIII. De furtis ovium.

1. Si quis agnum furaverit, den. VII. culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si quis anniculum vel bimum vervicem[6] furaverit, sol. III culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Certe si duos aut tres furaverit, sol. XXXV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura. Qui numerus usque ad XL vervices convenit observare.

4. Si quis vervices XL aut amplius furaverit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

III] II 1. 3. 1. *l.* 2. lactentem 2. furaverit] mal. podor aut friocho *add.* 2; mal. pordor aut friocho *add.* 3; malb. podor aut fricho s. d. CXX q. f. *add.* 1.

2. *l.* 4. anniculam *corr.* anniculum 3; annuculum 2. furaverit] mal. thinzimus podor *add.* 2; mal. thinzimus pordorsum *add.* 3; malb. thinzimus podor s. d. DC q. f. *add.* 1.

3. *l.* 6. vaca 2; vaccam 3. furaverit] mal. podor *add.* 2. 3; malb. podor s. d. MCCCC q. f. *add.* 1. XV 2.

4. *l.* 8. gregem 2. 3. regentem 2. 3. trispellium 3; trispilium 2. que 2. tris 2. ‖ *l.* 9. comunes 2; cummunis 3. vaccas 3. tenueret 2. fuisset] fuissit 3; mal. chegmeneteo *add.* 2. 3; malb. chegmeneceo s. d. MDCCC q. f. *add.* 1.

5. *l.* 11. furaverit] mal. sonesta *add.* 2; mal. sonista *add.* 3, malb. sonista s. d. IIMD q. f. *add.* 1. *l.* 12. ad *om.* 2. XX 1; XXXV 2. terminentur 2.

IIII] III 3. 1. *l.* 14. furaverit] mal. leve *add.* 2. 3; malb. leve *add.* 1. din. 3; dinarius 2. VII] qui faciunt *add.* 1.

2. *l.* 16. annuculum 2. 3. binum 2. verbecem 2. furaverit] mal. inzimis *add.* 2; mal. inzimus *add.* 3; malb. ingzimus s. d. CXX q. f. *add.* 1.

3. *l.* 18. se 2. 3. tris 2. furaverit] furaveret 3; mal. fetus cetho *add.* 2; mal. fetus chetho *add.* 3; malb. fretus chaeto s. d. MCCCC q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 19. ad *om.* 2. quadraginta 3; quadragenta 2. vervices *om.* 2. convenit] sonvinit 2. observare] obrevare 2.

4. *l.* 20. quinquaginta vervices 3; quinquagenta verbicis 2. furaverit] mal. feto *add.* 2; mal. feto *add.* 3; malb. fretho s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

1) *Hoc verbum in Lege Salica sicut in antiqua Francogallica lingua boves solummodo significat; v. Schramm l. c. p.* 53 *sqq.* 2) *Verba* hoc est — fuisset *recensionis γ esse videntur. Cf. etiam Lex Alamann. B. LXXV.* 3) *'Trespellius' = triplus; cf. Grimm apud Merkel l. c. p. LXIII et Kern apud Hessels, Lex Salica, 'Notes'* § 260. 4) *Villa = vicus. V. infra p.* 18, *n.* 10. *Aliter v. Inama l. c. p.* 50. 5) *Verba* excepto — terminantur *recensionis γ sunt; v. supra II,* 9. 6) *vervex = 'Schaf', francogall. 'brebis'; cf. Diez l. c. p.* 48 *et Schramm l. c. p.* 62.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

V. De furtis caprarum.

1. Si quis tres capras furaverit, sol. III culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si quis super tres capras furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

VI. De furtis canum.

1. Si quis[1] seusum magistrum[2] furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si quis veltrum[3] agutario[4] furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Si quis canem pastoralem furaverit, sol. III culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

VII. De furtis avium.

1. Si quis[5] acceptorem de arbore[6] furaverit, sol. III culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si quis acceptorem de pertica furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Si quis acceptorem deintro clave furaverit, sol. XLV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

4. Si quis spervario furaverit, sol. VI culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

V. *l.* 1. fur 3. cabrarum 2.

1. *l.* 2. tris 2. cabras 2. furaverit] mal. aper *add.* 2; mal. haper *add.* 3; mal. aper s. d. CXX q. f. *add.* 1.

2. *l.* 4. quis *om.* 2. 3. tris 2. cabras 2. furaverit] mal. chanchurda *add.* 2. 3; malb. chanchus s. d. DC q. f. *add.* 1.

VI. 1. *l.* 7. siusum 2; seusium 3. furaverit] mal. phuuuichus cornutum nechana *add.* 2; mal. fhuuuichuus curnutu nechana *add.* 3; malb. fluuuicushus cornutu nechanna s. d. DC q. f. *add.* 1. sol. XII 3.

2. *l.* 9. uueltrum 2. agatario 1; acutarium 2. furaverit] mal. chunovano *add.* 2. 3; malb. chunabana s. d. DC q. f. *add.* 1.

3. *l.* 11. pasturalem. furaverit] vel occiserit *add.* 2; aut occiserit *alio atramento super lineam add.* 3; *deinde* mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leudardo s. d. CXX q. f. *add.* 1.

VII. 1. *l.* 14. aceptorem 3. mal. hocticla *add.* 2. 3; malb. hocticla s. d. CXX q. f. *add.* 1.

2. *l.* 16. aceptorem 3. furaverit] aut occiserit *alio atramento add., sed postea del. cod.* 3; mal. veganus antete *add.* 2. 3; malb. veganus antete s. d. DC q. f. *add.* 1. sol. XII 3.

3. *l.* 18. clavem 2. 3. furaverit] mal. orthofugia *add.* 2; mal. ortofugia *add.* 3; malb. ortofugia s. d. MDCCC q. f. *add.* 1. sol. LXV 3.

4. *l.* 20. sprevario 1; isparvario 3; sparvarium 2. furaverit] mal. sundulino *add.* 2; mal. sondolino *add.* 3; malb. sundelino s. d. CCXL q. f. *add.* 1. VI] III 2. 3.

1) *Cum hoc capite cf. Lex Burgundionum XCVII et Lex Baiuwariorum XX, quae his locis antiquiore Legis Salicae forma nituntur. Auctorem Legis Baiuwariorum hic et in sequentibus titulis ex illa fonte hausisse iam monuit E. von Schwind, 'Kritische Studien zur Lex Baiuvariorum II; Neues Archiv' XXXIII,* 644. 2) *'Seusus magister' est canis doctus de Segusia seu de Segusiavis, Galliae civitatibus, oriundus, cf. Schramm l. c. p.* 50 *sq. (aliam opinionem profert Müllenhoff l. c. p.* 293*).* 3) *Vox gallica = 'schnelllaufend'; cf. Schramm l. c. p.* 51 *sq.; Diez l. c. p.* 339. 4) *'Agutarius', rectius 'acutarius' = actuarius; cf. Thesaurus linguae latinae I, p.* 448*; Schramm l. c. p.* 52. 5) *Cum hoc titulo cf. Lex Burg. XCVIII, Lex Baiuw. XXI, Ed. Rothari* 317, *quorum auctores antiquiorem Legis Salicae formam adhibuerunt. De nominibus avium v. Schramm l. c. p.* 62 *sqq.* 6) *Cf. infra p.* 15, *n.* 6.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

5. Si quis ansera domestica aut aneta furaverit, sol. III culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

6. Si quis coccum aut gallina furaverit, sol. III culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

7. Si quis grui aut cicenum domesticum furaverit, sol. III culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

8. Si quis aucellum de trapa[1] furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

VIII. De furtis arborum.

1. Si quis[2] pomario[3] domestico capulaverit[4] aut involaverit, sol. III culpabilis iudicetur.

2. Si quis pomario domestico intus in curte aut in horto vel vinea capulaverit aut furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

3. Si quis in silva materium[5] alienum capulaverit aut furaverit aut incenderit, sol. XV culpabilis iudicetur[6].

4. Si quis in silva alterius ligna[7] furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

VIIII. De furtis apium.

1. Si quis apem deintro clavem furaverit aut amplius, si tectus super eas fuerit, sol. XLV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

VII. 5. *l.* 1. *Hoc caput om.* 2. aut] au 1. aneda 3. furaverit] mal. sondolino *add.* 3; malb. sundelino s. d. CXX q. f. *add.* 1.

6. *l.* 3. *Hoc caput om.* 1. cocco 2. galina 2. furaverit] mal. cannas vivido et solamphinam *add.* 2; annas uuido et solampinam *add.* 3.

7. *l.* 5. grivo 2. cecino 2; cicino 3. domestico 2. 3. furaverit] mal. ortifucla *add.* 2. 3; malb. hortifuda s. d. CXX q. f. *add.* 1.

8. *l.* 7. aucello 2. trappa 2. 3. furaverit] mal. hacfala *add.* 2; mal. acfalla *add.* 3; malb. hacfalla s. d. DC q. f. *add.* 1. iudicetur] excepto capitale et dilatura *add.* 1 *solus.*

VIII. *l.* 8. arborem 3.

1. *l.* 9. pummario 2. cappollaverit 3. involaverit] s. d. CXX q. f. *add.* 1.

2. *l.* 11. pummario 2. intus in] in 2; intus 3. orto 2. 3. vel] in *add.* 2. 3. vinia 2. cappulaverit 3. ‖ *l.* 12. furaverit] involaverit 2. 3; s. d. DC q. f. *add.* 1. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 2. 3.

3. *l.* 13. aut furaverit *om.* 2. furaverit] involaverit 3. incenderet 2; mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leudardi s. d. DC q. f. *add.* 1.

4. *l.* 15. furaverit] involaveret 2; mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leodardi s. d. DC q. f. *add.* 1.

VIIII. *l.* 16. abium 2.

1. *l.* 17. abem 2. intro 3. si tectus] sedatus 3. se 2. eos 3. ‖ *l.* 18. fuerit] mal. antedio holecardo *vdd.* 2; mal. antedio holecharde *add.* 3; malb. antedeo elecharde s. d. MDCCC q. f. *add.* 1. XV *corr.* XLV 3.

1) *Id est de decipula, francogall. 'trappe' (cf. 'attrapper'); v. Diez l. c. p.* 325. 2) *In titulis VIII—X scribendis auctor recensionis β antiquissimam Legem Visigotorum (Codicem Euricianum) adhibuit; cf. Lex Vis. VIII,* 3, 1: Si quis inscio domino alienam arborem inciderit: si pomifera est . . si oliva . . si glandifera . . si vero alterius generis sunt . . quia, licet non habeat fructum, ad multa tamen commoda utilitatis preparant usum; *cf. Lex Baiuw. XXII,* 1. 2, *cuius auctor hic et Legis Salicae antiquiore forma et Codice Euriciano usus est. V. praeterea Lex Burg. XXVIII,* 2; *Ed. Roth.* 300—302. 3) *Id est arborem, non hortum pomiferum.* 4) capulare = *incidere; v. infra p.* 20, *n.* 9. 5) *Id ęst arborem, qui fructum non habet.* 6) *Cf. etiam cum hoc capite Lex Baiuw. XII,* 11. 7) *Cf. Lex Vis. VIII,* 3. 8: Si quis aliquem comprehenderit, dum de silva sua cum vehiculo vadit et circulos ad cupas aut quecumque ligna . . asportare presumat . .

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si quis[1] unum vasum ad apis aut amplius foras tectum furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

X. De damno in messe vel in qualibet clausura.

1. Si quis[2] animal aut caballum vel quemlibet pecus in messe sua invenerit, paenitus vastare[3] non debet. Quod si fecerit et confessus fuerit, capitale[4] in loco restituat, ipsum vero debilem ad se reteneat. Si vero confessus non fuerit et ei fuerit adprobatum, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si quis animal aut caballum puncxerit[5] vel[6] iumentum, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Si quis[7] in messe sua pecora aliena invenerit, qui pastorem non habent, et eas inclauserit, ut nulli paenitus innotescat, et[8] aliquid ex ipsis pecoribus perierint, sol. XXXV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

VIIII. 2. *l.* 1. ad] aput 2; ab 3. abes 2. furaverit] mal. taxaca abgrates *add.* 2; mal. taxaca abchratis *add.* 3; malb. taxaca abchratis s. d. DC q. f. *add.* 1. || *l.* 2 iudicetur] excepto — dilatura *add.* 2. 3.

X. *l.* 3. damnum 2. qualibit 2. 3. clausura] inlatum fuerit *add.* 3.

1. *l.* 4. quemlibit 3. messem 2; messa 3. suam 2. inveniret 2. || *l.* 5. paenitus] penitus eum 2. 3. debit 2. capital 2. locum 2. || *l.* 6. vero] verum 2. dibilem 3; dibilium 2. reteneat] reteniat 2; teniat 3; quem percussit *add.* 3; quem percusset *add.* 2. Se 2. || *l.* 7. adprobatum] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leudardi s. d. DC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 8. punxerit 3. *Hoc verbum praebent* 2. 3 *post* iumentum, *deinde add.* mal. trachlagia; malb. thradiligia s. d. DC q. f. *add.* 1 *post* iumentum.

3. *l.* 10. messem 2. suam 2. inveniret 2; invenirit 3. || *l.* 11. incluserit 2. ut] et 2. penitus 2. 3. innotiscat 2. 3. perierint] perierent 2. 3; mal. taxaca *add.* 2. 3; malb. taxaca s. d. MCCCC q. f. *add.* 1. || *l.* 12. sol. XV 1.

1) *Cf. Lex Vis. VIII, 6, ubi autem alio modo de apibus agitur, v. etiam Lex Baiuw. XXII, 8 sqq. Ex antiquiore Legis Salicae forma hausit Rothari in Ed. c.* 318. 2) *In hoc titulo auctor recensionis β Codice Euriciano usus esse videtur. Eundem Codicem etiam auctores Legum Burgundionum et Baiuwariorum et Codicem a Leovigildo revisum auctor Edicti Langobardorum adhibuerunt; v. Brunner l. c. I², p.* 438, *n.* 49; *p.* 531 *sq. Cum c.* 1 *cf. Lex Vis. VIII,* 3, 13: Si quis c a b a l l u m a u t p e c u s alienum in vinea, m e s s e, prato vel orto i n v e n e r i t, non expellat iratus, ne . . evertat . . Et si pecora . . everterit, domino pecorum damnum . . restituat et sibi que d e b i l i tabit aut occidit usurpet; *VIII,* 4, 7: illum d e b i l i t a t u m . . sibi o b t i n e a t; *VI,* 4, 9: illum v e r o d e b i l e m *(scil. servum)* . . r e t i n e a t. *Cf. etiam Lex Baiuw. XIV,* 3—5, *ubi antiquior forma legis nostrae exscripta esse videtur.* 3) *Cf. ital. 'guastare', francogall. 'gâter' = 'beschädigen'; cf. Diez l. c. p.* 178 *sq.* 4) *Cf. supra p.* 9, *n.* 1; in loco = *statim.* 5) *Cf. Diez l. c. p.* 258 *s. v. 'punzar' = 'stechen'. V. Lex Vis. VIII,* 3, 17: Si labia pecoribus vel aures, qui in fructibus suis conprehenderit, i n c i d e r i t . . 6) *Verba* vel iumentum *recensionis γ esse videntur.* 7) *Cf. Lex Vis. VIII,* 3, 15: Siquis in vineam suam, m e s s e, prato vel orto iumenta vel p e c o r a i n v e n e r i t aut prenderit, statim domino pecodum . . nuntiaturus i n c l u d a t . . *v. ibid. l.* 22; *Lex Baiuw. XIV,* 17: Si quamvis in damnum eum *(scil. animal)* i n v e n e r i t, r e c l u d a t eum, donec domino eius ostendat damnum; *Ed. Roth.* 343: Si quis caballum alienum aut quodlibet peculium damnum facientem i n v e n e r i t, ipsumque in curte i n c l a u s e r i t et . . omnibus i n n o t e s c a t . ., *ubi etiam antiquior forma legis nostrae adhibita esse videtur. V. etiam Lex Burg. XXIII,* 4. 5. 8) *Verba* et — perierint *recensionis γ sunt.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si quis animal vel quemlibet pecus per sua neglegentia nocuerit et hoc dominus ei[1] confessus fuerit, capitale in loco restituat. Si vero negaverit et ei fuerit adprobatum, sol. XV excepto capitale et dilatura.

5. Si quis alicui[2] porci aut quolibet pecora custodiente pastore in messe aliena incurrerent et illo negante, si ei fuerit adprobatum, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

6. Si quis pecora de damno inclausa fuerint, damno ęstimato reddat et insuper den. X solvat.

7. Si vero[3] per inimicitia aut per superbia pecora de damno cuius messe vastaverint aut inclausa fuerint, expellere aut excutere, dum ad domum illius minaverunt[4], presumpserit[5], sol. XV culpabilis iudicetur.

8. Si quis saepem alienam aperuerit[6] et in messe aut in quolibet labore pecora misserit, si convictus cum testibus fuerit, ei, cui labor est, damno aestimato reddat et insuper sol. XXX culpabilis iudicetur.

X. 4. *l.* 1. quelibet 3. neclegentia 3; necliencia 2. noguerit 3. ‖ *l.* 2. locum 2. negaveret 2. *l.* 3. adprobatum] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leudardi s. d. DC q. f. *add.* 1.

5. *l.* 4. pecara 2. costodiente 3; costodienti 2. ‖ *l.* 5. incocurrerent 2; incucurrerint 3. illum 3. negantem 3. ei] o *corr.* e 1. adprobatum] mal. andesito *add.* 2. 3; malb. andesito s. d. DC q. f. *add.* 1.

6. *l.* 7. damnis 2; damnum 3. inclausis 3. fuerent 2. ęstimato] stimato 2; stemato 3. redat 2. ‖ *l.* 8. den. X] X dinarius 2; X din. 3.

7. *l.* 9. vero] aut *add.* 2. 3. inimicicia 2. 3. superbiam 3. de *om.* 2. damnum 2. ‖ *l.* 10. vastaverit 1; vastaverent 2; vastaverunt 3. inclausas 2. 3. fuerent 2. excudere 2. damnum *corr.* domum 1; modum 2. illi 2. ‖ *l.* 11. minaverent 2; menaverunt 3. presumpserit] presumpseret 2; mal. scuto *add.* 2; mal. hischoto *add.* 3; malb. chisto s. d. DC q. f. *add.* 1.

8. *l.* 12. sepem 2; sepe 3. messem 2. qualibet 2. 3. laborem 2. ‖ *l.* 13. miserit 2. 3. se 2. 3. convictus] eum vinctum 2. cum *om.* 3. cui] cuius 3. damnum 2. 3. stimatum 3; stimacionem 2. *l.* 14. redat 2. insuper] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leudardi s. d. MCC q. f. *add.* 1.

1) *Verba* dominus ei *recensionis γ esse puto.* 2) *Verba* alicui — quolibet *recensionis γ esse videntur.* 3) *In hoc capite et verba* cuius *(= alicuius)* messe vastaverint aut *(= et) et verbum* fuerint *recensionis γ esse videntur. Loco verborum* illius minaverunt *quondam verisimiliter legebatur* minantur, *v. etiam n.* 5. 4) *Cf. francogall. 'mener', v. Diez l. c. p.* 209. 5) *Cum hoc capite cf. Lex Vis. VIII,* 3, 14: Si expellentibus de fructibus p e c o r a quisquam e x c u t i a t vel de c l a u s u r a furto aut violentia tollat. Si quis expellenti de fructibus p e c o r a e x c u s s e r i t . . Quod si de domo aut c l a u s a involaverit aut per violentia tulerit . . *Ed. Roth.* 346: Si quis p e c u l i u m d e d a m n o a d c l a u s u r a m i n a v e r i t et ille, cuius peculius est, antesteterit . .; *Lex Burg. XXIII,* 1, 3: Quicumque animal de messe vel d e quolibet d a m n o i n c l u s e r i t et . . is, cuius animal est, de curte per vim tulerit . . Quod si animalia, d u m d e d a m n o a d c l u s u r a m m i n a n t u r, de campo aut de quocumque loco ille, cuius sunt, tollere praesumpserit. *In his duabus legibus etiam antiquior forma nostrae legis adhibita esse videtur, ita quoque in L. Burg. XXVII,* 4 *(v. n.* 6*).* 6) *Cf. Lex Burg. XXVII,* 4: Si quis s e p e m a l i e n a m a p e r u e r i t *(v. n.* 5*)* et caballos suos aut animalia i n m e s s e m aut in pratum voluntarius m i s e r i t . .; *Lex Vis. VIII,* 3, 10: Qui iumenta vel boves aut quecumque p e c o r a volumtarie in vineam vel m e s s e m m i s e r i t alienam, d a m n u m, quod fuerit e s t i m a t u m, cogatur exolvere *(et multam); Ed. Roth.* 344: Si quis caballus aut armenta asto animo i n m e s s e aliena aut in prato vel in quolibet damnum m i s e r i t . .

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XI. De servis vel mancipiis furatis.

1. Si quis[1] servum aut ancillam furaverit et ei fuerit adprobatum, sol. XXXV culpabilis iudicetur.

2. Si quis[2] servum perdiderit aut ancilla valentes sol. XXV furaverit, si porcario, si venatore, si fabro, si carpentario, si stratore valente sold. XXV furaverit aut occisserit, sol. LX culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Si[3] quis servus aut ancilla ad hominem ingenuum de res domini sui aliquid deportaverit de[4] taxaca[5], qui hoc recepit sol. XV culpabilis iudicetur.

4. Si quis homo ingenuus servum alienum in[6] taxaica secum involare duxerit aut aliquid cum ipso in taxaica negotiat, sol. XV culpabilis iudicetur.

XII. De furtis ingenuorum vel effracturis.

1. Si quis[7] homo ingenuus de foris casa quod valent duo denarii furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si vero foris casa quod valent XL denarii furaverit, sol. XXXV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Si vero homo ingenuus aliquid deintus casa furaverit aut clavem infrigerit aut adulteraverit aut exinde aliquid in furtum portaverit, sol. XLV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

XI. 1. *l.* 2. servum] alienum *add.* 2. ancilla 2. adprobatum] mal. theustaxaca *add.* 2; mal. theostaxaca *add.* 3; malb. theos taxaca s. d. MCCCC q. f. *add.* 1. XXX 2. 3. iudicetur] excepto — dilatura *add.* 2. 3.

2. *l.* 4. perdiderit *om.* 2. 3. ancillam 3. furaverit] perdedirit 2; perdiderit 3. se *(in sequentibus quoque)* 2. 3. portario 1. ‖ *l.* 5. valentes 2; vadentes 3. XXX 1. ‖ *l.* 6. occisserit] occiserit 2. 3; mal. thro thaxaca *add.* 2; mal. theachro taxaca *add.* 3; malb. theachro taxaca s. d. MCCCC q. f. *add.* 1.

3. *l.* 7. servum 2. ancillas 3. homine ingenuo 2. 3. ‖ *l.* 8. de] in 2. 3. recepit] recipit 2. 3; mal. teobardo *add.* 2; mal. theobardo *add.* 3; malb. theobardo s. d. DC q. f. *add.* 1.

4. *l.* 9. quis *om.* 2. 3. taxaca 2. 3. ‖ *l.* 10. taxaca 2. 3. negotiat] neguciat 2. 3; mal. theolasina *add.* 2. 3; malb. theolasina s. d. DC q. f. *add.* 1.

XII. *l.* 11. effractoris 2; efracturis 3.

1. *l.* 12. homo *om.* 2. 3. ingenuos 2. foras 2. dui 2; duo *corr.* duos 3. den. 1; dinarii 2 din. 3. furaverit] mal. taxaca *add.* 2. 3; malb. taxaca s. d. DC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 14. Se 2. foras 2. LX 3. den. 1; dinarii 2; din. 3. mal. taxaca *add.* 2. 3; mab. taxaca s. d. MCCCC q. f. *add.* 1. XXX 2. 3.

3. *l.* 16. homo *om.* 2. 3. ingenuos 2. aliquit 2. infregerit 2. ‖ *l.* 17. aut] *intellige: 'et'.* exinde aliquid] aliquid exinde 2. furtum] exinde *add.* 3. portaverit] mal. norchlot *add.* 2; mal. anthedio *add.* 3; malb. antheoco s. d. MDCCC q. f. *add.* 1. sol. — portaverit *(in c.* 4*) om.* 2.

1) *De mancipiis furatis v. etiam infra tit. LXIIII. LXV.* 2) *In hoc capite verba* servum — furaverit si *et in l.* 5 *verba* si *recensionis γ esse videntur. Cf. cum c.* 2 *infra tit. LVI,* 1. 3) *Cum cc.* 3 *et* 4 *cf. Lex Vis. VII,* 2, 3. 4. 4) *Verba* de taxaca *recensionis γ esse videntur.* 5) *Hoc verbum furtum significans derivatur a germ. 'zascôn' = rapere; v. Grimm apud Merkel, Lex Salica p. VIII; Diez l. c. p.* 317; *Brunner l. c. II, p.* 508, *n.* 86. *Aliter van Helten in Paul-Braune, 'Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache' XXV,* 274. 6) *Verba* in taxaica *et* aut — negotiat *recensionis γ esse videntur.* 7) *Hoc titulo recensio α incepit, sed cc.* 2—4 *et in c.* 1 *verba* de foris casa *(cf. supra in tit. I,* 1 de franne, *quae verba etiam ad sequentia spectant usque ad tit. VI; VII,* 1—3 de arbore *etc.,* 8 de trapa; *VIIII,* 1 deintro clavem; *infra XIIII,* 1 de casa aut de screona*) et in c.* 2 foris casa *recensionis β esse videntur, cuius etiam inscriptiones titulorum sunt; v. supra p.* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si quis clavem effrigerit et nihil exinde portaverit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

XIII. De furtis servorum.

1. Si[1] quis servus de foris casa quod valent duo denarii furaverit, excepto capitale et dilatura, aut flagellus CXX ictos accipiat aut pro dorso suo sol. III culpabilis iudicetur.

2. Si vero furaverit quod valent XL denarii, aut castretur aut sol. VI reddat. Dominus vero servi, qui furtum fecit, capitale in loco restituat.

XIIII. De rapto ingenuorum.

1. Si quis[2] tres[3] homines ingenua puella de casa aut de screona[4] rapuerint, sol. XXX culpabilis iudicetur. Qui super tres fuerint, sol. V[5] conponant. Illi vero, qui cum sagittas fuerint, ternos sol. conponere faciant. Raptor vero sol. LXII∫ culpabilis iudicetur.

2. Si vero puella in verbo[6] regis fuerit, qui trahitur, fredus[7] exinde LXII∫ sol. cogatur exsolvere.

3. Si vero puer[8] regis vel litos ingenua femina traxerit, tunc de vita conponat.

XII. 4. *l.* 1. efrigerit 3. portaverit] deportaverit 3; mal. norchot *add.* 3; malb. norchlot s. d. MCCC *add.* 1. XXXV 1.

XIII. *l.* 3. curtis 3. servorum] vel effractoris *add.* 2; vel efracturis *add.* 3.

1. *l.* 4. foras 2; furis 3. valet 3. dui 2; duos 3. den. 1; dinarii 2; din. 3. ‖ *l.* 5. ictus 2. 3. dorsum 2. suo] suum 2; XCC d. q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 6. culpabilis iudicetur] solvat 3.

2. *l.* 7. valet 3. den. 1; dinarii 2; din. 3. CCXL d. q. f. *ante* sol. *add.* 1. VI sol. redat 2. *l.* 8. Domnus 2. 3. servo 2. facit 2. capitalem 3. locum 2. 3.

XIIII. *l.* 9. raptum 2. vel mulierum *add.* 2. 3.

1. *l.* 10. Siq̄ 2. tris 2. hominis 2. 3. escreuna 3. rapuerint] rapuerent 2; mal. anthonius *add.* 2; mal. antonio *add.* 3; malb. antonio s. d. MCCC q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 11. Qui] se 2. tris 2. fuerint] ducentinos den. q. f. *add.* 1. soled. 2. conponant] unusquisque eorum culpabilis iudicetur 1. Ille 3. ‖ *l.* 12. fuerent 2. ternus 2. 3. faciant] unusquisque eorum *add.* 1. Raptur 2. vero] IIMD den. q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 13. culpabilis iudicetur] cogatur exsolvere 1.

2. *l.* 14. *Hoc caput om.* 1. trahitur] *ita conieci;* tragitur 2; traetur 3. ‖ *l.* 15. sol. *om.* 2.

3. *l.* 16. regi 2. 3. ve 3. litus 3; letus 2. tunc *om.* 2. 3.

1) *Titulus XIII recensionis β esse videtur praeter verba* excepto — dilatura *recensioni γ attribuenda; v. supra p.* 9, *n.* 1. *Cf. Lex Vis. VII,* 2, 14 *et supra XI,* 3. 4. 2) *De eis, quae in hoc titulo leguntur, recensio α nihil praebuisse videtur nisi haec:* Si quis homo ingenuus ingenua puella rapuerit, sol. LXII∫ culpabilis iudicetur. *Cetera recensionis β sunt praeter verba capitis* 1 tres homines; rapuerint; sol. XXX — vero *(l.* 12*) et c.* 4 quicumque de illis *et c.* 6 ducti — ipsam *et c.* 9 sponsata — partes *ab auctore recensionis γ inserta.* 3) *Cf. infra tit. LXVIIII et LXX et quae ibi p.* 39 *annotabimus.* 4) *Conclave subterraneum, ubi feminae commorari solebant; v. Diez l. c. p.* 574*; Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 292. *Cf. etiam quae scribit Tacitus de his specibus in libri de Germania c. XVI.* 5) *Fortasse corrigendum est:* sol. XV; *v. infra LXX,* 3. 6) *Id est in banno seu sub tutela regis, v. Brunner l. c.* I^2, *p.* 93, *n.* 6*; p.* 200 *sq. II, p.* 37, *n.* 21*; p.* 48 *sqq.* 7) *Poena pro pace turbata regi solvenda, 'Friedensgeld'; cf. Grimm, 'Rechtsaltertümer' p.* 656*; Brunner l. c.* I^2, *p.* 230 *sq. II, p.* 621 *sqq.; supra p.* 8, *n.* 6. 8) *De pueris regis v. Brunner l. c.* I^2, *p.* 374 *sq.; de litis ibidem p.* 147 *sqq. et Grimm l. c. p.* 306.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si vero[1] ingenua femina quicumque de illis sua voluntate secuta fuerit, ingenuitate sua perdat.

5. Si quis[2] sponsam alienam tullerit et sibi in coniugium sociaverit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

6. Si quis puella desponsata dructi[3] ducente ad maritum aliquis eam in viam adsallierit[4] et ipsam violenter mechatus fuerit, sol. CC culpabilis iudicetur.

7. Si quis ingenuus ancilla aliena in coniugio sociaverit, ipsi cum ea in servitio implicetur.

8. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito, sol. CC culpabilis iudicetur.

9. Si quis cum ingenua puella per virtute mechatus fuerit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

10. Si quis cum ingenua puella sponsata ambo partes conveniret et in occulto mechati fuerint, sol. XLV culpabilis iudicetur.

XV. De superventis vel expoliationibus.

1. Si quis hominem ingenuum in[5] supervento expoliaverit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

XIIII. 4. *l.* 1. volumptate 2. *l.* 18. ingenuetate 2; ingenuitatem 3. suam 3.

5. *l.* 3. spunsam 3; spunsa 2. aliena 2. 3. coiudium 2. sociaverit] mal. andratho *add.* 2; mal. andrateo *add.* 3; malb. andratheo s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

6. *l.* 5. puelle 2. dispunsata 2. 3. dructu 2. ducenti 3. marito 2. via 2. || *l.* 6. adsalirit 2. ipsa 2. 3. michatus 3; migatus 2. fuerit] mal. gaugecaldo *add.* 2; mal. gaugechaldo *add.* 3; malb. gaugechaldo s. d. VIIIM q. f. *add.* 1.

7. *l.* 7. ingenuos 2. aliena] priserit *add.* 3; preserit *add.* 2. coniugio] coiugium 2. sociaverit] mal. bonimo 2. 3; malb. bonimo *add.* 1. eam 2. || *l.* 8. inplicetur 3; inplecetur 2.

8. *l.* 9. *Hic incipit in codice* 2 *novus titulus.* XV. De his qui alterius muliere tollit vivo marito. tullerit 2. 3. marito] mal. abthega in alia mente abhacto velenthemo *add.* 2; mal. abteca in alimentae abhatto veelentemo *add.* 3; malb. abteca malia mente abhato velentemo *add.* 1.

9. *l.* 10. *Hoc caput om.* 1. mechatus] *ita con.;* michatus 3; migatus 2. fuerit] mal. verouhano *add.* 2; mal. veromanum *add.* 3.

10. *l.* 12. spunsata 3; spunsada 2. partis 2. 3. convinerit 3; conveneret 2. oculto 3; ocultu 2. || *l.* 13. michati 3; migati 2. fuerint] fuerent 2; mal. fribafina *add.* 2; mal. fribasina *add.* 3; malb. frila fina s. d. MDCCC q. f. *add.* 1. sol. LXV 3.

XV. *l.* 14. XV.] XVI. 2. expoliationibus] expoliacionibus 2. 3; qui hominem ingenuum expoliat *add.* 2.

1. *l.* 15. superventi 2. 3. expoliaverit] mal. mosido *add.* 2. 3; malb. musido s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

1) *Cf. cum cc.* 2 *et* 3 *et cum c.* 7 *Lex Vis. III,* 2, 3: Si mulier ingenua servo alieno sive regis se matrimonio sociaverit *(v. etiam L. Sal. c. 5)* sive etiam per adulterium iungere presumserit . . sit ancilla domino eius servi. Filii tamen . . in servitio permaneant. Ipsam autem legem precipimus custodire et de viris ingenuis, qui regias ancillas vel etiam cuiuscumque habuerint copulatas . .; *v. etiam infra L. Sal. XXXV,* 2: Si quis cum ancilla regis mechatus fuerit . . *Cum cc.* 4. 5. 8 *cf. Ed. Roth. cc.* 190. 193. 211. 2) *Capita* 8. 5. 6. 9. 10 *quondam proprium titulum:* De eo qui uxorem alienam tollit vivo marito *effecisse videntur (v. supra p.* 5, *n.* 1*).* 3) *'Druht' seu 'truht' significat hoc loco comitatum nuptialem; v. Grimm apud Merkel l. c. p. IX; Kern l. c. §§* 83 *et* 217*; Brunner l. c. II, p.* 583 *sq.* 4) *Francogall. 'assaillir'; v. etiam Brunner l. c. p.* 649. *Cf. infra tit. XVI.* 5) *In c.* 1 *verba* in supervento *recensionis β sunt.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si quis Romanus[1] homo barbaro[2] expoliaverit, sol. LXII*f* culpabilis iudicetur.

3. Si quis Francus homo Romano expoliaverit, sol. XXX culpabilis iudicetur[3].

4. Si quis homo, qui alicubi migrare[4] disponit et de rege habet cartas et se[5] habundivit[6] in mallo publico et aliquis extra ordinatione regis testare[7] aut adsallire[8] eum presumpserit, sol. CC culpabilis iudicetur.

5. Si quis[9] hominem ingenuum dormientem expoliaverit, sol. C culpabilis iudicetur.

XVI. De eo qui alterius villam adsallit.

1. Si quis villam[10] alienam[11] adsallierit[12], sol. XXX culpabilis iudicetur.

2. Si quis villam alienam adsallierit et hostia[13] frigerit et canes occisserit aut homines placaverit aut exinde in carro aliquid duxerit, sol. CC culpabilis iudicetur.

XV. 2. *l.* 1. Si] Se 2; quis *om.* 2. 3. expoliaverit] mal. mosido *add.* 2. 3; malb. musido s. d. IIMD q. f. *add.* 1.
3. *l.* 3. Si] Se 2. quis] vero 2. 3. expoliaverit] mal. mosido *add.* 2. 3; malb. musido s. d. MCC q. f. *add.* 1.
4. *l.* 4. hominem 2; homine 3. aliubi 2. 3. disponet 2. regi 2. ‖ *l.* 5. alundivit 3. puplico 2. extra *om.* 2. ordinacionem 2. ‖ *l.* 6. adsalire 2. presumpserit] mal. alagra ethii vialacina *add.* 2; mal. alachra ethii vialacina *add.* 3; malb. alachra ethii vialacina s. d. VIIIM q. f. *add.* 1.
5. *l.* 7. homine ingenuo dormiente 3. expoliaverit] mal. fhrio mosido *add.* 2; mal. frio mosido *add.* 3; malb. prio mosido s. d. IIIIM q. f. *add.* 1.

XVI. *l.* 9. XVI.] XVII. 2. de — qui] Si quis 2. eo *om.* 3. alterius *om.* 2. villam] alienam *add.* 2. 3. adsallit] adsallierit 3; adsallirit vel expoliaverit 2.

1. *l.* 10. adsallierit] adsaliret 2; mal. alafalcio *add.* 2. 3; malb. alafalmo s. d. MCC q. f. *add.* 1.
2. *l.* 11. adsalliret 2. et] ibidem *add.* 2. 3. ustia 2; hustia 3. fregerit 2. 3. canus 3. occiserit 2. 3. ‖ *l.* 12. plagaverit 3. exinde *om.* 2. carra 1; car 2. aliquid] exinde *add.* 2. duxerit] mal. turriphathio *add.* 2. 3; malb. turripathio s. d. VIIIM q. f. *add.* 1. sol. *om.* 1.

1) *De Romanis v. Brunner l. c.* I², *p.* 384 *et Krammer l. supra p.* 1, *n.* 1 *c. p.* 427. 2) barbarus *idem est atque* Francus *vel Salicus, cf. Krammer l. c. p.* 432 *et infra tit. LXVIII,* 1. 3) *De capitibus* 2 *et* 3 *a rege adiectis v. supra p.* 2 *et infra tit. LXVIII. Caput* 4 *recensionis γ esse videtur, v. infra n.* 11. 4) *Id est: considere in vico alieno; v. infra tit. LXXVIIII.* 5) *Intellige: 'si'.* 6) *Fortasse legendum est 'adbandire' vel 'adbannire' = 'öffentlich verkündigen, publizieren' (scil. cartas); cf. Diez l. c. p.* 40 *s. v. 'bando'. Aliter Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 276. 7) *Id est: eum cum testibus admonere (ut de fundo suo cedat), v. infra tit. LXXVIIII et Brunner l. c. II, p.* 520 *sq.* 8) *Id est: villam eius occupare; v. infra tit. XVI et n.* 12 *et supra p.* 17, *n.* 4. 9) *C.* 5 *et tit. XVI—XVIII recensionis β sunt.* 10) *Villa hoc loco significat praedium, non vicum; v. supra tit. III,* 4 *et infra tit. LXXVIIII et Pardessus, 'La loi salique' p.* 389; *Diez l. c. p.* 341. 11) *In recensione β hic verba* extra ordinatione regis *nunc in tit. XV, c.* 4 *lecta sequebantur. V. infra n.* 12 *et supra n.* 3. 12) *V. supra n.* 8. *Cf. Lex Vis. VIII,* 1, 4 *(Chindasvindi regis):* Qui domum alienam *(cf. Lex Vis. p.* 471, *l.* 16: domum aut villam*)* sua auctoritate sine regis .. iussione *(v. supra L. Sal. XV,* 4 *et n.* 11*)* adprehendere .. presumserint; *cf. etiam c.* 2. *(et L. Sal. B XLII,* 5*) cum L. Vis. c.* 5 *(Chindasvindi):* Quod si .. id, quod ab alio possidetur .., invaserit, omne, quod abstulit vel presumtiosus invasit, in duplum restituat. 13) *Verba* hostia — placaverit aut *recensionis γ esse videntur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XVII.

Si quis[1] corpus sepultum effodierit aut expoliaverit[2], wargus[3] sit, id est expellis set, usque in diem illum, quam ipsa causa parentibus defuncti faciant[4] emendare. Et ipsi parentes rogare ad iudicem debeant, ut ei inter homines liceat habitare, si tamen auctor sceleris sol. CC culpabilis iudicetur. Et qui eum, antequam cum parentibus defuncti satisfaciat, hospitium dederit, sol. XV culpabilis iudicetur.

XVIII. De homine occiso et expoliato antequam in terra mittatur.

1. Si quis corpus occissi homines, antequam in terra mittatur, in furtum expoliaverit, sol. LXII*ſ* culpabilis iudicetur.

2. Si quis hominem mortuum super alterum in naufum[5] aut in petra misserit, sol. LXII*ſ* culpabilis iudicetur.

3. Si quis arestatonem[6] super hominem mortuum capulaverit[7], de unumquemque sol. XV culpabilis iudicetur.

XVII. *l.* 1. *Hic eam inscriptionem, quam ad titulum sequentem ponimus, praebet codex* 1; *ceteri codices habent:* XVIII (XVII. 3). Si quis hominem mortuum exfodiret (exfudierit aut expoliaverit 3) 2.

l. 3. sepultis 3. exfodierit 3; exfodiret 2. aut] et 2. 3. set 2. ‖ *l.* 4. ipra 1. causa] cum *add.* 2. 3. faciat 2. 3. ‖ *l.* 5. parentis 2; parentibus *corr.* parentis 3. dibiant 2. hominis 2. liciat 2. 3. *l.* 6. se 2. auctur 2. sceleris] exceleris 2; mal. turnichal *add.* 2. 3; malb. turnichal s. d. VIIIM q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 7. defuncti] satis *add.* 1. ospicium 2. 3. dediret 2.

l. 9. XVIII.] XVIIII. 2. *Numerum postea add.* 1, *ubi etiam nulla est inscriptio; cod.* 2 *praebet:* Si quis corpus in furtum expoliaverit, antequam in terra mittitur; *cod.* 3: De corpus occisi hominis et expoliato, anquam (!) in terra mittitur.

1. *l.* 10. occisi hominis 2. 3. furto 3. expoliaverit] mal. crehomardo *add.* 2; mal. creomardo *add.* 3; malb. chreomardo s. d. IIMD q. f. s. *add.* 1.

2. *l.* 12. misserit] miserit 2. 3; mal. hidulgus *add.* 2. 3; malb. hidulgus s. d. IIMD q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 13. LXV *corr.* LXII 3.

3. *l.* 14. arestatonem] testatorem 2. capulaverit] capolaverit 3; mal. cheobarbio *add.* 2; mal. cheolbarbio *add.* 3; malb. chlebarbio *add.* 1. unumquemque] hunumquenque 2; DC den. qui faciunt *add.* 1.

1) *Cum tit. XVII et XVIII cf. Lex Baiuw. XIX, qui titulus antiquiore forma legis nostrae nititur. Sumptus est titulus XVII ex Codice Euriciano, cf. Lex Vis. XI,* 2, 1: Si quis sepulcri violator extiterit aut mortuum expoliaverit et ei aut ornamenta vel vestimenta abstulerit . . *Lege Visigotorum (Leovigildi regis) quoque usus est Rothari in Edicti c.* 15: Si quis sepulturam hominis mortui ruperit et corpus expoliaverit aut foris iactaverit . . 2) *Post hoc omnia usque ad verbum* sceleris *(l. 5) recensionis γ esse videntur, etiam verba* Et qui eum — iudicetur *(v. infra tit. XC) recensioni β non attribuenda sunt.* 3) *Germ. 'warg' seu 'warc' significat lupum et praeterea maleficum proscriptum; v. Grimm, 'Rechtsaltertümer' p.* 733 *sq.; Brunner l. c. I², p.* 234 *sq. De verbo* expellis = *'aspellis' v. infra p.* 55, *n.* 1. 4) *Intellige: 'faciat'.* 5) *'Naufus' vel 'naucus', ut praebent textus recentiores (v. supra p.* 8, *n.* 8*), significat sarcophagum ad modum navis formatum; v. Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 297*; I. Grimm, 'Kleinere Schriften' II, p.* 257*; v. Schwind l. c. p.* 639 *sq.* 6) *Cf. Grimm apud Merkel l. c. p. XLVIII: germ. 'haristado, heristado' = 'heersäule, wegsäule über dem grab'. Aliter Ducange, Glossarium mediae et infimae latinitatis: 'aristato' = stragulum.* 7) *V. supra p.* 12, *n.* 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XVIIII. De incendiis.

1. Si quis casa quamlibet super hominem dormientem incenderit, ei[1], cui casa est, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

2. Illi[2] vero, qui exinde evaserint, unusquisque ex ipsis malare[3] eum debent per mał seeolando veva[4], sol. LXIIſ qui incendium[5] misit, eis culpabilis iudicetur.

3. Si quis ibidem arserit, sol. CC culpabilis iudicetur.

XX.[6]

1. Si quis spicario[7] aut maflo[8] cum anona incenderit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

2. Si quis[9] concidem[10] aut saepem capulaverit aut incenderit, sol. XV culpabilis iudicetur.

XXI.

1. Si quis alterum voluerit occidere et colapus[11] fallierit[12], sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

l. 1. XVIIII. De incendiis] XX. Si quis casam super hominem dormientem incenderit 2.

1. *l.* 2. casam 2. ‖ *l.* 3. est] mal. andeba *add.* 2; mal. anteba *add.* 3; malb. andeba s. d. IIMD q. f. *add.* 1. LXIII. 3.

2. *l.* 4. Illi *corr.* Ille 1; Ille 3. evaserent 2. hunusquisque 2. mallare 2. 3. dibent 2. *l.* 5. per *om.* 2. seolando 2. 3. veva] s. d. IIMD q. f. *add.* 1. culpabilis iudicetur *praebet* 1 *ante* eis.

3. *l.* 6. arserit] arseris *corr.* arserit 3; mal. leodardi *add.* 2; mal. leodardii *add.* 3; malb. leuđ s. d. VIIIM q. f. *add.* 1.

l. 7. XX.] XXI. 2.

1. *l.* 8. Siquis — maflo] *rubrica in cod.* 2. Siquis — incenderit] *rubrica in cod.* 3. spicarium 2. mafla 1; mafolum 2. annona 2. 3. incenderit] mal. deba *add.* 2. 3; malb. deba s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

2. *l.* 10. sepem 2; sipem 3. incenderit] mal. viva *add.* 2. 3; malb. viva s. d. DC q. f. *add.* 1.

l. 12. XXI.] XXII. 2. *In codice* 1 *inscriptio* De vulneribus *postea addita est; v. infra p.* 21, *l.* 17 *sqq.*

1. *l.* 13. Si — praeterfallierit] *rubrica in cod.* 3. colepus 3; colibus 2. fallierit] praeterfallierit 3; preterfaliret 2; mal. seolando veva *add.* 2; mal. seolando vena *add.* 3; malb. seolandoveva s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

1) *Verba* ei cui casa est *recensionis β esse videntur.* 2) *Capita* 2 *et* 3 *recensionis β sunt praeter verba* Illi vero *(pro* Si*) et* unusquisque — seeolando veva *recensioni γ attribuenda.* 3) *Verbum 'malare' (sive 'mallare' aut 'admallare') de 'mâli' = 'Klage' (cf. Brunner l. c. I*², *p.* 254*) derivandum est.* 4) *Haec erat formula, quam actor in accusando vel 'malando' propter incendium inlatum adhibere debuit (ita quoque Sohm, 'Fränkische Reichs- und Gerichtsverfassung' p.* 558 *sqq.), cf. etiam infra in tit. LXXXV:* nestigante mallare. 5) *Cf. Lex Vis. VIII,* 2, 1: Qui . . in domum mittit incendium *et similia saepius ibidem. Cf. cum hoc et sequenti titulo Lex Baiuw. tit. X, qui antiquiore forma Legis Salicae nititur.* 6) *Tituli XX—XXIV recensionis β sunt.* 7) *Germ. 'Speicher'; v. Grimm, 'Deutsches Wörterbuch' X,* 1, *p.* 2070 *sq.* 8) *Seu 'magalum' sive 'machalum' in textibus recentioribus (v. supra p.* 8, *n.* 8*); cf. magalia = 'Zelte, Hütten'; v. Diez l. c. p.* 465. 471 *s. v. 'majada' et 'naguela'.* 9) *Ex Codice Euriciano, v. Lex Vis. VIII,* 3, 6: Si quis sepes inciderit vel incenderit . .; *pro 'incidere' scribitur in Lege Salica 'capulare', v. supra p.* 12, *n.* 2. 4. 10) *'Concaedes' (v. Thesaurus linguae latinae IV,* 3*) sive 'concida' (v. Greg. Tur., Hist. Francorum III,* 26. *IV,* 42; *MG. SS. rerum Meroving. I, p.* 132, 20. 175, 20*) = sepes.* 11) *Ital. 'colpo', francogall. 'coup'; v. Diez l. c. p.* 104. 12) *Francogall. 'faillir', v. Diez l. c. p.* 133.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si quis alterum de sagitta tuscata[1] percutere voluerit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

3. Si quis[2] hominem in capite placaverit et exinde ossa exierint, sol. XXX culpabilis iudicetur.

4. Si vero intra costas aut in ventrem miserit vulnus et[3] currat et non sanat, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur, excepto medicaturas sol. VIIII.

XXII.

1. Si quis[4] hominem ingenuum de fuste percusserit et sanguis non exierit, usque ad tres colapus sol. VI culpabilis iudicetur.

2. Si vero sanguis exierit, tale culpa conponat, quasi de ferramentum[5] eum vulnerasset.

XXIII.

1. De[6] eo, qui ad regem hominem innocentem absentem accusat, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

XXI. 2. *l.* 1. *Hoc caput om.* 2. voluerit] mal. seolando vena *add.* 3; malb. seolando veva s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

3. *l.* 3. capita 3. placuerit *corr.* placaerit 3. ossa] *quae post verbum* ossa *sequuntur usque ad titulum XXX in codice* 1 *omissa et postea secundum redactionem legis E (emendatam) ab alio quodam scriptore suppleta sunt, quam ob rem in titulis sequentibus XXI—XXVIIII varias lectiones codicis* 1 *non annotabimus.* exirent 2; mal. cusfretum *add.* 2; mal. cusfredum *add.* 3.

4. *l.* 5. Se 2. ventre 3. vultus 3. currat] *lege* curat; curra 2. sanat] mal. cusfretum *add.* 2; mal. cusfredum *add.* 3. ‖ *l.* 6. excepta medicaturios 3.

l. 7. XXII.] XXIII. 2.

1. *l.* 7. Siquis — ingenuum] *rubrica in cod.* 3. exierit] *ita e con.;* exiret 2; exiit 3. *l.* 9. tris 2. colapus] *ita e con.;* colepus 3; colibus 2; mal. uuidifalt *add.* 2. 3.

2. *l.* 10. Si *corr.* Se 2. exiret 2. tali 3.

l. 15. XXIII.] XXIIII. *Codices nullam inscriptionem praebent, sed incipiunt titulum verbis* De cuique, *ex quo inscriptionem quondam exstitisse suspiceris.*

1. *l.* 13. eo qui] *ita corr.;* cuique *codd.* De — hominem] *rubrica in cod.* 3. regem — absentem] rege homine innocente absente 2. accusat] accussat 3; mal. seo lando veva *add.* 2; mal. seolando vena *add.* 3.

1) *Diez l. c. p.* 323 *s. v.* '*tosco*'. *Cf. Lex Baiuw. IV,* 21. 2) *Cf. Lex Vis. VI,* 4, 1 *(Chindasvindi regis):* Si ingennus ingenuum quolibet hictu in capite percusserit . ., det . . pro osso fracto solidos C. *Cum hoc capite Legis Salicae cf. Lex Baiuw. IV,* 5. 3) *Verba* et currat — sanat *et* excepto — VIIII *recensionis γ esse videntur.* 4) *Cf. Lex Vis. VI,* 4, 3 *(Chindasvindi):* Ingenuus sane, si servum alienum fuste . . percusserit et sanguis vel libor appareat . . *Cf. VI,* 4, 6. *In Codice Euriciano similibus verbis de ingenuo quoque percusso actum fuisse censeo. Cf. Lex Burgund. (v. supra p.* 13, *n.* 2*) tit. V:* De his qui flagello, fuste, calce vel pugno percutiunt. Si quis ingenuum tali praesumptione percusserit . . *et Edictus Rothari c.* 43: Si quis hominem liberum . . percusserit et liborem aut vulnus fecerit. *In Lege, quae nobis servata est, Visigotorum nunc aliter de hac re scribitur, cf. Lex Vis. l. c. V. infra p.* 28, *n.* 4. *Verba* usque — colapus *recensionis γ sunt.* 5) *De qua re lex desideratur.* 6) *Ex Codice Euriciano? Cf. Lex Vis. VI,* 1, 6: Qualiter ad regem accusatio deferatur.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXIIII. De maleficiis.

1. Si quis[1] alteri herbas dederit, ut moriatur, sol. CC culpabilis iudicetur.

2. Si quis[2] maleficium fecerit et qui eum priserit evaserit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

3. Si quis muliere herbas dederit bibere, ut infantes habere non possit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

XXV. De manu mulieris stringenda.

1. Si quis homo ingenuus ad femina ingenua digitu aut manu strinxerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si[3] brachium strinxerit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

3. Certe si super cupitum manum miserit, sol. XXXV culpabilis iudicetur.

4. Si quis ad muliere mamella strinxerit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

XXVI. De navibus.

1. Si quis navem extra consilio domini sui movere presumpserit, sol. III culpabilis iudicetur.

2. Si[4] vero ipsa furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

l. 1. XXIIII] XXV. 2.

1. *l.* 2. alterii 2. erbas 2. dedirit 2. moriatur] mal. covirgo *add.* 2; mal. quovirgo *add.* 3.

2. *l.* 3. preserit 2. evaserit] mal. thooverpohaofado *add.* 2; mal. thooverpotasado *add.* 3.

3. *l.* 5. mulier 2. erbas 2. dederit] *ita con.;* dedirit 3; dediret 2. ut] et 2. potest 2.

l. 7. XXV.] XXVI. 2. mano 2. mulieribus 3. extringenda 2.

1. *l.* 8. ingenuus] *e con.;* ingenuos 2. 3. digito 2. aut *bis scriptum in* 2. mano 2. strinxerit] extrinxerit 2; mal. chramen *add.* 2; mal. chram̄ *add.* 3.

2. *l.* 10. Se 2. strinxerit] extrinxerit 2; mal. erami *add.* 2; mal. chrami *add.* 3.

3. *l.* 11. se 2. cobitum 2. miserit] mal. chrannes malicardi *add.* 2; mal. chrannis malichardi *add.* 3.

4. *l.* 12. ad *om.* 2. mulierem 3. mamellam 3. strinxerit] extrinxerit 2; mal. itembracti *add.* 2; mal. itembrati *add.* 3. XV *corr.* XLV 3.

l. 13. XXVI.] XXVII. 2. De navibus *om.* 2.

1. *l.* 14. consilium 3. presumpserit] mal. fimire *add.* 2; mal. femire *add.* 3.

2. *l.* 16. Se 2. ipsam 3. furaverit] mal. fimire *add.* 2; mal. femire *add.* 3.

1) *Hic titulus e Codice Euriciano sumptus est; cf. Lex Vis. VI, 2, 3:* . . si venenatam potionem alicui dederint et qui biberit mortuus exinde fuerit . . Si certe poculo veneni potatus evaserit . ., *v. etiam ibidem c.* 5: . . qui in hominibus . . maleficium . . . excogitaverint facere; *Lex Baiuw. IV,* 22: Qui potionem huiusmodi *(scil. venenatam)* donaverit alicui . ., si evaderit; *Ed. Roth.* 140. 141: Si . . venenum alii dedirit ad bivendum et qui acceperit ex ipso veneno mortuus non fuerit . . Si quis venenum ad bivendum dedirit et qui acceperit mortuos fuerit . . *Cum c.* 3 *cf. Lex Vis. VI,* 3, 1: Si quis mulieri pregnanti potionem ad avorsum aut pro necando infante dederit . .; *Lex Baiuw. VIII,* 18: Si quae mulier alii potionem dederit, ut avorsum faceret . . 2) *Verba* quis — priserit *recensionis* γ *esse videntur.* 3) *Capita* 2—4 *huius tituli recensionis* β *(v. supra p.* 2*) esse videntur.* 4) *Hoc caput et tit. XXVII recensionis* β *sunt.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXVII. De asco deintro clave furato.

1. Si quis asco[1] deintro clave furaverit, sol. XLV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

XXVIII. De furtis in molino conmissis.

1. Si quis homo ingenuus in molino alieno annona furaverit, cui[2] molinus est sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si vero alicui anona furaverit, alius XV sol. culpabilis iudicetur.

XXVIIII. De [eo] qui alterius sclusa rumpit[3].

1. Si quis[4] sclusa de farinario ruperit, sol. XV culpabilis iudicetur.

XXX. De homicidiis parvulorum.

1. Si quis puerum infra XII annorum non tonsorato[5] occisserit, sol. DC culpabilis iudicetur.

2. Si quis femina grave debattit[6] et ipse exinde mortua fuerit[7], sol. CCC culpabilis iudicetur.

l. 1. XXVII.] XXVIII. 2. intro 2.

1. *l.* 2. ascho 2. intro 2. clavem 3. furaverit] mal. chanzascho *add.* 2; mal. chanzasco *add.* 3. XV 3.

l. 4. XXVIII.] XXVIIII. 2. comissis 2.

1. *l.* 5. ingenuus *e con.;* ingenuos 2. 3. furaverit] mal. anthedio *add.* 2; mal. antedio hoc est *add.* 3.

2. *l.* 7. Se 2. annona 2.

l. 8. XXVIIII.] XXX. 2. eo] *e con.;* his 2; *om.* 3.

1. *l.* 9. farenario 2. ruperit] riperit 2; mal. urbis via lacina *add.* 2. 3.

l. 10. XXX.] XXXI. 2. *Inscriptionem om.* 1, *quam restitui secundum indicem titulorum et codd.* 2. 3, *qui praebent:* De humicidiis (homicidiis 3) parvolorum vel mulierum.

1. *l.* 11. puero 2. XII] annis vel XII *supplenda esse videntur, cf. infra tit. XXXIII;* duodecem 3. tunsorato 2. 3. occisserit] occiserit 2. 3 *(ita semper);* mal. charcharo leodardi *add.* 2; mal. charcaro leodardi *add.* 3; malb. chacharo leudardi s. d. XXIIIIM q. f. *add.* 1.

2. *l.* 13. grava 2. debatterit 3; debapterit 2. ipsa 2. 3. fuerit] mal. annoano leodinia *add.* 2; mal. leodinice *add.* 3; malb. anoano leodinia s. d. XIIM q. f. *add.* 1. sol. VCCC 3.

1) *Cf. Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 279; *Kern, 'Notes' §* 121: *'askr' = navis.* 2) *Verba* cui molinus est *et c.* 2 *auctor recensionis β addidit. Pro* annona furaverit *in c.* 1 *tunc verisimiliter legebatur* in furtum ingressus fuerit *(v. infra XXXVIII. XLI), quae postea mutata sunt.* 3) *Tituli XXVIIII—XXXVII recensionis β sunt.* 4) *Ex Codice Euriciano; cf. Lex Vis. VIII,* 4, 30: Si quis mulina violenter effrigerit . . . Eadem et de istagnis, que sunt circa mulina et conclusiones aquarum precipimus custodiri; *v. etiam ibidem VIII,* 4, 29: . . exclusa ipsius a comite rumpatur; *cf. praeterea Ed. Roth.* 150: Si quis molinum alterius cappellaverit aut sclusa ruperit. *De exclusa vel sclusa, francogall. 'écluse', germ. 'Schleuse' (v. Diez l. c. p.* 128*) cf. Greg. Tur., Liber vitae patrum, MG. l. c. IV, p.* 734 *sq.; Krammer, 'Neues Archiv' XXX, p.* 284. 5) *Cf. Brunner l. c. I², p.* 104 *et infra tit. XXXIIII.* 6) *Debattere, battere (v. infra LVII), trabattere (v. LXII, 6) = percutere, francogall. 'battre'; v. Diez l. c. p.* 46. 7) *Ex Codice Euriciano, cf. Lex Vis. VI,* 3, 2: Si quis mulierem gravidam percusserit . . et exinde mortua fuerit . . Si autem tantumodo partus excutiatur . .; *Lex Baiuw. VIII,* 19: Si quis mulieri ictu quolibet avorsum fecerit . . Si autem tantum partus extinguitur . .

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si vero infantem in utero matris sue occisserit, sol. C culpabilis iudicetur.

XXXI.

1. Si quis femina ingenua, postquam infantes habere cęperit, occisserit, sol. DC culpabilis iudicetur.

XXXII.

1. Si quis femina post media ętate, hoc[1] est postquam infantes habere non potest, occisserit, sol. CC culpabilis iudicetur.

2. Si quis ingenua puella occisserit, sol. C culpabilis iudicetur.

XXXIII. De neglegentiis parvulorum.

1. Si quis puer infra[2] XII annis aliqua culpa commisserit, fredus[3] ei non requiratur.

XXXIIII. De puero tonsorato.

1. Si quis puerum sine consilio parentum suorum tonsoraverit, sol. LXII*ſ* culpabilis iudicetur.

2. Si vero puella sine voluntate parentum tonsoraverit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

XXXV. De adulteriis ancillarum.

1. Si quis cum ancilla aliena mechatus fuerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si quis cum ancilla regis[4] mechatus fuerit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

XXX. 3. *l.* 1. Se 2. sui 2; suae 3. occisserit] mal. annoano *add.* 2; mal. annona *add.* 3; malb. annovano s. d. IIIIM q. f. *add.* 1.

l. 2. XXXI.] XXXII. 2.

1. *l.* 3. Si quis — ingenua] *rubrica in cod.* 3. infantis abere 3. ceperit 2. 3. occisserit] occiderit 2; mal. leodinia *add.* 2. 3; malb. leodinia s. d. XXIIIIM q. f. *add.* 1.

l. 5. XXXII.] XXXIII. 2.

1. *l.* 6. Si quis — hoc est] *rubrica in cod.* 3 etate 2; aetate 3. postquam] quando iam 2. 3. infantis 2. ‖ *l.* 8. occisserit] mal. leodinia *add.* 2. 3 malb. smalcha lede (*corr.* leodinia) s. d. VIIIM q. f. *add.* 1.

2. *l.* 8. occisserit] mal. simalchaledi *add.* 2; mal. schaledi (*corr.* smachaledi) *add.* 3; malb. smalchaledi s. d. IIIIM q. f. *add.* 1.

l. 9. XXXIII.] XXXIIII. 2. necgligentiis parvolorum 3; necliencies parvolorum 2.

1. *l.* 10. duodecem 3. annus 2. 3. comiserit 2. 3. fridus 3. ‖ *l.* 11. requeratur 2.

l. 12. XXXIIII.] XXXV. 2. tunsorato 2. 3.

1. *l.* 13. puero 2. 3. tonsoraverit] tunsoraverit 2. 3; mal. huutchardo *add.* 2; mal. autchardo *add.* 3; malb. uuzchitdro (*corr.* uuzchardo) s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

2. *l.* 15. volumtate 2; voluntatem 3. tonsoraverit] tunsoraverit 3 tunsora 2; mal. theohichada *add.* 2; mal. theochada *add.* 3; s. d. MDCCC q. f. *add.* 1.

l. 17. XXXV.] XXXVI. 2.

1. *l.* 18. michatus 3; migatus 2. fuerit] mal. evalisina *add.* 2. 3; malb. evalesina s. d. DC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 19. regi 2. 3. michatus 2. 3. fuerit] mal. evalisina *add.* 2. 3; malb. evalesina s. d. MCC q. f. *add.* 1.

1) *Verba* hoc est — potest *recensionis γ esse existimo.* 2) *V. supra tit. XXX, c.* 1 *et p.* 23, *l.* 26. 3) *V. supra p.* 16, *n.* 6. 4) *Cf. Lex Vis. III,* 2, 3 *et supra p.* 17, *n.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si quis servus cum ancilla aliena mechatus fuerit, sol. III culpabilis iudicetur.

4. Si quis servus ancilla aliena extra voluntatem domini sui ad coniugium sociaverit, sol. III culpabilis iudicetur.

5. Si quis servus cum ancilla aliena mechatus fuerit et ex ipso crimine ipsa mortua fuerit, aut sol. VI dominum[1] ancillę conponat aut castretur. Dominus servi capitale in locum restituat.

XXXVI. De libertis dimissis ingenuis.

1. Si quis litum[2] alienum, qui[3] aput domino suo in hoste[4] fuerit, extra consilio domini sui ante rege per denarium ingenuum dimiserit[5], sol. C culpabilis iudicetur. Res vero ipsius liti legitimo domino reformetur.

2. Si quis servum alienum per denarium ante rege ingenuum dimisserit, sol. XXXV culpabilis iudicetur et capitale in loco restituat.

XXXVII. De furtis diversis.

1. Si quis[6] tintinnum deinter porcus furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur*).

2. Si quis[7] petica de caballo furaverit, sol. III culpabilis iudicetur.

*) *Cod.* 2 *add.:* Si quis tentenno involaverit de qualibet pecus preter porcus, III sol. culpabilis iudicetur.

XXXV. 3. *l.* 1. michatus 2. 3. fuerit] s. d. CXX q. f. *add.* 1.

4. *l.* 3. Si quis] Se 2; Si 3. volumtate 2. coiugium 2. ‖ *l.* 4. sociaverit] sotiaverit 1; mal. anthamo *add.* 2. 3; malb. anthamo s. d. CXX q. f. *add.* 1.

5. *l.* 5. Si quis] Se 2; Si 3. michatus 2. 3. ‖ *l.* 6. aut] den. CLXL (*corr.* CXL) q. f. *add.* 1. domini 2. 3. ancille 2; ancilla 3. ‖ *l.* 7. capitale] de ancilla *add.* 2. 3.

l. 8. XXXVI.] XXXVII. 2. dimissis ingenuis] demissis ingenuis 3; ingenuos demissis 2.

1. *l.* 9. litum alienum] liberto alieno 2. abut 2; apud 3. oste 2. ‖ *l.* 10. consilium 3. regem 2. dinario 2. 3. ingenuo 2. dimiserit] demiserit 2. 3; mal. maltho hitho frioblito *add.* 2; mal. maltho litho frioblito *add.* 3; malb. malcho itto frioblito s. d. IIIIM q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 11. lito 3; leto 2. refurmetur 2.

2. *l.* 12. servo alieno 2. dinarium 3; dinario 2. regem 2. dimisserit] demiserit 2. 3; mal. maltho fratho meotho *add.* 2; mal. maltho fiato meoto *add.* 3; malb. maltho fiatho meotho s. d. MCCCC q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 13. et] *om.* 2; ex 3. locum 2.

l. 14. XXXVII.] XXXVIII. 2.

1. *l.* 15. tentinnum 3; tentenno 2. furaverit] mal. tuhochapo *add.* 2; mal. thuochapo *add.* 3; malb. thuochaido s. d. DC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 16. pedica 2. furaverit] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leudardo s. d. CXX q. f. *add.* 1. III *om.* 3.

1) *Verba* dominum ancillę *recensionis* γ *esse videntur.* 2) *De litis v. supra p.* 16, *n.* 7 *et Brunner l. c. I*², *p.* 180. 3) *Verba* qui — fuerit *recensionis* γ *esse videntur.* 4) *Id est: in exercitu; cf. Diez l. c. p.* 229 *et infra tit. LXXI.* 5) *De manumissione per denarium facta v. Brunner l. c. p.* 366 *sq.* 6) *Caput primum et secundum e Codice Euriciano deprompta sunt (v. Brunner l. c. p.* 438, *n.* 49*); cf. Lex Vis. VII,* 2, 11: Si quis tintinabulum involaverit de iumento vel bove . ., de verbicibus vel quibuscumque pecoribus . .; *Lex Burg. IV,* 5: Qui tentinno caballi furto abstulerit . ., simili de bove conditione servata . .; *Lex Baiuw. IX,* 11: Si quis tintinnabulum furaverit de caballo vel de bove . ., si de minutis pecoribus . .; *Ed. Roth. c.* 289: Si quis tintinno desuper cavallo aut bove furaverit . . 7) *Cf. Lex Vis. VIII,* 4, 1: Si quis caballum alienum vel aliut animal de pedica . . tulerit . .; *Lex Burg. IV,* 6: Si autem inpedicato caballo ingenuus pedicam tulerit . .

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXXVIII.

1. Si quis[1] messem alienam in furtum metere presumpserit, sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si quis[2] in navina[3], in fabaria, in lentiliaria in furtum ingressus fuerit, sol. III culpabilis iudicetur.

XXXVIIII.

1. Si quis de campo alieno furaverit et in carro duxerit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

2. Si vero tantum presumpserit, quantum in dorsum suum portare potuerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

XL.

1. Si quis[4] pratum alienum secaverit, opera sua perdat et insuper sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Et si exinde foenum in carro duxerit ad domum suam, sol. XLV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Si vero tantum presumpserit, quantum in dorsum suum portare potuerit, sol. III culpabilis iudicetur.

XLI.

1. Si quis in orto alieno in furtum ingressus fuerit[5], sol. XV culpabilis iudicetur.

l. 1. XXXVIII.] XXXVIIII. Siquis messem aliena metit 2.

1. *l.* 2. aliena 2. furtum metere] furtumetere 3. medere 2. presumpserit] mal. *add.* 2. 3; mal. leud s. d. DC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 4. nabina 2. lentiaria 2. furtu 3. egressus 2. fuerit] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leud s. d. CXX q. f. *add.* 1.

l. 6. XXXVIIII.] XL. 2.

1. *l.* 7. Si quis — alieno] *rubrica in cod.* 3. alieno] lino *add.* 2. 3, *quod in codice* 1 *supra lineam additum est.* duxerit] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leud s. d. MDCCC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 9. Se 2. presumserit 2. suum *om.* 3. postare 3. potuerit] s. d. DC q. f. *add.* 1.

l. 11. XL.] XLI. 2.

1. *l.* 12. Si quis — alienum] *rubrica in cod.* 3. pradum 2. segaverit 2. insuper] s. d. DC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 14. se 2. fenum 2. 3. duxerit — suam] ad domum suam (suum 2) duxerit 2. 3. suam] s. d. MDCCC q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 15. dilatura *om.* 1.

3. *l.* 16. Se 2. tantu 3. potuerit] potest 2; s. d. CXX q. f. *add.* 1.

l. 18. XLI.] XLII. 2.

1. *l.* 19. Si quis — alieno] *rubrica in cod.* 3. alienum 2. furtu 3. fuerit] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leud s. d. DC q. f. *add.* 1.

1) *Cum hoc titulo et tit. XL et XLV cf. Lex Baiuw. XIII,* 6. 2) *Id est in nabina vel napina = 'Rübenfeld', v. textus recentiores.* 3) *XXXVIII,* 2 *et XXXVIIII et XL recensionis β sunt.* 4) *Cum hoc titulo cf. Ed. Roth. cc.* 356. 354, *v. infra tit. XLV.* 5) *Cf. Lex Burg. XXV,* 1, *Lex Baiuw. IX,* 12, *Ed. Roth. c.* 284, *qui his locis antiquiore forma legis nostrae nituntur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XLII.[1]

1. Si quis in vinea aliena in furto vindemiaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si vero in carro cargaverit[2] et ad domum suam duxerit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

XLIII. De retibus.

1. Si quis retem ad anguilis de flumine furaverit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

2. Si quis statuam[3] aut trammaclem[4] vel vervuldo[5] de flumine furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

XLIIII. De screonis effractis.

1. Si quis escreona[6], qui clavem habet, effrigerit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

2. Si vero de screona clavem effrigerit et nihil exinde tullerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

XLV. De eo qui alterius campo araverit.

1. Si quis[7] campo alieno araverit et seminaverit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

2. Si quis campo alieno araverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

3. Si quis aratrum cum aratore de campo alieno ostaverit[8] aut iactaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

l. 1. XLII.] XLIII. 2.

1. *l.* 2. Si quis vineam alienam] *rubrica in cod.* 3. in vinea aliena] vineam alienam 3; viniam alienam 2. furtum 2. vindemiaverit] vindimiaverit 2. 3; mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leud s. d. DC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 3. Se 2. carra 1. carcaverit 3; carrigaverit 2. duxerit] s. d. MDCCC q. f. *add.* 1.

l. 5. XLIII.] XLIIII 2. De retibus *om.* 2. 3.

1. *l.* 6. Si quis — anguilas] *rubrica in cod.* 3. ritem 3. ad] ab 3; de 2. anquiliis 2; anguilas 3. de flumine] *om.* 2; de flum̄ 3. furaverit] mal. obdub 2; mal. obdubas 3; malb. obdub s. d. MDCCC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 7. trimaclem 3; trimaclam 2. vertivolo 2; vertevollo 3. flum 2; flum̄ 3. furaverit] mal. nachus taxaca *add.* 2; mal. narcus taxaca *add.* 3; malb. naschus taxaca s. d. DC q. f. *add.* 1. sol. XII 3.

l. 9. XLIIII.] XLV. 2. De — effractis *om.* 2. *Numerus et inscriptio desunt in cod.* 3.

1. *l.* 10. screonam 2. 3. habit 2. effrigerit] efrigerit 3; infregerit 2; mal. strona anthidio *add.* 2; mal. strona antidio *add.* 3; malb. strona anthedio s. d. MDCCC q. f. *add.* 1.

2. *l.* 11. Se 2. efrigerit 3; infregeret 2. tullerit] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leud. s. d. DC q. f. *add.* 1. sol. XII 3.

l. 13. XLV.] XLVI. 2. *Inscriptio* De — araverit *deest in* 2. 3.

1. *Quod caput secundo loco legitur in codicibus* 2. 3. *l.* 14. eraverit 3. seminaverit] semenaverit 2. 3; mal. obrebus andappus *add.* 2. 3; malb. obrebus andappus s. d. MCC q. f. *add.* 1.

2. *Hoc est caput primum in codd.* 2. 3. *l.* 15. araverit] mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leud DC d. q. f. *add.* 1.

3. *l.* 16. aratro 2; arratrum 3. arratore 2. ostaveret 2. iactaverit] iectaverit 2; mal. chucarso *add.* 2; mal. cuuaerso *add.* 3; malb. chuuarso DC d. q. f. *add.* 1.

1) *Tituli XLII—XLVI recensionis β sunt.* 2) *Ital. 'carcare', francogall. 'charger'; cf. Diez l. c. p.* 89. 3) *'Statua' = 'vivarium piscium', cf. Ducange s. v. 'statio'.* 4) *Cf. Ducange s. h. v.: 'species retis'; Diez l. c. p.* 314: *'tramaglio, tramail' = 'Fischernetz'.* 5) *'Vervuldum' = 'instrumentum piscatorium', francogall. 'verveux'; cf. Ducange s. v. 'vervilium'.* 6) *V. supra p.* 16, *n.* 4. 7) *Cum hoc et sequenti capitulo et cum tit. XL supra cf. Ed. Roth cc.* 354—356, *in quibus legis nostrae antiquior forma adhibita esse videtur.* 8) *Francogall. 'ôter'; cf. Diez l. c. p.* 650 *et infra tit. XLVIIII.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XLVI. De elogationibus.

1. Si quis aliquid in furtum[1] hominem locaverit, ut alium interficiat, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

2. Si quis[2] ut dans, accipiens et portans sol. LXIIſ culpabilis iudicetur.

XLVII. De dibilitatibus.

1. Si quis alterum manum capulaverit[3], unde homo mancus sit et[4] ipsa manus super eum[5] pendat, sol. XLV culpabilis iudicetur.

2. Si vero ipsa excusserit, sol. C culpabilis iudicetur.

3. Si police de manu capulaverit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

4. Si secundum digitum, unde sagitta trahitur, excusserit, sol. XXXV culpabilis iudicetur.

5. Si medianum digitum, unde sagittatur, excusserit, sol. XXXV culpabilis iudicetur.

6. Si quarto digito excusserit, sol. XXV culpabilis iudicetur.

7. Si minimus digitus excussus fuerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

8. Si vero pedes capulatus fuerit et ibidem mancus teneat, sol. XLV culpabilis iudicetur.

l. 1. XLVI.] XLVII. 2. elogacionibus 2; obligationibus 3.

1. *l.* 2. logaverit 2. interficiat] interficiet 2. 3; mal. tua *add.* 2. 3; malb. tua s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

2. *l.* 4. portans] s. d. IIMD q. f. *add.* 1. XIIſ *corr.* LXIIſ 3. culpabilis iudicetur] unus quisque illorum cumponat (conponat) 2. 3.

l. 5. XLVII.] XLVIII. 2. dibeltabus 3.

1. *l.* 6. capolaverit 3. und de 3. sit] est 3. ‖ *l.* 7. pendat] pendit 2; mal. secti *add.* 2; mal. setti *add.* 3; malb. secti MDCCC d. q. f. *add.* 1. LXV 3.

2. *l.* 8. Se 2. excusserit] mal. cramere *add.* 2. 3; malb. chramere IIII M d. q. f. *add.* 1.

3. *l.* 9. mano 2. capulaverit] capolaverit 3; mal. chramine *add.* 2; mal. chramire *add.* 3; malb. diramire MDCCC d. q. f. *add.* 1.

4. *l.* 10. Si] Si quis 2. sagitta trahitur] sagitatretur 3. traitur 2. excusserit] mal. brioro *add.* 2. 3; malb. brioro s. d. MCCCC q. f. *add.* 1. XXXII 3.

5. *l.* 12. Se 2. excusserit] mal. thaphano *add.* 2; mal. thapbano *add.* 3; malb. taphano MCCCC d. q. f. *add.* 1.

6. *l.* 14. quartum digitum 2. excusserit] excusseris 3; mal. melagno *add.* 3; malb. melagno *add.* 1.

7. *l.* 15. Se menimo digito 2. excussus fuerit] excusserit 2; mal. menecleno *add.* 2. 3; malb. meledeno *add.* 1.

8. *l.* 16. Se 2. pedis 2. 3. teneat] teniat 2. 3; mal. chudachina chamina *add.* 2. 3; malb. chudachina chamina s. d. MDCCC q. f. *add.* 1.

1) *Id est: more furis, clam.* 2) *Fortasse legebatur in textu antiquiore:* Sicut dans, accipiens et portans . . . 3) *V. supra p.* 12, *n.* 4. 4) *De eis, quae in hoc titulo leguntur, in recensione α nihil scripta esse videntur nisi haec:* Si quis alterum manum vel pedem excusserit, sol. C culp. iud. *et ea, quae nunc in cc.* 10 *et* 11 *leguntur. Cetera omnia recensionis β esse puto praeter caput* 8 *recensioni γ attribuendum. Recensionis β auctor Codice Euriciano usus est; cf. Lex Vis. VI,* 4, 3 *(Chindasvindi):* Qui manum ex toto absciderit vel etiam . . . ita percusserit, ut ad nullum opus ipse prodefaciat . . . Pro pollice autem L, pro sequenti digito XXXX, pro tertio XXX, pro quarto XX, pro quinto X solidos conpositionis exolvat *(etiam in Lege Salica multae pro singulis digitis solvendae decem solidis inter se distant).* Que scilicet summa et de pedibus erit inplenda. Pro singulis autem excussis dentibus duodeni solidi conponantur. *Cf. supra p.* 21, *n.* 3. 4. *Cf. Legis Baiuwariorum tit. IV, cc.* 9—11, *quae hoc titulo Legis Salicae niti videntur. V. etiam Ed. Roth. cc.* 62—68. 5) *Id est 'an ihm', cf. francogall. 'sur'.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

9. Si vero pes perexcussus fuerit, sol. C culpabilis iudicetur.

10. Si quis alterum oculum eiecerit, sol. C culpabilis iudicetur.

11. Si quis alterius nasum aut auriculam excusserit, sol. XV culpabilis iudicetur.

12. Si quis alterius linguam capulaverit, unde loquere non possit, sol. C culpabilis iudicetur.

13. Si quis alterius dentem excusserit, sol. XV culpabilis iudicetur.

14. Si quis ingenuus ingenuum castraverit aut viriliam transcapulaverit, unde mancus sit, sol. CC culpabilis iudicetur.

XLVIII. De convitiis[1].

1. Si quis alterum cinidum[2] vocaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si quis alterum falsatorem clamaverit et non potuerit adprobare, sol. XV culpabilis iudicetur.

3. Si quis alterum concagatum clamaverit, sol. III culpabilis iudicetur.

4. Si quis mulier[3] ingenua, se[4] ea vere mulierem meretrice clamaverit et[5] non potuerit adprobare, sol. XLV culpabilis iudicetur.

5. Si quis alterum vulpicula clamaverit, sol. III culpabilis iudicetur.

6. Si quis alterum lepore clamaverit, sol. III culpabilis iudicetur.

XLVII. 9. *l.* 1. Se 2 pedis 2. 3. perscussus 2; percussus 3. fuerit] mal. chludachina *add.* 2; mal. chudachina *add.* 3; malb. chuladachina IIIIM dn.*(post add.)* q. f. *add.* 1.

10. *l.* 2. alterium oculus 3. eiecerit] eieciret 2; eicerit 3; mal. licavina *add.* 2; mal. luchavina *add.* 3; malb. liahahauma s. d. IIIIM q. f. *add.* 1.

11. *l.* 3. alterum 2. auricula 2; ariculam *corr.* auriculum 3. excusserit] mal. runne *(corr.* funne) chleura *add.* 2; mal. funnechleura *add.* 3; malb. funecleura DC dr.*(post add.)* q. f. *add.* 1.

12. *l.* 5. lingua 2. capolaverit 3. possit] mal. halachacio *add.* 2; mal. alchacio *add.* 3; malb. alcheio IIIIMDC d. q. f. *add.* 1.

13. *l.* 7. alteris *corr.* alterius 3. excusserit] mal. inclavina *add.* 2; mal. inchlavina *add.* 3; malb. inchavina DC d. q. f. *add.* 1.

14. *l.* 8. ingenuos 2. 3. ingenuo 2. virilia 3; viriculam 2. transcapolaverit 3. ‖ *l.* 9. sit] mal. uuidardi *add.* 2. 3; VIIIIM d. q. f. *add.* 1. sol. C 2. 3.

l. 10. XLVIII.] XLVIIII. De conviciis 2. 3.

1. *l.* 11. cinido 2. 3. vocaverit] mal. quinthe *add.* 2; mal. quinte *add.* 3; malb. quinte DC d. q f. *add.* 1.

2. *l.* 12. poterit *corr.* potuerit 1. adprobare] mal. hischrabo *add.* 2; mal. iscrabo *add.* 3; malb. ischrabo DC d. q. f. *add.* 1.

3. *l.* 14. concagato 3. clamaverit] et non potuerit adprobare CXX d. q. f. *add.* 1.

4. *l.* 15. mulieri 1. se ea vere] *ita* 1; se eum vir 2; seo vero 3. muliere 2. 3. meretricem 2. 3. clamaverat 2. potueret 3. adprobare] mal. solestrabo *add.* 2; mal. solistrabo *add.* 3; MDCCC d. q. f. *add.* 1.

5. *l.* 17. vulpiculam 3. clamaverit] CXX d. q. f. *add.* 1.

6. *l.* 18. lep(r)ose 1; lebore 2. clamaverit] CXX d. q. f. *add.* 1.

1) *Caput* 2 *huius tituli recensionis β esse videtur. De conviciis hic enumeratis cf. Grimm l. c. p.* 643 *sqq.* 2) *Id est: cinaedum; cf. Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 296; *Brunner l. c. II, p.* 672, *n.* 4. 3) *Intellige: 'muliere'.* 4) *Verba* se ea vere mulierem *recensionis γ esse existimo.* 5) *Verba* et — sol. XLV *recensionis β sunt. Antea ibi verisimiliter solummodo legebatur:* sol. XV. *Cf. tit. XLVIIII.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XLVIIII[1]. De via lacina[2].

1. Si quis hominem ingenuum de via sua ostaverit[3] aut inpinxerit[4], sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si quis feminam ingenuam de via sua ostaverit aut inpinxerit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

L. De ligaminibus ingenuorum.

1. Si quis[5] hominem ingenuum sine causa ligaverit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

2. Si vero ipso ligato aliqua parte duxerit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

LI. De venationibus.

1. Si quis[6] diversis venationibus furaverit aut celaverit, si cervo domestico signum[7] habentem furaverit aut occiserit, quem ad venationem mansuetus est, et dominus suus per testibus potuerit adprobare, quod eum in venationem habuisset et cum eum duas aut tres feras occississet, sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si vero cervo domestico, qui in venatione adhuc non fuisset, furaverit aut occisserit, sol. XV[8] culpabilis iudicetur.

3. Si quis cervum aut aprum lassum, quem alterius canis movunt, occisserit aut[9] celaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

l. 1. XLVIIII.] L. 2.

1. *l.* 2. inpinxerit] inpincxerit 2; mal. vialinina *corr.* vialacina *add.* 2; mal. vialacina *add.* 3; malb. vialacina DC d. q. f *add.* 1.

2. *l.* 4. femina ingenua 2. 3. ostaveret 2. inpinxerit] inpencxerit 2; mal. via lacina *add.* 2. 3; MDCCC d. q. f. *add.* 1. sol. XII 3.

l. 6. L.] LI. 2. legaminibus 3.

1. *l.* 7. ligaverit] ligaveret 2; legaverit 3; mal. andrephus *add.* 2; mal. andreppus *add.* 3; malb. audreppus CCXL d. q. f. *add.* 1.

2. *l.* 9. Se 2. legato 2. duxerit] mal. andrephus *add.* 2; mal. andreppus *add.* 3; malb. andreppus MDCCC d. q. f. *add.* 1.

l. 10. LI.] LII. 2. venacionibus 2.

1. *l.* 11. quis] de *add.* 3. venacionibus 2. se 2. domestico] dominio 2. ‖ *l.* 12. abente 3; absente 2. occiserit 2. 3. ad venationem] admodum 2. mansuitus 2. ‖ *l.* 13. suus] suos 3; tris *add.* 2. venacionem 2; venatione 3. ‖ *l.* 14. tris 2. occississet] occisisset 2; occississit 3; mal. trevimdio *add.* 2; mal. treuuidio *add.* 3; s. DC d. q. f. *add.* 1. XV] XLV 3.

2. *l.* 15. Se 2. demestico 1. venacionem 2. fuissit 3. ‖ *l.* 16. occisserit] occiserit 2. 3; mal. trioiubeoamestella *add.* 2; mal. trioiobioamestalla *add.* 3; DC d. q. f. *add.* 1.

3. *l.* 17. cervo 2. 3. aprum lassum] abro lasso 3; abrolas 2. cani 2; canes 3. movent 2. occiserit 2. 3. ‖ *l.* 18. celaverit] mal. acuuerna *add.* 2. 3; DC d. q. f. *add.* 1.

1) *Tituli XLVIIII—LXVII recensionis β esse videntur.* 2) *Cf. Grimm apud Merkel l. c. p. VIII: 'das bösliche verlegen, versetzen oder wehren des wegs'; v. etiam Wilda, 'Strafrecht der Germanen' p.* 780 *sq.; Brunner l. c. II, p.* 563*; Krammer, 'Neues Archiv' XXX, p.* 283*, n.* 1. 3) *V. supra p.* 27*, n.* 8. 4) *Ducange s. h. v.: 'empainger, empeindre' = impellere, ferire.* 5) *Cf. cum hoc capite Lex Burg. XXXII, Ed. Roth. c.* 42*, Lex Baiuw. IV,* 7*, qui et antiquiore forma legis nostrae et Lege Visigothorum nituntur. Cf. Lex Vis. VI,* 4*,* 3. 6) *Quo titulo usus est Rothari in Ed. cc.* 312. 313. 315. *In recensione β loco cc.* 1 *et* 2 *verisimiliter nihil legebantur nisi haec:* Si quis cervo domestico furaverit aut occisserit, sol. XV culpabilis iudicetur. *Cetera ibidem recensionis γ esse videntur.* 7) *Quod nos 'Hausmarke' dicimus, cf. Homeyer 'Die Haus- und Hofmarken' p.* 10 *sqq. et Brunner l. c. II, p.* 500. 8) *Rectius fortasse:* sol. III. 9) *Intellige: 'et'.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LII. De sepibus.

1. Si quis tres virgas, unde saepis superligata est, vel retortas[1] capulaverit aut ipsa[2] saepe apperuerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

LIII.

1. Si quis per alienam messem erpicem traxerit et sine via transierit, sol. XV culpabilis iudicetur.

LIIII.

1. Si quis per messem alienam iam expalmitantem[3] sine via aut sine semita vias fecerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

LV.

1. Si quis in curte aut in casa vel in qualibet in[4] furtum aut per malo ingenio aliquid miserit nesciente domino, cuius domus est, sol. LXII*ſ* culpabilis iudicetur.

LVI. De homicidiis servorum vel expoliationibus.

1. Si quis servum aut ancillam[5] occisserit, homicida ille sol. XX culpabilis iudicetur.

2. Si quis ingenuus servum alienum expoliaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

LVII.

1. Si quis servum alienum battit[6] et super XL noctibus opera tricaverit[7], sol. III culpabilis iudicetur.

l. 1. LII.] LIII. 2.

1. *l.* 2. tris 2. saepis] sepis sepis (!) 2; sepes 3. superlegata 2. 3. capolaverit 3. *l.* 3. sepe 2. 3. apperuerit] apparuerit *corr.* apperuerit 1; aperuerit 2. 3; mal. leodardi *add.* 2. 3; DC d. q. f. *add.* 1.

l. 4. LIII.] LIIII. 2.

1. *l.* 5. Si quis per aliena messe] *rubrica in cod.* 3. aliena 2. 3. messem] messe 3; terre 2. erpicem] erpice aut carro 3; erpece aut caro 2. transierit] transiret 2; mal. leodardi *add.* 2. 3; DC d. q. f. *add.* 1.

l. 7. LIIII.] LV. 2.

1. *l.* 8. Si quis per messem aliena] *rubrica in cod.* 3. aliena 2. 3. iam *om.* 2. 3. expalmetantem 3. semite 2. ‖ *l.* 9. fecerit] mal. leodardi *add.* 2. 3; DC d. q. f. *add.* 1.

l. 10. LV.] LVI. 2.

1. *l.* 11. Si quis — casa] *rubrica in cod.* 3. aut] vel 2. 3. aut] vel 2. ‖ *l.* 12. est] ferimbera *add.* 2; mal. ferimbera *add.* 3; malb. ferimbera s. d. IIMD q. f. *add.* 1.

l. 13. LVI.] LVII. 2. humicidiis 2. expoliacionibus 2. 3.

1. *l.* 14. Se 2. quis] servus 2. 3. ancilla 2. occisserit] occiserit 2; occiderit 3; mal. theodulima id est *add.* 2; mal. theodilinia id est *add.* 3; malb. theodolina id est *add.* 1. humicida 2. illi 2.

2. *l.* 16. ingenuos 2. 3. expoliaverit] mal. renchusmoh *add.* 2; rincusmodi *add.* 3; DC d. q. f. *add.* 1.

l. 17. LVII.] LVIII. 2.

1. *l.* 18. Si — alienum] *rubrica in cod.* 3. battit] baptis 2. noctis 2. 3. operia 3. tricaverit] trigaverit 2. 3; mal. dahus *add.* 2; mal. daus *add.* 3; CXX d. q. f. *add.* 1.

1) *Ital. 'ritorta', francogall. 'riorte', 'Bindweide, Weidenband'; v. Diez l. c. p.* 272; *cf. etiam Pardessus l. c. p.* 382, *n.* 391. 2) *Cf. supra X,* 8 *et ibidem n.* 5. 6. 3) *Cf. Waitz l. c. p.* 297: *'aufsprossen, in Ähren wachsen'; v. Ducange s. h. v.* 4) *V. supra p.* 28, *n.* 1. 5) *Scilicet 'suos'; cf. Cod. Theodos. IX,* 12; *Lex Vis. VI,* 5, 12. *V. etiam Grimm, 'Rechtsaltertümer' p.* 344; *Wilda, 'Strafrecht' p.* 664 *sq.* 6) *Francogall. 'battre', v. Diez l. c. p.* 46. 7) *Cf. Diez l. c. p.* 327: *'hemmen, hindern'.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LVIII.

1. Si quis servus hominem ingenuum occisserit, ipse homicida pro medietate parentibus tradatur, et alia medietate dominus servi, si noluerit servitutem[1], aut si intellexerit, de lege si obmallare[2] potest, ut ipsa leode[3] non solvat.

LVIIII.

1. Si quis homo ingenuus litem alienum expoliaverit, sol. XXXV culpabilis iudicetur.

LX. De quadrupedibus si hominem occiserit.

1. Si quis homo ex[4] quolibet pecus occisus fuerit et hoc parentes illius potuerint adprobare cum testibus, dum ille dominus pecoris antea legem non adimpleverit[5], medietate de ipsa leode[6] conponat et pro illa alia medietate ipso quadrupede donet.

2. Si enim dominus intellexerit, per legem se defendere[7] potest, ut nihil pro ipso pecore solvat.

LXI. De vestigio minando[8].

1. Si quis bovem aut caballum vel quemlibet pecus in furtum perdiderit et eum, dum vestigio sequitur, consecutus fuerit usque[9] ad tres noctes, si ille, qui eum ducit, aut emisit aut cambiasset dixerit vel proclamaverit, ille, qui per vestigio sequitur, res suas per tertia manu adchramire[10] debet.

l. 1. LVIII.] LVIIII. 2.

1. *l.* 2. Si quis servos hominem] *rubrica in cod.* 3. inienuum 2. occiserit 2. 3. ipso 2. 3. humicida 2. medietatem 2; mediaetate 3. ‖ *l.* 3. et] illa *add.* 2. 3. mediaetate 3. domnus 2. 3. se noluerit servitute 2. ‖ *l.* 4. se 2. se 2. obmalare 2. potit 2. 3. ut] et 2.

l. 5. LVIIII.] LX. 2.

1. *l.* 6. Si quis homo ingenuos] *rubrica in cod.* 3. ingenuos 2. 3. litum 3; letum 2. expoliaverit] expoliat mal. letusmodi 2; maletusmodi *add.* 3; malb. letusmodi s. d. MCCCO q. f. *add.* 1. XXX 2.

l. 8. LX.] LXI. 2. De *om.* 3. quatropedis 2; Quadrupedes 3. si] se 2; si se 3. occiseȓ 1; occiserint 3.

1. *l.* 9. pecu 3; peco 2. parentis 3. illius] cum testibus *add.* 2; testibus *add.* 3. potuerit 2. *l.* 10. cum testibus *om.* 2. 3. illi 2. pecoras 2. lege 2. adimpliverit 2. ‖ *l.* 11. medietatem 2; mediaetate 3. pro *om.* 2. mediaetate 3. quadrupe 1; quatropede 2. ‖ *l.* 12. donat 2.

l. 13. Se 2. donnus 2; domus 3. legem] lege 3; lege Salica 2. se *om.* 2. potet 3; potit 2.

l. 15. LXI.] LXII. 2. vistigio menando 2.

1. *l.* 16. furtu 3. perdediret 2. ‖ *l.* 17. vistigio 3. seqitur 3. consequtus 3. tris 2. noctis 2. 3. se 2. illi 2. 3. ‖ *l.* 18. emisset 2. 3. cambeasset 3; camiasset 2. illi 2. vistigio 2. *l.* 19. tercia mano 2. 3. caramire *corr.* charamire 3; clamare 2. debit 2.

1) *Verba* si noluerit servitutem, *ut videtur, recensionis γ sunt. Antea ibi verisimiliter legebatur:* conponat. 2) *'se defendere'; cf. infra LX et MG. Formulae p.* 252, *n.* 2. *V. etiam Edictum Chilperici regis c. V.* 3) *Pecunia pro homine occiso solvenda, 'Wergeld'; v. Grimm, l. c. p.* 652; *Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 288; *Brunner l. c. I², p.* 119 *sq. Cf. etiam infra LXXXVIII,* 3. 4) *Verba* ex — pecus *recensionis γ esse videntur.* 5) *Id est: 'se obmallaverit', v. supra LVIII.* 6) *V. supra n.* 3. 7) *V. supra n.* 2. 8) *Francogall. 'mener', v. Diez l. c. p.* 209 *et supra X,* 7. 9) *Verba* usque — noctes *et* aut — vel *recensionis γ esse videntur. Pro* proclamaverit *in recensione β fortasse legebatur* reclamaverit, *v. c.* 3. 10) *Quod verbum derivandum est de germ. 'hramjan' = figere, 'befestigen, bestimmen'; cf. Grimm l. c. p.* 844 *et Brunner l. c. II, p.* 366 *sq.: 'festmachen, rechtsförmlich zusagen'; ita*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si[1] vero tres noctes exactas, qui res suas queret, eas invenerit, ille, apud quem invenerit, emisit aut cambiasset dixerit, ei liceat adchramire[2].

3. Quod si ille, qui per vestigio sequitur, res suas, quas[3] agnoscere dicitur, ille[4] alio reclamante nec offerre[5] per tertia manu voluerit vel solem[6] culcaverit, se violenter hoc, quod se agnoscere dicit, tollisse convincit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

LXII. De furtis caballorum.

1. Si quis caballum, qui carruga trahit, furaverit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

2. Si quis admissario ad[7] homine Franco furaverit, sol. XLV culpabilis iudicetur.

3. Si quis admissarium cum grege usque ad XII ęquis furaverit, sol. LXIIſ culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

4. Si quis poledrum[8] furaverit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

5. Si quis poledrum anniculum furaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

LXI. 2. *l.* 1. Se 2. tris 2. noctis 2. 3. exactis 3; exhactis 2. que 2. querit 2. 3. invenire 2. illi aput 2. ‖ *l.* 2. invenerit] invenitur eas 2. 3. emisset 2. 3. camiasset 2. ei liceat] liciat mihi 2. achramire 3; hachramire 2.

3. *l.* 3. se illi 2. per vestigio] res suas 2. sequitur] vistigio *add.* 2. agnuscere 2. 3. dicit 2. 3. ‖ *l.* 4. offerre] re *add.* 3 *et (supra lineam)* 1. tercia 2; terciam 3. manum 2. solem] secundum legem *add.* 2. 3. si 3. ‖ *l.* 5. agnuscere 2. 3. tullisse 2. convincitur 3; convencitur 2; mal. mithio srassitho *add.* 2; mal. mithio frasito *corr.* mithio frasitho *add.* 3; malb. mithio frasito MCC d. q. f. *add.* 1.

l. 7. LXII.] LXIII. 2. fortis 3.

1. *l.* 8. carruca 2; carrua 3. trait 2. 3. furaverit] mal. chan zascho *add.* 2; mal. channas zascho *add.* 3; malb. cana zasco MDCCC d. q. f. *add.* 1.

2. *l.* 9. amissario 2; admisario 3. furaverit] mal. uuadretho *add.* 2; mal. uuadreto *add.* 3; malb. uuadreto MDCCC dn.*(post. add.)* q. f. *add.* 1. iudicetur] excepto capitale et dilatura *hic et in cc.* 4. 5 *add.* 2. 3.

3. *l.* 10. admissario 2. 3. gregem 2. duodecem 3. equas 2; aequas 3. furaverit] furaverat 3; mal. uuadretho *add.* 2; mal. uuadreto *add.* 3; malb. uuadretho MMD d.*(post. add.)* q. f. *add.* 1. LXIſ *corr.* LXIIſ 3.

4. *l.* 12. *Quod caput om.* 1. poledrum] *e con.*; polletrum 3; puletrum 2. furaverit] mal. uuadretho *add.* 2; mal. uuadreto *add.* 3.

5. poletrum 3; pulletrum 2. annuculum 2. 3; anniculum *corr.* annucūlum 1. furaverit] mal. nabohot *add.* 2. 3; DC d. q. f. *add.* 1.

quoque Diez l. c. p. 509*: 'gerichtlich zusichern' et Sohm, 'Prozess der Lex Salica' p.* 79 *sq.: 'geloben'. Et quidem Francus sic spondere solebat se aut in iudicium venturum aut alium vel, ut hic, rem aliquam ibi staturum esse; cf. etiam Rauch, 'Spurfolge und Anefang' p.* 106, *n.* 1. *'Tertia manus' est manus tertii cuiusdam hominis, cui res, de qua inter illos disceptatur, usque ad litem compositam traditur. Hunc ergo rem in iudicium adducturum esse is, qui agnoscit, spondet. Aliter Brunner l. c. II, p.* 498 *sq. V. infra LXXXI et XCIIII.* 1) *Caput secundum recensionis γ esse videtur; v. supra p.* 32, *n.* 9. 2) *Id est: spondere se ipsum — non 'tertiam manum' — rem illam in iudicium adducturum esse.* 3) *Verba* quas — dicitur *et* nec *et* vel solem — convincit *recensionis γ esse videntur. In recensione β fortasse legebatur* noluerit *pro* voluerit *(l.* 4*).* 4) *Intellige:* illo. 5) *'Offerre' idem significat atque 'adchramire', v. Sohm l. c. p.* 81. 6) *Solem collocare (vel 'solsatire') = 'die Sonne setzen, legen, zur Ruhe bringen' (v. Grimm l. c. p.* 817*); id est: adversarium, qui in iudicio vel, ut hic, in domo sua non praesto est, usque ad vesperum exspectare.* 7) *Verba* ad — Franco *et in c.* 3 usque — ęquis *et* excepto — dilatura *recensionis γ esse videntur, v. supra p.* 9, *n.* 1. 5 *et III,* 4. 5. 8) *Francogall. 'poutre'; cf. Diez l. c. p.* 252 *et Schramm l. c. p.* 48.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

6. Si quis[1] iumentum alienum trabaterit aut evaserit, sol. XV culpabilis iudicetur.

7. Et[2] si exinde mortua fuerit, sol. XV excepto capitale et dilatura.

LXIII. De caballo extra permissum domini sui ascenso vel excurtato aut excorticato.

1. Si quis[3] caballum alienum extra consilium domini sui ascenderit aut caballicaverit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

2. Si quis caballum alienum excortaverit[4], sol. III culpabilis iudicetur.

3. Si quis caballum mortuum sine permisso domini sui escorticaverit[5], sol. III culpabilis iudicetur.

LXIIII. De plagiatoribus.

1. Si quis[6] mancipium alienum sollicitaverit, sol. XV culpabilis iudicetur.

LXII. 6. *l.* 1. iumenta aliena 2. 3. trabatterit 3; trabatteret 2. aut] ut 3; et 2. evaserit] mal. sithabahun *add.* 2; mal. sitabaim *add.* 3; malb. sitabahim DC d. q. f. *add.* 1.

7. *l.* 3. Et si] se 2; si 3. fuerit] mal. sithabahim *add.* 2; mal. sitabaim *add.* 3; malb. sitabahim DC d. q. f. *add.* 1. sol. XV] sol. XXX culpabilis iudicetur 2. 3. dilatura] culpabilis iudicetur *alia manu add. in cod.* 1.

l. 5. LXIII.] LXIIII. 2. caballo] alieno *add.* 2. 3. permisso 2. 3. ‖ *l.* 6. scurtato 2. aut excorticato] *om.* 3; aut decodato 2.

1. *l.* 7. consilio 2. ascenserit 3. caballicaverit] caballigaverit 2; cabalicaverit 3; mal. leodardi in alia mente borio sitho *add.* 2; mal. leodardo in alia mente borio sito *add.* 3; malb. leuđ in alia mente briosito MMCC d. q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 8. XXXV 3.

2. *l.* 9. excortaverit] *corr.* excurtaverit 1; scurtaverit 2; mal. leodardi *add.* 2; mal. leodardo *add.* 3; mal. leođ CXX d. q. f. *add.* 1.

3. *l.* 10. escorticaverit] excorticaverit 3; decodaverit 2; mal. leodardi *add.* 2; mal. leodardo *add.* 3; mal. leuđ CXX dn.*(post. add.)* q. f. *add.* 1.

l. 12. LXVIII.] LXV. 2.

1. *l.* 13. mancipio alieno 2. sollicitaverit] solicitaverit 2. 3; mal. theolasina *add.* 2. 3; malb. theolasina DC d. q. f. *add.* 1.

1) *Ex Codice Euriciano; v. Lex Vis. VIII,* 4, 13: Si quis a l i e n u m i u m e n t u m percusserit, ita ut debile efficiatur . .; *cf. Ed. Roth.* 337. 339. *Trabattere* = *percutere, v. supra p.* 23, *n.* 6. *Pro* aut *lege* 'et'. 2) *Caput* 2 *recensionis γ esse videtur. Cf. supra XXX,* 2. 3) *Ex Codice Euriciano; v. Lex Burg. IV,* 7: Si c a b a l l u m a l i e n u m ingenuus non permittente domino a s c e n d e r e praesumpserit . .; *Ed. Roth. c.* 340: Si quis cavallum alienum a s c e n d e r i t et . . c a v a l l i c a v e r i t . . *In Lege Visigothorum nunc desideratur talis sententia; v. Zeumer, MG. Leges Visigothorum p.* 331, *n.* 2. 4) *Ital. 'scorciare, scortare', francogall. 'escorcer* = *stutzen'; v. Diez l. c. p.* 287. *Ex Codice Euriciano (v. Zeumer l. c. p.* 332, *n.* 1*); cf. Lex Vis. VIII,* 4, 3: Si quis a l i e n i c a b a l l i . . c a u d a m c u r t a v e r i t . .; *Lex Burg. LXXIII,* 1, 3: Seu fuerit aut eversum animal aut debilitatum . . De c a b a l l o etiam c u r t a t o similis poenae servanda conditio est; *Ed. Roth. c.* 338: Si quis c a b a l l u m a l i e n u m coda capellaverit . . 5) *Ital. 'scortecciare', francogall. 'écorcher* = *abrinden, abhäuten'; cf. Diez l. c. p.* 109. *Ex Codice Euriciano, cuius sententia a Leovigildo servata postea omissa esse videtur. Ex Leovigildi recensione praebet eam solus Ed. Roth. c.* 335: Si animalem . . nesciente domino e x c o r t e c a v e r i t . . 6) *Tituli LXIIII—LXVI deprompti sunt e Codice Euriciano; cf. Lex*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXV.

1. Si quis servus alienus furatus fuerit et ipse trans[1] mare fuerit ductus et ibidem a domino suo perventus fuerit et ipse, qui[2] in patria aliena placatus est, in mallo[3] publico nominaverit et tres testes ibidem colligere debet. Iterum, cum servus ipse de trans mare fuerit revocatus, in alio mallo iterum nominare debet et ibidem tres testes debet colligere idoneus. Ad tertio vero mallo similiter faciat, ut novem testes iurent, quod servum ipso equaliter per totus tres mallus super plagiatorem dicere audissent. Sic postea qui eum plagiavit, hoc est wargavit[4], sol. XXXV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Qui confessio servi usque ad tres plagiatores ascendit, sed eam tamen rationem, ut nomina hominum vel villarum[5] equaliter per totos tres mallos debeat nominare.

LXVI.

1. Si quis hominem ingenuum plagiaverit[6] vel vendiderit, sol. CC culpabilis iudicetur.

LXVII.

1. Si quis servus in furtum[7] fuerit inculpatus[8], si talis fuerit causa, unde ingenuus sol. XV conponere debet, servus super scamno tensus CXX ictos accipiat.

l. 1. LXV.] LXVI. 2.

1. *l.* 2. Si quis servus alieñ] *rubrica in cod.* 3. ‖ *l.* 3. a] ad 2; *om.* 3. dominum suum 2. preventus 2. ipsi 2; ipi 3. est *om.* 2. ‖ *l.* 4. puplico 2. nominaverit] nomenaverit 2. et *om.* 2. 3. III 2. collegere debit 2. 3. ‖ *l.* 5. servis 3. ipsi 2. iterum *om.* 2. nominare] nomenare 2; minare 3. debit 2. 3. ‖ *l.* 6. ibi 2. 3. tris testis 2. debit 3. collegere edonius 2. 3. ad] a 3. tercio 2. 3. ‖ *l.* 7. ut] et 2. ipsote qualiter 1. ipsum 2. 3. tris 2. ‖ *l.* 8. postia 2. plagiavit] placavit 2; hoc est wargaverit *add.* 2. 3; *praeterea* mal. mallovieridario *add.* 2; mal. malovieridario *add.* 3; malb. inalovieridario MCCCC d. q. f. *add.* 1.

2. *l.* 10. III 2. plagiatoris 2. ‖ *l.* 11. racione 2. nomena homenum 2. vilarum 3. totos — mallos] tres totus mallus 3; III mallus 2. dibiat nomerare 2.

l. 13. LXVI.] LXVII. 2.

1. *l.* 14. Si quis — ingenuum] *rubrica in codice* 3. plagaverit 3; placaverit 2. vendiderit] vindederit 3; vindediret 2; mal. friofalcino *add.* 2; mal. friofalchino *add.* 3; malb. friofalcino VIIIM d. q. f. *add.* 1.

l. 16. LXVII.] LXVIII. 2.

1. *l.* 17. furtu 3. se 2. ‖ *l.* 18. ingenuos 3; inienuos 2. debet *corr.* debeat 1; dibiat 2. scamnum 2. ictus 2. 3.

Vis. VII, 3, 1 *(a Reccesvindo rege mutata):* Quicumque ingenuus mancipium usurpaverit alienum . . *et ibidem VII,* 3, 2 *(Chindasvindi regis):* Si quis ingenuus servum vel ancillam plagiaverit . .; *cf. praeterea Lex Burg. IV,* 1: Quicumque mancipium alienum sollicitaverit . . 1) *Cf. cum hoc titulo etiam Lex Vis. VII,* 3, 3: Qui filium aut filiam alicuius ingenui . . plagiaverit aut sollicitaverit et . . in alias regiones transferri fecerit . . 2) *Verba* qui — placatus est *et* et tres — Sic postea *et praeterea verba* hoc est wargavit *et* excepto — dilatura *et c.* 2 *recensionis γ esse videntur.* 3) *V. supra p.* 8, *n.* 2. 4) *Verbum 'wargare' significat 'aliquem proscriptum vel patria eiectum facere'. De verbo 'warc' v. p.* 19, *n.* 3. 5) *Villa hoc loco significat vicum, v. supra p.* 18, *n.* 10. 6) *Cum hoc titulo cf. Legem Vis. supra n.* 1 *allegatam et praeterea Legem Baiuw. IX,* 4: Si quis liber liberum hominem furaverit et vendiderit; *cf. etiam Lex Vis. VII,* 3, 3: venditi aut plagiati. 7) *V. supra tit. XIII.* 8) *In hoc titulo scribendo legislator eo, quod de hac re Euricus secundum ius Romanum statuit, usus fuit; cf. Brunner l. c. II, p.* 413 *et infra p.* 36, *n.* 2. 3.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si vero, antequam torquatur, fuerit confessus et[1] ei cum domino suo convenerit, sol. III pro dorsum ipsius servi accipiat. Capitale dominus servi reddat.

3. Si tamen maior culpa fuerit, unde ingenuus sol. XXXV solvere debet, similiter servus CXX ictos accipiat. Et si confessus non fuerit, illi, qui eum torsit, si adhuc ipsum servum torquere voluerit et nolente domino, pignus domino servi dare debet, et si postea ipsi servus ad maioribus suppliciis tradatur et si confessus fuerit, nihil super domino credatur[2]; ipse vero illum servum erit habiturus, qui eum torsit. Dominus[3] servi, unde iam pignus accepit, pretium pro suo servo accipiat.

4. Si vero infra prioribus suppliciis, id[4] est CXX ictos, fuerit confessus, aut castretur aut sol. VI reddat. Dominus vero servi capitale restituat requirentis.

5. Si[5] iam vero in maiore crimine fuerit inculpatus, unde ingenuus sol. XLV conponere debet, dominus servi, si eum non presentaverit, ad ipsum numero eum teneatur, ut ipsum numerum reddat et capitale in locum restituat.

6. Si adhuc maior causa fuerit, que servo requeretur, dominus servi non ut servus, sed ut ingenuus totam legem super se solviturum suscipiat.

LXVII. 2. *l.* 1. Se 2. ‖ *l.* 2. conveneret 2. dorsum] dorso suo 2. domino 3; domino suo 2. redat 2.

3. *l.* 3. ingeñ 1; ingenuos 2. 3. debeat 3; dibiat 2. ‖ *l.* 4. ictus 2. 3. se 2. fuerat 3. 5. se 2. torquaere 3. domino servi] dominus servi 2. 3. ‖ *l.* 6. dari 1. deƀ 1; debeat 3; dibiat 2. se 2. postia 2. servum 2. supliciis 2. se 2. ‖ *l.* 7. supra dominum 2. ipsi 2. 3. illum *om.* 2. herit 2. ‖ *l.* 8. accipit 2. 3. precium 2. 3. suum servum 2.

4. *l.* 10. Se 2. infra *om.* 2. supliciis 2; subpliciis 3. id est *om.* 2. ictus 2. 3. *l.* 11. sol. XV 2. redat 2. vero] vir 2. 3. capitale] culpabilis 3. requirentes 3; Requerentes 2.

5. *l.* 12. Se 2. maiorem 3. ingeñ 1; ingenuos 2. 3. sol. XLV] XLV sol. 2. 3. ‖ *l.* 13. debuerit 3; dibuerit 2. se 2. ipsum] ipso 2. 3. nomero 2; numerum 3. ‖ *l.* 14. teniatur 2. redat 2.

6. *l.* 15. Si] Sed 2. qui 2; quae 3. servum 2. requeratur 2. ‖ *l.* 16. ingenuos 2. 3. tota 3. solviturus 3; soliturus 2.

1) *Verba* et — convenerit *et verba* ipsius — servi *recensionis γ sunt.* 2) *Cf. Pauli Sententiarum l. V,* 18, 4: Servo, qui ultro aliquid de domino *(scilicet in tormentis)* confitetur, fides non accomodatur; *Lex Vis. II,* 4, 4 *(Chindasvindi):* Servo penitus non credatur, si super aliquem crimen obiecerit aut si etiam dominum suum in crimine inpetierit . . . 3) *In recensione β hoc loco ita scriptum fuisse videtur:* Si confessus non fuerit *(scilicet servus),* dominus . . . *Dominum solummodo, si servus non confessus fuerit, aut pretium aut alium servum accepisse apparet ex aliis legibus; cf. Lex Vis. VI,* 1, 5 *(Chindasvindi):* Si servus . . accusatur, antea non torqueatur, quam ille, qui accusat, ac se condicione constringat, ut, si innocens tormenta pertulerit . ., alium eiusdem meriti servum domino reformare cogatur . ., *et infra:* si alium servum . . pro eo accipere noluerit, tantum pretium eiusdem servi . . eius domino persolvatur; *Lex Baiuw. IX,* 19: Si quis servum accusaverit iniuste alienum et innocens tormenta pertulerit . . domino simile mancipium reddere non moretur; *Lex Burg. VII:* Si autem servus . . . in tormentis confessus non fuerit, is, qui eum inscripsit, domino suo reddat et dominus ipse aut vicarium servum . . aut pretium teneat. *V. supra p.* 35, *n.* 8. 4) *Verba* id est CXX ictos *recensionis γ sunt.* 5) *Caput quintum et sextum recensionis γ esse censeo. In recensione β verisimiliter de duobus solummodo generibus furti a servis peracti, sicut supra in titulo XIII, non de gravioribus sceleribus illorum agebatur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

7. Si servus absens fuerit, cui aliquid inputatur, dominus servi a repetenti tribus testibus presentibus secretius admonere debet, ut servum suum infra septem noctes debeat presentare. Et si infra septem noctibus eum noluerit presentare, tunc repetens solem culcaverit[1], ille cum testibus culcare[2] debet et sic ad alias septem noctes placitum[3] faciat. Si nec ad alias septem noctes ipsum servum presentaverit, tertia vice adhuc spatium[4] septem noctes alias dare debet, id est, ut totus numerus ad XXI nocte veniat. Quod si post placitum ipsum servum noluerit ligatum suppliciis dare et ei per singulos placitos solem culcaverit, tunc dominus servi omnem repetitionem, sicut superius diximus, non sicut servus, sed quasi ingenuus admissiset, talem conpositionem repetenti[5] restituat.

8. Si vero ancilla in tale criminae invenitur, unde servus castretur, sol. VI pro ipsa dominus reddat aut CXLII ictos accipiat flagellorum.

LXVIII. De homicidiis ingenuorum.

1. Si quis[6] ingenuus[7] Francum aut barbarum, qui[8] Salica lege vivit, occisserit, sol. CC culpabilis iudicetur.

2. Si[9] vero eum in puteum[10] aut sub aqua misserit, sol. DC culpabilis iudicetur.

LXVII. 7. *l.* 1. Se 2. inpotatur 2. 3. repetente 3. ‖ *l.* 2. testibus] in *add.* 2. secrecius 3; secricius 2. admonire 2. deb̄ 1; debit 2. ‖ *l.* 3. noctis 2. 3. dibiat 2. praesentare 3. Et *om.* 3. se 2. VII 2. noctis 3; noctes 2. eum *om.* 2. ‖ *l.* 4. repetentes 2. illi 2. 3. culcare] collocare 2; colocare 3. deb̄ 1; debit 2. ‖ *l.* 5. VII 2. noctis 3. Se 2. VII 2. noctis 3. ‖ *l.* 6. terciam vicem 3. VII noctes spacium 2; septem noctis spacium 3. alias] illius 2. 3. deb̄ 1; debit 2. ‖ *l.* 7. nomerus 2. XXI] XX et una 2; viginti et una 3. se 2. post *om.* 3. *l.* 8. legatum 2. supliciis 2. singulus placites 2; singulus placitus 3. ‖ *l.* 9. omni repeticione 2. quasi *supra rasuram* 1. ‖ *l.* 10. ingen̄ 1; ingenuos 2. admississet 3; admisisset 2. tale conposicione 2. repedente 2; repetendi 3.

8. *l.* 11. Se 2. in tale *om.* 3. crimine 3; crimena 2. castretur] CCXL d. q. f. *add.* 1. dominus pro ipsa redat 2. ‖ *l.* 12. CLXLII *corr.* CXLII 1; XCLII 3; *fortasse* CCXL *legendum est.* ictus 2. 3. flagellarum 2.

l. 13. LXVIII.] LXVIIII. 2. humicidiis inienuorum 2.

1. *l.* 14. ingenuos 2. 3. Francho 2; Francium 3. barbaro 2. occisserit] occiserit *semper in hoc titulo* 2. 3; mal. leodardi *add.* 2. 3; malb. leod̄ VIIIM d. q. f. *add.* 1.

2. *l.* 16. Se 2. puteum] puteeum 3; pucium 2. aquam 3. misserit] miserit 2. 3; mal. mathdaleo *add.* 2; mal. matdalio *add.* 3; XXIIIIM d. q. f. *add.* 1.

1) *Quod verbum ab auctore recensionis γ, ut videtur, additum est; v. quae sequuntur (pro* ille *lege:* illi*).* 2) *V. supra p.* 33, *n.* 6. 3) *Placitum (= 'Termin'; ita quoque Brunner l. c. II, p.* 454, *n.* 8; *Schramm l. c. p.* 76 *sq.) extra iudicium locum habere potuit (v. etiam Sohm, 'Die fränkische Reichs- und Gerichtsverfassung' p.* 65, *n.* 25 *et p.* 392, *n.* 6*), sicut et hic accipiendum est.* 4) *Verba* spatium *et* alias *et* id est — veniat *et in sequentibus (l. 9) verba ab* omnem *usque ad* sed *recensionis γ esse videntur.* 5) *Hic verba* reddat et capitale in locum *(v. supra c. 5) excidisse videntur.* 6) *Hic titulus per Chlodoveum regem antiquiori deperdito substitutus est, v. supra p.* 2. 7) *Intellige 'ingenuum'.* 8) *Verba* qui lege Salica vivit *('der nach dem salischen Gesetzbuche lebt') hic apposita sunt, quia Liber legis Salicae minime pro omnibus 'Francis' (scilicet Salicis) aut 'barbaris' (quod idem significat, v. supra XV,* 2. 3 *et ibidem n.* 2*) statutus est, sed solummodo pro eis, qui sub dominio Chlodovei regis vivebant. V. infra LXXI et LXXXI et Krammer, 'Zur Entstehung der Lex Salica' p.* 432. 9) *Capita* 2. 3. 5 *fortasse recensionis β sunt.* 10) *Ad hanc rem cf. Gregor. Turon., Hist. Francorum III,* 6. *VII,* 23; *MG. SS. rer. Meroving. I, p.* 113, 15. 305, 15. *In cc.* 2 *et* 3 *de eo agitur, quod germ. 'mord' dicebatur; cf. Grimm l. c. p.* 625; *Wilda, 'Strafrecht der Germanen' p.* 708; *Brunner l. c. II, p.* 627 *sq.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si vero eum de allis[1] aut de ramis super cooperuerit aut eum incenderit, sol. DC culpabilis iudicetur.

4. Si quis antruscionem[2] dominicum occisserit, sol. DC culpabilis iudicetur.

5. Si vero eum in aqua aut in puteum miserit aut de allis vel de rammis seu quislibet rebus celaverit, sol. MDCCC culpabilis iudicetur.

6. Si Romanus homo conviva[3] regis occissus fuerit, sol. CCC qui eum interficit culpabilis iudicetur.

7: Si vero Romanus homo possessor[4] occissus fuerit, qui[5] eum occiserit sol. C culpabilis iudicetur.

8. Si quis Romanus tributarium[6] occisserit, sol. LXX culpabilis iudicetur.

LXVIIII[7]. De homicidiis in contubernio factis.

1. Si quis collecto contubernio hominem ingenuum in domo sua adsallierit[8] et eum occisserit, si[9] antruscio[10] dominicus fuerit, ille, qui eum occiderit, sol. MDCCC culpabilis iudicetur.

2. Si vero antruscio dominicus non fuerit, sol. DC interfector culpabilis iudicetur.

LXVIII. 3. *l.* 1. Se 2. albis 1; alis 2. rames 2. cuperberit 3; cuueruerit 2. incenderit] mal. modileodi *add.* 2; mal. modo leodi *add.* 3; XXIIIIM d. q. f. *add.* 1.

4. *l.* 3. *Hoc caput om.* 2. antruscione dominico 3. occisserit] mal. malchom *add.* 3; malb. malcho XXIIIIM d. q. f. *add.* 1.

5. *l.* 4. Se 2. eum *om.* 2. puteeum 3; pucium 2. albis 1; alis 2. vel] aut 2. 3. ramis 2. 3. ‖ *l.* 5. seu] vel 2. 3. quislebit 2. celaverit] caelaverit 3; mal. morcherter *add.* 2. 3; malb. molcherter LXXIIM d. q. f. *add.* 1. sol. *om.* 3.

6. *l.* 6. Se 2. cumviva 3. regi 2. 3. occisus *semper* 2. 3. fuerit] mal. leuti *add.* 2. mal. leoti *add.* 3; malb. leoti XIIM d. q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 7. interficet 2.

7. *l.* 8. Se 2. possersur 2. occisserit] IIIIM d. q. f. *add.* 1.

8. *l.* 10. tribudarium 3; tribudario 2. occisserit] IIMDCC *(postea corr.* IIMDCCC*)* q. f. *add.* 1. sol. LX 1.

l. 11. LXVIIII.] LXX. 2. homicidio 3; humicidio 2. in] a 3. facto 3; factum 2.

1. *l.* 12. colecto 2. inienuum 2. domum suam adsaliret 2. ‖ *l.* 13. occisserit] occiserit mal. basitalio 2; malb. besitalio *add.* 1. si — occiderit] *om.* 3. antrusticio 2. illi 2. occiderit] occiserit 2; LXXVM d. q. f. *add.* 1.

2. *l.* 15. Se 2. antrusticio 2; autrutio 3. dominico 2. fuerit] XXIIIIM d. q. f. *add.* 1. interfectur 2.

1) *Francogall. 'hallier' = 'Gesträuch, Hecke'; Diez l. c. p.* 610. 2) *De germ. 'trôst, trust' = protectio, tuitio; antrustio debet regem defendere et tueri; cf. Taciti Germania c.* 14; *Brunner l. c. I*², *p.* 188 *et II, p.* 97 *sqq.; Grimm l. c. p.* 275; *v. infra tit. LXVIIII,* 1. 2. 3) *Cf. Pardessus, 'La loi Salique' p.* 489: *'le mot conviva fut pour les Romains une traduction du mot barbare antrustion'. V. etiam Waitz, 'Deutsche Verfassungsgeschichte' II*³, *p.* 337. *Aliam opinionem profert Brunner l. c. I*², *p.* 440, *n.* 57 *et II, p.* 99 *sq. Pro conviva ergo regis dimidia pars multae, quae pro antrustione statuitur, solvenda est; v. infra tit. LXVIIII,* 5 *et supra XV,* 2. 3. 4) *Id est: qui proprium fundum possidet. Hic respondet homini ingenuo Franco, ergo pro eo centum solidi solvuntur.* 5) *Verba* qui eum occiserit *recensionis γ esse videntur.* 6) *Pro 'Romanus' intellige 'Romanum'. Tributarius est colonus; v. Roth, 'Geschichte des Benefizialwesens' p.* 83 *sq. et Brunner l. c. I*², *p.* 358. 7) *Tituli LXVIIII et LXX recensionis β sunt.* 8) *V. supra p.* 17, *n.* 4. 9) *Verba capitis* 1 si — iudicetur *et c.* 2 Si — fuerit *et* interfector *recensionis γ esse videntur.* 10) *De antrustione v. quae supra n.* 2 *exposuimus.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si vero corpus occissi hominis tres vel amplius habuerit plagas, tres, quibus inculpatur, qui[1] in eo contubernio fuissent, se conprobatur, legem superius conprehensam cogantur exsolvere[2].

4. Alii[3] vero tres de eo contubernio sol. XC[4] conponant et tres adhuc in tercio loco de ipso contubernio sol. XLV solvant.

5. De[5] Romano vero vel lito occissis, qui in tale contubernio interfecti fuerent, haec lex ex medietate solvantur.

LXX. De homicidiis in convivio factis.

1. Si quis in convivio, ubi[6] duo vel tres aut amplius fuerint, et unus ex ipsis fuerit interfectus, illi, qui remanunt, aut uno dare debent aut toti mortem conponant. Qui lex usque ad septem fuerint in convivio observantur.

2. Si vero in convivio illo plus quam septem fuerint, non omnes teneantur obnoxios. Si duo fuerint, illi secundum legem conponant.

3. Si quis vero foris casa vel iter agens sive in agro a contubernio fuerit interfectus et tres vel amplius habuerit plagas, tres de eo contubernio, qui adprobati fuerint, singuli mortem illius conponant[7]. Tres adhuc, si fuerint de ipso contubernio, sol. XV conponant.

LXVIIII. 3. *l.* 1. Se 2. occisi 2. 3. homenis tris 2. habueri 1. plapas 1; placas 2. III 2. ‖ *l.* 2. eo] eum 2. conprobatus 2. ‖ *l.* 3. conprehensa 2.

4. *l.* 4. tris 2. contubernio] IIMDC d. q. f. *add.* 1. sol. LXL 2. 3. III 2. ‖ *l.* 5. contubernio] MDCCC (dn. *postea add*). q. f. *add.* 1. sol. XL 2. 3.

5. *l.* 6. leto 2; litu 3. occisus 2. qui] qui qui 1. ‖ *l.* 7. fuerint 3. hec 2. solvatur 3.

l. 8. LXX.] LXXI. 2. LXX — factis *om.* 3. homicid̄ 1; humicidio 2. in — factis] ad contubernio factam 2.

1. *l.* 9. ubi — vel] ubicumque dui vel 2; ubicumque vel 3. III 2. fuerent 2. hunus 2. *l.* 10. interfectus] mal. reolanthis thadio hoc est *add.* 2; mal. seolantis thadio hoc est *add.* 3; malb. seolanthis thadio hoc est *add.* 1. ‖ *l.* 10. ille 3. remanent 2. 3. uno] uno convicto 3; unum convinctum 2. tuti 3; tutti 2. mortem] illius *add.* 2. 3. ‖ *l.* 11. Que 3. usque *om.* 3. septem] VIIte 2; *supple:* si. fuerent 2.

2. *l.* 12. Se 2. illo *om.* 2. VII 2. fuerent 2. omnis 2. 3. teniantur 2. ‖ *l.* 13. obnoxius 2. 3. si duo] sed duobus 2; se duobus 3. fuerunt 1; fuerent 2. ille secondum 3.

3. *l.* 14. foras 2. a *om.* 2. conturbenio 1. fuerint 3. ‖ *l.* 15. III 2. plagas] placas 2; mal. drochlidio hoc est ut *add.* 2; mal. drocchlidio hoc est ut *add.* 3; malb. droclidio hoc est ut *add.* 1. tris 2. conturbenio 1; conturbernio 2. ‖ *l.* 16. fuerent 2. sigut 1. III 2. se fuerent 2. ‖ *l.* 17. XV sol. 2. conponat 3.

1) *Verba* inculpatur — se *recensionis γ sunt.* 2) *Unumquemque semper* *totam multam solvere debuisse efficitur ex eo, quod infra in tit. LXX, 3 scribitur:* singuli mortem illius conponant. 3) *Capita* 4 *et* 5 *recensionis γ esse videntur. V. etiam supra tit. XIIII,* 1. 4) *Scilicet si homo ingenuus, qui non antrustio est, occisus fuerit. Pro antrustione occiso triplex multa solvenda esset; v. infra LXX,* 3. 5) *De Romanis v. supra tit. XV,* 2. 3 *et LXVIII,* 6. 7. 6) *In hoc titulo verba ab* ubi duo *usque ad* ex ipsis *et illa a* Qui lex *usque ad finem capitis et totum c.* 2 *et in c.* 3 *verba* qui adprobati fuerint *et* Tres — conponant *recensionis γ sunt.* 7) *Id est: CC solidos solvere debent. Post* conponant *secundum c.* 4 *tituli praecedentis haec fere verba recensionis γ supplenda sunt:* Alii vero tres de contubernio sol. XXX conponant. *V. supra n.* 3.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXXI.

1. Si quis hominem ingenuum, qui lege Salica vivit[1], dum[2] in oste[3] est, occisserit, sol. CC culpabilis iudicetur.

LXXII. De conpositione homicidii[4].

1. Si quis cuiuscumque[5] pater occissus fuerit, medietate conpositiones filii collegant; illa alia medietate qui propinquiores sunt tam de patre quam de matre dividant. Quod si de una parte seu paterna seu materna nullus parens fuerit, illa portione fiscus adquirat.

LXXIII. De homine ab inimicis truncato et interfecto.

1. Si[6] quis hominem ingenuum sine manus et sine pedes, quem inimici sui in via truncatum relinquent, occisserit, sol. C culpabilis iudicetur.

LXXIIII. De homine de bargo vel de furca demisso.

1. Si quis hominem de bargo[7] vel de furca abattere[8] presumpserit sine voluntate iudicis[9], sol. XLV culpabilis iudicetur.

l. 1. LXXI.] LXXII. De homine in oste occiso *add.* 2.

1. *l.* 2. homo ingen̄ 1. hoste 3. ‖ *l.* 3. occisserit] occiserit 2. 3; VIIIM d. q. f. *add.* 1.

l. 4. LXXII.] LXXIII. 2. *Inscriptio deest* 3. conpusicione humicidiis 2.

1. *l.* 5. occisus 2. 3. medietatem 2. 3. conpositiones filii] conposicionis filii 3; filii conposicionis 2. ‖ *l.* 6. illa] et illa 2. propinquioris 2. 3. pater 2. mater 2. ‖ *l.* 7. se 2. seu] se eum 2. seu] se eum 2. parents 2. fuerit *corr.* fuerint 3. ‖ *l.* 8. porcione 2. 3. adquerat 2.

l. 9. LXXIII.] LXXIIII. 2. *Numerus et inscriptio desunt in cod.* 3. et] postia *add.* 2. interfectum 2.

1. *l.* 10. manes 2. et *om.* 2. pedis 2. 3. inimicis suis 2. ‖ *l.* 11. truncato 2. reliquent 3. occisserit] occiserit 2; mal uuarbucho *add.* 2; mal uuasbuco *add.* 3; malb uuasbucho IIIIM d. q. f. *add.* 1.

l. 12. LXXIIII.] LXXV. 2. *Numerus et inscriptio desunt in cod.* 3.

1. *l.* 13. abaptere 2. ‖ *l.* 14. iudicis] mal sabancheo *add.* 2. 3; malb sambachȩo MDCCC d. q. f. *add.* 1.

1) *V. supra tit. LXVIII,* 1 *et quae ibi annotavimus. Hoc caput a rege conditum (v. supra p.* 2*) in recensione α titulum LXVIII statim secutum esse videtur, v. supra p.* 38, *n.* 7. *Qui haec capita scripsit, cc.* 1—3 *tit. XV falso interpretatus esse videtur, 'hominem ingenuum' ab 'homine Franco' distinguens.* 2) *Verba* dum — est *recensionis β sunt.* 3) *Id est in exercitu, v. supra p.* 25, *n.* 2. 4) *Tituli LXXII — LXXIIII recensionis β sunt.* 5) *Verba* cuiuscumque *et* medietate *(pro* conpositiones *lege* conpositionem*) et verba ab* illa alia *usque ad* adquirat *recensionis γ esse videntur. V. quae infra in tit. XCII. XCVIIII de hereditate accipienda et de multis a propinquis solvendis legimus et quae ibi annotata sunt.* 6) *Cf. Brunner l. c. II, p.* 527 *et* 604. *Verba* sine — pedes *recensionis γ sunt.* 7) *Bargus, ut interpretatur Ducangius s. h. v., est 'ramus, truncus arboris, de quo suspenduntur facinorosi' (cf. etiam Vita Eligii ep. Noviomagensis I, c.* 31*; MG. SS. rer. Meroving. IV, p.* 687, 8*); furca = patibulum. Cf. Grimm l. c. p.* 683*; Wilda l. c. p.* 500 *sqq.* 8) *Francogall. 'abattre' = tollere.* 9) *Id est comitis aut grafionis; v. Sohm, 'Die fränkische Reichs- und Gerichtsverfassung' p.* 146*; Brunner l. c. II, p.* 164.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si quis capud de homine, quem suus inimicus in palo[1] misisset[2], aliquis eum exinde sine permissu iudicis aut illius, qui eum ibidem misit, tollere presumpserit, sol. XV culpabilis iudicetur.

LXXV[3]. De basilica incenduta.

1. Si quis basilica incenderit, sol. CC culpabilis iudicetur.

LXXVI.

1. Si quis basilica expoliaverit, sol. XXX culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

LXXVII.

1. Si quis presbiterum interficerit, sol. DC culpabilis iudicetur.

2. Si quis diaconum interficerit, sol. CCC culpabilis iudicetur.

LXXVIII[4]. De reipusse[5].

1. Si quis homo[6] moriens et viduam dimisserit, qui eam voluerit accipere, antequam eam accipiat, tumzinus[7] aut centenarius[8] mallum indicant[9] et in ipso

LXXIIII. 2. *l.* 1. caput 2. 3. suos 2. mississet 3; misit 2. ‖ *l.* 2. permisso 2. 3. iudices 2. missit 3. ‖ *l.* 3. presumpserit] mal. banchal *add.* 2; mal. banchał *add.* 3; malb. banchal DC d. q. f. *add.* 1.

l. 4. LXXV.] LXXVI. 2. *Inscriptio deest in codice* 3. incenduda 2.

1. *l.* 5. incenderit] mal. alatrudua *add.* 2. 3; malb. alatrudua VIIIM d. q. f. *add.* 1.

l. 6. LXXVI.] LXXVII. Si quis basilica expoliat 2.

1. *l.* 7. expoliaverit] mal. chrotarsino *add.* 2. 3; malb. chrotarsino MCC d. q. f. *add.* 1.

l. 9. LXXVII.] LXXVIII. De presbiteris vel diaconis interfectus 2.

1. *l.* 10. prisbitrum 2. interficerit] interfecit *corr.* interfecerit 3; mal. theorzine *add.* 2; mal. teorzine *add.* 3; malb. theorzine XXIIIIM d. q. f. *add.* 1.

2. *l.* 11. interficerit] interfecerit 3; mal. theorgie *add.* 2; mal. teorgiae *add.* 3; malb. theorgiae XIIM d. q. f. *add.* 1.

l. 12. LXXVIII.] LXXVIIII. 2. De reipus 2. *Inscriptio deest in codice* 3.

1. *l.* 13. demiserit 2. 3. noluerit 3. ‖ *l.* 14. tunzinus 2; zonzinus 3. ipso mallo] mallo ipso 3; mallum ipsum 2.

1) *Interfector, si caput inimici necati sic publice exhibuerat, omni poena vacuus erat; v. etiam Gregor. Turon., Hist. Francorum IX,* 19; *MG. l. c. I, p.* 373, 24. *Pardessus, 'La loi salique' p.* 657 *sq.; Brunner l. c. I*², *p.* 226, *n.* 28. 2) *Verba ab* misisset *usque ad* ibidem *recensionis γ esse existimo.* 3) *Tres tituli sequentes a Chlodoveo I. rege antiquiori formae legis postea additi sunt (intra a.* 496 *et* 507*), v. Krammer l. c. p.* 424 *sqq.* 4) *Hoc titulo incipiunt leges Childeberti I. regis, v. Krammer l. c. p.* 428 *sqq. Inscriptiones titulorum LXXVIII—XCVIIII, quae non archetypi esse videntur, non ab auctore recensionis γ, sed iam antea adiectas esse puto.* 5) *Cf. germ. 'reif' = funis, vinculum; v. Grimm, 'Rechtsaltertümer' p.* 425; *Müllenhoff apud Waitz 'Das alte Recht' p.* 292. *Reipus (cf. fredus, faidus) non ut pretium, sed ut 'arra', qua data sponsio* firma *erat, solvebatur; cf. Sohm, 'Das Recht der Eheschliessung' p.* 28 *sqq. Apud Romanos, Visigotos, Langobardos 'anulus arrarum nomine' dabatur; cf. L. Vis. III,* 1, 3 *et quae ibi annotata sunt. Cf. etiam Formulae Salicae Bignonianae nr.* 6 *et Formulae Salicae Lindenbrogianae nr.* 7; *MG. LL. Formulae p.* 230. 271; *praeterea Chronicarum quae dicuntur Fredegarii scholastici III,* 18; *MG. SS. rer. Meroving. II, p.* 100. 6) *Verba* homo — et *et* dimisserit — eam *et* tumzinus — impleverit *(p.* 42, *l.* 6*) recensionis γ esse censeo.* 7) *Textus*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

mallo scutum[1] habere debent et tres homines tres causas[2] demandare debent et tunc ille, qui viduam accipere debet, tres solidos aeque pensantes et denarium et tres erunt, qui solidos pensare vel probare debeant, et hoc factum, si eis convenerit, accipiat.

2. Si istud non fecerit et sic eam acciperit, sol. LXII/ſ culpabilis iudicetur.

3. Si vero, quod superius diximus, omnia secundum legem impleverit, tres solidos et denarium ille, cui reipe debentur, accipiat.

4. Si nepus sororis[3] filius fuerit senior, ipse accipiat.

LXXVIII. 1. *l.* 1. habere debent] haberent 1. III hominis III 2. hominis 3. ‖ *l.* 2. illi 2. 3. debent 2. III 2. aeque pensantes] equi pensantis 2; ęquipensantis 3. dinario 2. *l.* 3. III 2. er̃ 1; erant 2. dibiant 2. se 2.

2. *l.* 5. Si] Se 2; vero *add.* 2. 3. istut 2. acciperit] mal. reipus nicholissimus *add.* 2; mal. reipus nicholessinus *add.* 3; malb. reipus nicolensinus IIMD d. q. f. *add.* 1.

3. *l.* 6. Se 2. lege impliverit III 2. ‖ *l.* 7. dinario 2. 3. ille — debentur] illi vir ei pedebenter 2. reipe] *intellige:* reipi, *v. infra c.* 10. accipiat] cui rei pedebent *add.* 2.

4. *l.* 8. Se nebus 2. sorores 3. ipsa 2.

recentiores scribunt 'thunzinus' vel etiam perperam 'tunginus' seu 'thunginus'. Cf. Grimm l. c. p. 534 *(v. etiam p.* 767*), qui hoc verbum interpretans allegat anglosax. 'tûn' vel 'town' = villa, vicus; tunzinus ergo est 'tûngerêfa', villicus. Sed fortasse legendum est: 'cumzinus', quod verbum derivandum est de 'coms, cuns' = comes; cumzinus ergo significat ministrum vel vicarium comitis = centenarium; cf. Brunner l. c. II, p.* 177 *sqq. Amira, 'Grundriss des germanischen Rechts' p.* 73, *n.* 1 *derivat 'thunginus' vel 'thunzinus' de germ. 'thunkjan, dunchan, dünken'; thunzinus ergo est: 'placitator' = iudex; v. etiam Brunner l. c. II, p.* 149 *sq. V. infra tit. LXXX. LXXXV. XCIII.* 8) *Temporibus Childeberti I. et Chlotharii I. regum centenarii in eorundem regnis iudiciariam potestatem non habebant, v. Pactus pro tenore pacis infra in hoc tomo. Cf. etiam Brunner l. c. II, p.* 147 *sq.* 176, *n.* 16. 9) *'Mallum indicere' non significare videtur: diem iudicii praefinire, sed: iudicium ordiri, 'placitum bannire', 'das Ding bannen' (v. Brunner l. c. I², p.* 197 *sqq.; v. Amira l. c. p.* 156*). Cf. Cartulare Langobardicum nr.* 16*; MG. LL. IV, p.* 399: comite . . cum septem iudicibus in iudicio residente, tongino vel centenario placito banniente, femina vidua salica spondetur. *Aliter de illis verbis docent Waitz l. c. p.* 144 *sqq.; Sohm l. c. p.* 67 *sqq.* 370 *sqq.; Brunner l. c. II,* 150 *sq. Sed ego quoque censeo et hic et infra in tit. LXXX de conventu iudiciali extraordinario instantium causarum gratia convocato ('gebotenes Ding') agi, non de iudicio ordinario.*

1) *Scutum signum iudicii esse videtur; v. Grimm l. c. p.* 851 *sq.* 2) *Tres causae in iudicio iam actae esse debent, antequam vidua viro copulatur. Haec omnia praescribuntur, ne vidua occulte, sed in publico et iusto iudicio despondeatur. Cf. Pardessus l. c. p.* 389: *'Pour garantir la publicité de cet acte de juridiction volontaire, on exige, que l'audience soit ouverte et que déjà on ait appelé trois causes'. V. etiam infra tit. LXXX. Aliter de hoc loco sentit Brunner l. c. I², p.* 199, *n.* 19. 3) *Scilicet viduae, non, ut volunt Ficker, 'Untersuchungen zur Erbenfolge der der ostgermanischen Rechte' I, p.* 511 *et Brunner, 'Sitzungsberichte der Berliner Akademie der Wissenschaften'* 1894, *p.* 1289 *sqq., mariti mortui. Heinricus Brunner autem docuit hunc titulum Legis Salicae eis, quae in Codice Theodosiano III,* 7, 1 *statuuntur, niti. In interpretatione Visigothica huic titulo adiecta, quam nos sequimur, leguntur:* Viduae . . . si ad secundas nuptias venire voluerint, noverint coniunctionem suam in patrum potestate, non in propria voluntate consistere . . . Si vero p a t r e s m o r t u i s u n t . . . iudicium

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

5. Si nepus non fuerit, neptis filius senior ille accipiat.

6. Si vero neptis filius non fuerit, consubrine filius, qui ex[1] materno genere venit, ipse accipiat.

7. Si enim consobrine filius non fuerit, tunc avunculus frater matris reipus accipiat.

8. Si vero adhuc nec avunculus fuerit, tunc frater illius, qui eam mulierem habuit, si in hereditatem non venturus est[2], ipse ipsius reipus accipiat.

9. Si[3] nec ipse frater fuerit, qui proximior fuerit extra superius nominatus, ipse reipus accipiat.

10. Si nec ista fuerint, in fisco reipi ipsi vel causa, quem exinde orta fuerit, collegatur.

LXXVIIII. De migrantibus[4].

1. Si quis super[5] alterum in villam[6] alienam migrare voluerit et si unus vel aliqui de[7] ipsos, qui in villam ipsam consistant, eum suscipere voluerint et si unus extiterit, qui contradicant migranti, ibidem licentiam non habeat permanere.

2. Si vero contradictum fuerit et[8] unus vel duorum in villa ipsa et ipse adsedere presumpserit, tunc testare[9] illum debet. Et si noluerit exire, qui eum testat, cum testibus eum debet testare, ut iterum in decim noctes exinde exeat.

LXXVIII. 5. *l.* 1. *Hoc caput om.* 1. Se nebus 2. neptes 2. illa 2.
6. *l.* 2. Se vero neptes 2. consubrino 2. materne 2. ‖ *l.* 3. venit] vivit 2. ipsa 2.
7. *l.* 4. enim] vero 2. 3. consobrine *corr.* consobrini 1; consubrine 3; consubrinus 2.
8. *l.* 6. Se 2. ne *corr.* nec 1. abunculus 2. ‖ *l.* 7. se 2. 3. ipsi ipsius reipsus 2.
9. *l.* 8. Si] Se 2; Si quis 1. ne 3. fater (!) 2. nomenatus 2. ‖ *l.* 9. ipsi reipsus 2.
10. *l.* 10. isti 3; ipsi 2. reipi ipsi] reipsi 2. conlegatur 2.
l. 12. LXXVIIII.] LXXX. 2.

1. *l.* 13. villa aliena 2. voluerint 3. se 2. 3. ‖ *l.* 14. aliquid 2. ipsis 2. 3. villa ipsa 2. consistent 2. 3. voluerent 2. se 2. 3. ‖ *l.* 15. exteterit 3; extetiret 2. contradicat 2. 3. migrantem 2; migrante 3. licenciam 3; licencia 2. habiat 3. permanire 2.

2. *l.* 16. Se 2. et ipsi adsidere 2. ‖ *l.* 17. debit 3. se 2. exire] exsire 3; ille *add.* 3; illi *add.* 2. qui eum] quem 3. ‖ *l.* 18. ei 2. 3. deƀ 1; debit 2. 3. ut] et 2. decem 3; X 2. noctis 2. 3. exinde *om.* 2. exiat 2; exsiat 3.

sequendum est propinquorum . . . Nec illis tantum propinquis praestet assensum *(scilicet iudex),* qui suspicione hereditatis utuntur, qui forte, dum nuptias differunt, pro successione hereditatis mulieris mortem exspectare videntur, sed illorum magis . . . electio sequenda est, qui nihil possunt de ipsius hereditate conquirere. *Propinqui, qui 'reipus' accipere debent, ab eo, qui legem conscripsit, haud prudenter electi sunt. Quia enim hereditas viduae (scilicet liberos non habentis) primo sororis filiae, deinde huius filiae, tum consobrinae filiae debebatur, ille fratres harum feminarum hic nominavit et praeter eos secundum Legem Visigothorum avunculum et fratrem mariti adiecit; cf. Lex. Vis. IV,* 2, 10. 11. 1) *Cf. Lex Vis. IV,* 2, 10. 2) *Id est: si iam parentes de gente viduae, qui hereditatem accipere debent, supersunt; v. supra n.* 6. 3) *Capita* 9 *et* 10 *recensionis γ esse puto.* 4) *De hoc titulo cf. Waitz l. c. p.* 124 *sqq. et Ed. Chilp. c.* 3. *De Francis in Gallia sedentibus alii vicos cohaerentes, alii villas sparsas ('Einzelhöfe') habitabant; v. Inama l. c. p.* 49. *Cf. infra tit. XCII. V. supra p.* 18, *n.* 4. 5) *Verba* super alterum *('bei einem anderen', v. infra tit. LXXXI) recensionis γ esse videntur.* 6) *Villa hic significat vicum, v. supra p.* 18, *n.* 10. 7) *Verba* de — extiterit qui *recensionis γ esse videntur.* 8) *Verba* et unus — ipsa *et* Et si — testare *(l.* 18*) et* iterum — noctes *et in p.* 44, *l.* 1 *verba* iterum — venire et *et* iterum *(l.* 2. 3*) recensionis γ sunt.* 9) *V. supra p.* 18, *n.* 7.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Et si adhuc post decem noctibus steterit, iterum ad ipsum cum testibus debet venire et ei similiter testare debet, ut iterum inter alias decim noctes exinde debeat exire. Si noluerit, iterum tercium placitum[1] ad decem noctis addat et[2] sic XXX noctes impleantur. Et si nec tunc voluerit exire, tunc manniat eum ad mallum et[3] testibus suis, qui in singulos placitos fuerint, secum habeat pristos[4] et si ipse testatum est, non venerit aut noluit venire, si eum aliqua sunnis[5] non detenuerit, et[6] ipsa, que superius diximus, secundum legem testatum est, tunc ipse, cui testavit, super furtuna sua[7] ponet manum et roget grafionem[8], ut accedat in locum et ipse exinde expellet, quia legem noluerit audire.

3. Quod si ibidem aliquid laboraverit, amittat et insuper sol. XXX culpabilis iudicetur.

4. Si[9] vero quis admigravit et ei aliquid infra XII menses nulli testatus fuerit, ubi admigravit, securus sit et sicut alii vicini maneat.

LXXX. De afetumiae[10].

1. Hoc[11] convenit observare, ut tumzinus aut centenarius mallum indicans et scutum in ipso mallo habere debent et postea tres homines tres causas deman-

LXXVIIII. *l.* 1. X 2. noctis 3; noctes 2. stetiret 2. debit 2. 3. ‖ *l.* 2. debit 2. 3. ut] et 2. iterum] iter 3. inter] in 3. decem 3; X 2. noctis 3. ‖ *l.* 3. dibiat 2. exsire 3. Si] et se 2. decem 3; X 2. abdat 2. sic] si 3; se 2. ‖ *l.* 4. XX 1; treginta 3. noctis 3. se 2. ne 3. maniat 3; manuat 2. ‖ *l.* 5. et] ex 3; ut tris 2. testes 2; testis 3. suos 3. singulis placitus 2; singulis placitis 3. fuerunt 2. habiat 2. pristus 3; prestus 2. ‖ *l.* 6. se ipsi 2. 3. ipse] cui *add.* 2. testatum] civitatum 3. vinerit 3. noluerit 2. 3. se 2. 3. sunnes 2. ‖ *l.* 7. tenuerit 3. qui 2. 3. legem] lege Salica 2. ‖ *l.* 8. ipsi 2. fortunam suam 2. ponat 2. 3. manum *om.* 2. 3. rogit 2. ‖ *l.* 9. accidet 2; accepit *corr.* accedat 3. loco 2. 3. et] es 2. ipse] ipsi eum 2. 3. expellat 2. 3. lege 2. 3. noluit 3.

3. *l.* 10. se 2. aliquis 2. amettat 2. insuper] mal. uuidrosithelo *add.* 2; mal. uuidrositelo *add.* 3; malb. uuidrosilito CCXL d. q. f. *add.* 1.

4. Se 2. duodecem 3. mensis 2. 3. ‖ *l.* 13. et] ut 2. alie 3. maniant 2.

l. 14. LXXX.] LXXXI. 2. afetumiae] afatumiri 2; affactumire 3.

1. *l.* 15. convinit 3. tunzinus 2. 3. indicant 2. ‖ *l.* 16. scuto 2. matt 1. debeant 3. postia III 2. hominis 2. 3. III 2.

1) *V. supra p.* 37, *n.* 3. 2) *Verba* et — impleantur *recensionis γ esse videntur.* 3) *Verba* et testibus — pristos *et verba* testatum est *et* aut noluit venire si *(pro et) ab auctore recensionis γ addita esse censeo.* 4) *Id est 'praestos', francog. 'prêts', cf. Diez l. c. p.* 256. 5) *V. supra p.* 8, *n.* 4. 6) *Dehinc omnia usque ad finem capitis et praeterea verba capitis* 2 Quod si — insuper *recensionis γ esse videntur, cuius auctor verba* et ipsa — audire *secundum id, quod infra in tit. LXXXV inseruerat, hic adiecit. In archetypo post* detenuerit *statim* sol. XXX culp. iud. *legebantur.* 7) *Id est eius, 'cui testavit'.* 8) *Quod verbum Kluge l. c. p.* 178 *derivat de goth. 'gagrêfts' = 'Gebot, Befehl'; 'grêfja' vel 'grafio' ergo significat 'Befehlender'. Econtra Kögel ('Zeitschrift für deutsches Altertum' XXXIII, p.* 23 *sq.) id e germ. 'rôva' = numerus interpretatus est. Grafio ergo = 'Zähler' vel = dux numeri, manus; ita Brunner l. c. II, p.* 161. 9) *Hoc quoque caput recensionis γ esse videtur.* 10) *Verisimiliter derivatur de germ. 'fathom, fadum' = sinus, cf. Grimm l. c. p.* 481, *n.* 1 *et Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 277; *'afatumire' ergo significat: 'donare vel tradere per festucam in sinum iactatam'; cf. etiam actionem illam, quam nationes septentrionales vocabant 'scotationem'; v. Grimm l. c. p.* 116. *Lex Ribuaria XLVIII. XLIX; Formulae Salicae Merkelianae nr.* 24 *et Formulae Salicae Lindenbrogianae nr.* 13; *MG. Formulae p.* 250 *sq.* 275 *sq.; Capitulare Ludowici I. imp. a.* 819, *c.* 10: de affatomie

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

dare debeant. Postea requirant hominem, qui ei non pertineat[1], et fistucam[2] in lesum[3] suum iactet et[4] ipse[5], in cuius lesum fistucam iactaverit, dictum verbum, quantum de furtuna sua ei voluerit dare, secut[6] a furtuna alii cui voluerit dare. Postea ipse in casa ipsius manere[7] debet et tres hospites ibidem suscipere debet et de[8] tota facultate sua, quantum ei datur, in potestate sua habere debet et postea ipse, cui ista creditum est, ista omnia cum testibus collectis agere debet. Postea aut[9] ante rege aut in mallo legitimo ille, cui furtunam suam deputavit[10], ei reddere debet. Accipiat fistucam in mallo ipso ante XII menses. Ipse, quos heredes deputavit, in lęsum suum iactet. Et nec minus nec maius nisi quantum ei creditum est.

2. Et si contra hoc aliquid dicere voluerit, debent tres testes iurati dicere, quod[11] ibi fuissent ille, quem centenarius vel tunzinus indixerint, quomodo vidissent hominem illum, qui furtuna sua dare voluit, in lesum, quem elegit, fistuca iactare et dinumerare[12] debent, qui furtunam suam in lesum iactavit. Et sic ille, cuius lesum iactatus, et illum, quem heredes appellant, similiter nominant et alteri tres testes iurati dicere debent, quod in casa ipsius, qui furtunam suam donavit, ille, in cuius lesum fistucam iactavit, ibidem mansissent[13] et tres hospites aut amplius

LXXX. 1. *l.* 1. debent 2. postia requerent 2. homine 3; homini 2. perteniat 2. 3. *l.* 2. lesum] lectum 1. iactit 3; iectit 2. ipsi 2. fistugam iectavit 2. ‖ *l.* 3. furtunam suam 2. ei voluerit] evoluerit *corr.* ei voluerit 1; voluerit 2; ei noluerit 3. sicut 2. 3. fortuna 2. alii cui] alicui 2. 3. dare] de 2. ‖ *l.* 4. postia ipsi 2. casa] causa 2. debit 3. III 2. ospites 2; hospitis 3. debit 2. 3. ‖ *l.* 5. potestatem suam 2. debit 2. 3. ‖ *l.* 6. postia 2. ipsi 2. 3. ista] istum 2. 3. debit 2. 3. ‖ *l.* 7. Postea] Et postia 2. illi 2. 3. fortunam 2. depotavit 2. 3. ‖ *l.* 8. redere 2. debit 2. 3. XII mensis 2; duodecem minsis 3. ipsi 2. 3. ‖ *l.* 9. heredis depotavit 2. 3. lesum 2. 3. iactit 2. 3. menus 2.

2. *l.* 11. III testis 2; tres tes 3. ‖ *l.* 12. ille] illo 2. 3. quen centinarius 2. indixeř 1. 2; indixerunt 3. ‖ *l.* 13. homine illo 2. fortunam suam 2. lesu 3. aelegit 2. fistucam 3. *l.* 14. denomerare 2; denominare 3. fortunam 2. illi 2. ‖ *l.* 15. lesus 2. iastatus *corr.* iactatus 2. heredis 2. 3. appellane 2; apellant 3. nomenant 2; nominent 3. III 2. ‖ *l.* 16. testis 3. que 3. fortuna sua 2. illi 2. ‖ *l.* 17. in *om.* 2. festuca *corr.* festuga 2. iectavit 2. ibi demansissent 3. maniissent *corr.* mansissent 2. III ospites 2.

dicerunt, quod traditio fuisset; *MG. Capitul. I. nr.* 142, *p.* 292. *Si quis alicui vel aliquibus de suis, qui secundum legem de heredio nihil accepturi essent, tamen hoc relinquere cupivit, id alicui alii primo tradere et a b i l l o recipere debuit. Tunc fundus tradendus non iam pro heredio ('Erbgut, Allod'), sed pro bono comparato ('erworbenes Gut') habebatur, quod libere cuicumque relinqui potuit.* 11) *Verba ab initio capitis usque ad* Postea *(l.* 1*) recensionis γ esse censeo. Fortasse in archetypo legebantur fere haec:* Si quis furtunam suam alicui voluerit dare, requirat . . *V. etiam supra p.* 41, *n.* 6.

1) *Qui possessori nulla affinitate coniunctus est, v. Waitz l. c. p.* 148, *n.* 1. *Verba* qui — pertineat *recensionis γ sunt.* 2) *'Halm, Stäbchen'; v. Grimm l. c. p.* 168. 3) *Cf. Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 287 *sq.; Kern apud Hessels l. c. p.* 225: *germ. 'lesa' = ruga, 'leese' = orbita (cf. 'Geleise'). Lesus hoc loco significat sinum ('Falte, Bausch, Schoss').* 4) *Verba* et ipse — dare *recensionis γ esse videntur.* 5) *Supple:* ei. 6) *Verba* secut — dare *recensionis γ esse videntur.* 7) *manere = habitare; cf. Diez l. c. p.* 206 *s. v. 'mas'.* 8) *Verba* de — creditum est *recensionis γ esse puto.* 9) *Verba* aut — legitimo *(v. p.* 46, *n.* 4*) et* cui *et* deputavit *et* in mallo — Ipse *(quondam* et*) et* Et — est *(l.* 10*) recensionis γ sunt.* 10) *Supple: prior possessor, quod etiam in sequentibus ad verbum* accipiat *supplendum est.* 11) *Verba* quod — indixerit *(v. supra n.* 11*) et in sequentibus (v. l.* 14*) verba* Et sic ille — nominant *recensionis γ esse videntur.* 12) *Intellige:* dinumenare. 13) *Intellige:* mansisset *et infra* colligisset et pavisset.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

colligissent et pavissent eum[1] et ibidem gratias egissent eum et in beode[2] suo pultes manducassent et testes colligisset et illi alii tres testes; ista[3] omnia iurata dici debent et quod in mallum vel ante regem ille, qui accipit in lesum furtunam, ipse aut[4] ante regem aut in mallum publicum legitimum, hoc est antheoda[5] et tunzinio, furtunam suam, quem heredem appellavit, publice coram bonis hominibus[6] fistucam in lesum ipsius iactasset. Et hoc[7] novem testes ista omnia debent adfirmare.

LXXXI. De filtorto[8].

1. Si[9] quis, qui lege Salica vivit[10], servum aut ancillam, caballum vel bovem vel quemlibet rem super alterum[11] agnoverit[12], mittat eum in tercia manu[13] et ille,

LXXX. *l.* 1. collegissent 2. 3. et pavissent — egissent eum] *om.* 2. et ibidem] ibidem 3. gracias 3. eum *om.* 3. beodo 2. 3. || *l.* 2. pultis 3. manducassent] et pavissent et eum ibidem gracias egissent *add.* 2. collegisset 3; collegissent 2. et — alii] illi alie 2; ille alie 3. III 2. tes *post. corr.* testes 1. iurati dicere 2. 3. || *l.* 3. mallo 2. rege 2. 3. illi 2. 3. fortunam 2. *l.* 4. ipsi 2. rege 2. mallo puplico legitimo 2; mallum publicum legitimo 3. anteoda 3; ante hoda 2. || *l.* 5. tunzino 2. apellavit 3. puplici quoram 2. hominis 3. || *l.* 6. festugam 2. iactassit 3; iectavit 2. testis 2. 3.

l. 8. LXXXI.] LXXXII. 1. 2. *Hic titulus in codice* 1 *inter* LXXXII. De falso testimonio *et* LXXXIII *legitur.*

1. *l.* 9. qui *om.* 1. || *l.* 10. cognoverit 2. mano 2; mane 3. illi 2.

1) *Verba* eum — colligisset *recensionis y sunt.* 2) *Germ.* '*biot, biet, piot*' = *mensa; v. Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 280. 3) *Verba* ista — debent et (*quondam* dicere debent) *et* in — regem *recensionis y esse videntur.* 4) *Verba* aut — furtunam suam *et* publice — hominibus (*v. n.* 6) *recensionis y sunt.* '*Mallus legitimus*' *est iudicium quod nos vocamus:* '*ungebotenes, echtes Ding*'; *v. supra p.* 42, *n.* 9 *et infra p.* 50, *n.* 5. 5) *Rectius:* ante theoda, *cf. germ.* '*theod*' = *dominus, rex; v. Brunner l. c. I*[2], *p.* 165. 6) *Id est: possessoribus. Mali homines e contra dicebantur, qui facultates non habebant; cf. Ed. Chilperici c.* 7. 8. *et Sohm l. c. p.* 336, *n.* 10. *Cf. Formulae Marculfi II,* 9 (*MG. l. c. p.* 81): in presentia bonorum hominum aut regis *et Formulae Salicae Merkelianae nr.* 27. 28. 30 (*l. c. p.* 251 *sq.*): in mallo . . cum bonis ominibus racineburgis (*de hac voce v. infra p.* 55, *n.* 5). 7) *Fortasse legendum est:* sic. 8) *Cf. Brunner l. c. II, p.* 508, *n.* 84, *qui* '*filtortus*' (*vel* '*feltroctus*') *derivat de* '*fel, felo*', (*v. Diez l. c. p.* 136) *malus* = *homo, facinorosus. Kern apud Hessels l. c.* § 229 *pro* '*tort*' *ponit* '*torht, trocht*' *de verbo* '*torcian, trocian*' *vel* '*trekken, trekken*' = *trahere; cf. etiam* '*vertrekken*' = *producere. Brunner l. c. quoque commemorat* '*betrecken, betrocken*' = *provocare, persequi. Ergo* '*filtorcian*' = *latronem investigare et* '*filtortus*' = *persecutio latronis* (*ita Brunner l. c.*) *vel* = *latro inventus, agnitus* (*v. infra in Additamentis ad textum B tit. XCIX*) *esse videtur.* 9) *Auctor huius tituli Codicem Euricianum adhibuisse videtur; cf. Lex Vis. VII,* 2, 8. *IX,* 2, 7; *Lex Baiuw. IX,* 7; *Lex Burg. LXXXIII.* 10) '*Qui lege Salica* (*'nach dem salischen Gesetzbuch'*) *vivunt*', *sunt illi, qui infra Ligerim fluvium et Carbonariam silvam in Gallia habitant, v. infra in hoc titulo et supra tit. LXVIII,* 1 *et LXXI et Krammer,* '*Zur Entstehung der Lex Salica*' *p.* 433 *sqq.* 11) '*Bei einem anderen*', *v. etiam supra p.* 43, *n.* 5. 12) *Cf. cum hoc titulo supra tit. LXI et quae ibi annotata sunt.* 13) '*übergebe es einem dritten*' (*ad custodiendum usque ad litem finitam*); *mittere* = *ponere, francogall.* '*mettre*'; *cf. Diez l. c. p.* 213 *et Schramm l. c. p.* 81, *n.* 2. *V. supra XVIII,* 2: S. q. hominem mortuum . . in naufum aut in petra miserit . . . *LXXIIII,* 2: S. q. caput de homine . . in palo misisset. . . *Cf. etiam infra tit. XCIIII. Ita haec verba iam interpretati sunt Pardessus l. c. p.* 391, *n.* 544 *et Waitz l. c. p.* 156 *sq. et alii* (*v. Rauch,* '*Spurfolge und Anefang*' *p.* 6, *n.* 2).

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

super quem agnoscitur, in noctes XL placitum faciant[1], et in ipso placito, quanti[2] fuerint, qui rem vendiderunt vel camiaverunt[3] aut furasse, homines commoneantur, hoc est, ut unusquisque de negotiantibus suis[4] alter alterius commoneant, et si conmonitus fuerit et eum sumnis[5] non detenuerit et ad placitum venire distulerit, ille, qui cum eo negotiavit, mittat tres testes, quomodo ei nuntiasset, ut ad placitum venire debuisset, et alteros tres testes, quod publice apud eum negotiasset. Istud si fecerit, exivit se de latrocinio et ille[6], qui non venerit, ille erit latro illius, qui res suas agnoscit, et pretium reddat illius, qui cum eo negotiavit, et ad illum secundum legem conponat, qui res suas agnuscit. Ista omnia facere debet in[7] illum mallum, ubi ipse amallus[8] esse denoscitur, super[9] quem res illa agnita fuerit aut interciata[10].

2. Quod si trans Ligere aut Carbonaria[11] manent[12] ille, qui cum[13] res agnoscitur, in noctes LXXX lex ista custodiatur.

LXXXII. De falso testimonio.

1. Si[14] quis falsum testimonium prebuerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

LXXXI. 1. *l.* 1. agnuscitur 2; agnuscetur 3. noctis quadraginta 3. ipso placitum 3. ‖ *l.* 2. fuerent 2. videř 1; vindeder 3; vindedirent 2. camiaveř 1; camiaverent 2. forasse 2. hominis 2. 3. commoveantur 1; cummoneantur 3; cumunientur 2. ‖ *l.* 3. neguciantibus 3; negucientibus 2. commoveant 1; comunient 2. se 2. ‖ *l.* 4. conmonutus 3; comunitus 2. sunnis 3; sunnes 2. ad *om.* 3. distullerit 2. 3. ‖ *l.* 5. illi 2. 3. eum 2. 3. negociavit 3; neguciavit 2. III 2. testis 3. nunciasset 2; nunciassit 3. ‖ *l.* 6. dibuisset 2; debuissit 3. alterus 2. 3. III 2. testis 3. puplice 2; publicia 3. aput 2. 3. neguciasset 2. 3. ‖ *l.* 7. istut 2. se 2. 3. exibit 2. se] re 3. illi 2. 3. vinerit 3. erit illi 2. ‖ *l.* 8. agnuscit 3; agnuscet 2. precium 2. 3. redat 2. eum 2. ‖ *l.* 9. negociavit 3; neguciavit 2. secondum 3. agnuscit] *ita et* 1, *ubi add.:* et pretium reddat. facire debit 2. ‖ *l.* 10. illo mallo 2. 3. ipse] illi 2. amaĺl 1; amallatus 2. dinuscitur 2. 3. agnitua 2.

2. *l.* 12. se 2. Legere 2. illi 2. 3. qui cum] cum quem 2. 3. agnuscitur 2. 3. *l.* 13. noctis octuaginta 3. costodiatur 3; costodiantur 2.

l. 14. LXXXII.] LXXXI. 1; LXXXIII. 2. testimunio 2.

1. *l.* 15. falso testimunium 2. prebuerit] DC d. q. f. *add.* 1.

1) *Intellige:* faciat, *v. infra tit.* LXXXV, 1; *placitum* = *'Termin' (qui non in iudicio locum habet, v. tit. LXXVIIII); v. supra p.* 37, *n.* 3. 2) *Verba* quanti fuerint *et* aut furasse[nt] homines *ab auctore recensionis γ addita sunt. Pro* homines *lege* homnes = omnes. *Etiam verba* hoc est — commoneant *recensionis γ esse videntur.* 3) *cambiare, francog. 'changer'; Diez l. c. p.* 79. 4) *Eius scilicet, 'super quem agnoscitur'.* 5) *V. supra p.* 8, *n.* 4. 6) *Verba* ille — venerit *et* et pretium *(l. 8)* — agnuscit *recensionis γ esse censeo.* 7) *Verba* in illum mallum *recensionis γ esse videntur.* 8) *Verbum 'amallus' aut 'gamallus' (v. textum B) vel 'gamahalus' (cf. Ed. Roth. c.* 362*) de 'mal' = 'Abrede, Vertrag' (v. Amira, 'Grundriss des germanischen Rechts' p.* 135*) derivandum est; 'amallus' vel 'gamahalus' ergo = 'Vertragsgenosse', cf. l. c. p.* 116. *Hoc loco significare videtur vicinum; v. supra tit.* LXXVIIII, 3. *V. etiam supra p.* 8, *n.* 2. 9) *Verba* super — interciata *recensionis γ sunt.* 10) *Cf. Diez l. c. p.* 571: *'entercier = wiedererkennen, anerkennen'. V. infra in additamentis ad textum B, tit.* XCIX *et Lex Rib.* XXXIII. 11) *Mons inter Sabem et Scaldem fluvios in Hannonia situs; v. Longnon, 'Géographie de la Gaule au VI. siècle' p.* 154 *et Krammer l. c. p.* 429. 12) *Intellige:* maneat; *v. etiam supra p.* 45, *n.* 7. 13) *In archetypo verisimiliter legebatur:* qui cum eo negotiavit *(v. supra l. 5). Verba* res agnoscitur *recensionis γ esse videntur, cuius auctor pro* qui cum *verba* super quem *ponere neglexit. V. etiam n.* 9. 14) *Hoc caput recensionis γ esse videtur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si aliquis alicui iure inputaverit, quod periurasset, et non potuerit adprobare, qui inputavit sol. XV culpabilis iudicetur.

LXXXIII.

1. Si quis alicui fuerit inputatum, quod periurasset, et hoc qui imputat potuerit adprobare, qui periuravit sol. XV culpabilis iudicetur.

2. Si[1] alicui fuerit inputatum, quod periurasset, et hoc qui inputat potuerit adprobare, iuratore sui quinos solidos condempnentur. Ipsi vero, cui adprobatum fuerit, excepto capitale et dilatura aut que causa[2], sol. XV culpabilis iudicetur.

LXXXIIII. De testibus.

1. Si quis testes necesse habuerit, ut donet, et fortasse ipsi testes noluerint ad placitum[3] venire, ille, qui eos necesse habet, mannire[4] ipsos debet cum[5] testibus, ut eorum, quod viderunt, testimonium prebeant.

2. Si venire noluerint et eos sunnis non detenuerit, sol. XV culpabilis iudicetur unusquisque illorum.

3. Si vero presentes[6] fuerint in testimonio vocati, iuraverint[7], ea, que viderunt et audierunt, testimonium prebuerunt, ferbanniti fuerint[8], sol. XV culpabilis iudicetur.

LXXXII. 2. *l.* 1. Se 2. inpotaverit 3; inpotaret 2. || *l.* 2. inputavit] inpotavit 2. 3; DC d. q. f. *add.* 1.

l. 3. LXXXIII.] LXXXIIII. 2. De periurio *add.* 1.

1. *l.* 4. Siquis] Si 2. 3. fuissit 3. inpotatum 2. 3. impotat 2; inpotat 3. || *l.* 5. periuravit] periuraverit DC d. q. f. 1.

2. *l.* 6. Se 2. inpotatum 2. 3. inpotat 2. 3. || *l.* 7. iuratori 3; iuratoris 2. quinos solidos] qui non solum 1; quinus sol. 2. 3. condempnentur] conponat 2. || *l.* 8. delatura 3. aut qui 2; aut quae 3. caus 1.

l. 9. LXXXIIII.] LXXXV. 2.

1. *l.* 10. donit 2. 3. fortassi 2. testis 2. 3. noluerent 2. || *l.* 11. illi 2. 3. eus 2. necessario 2. 3. manire 2. illus 2. 3. debit 3. || *l.* 12. eorum] eo 3; eum 2. testimoniom *corr.* testimonium 3.

2. *l.* 13. venire] vero 2. 3. noluerent 2; nulueȓ 3. sunnes 2; sonnis 3. detenuerit] DC d. q. f. *add.* 1.

3. *l.* 15. presentis 2. 3. fuerent 2. in] hii 2. testimunium 2. qui 2. 3. videȓ et audieȓ *codd.* || *l.* 16. testimonia *corr.* testimonium 1. preberent 2. 3. firbaniti 2. fuerint] fuerunt 2; DC d. q. f. *add.* 1.

1) *Hoc caput recensionis γ esse videtur. De iureiurando cum sociis ('Eidhelfer', iuratores, v. LXXXVIII, 4) dando cf. Brunner l. c.* I^2, *p.* 123 *et II, p.* 378 *sqq.* 2) *Supple:* est *vel* fuerit. 3) *De placito v. supra p.* 47, *n.* 1. *Legislator spectat placitum in titulo LXXXI commemoratum.* 4) *Scilicet ad mallum, cf. supra tit. LXXXVIIII.* 5) *Verba* cum — prebeant *recensionis γ esse videntur.* 6) *Verba* presentes fuerint — prebuerunt *recensioni γ attribuo.* 7) *Intellige:* [et, ut] iuraverint [et] . . . prebuerint, ferbanniti fuerint. 8) *Scilicet a iudice. Ferbannire = iubere aliquem in iudicium venire; cf. Edict. Chilperici c.* 7: grafio . . adducat VII rachymburgiis ferrebannitus, qui antea audissent causam illam . . *Post* ferbanniti *supplendum erat: 'et venire noluerint'. Auctor recensionis γ de ea ratione iudicii habendi, quod nos 'Rügeverfahren' appellamus, cogitasse videtur; v. Brunner l. c. II, p.* 488 *sqq.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXXXV[1]. De fides factis[2].

1. Si quis ingenuus aut litus[3] alteri fidem fecit, tunc illi[4], cui fides facta est, in XL[5] noctes aut quo modo placitum[6] fecerit, cum testibus venire debet vel[7] qui pretium adpretiare[8] debeant, et si noluerit fidem facta solvere[9], sol. XV culpabilis iudicetur[10].

2. Si adhuc noluerit conponere debito, debet eum admallare[11] et nestigante[12] huius rei mallare: Rogo te, tunzine[13], ut nestigante gasationem[14] meo illum, qui mihi fidem fecit[15], legitimum mihi debet; et nominare debet, quale debitum, unde fidem fecit. Tunc tunzinus dicere debet: Instigante ergo satacium tuum illum in

l. 1. LXXXV.] LXXXVI. 2. factas 2; facta 3.

1. *l.* 2. ingenuos aut letus 2. fecerit 2. 3. ille 3. cuius 2. 3. fidem 2. ‖ *l.* 3. XLita noctis 3. debit 2. ‖ *l.* 4. precium adpreciare 2. 3. debent 2. se 2. sol. XV] DC d. q. f. s. XV 1.

2. *l.* 6. Si] Sed 2. noluerit] solverit 3. cumponere 2. 3. debitum 2. 3. deƀ 1; debit 2. nestegante vius 2. ‖ *l.* 7. tunzino 2; tunzini 3. ut] un 2. gassacionem 2; gasationum 3. meum 3. *l.* 8. fedem 2. legitime 2. mihi] debitum *add.* 2. 3. debet et *om.* 2. nomerare 2. debit 3. qualem 3. debitum] vel *add.* 2. 3; *supra lineam add.* 1. ‖ *l.* 9. fedem 2; fide 3. Tunc *om.* 2. debit 2. inestigante 2. ergo] *conieci;* ego *codd.* satatium *corr.* sagatium 3; gassacium 2.

1) *Hic incipiunt leges a Chlothario I. rege statutae; v. supra p.* 41, *n.* 4 *et Krammer l. c. p.* 428 *sqq.* 2) *Quilibet ob delictum quoddam multa damnatus festuca data promittere debuit se infra statutum tempus soluturum esse. Hoc dicebatur 'fidem de conpositione facere', v. infra tit. XC. De* t a l i b u s *solummodo debitis in antiqua forma huius tituli postea immutati agebatur, de rebus praestitis v. infra tit. LXXXVII. Cf. etiam Waitz l. c. p.* 179. 3) *De litis v. supra p.* 16, *n.* 8. 4) *Intellige:* ille. 5) *V. supra tit. LXXXI.* 6) *Quod placitum (= 'Termin', v. supra p.* 37, *n.* 3*) apud domum illius, qui fidem fecit, habebatur; cf. etiam infra textum B et Brunner l. c. II, p.* 447. 7) *Verba* vel — debeant *recensionis γ sunt, v. infra p.* 50, *n.* 15 *et p.* 51, *n.* 2. 8) *Francogall. 'apprécier'; cf. Schramm l. c.* 80 *sq.* 9) *In archetypo hic statim sequebantur verba infra (p.* 50, *l.* 10*) legenda:* ambulet ad grafionem illius loci *etc. Quae nunc inter haec et illa leguntur, postea ab auctore recensionis γ, ex parte secundum id, quod infra in titulo LXXXVII statuitur, inserta sunt. Putavit enim in titulo nostro non de pecunia pro delicto quodam debita, sed de 're praestita' agi et praescripsit, ut is, cui debitum, unde fides facta est, non redditur, adversarium suum et in iudicio accusaret et ad reddendum invitaret, antequam grafionem ad res illius tollendas provocaret. De his omnibus in archetypo nihil legebatur; cf. etiam Ed. Chilperici c.* 7. *V. infra p.* 51, *n.* 1. 10) *Hic poena XV solidorum statuta est, quia, ut videtur, is, qui legem correxit, eam falso interpretans putavit verbo* placitum *(v. supra n.* 6*) illud iudicium intelligendum esse, quod nos vocamus 'gebotenes Ding'; v. infra p.* 50, *n.* 6. 11) *'Admallare' vel 'mallare' (rectius 'malare', cf. 'mâli = Klage') significat: solemniter actionem alicui intendere, aliquem accusare. V. supra p.* 20, *n.* 3. 12) *Verbum 'nestigante' Grimm apud Merkel l. c. p. LIV sq. interpretatus est e germ. 'nest' = vinculum, torques, fibula ('Nestel') et anglosax. 'hente, hendi' = prehendo, apprehendo, capio. 'Nestigante' ergo significare videtur: vinculo stringo. Cf. etiam Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 290. *'Nestigante' erat formula, quam is, qui de hac re actionem intendit, solemniter 'mallans' adhibere debuit, propterea dicitur* nestigante mallare, *v. supra in tit. XIX:* malare per mal. seeolando veva *et ibidem p.* 20, *n.* 4. 13) *De tunzino v. supra p.* 41, *n.* 7. 14) *Gasacio: 'einer, mit dem man Sache hat' (germ. 'sahha' = lis, causa), cf. anglosax. 'gesaca' = adversarius; v. Grimm, 'Rechtsaltertümer' p.* 855 *et Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 283. 15) *Supple: 'mallem', v. infra p.* 50, *l.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

hoc[1] malla, quod Saleca lex habet. Et tunc ipse, cuius est fides facta, debet testare[2], ut nulli alteri nec solvat nec pignus solutionis donet, ante quod ei impleat, quod fidem fecit, et sic[3] festinanter ad domum illius, qui ei fidem fecit, cum testibus ambulare debet et roget ibi debitum suum solvere. Et si hoc noluerit, solem ei culcit et si ei solem culcaverit, sol. III super debitum reddat. Et sic usque ad tres vices per tres mannitis[4] facere debet. Et super ista omnia facta, si noluerit adhuc conponere, usque ad sol. VIIII debitus ascendat. Istud per singulos dies, quod ei sol culcaverit, terni soledi de die in diem crescant. Si nec fides facta ad placitum legitimum[5] solvere voluerit, tunc ille, cuius fides facta est, ambulet[6] ad grafionem[7] illius loci, in cuius pago manet[8], et prebendat fistucam[9], dicat[10] verbum: *Tu grafio, rogo tibi:* homo ille, qui mihi fidem fecit, quem legitimum habeo adiectivum[11] et admallatum[12], in quo lex Salica continet[13], et ego super me et super fortuna mea pono, quod securus mitto super furtunam suam manum; et dicat causam aut de quantum ei fidem fecit. Tunc grafio colligat secum septem racimburgis[14] idoneos et sic cum eis ambulet ad casam illius, qui fidem fecit, et dicat ei: Voluntatem tuam solve homini illo, quod ei fidem fecisti, et[15] elige tecum duos, quos volueris, idoneos, cum racimburgis istos, de quod solvere debes, quod[16]

LXXXV. 2. *l.* 1. malla] mallo *corr.* malla 1; mallo 2. 3. Salica 2. 3. ipsi 2. debit 2. *l.* 2. solucionis 2. donat 2; donit 3. ‖ *l.* 4. debit 2. Et si] si 3; sed 2. ‖ *l.* 5. culcet 2. 3. se 2. culcaverit] CXX d. q. f. *add.* 1. sol. III] III sol. 2. 3. reddat] addat 2; adhuc addat 3. ‖ *l.* 6. sic] se 2. III veces per III 2. manitus 2; manites 3. debit 2. ‖ *l.* 7. se 2. estud 2. ‖ *l.* 8. singulus 3; singulis 2. culcavit 2. 3. ternus 2. solidi 2. 3. diao 2. ad die 3; ad diae 2. se 2. ‖ *l.* 9. fifides 3; se fides 2. illi 2. ‖ *l.* 10. ambulis 2. ad] *in codice 3 in margine alio atramento suppletum.* manit 2. prendat 2; prindat 3. fistucam] festuca 2; et *add.* 2. 3. ‖ *l.* 11. graffio 2; gravio 3. illi 2. ‖ *l.* 12. legitimo 2. habio 2; abeo 3. abiectivo et amallatum 2. contenet 2; contenit 3. ‖ *l.* 13. furtuna 3. secrus 3. metto 2. fortunam 2. mano 3. ‖ *l.* 14. graffio 2. collegat 2. ‖ *l.* 15. racemburgis 3; racemburgiis 2; *corr.* racimburgios. idonius 3; edonies 2. eos 2. 3. ambulet *om.* 2. causam 2. 3. quem fedem 2. fecit] et roget illum, si presens est, qui fidem fecit *add.* 3. volumtatem 2. homine 2. 3. elege 3. ‖ *l.* 17. idoneus 3; edonius 2. racemburgies 2. istos] istus 2; istis 3. debis 2. 3. quodquod 2.

1) *Id est sub eis conditionibus, quae in lege Salica scriptae sunt. V. infra in titulo LXXXVII; p.* 52, *l.* 5 *et n.* 4. 2) *Scilicet in iudicio;* testare *ergo* = malare. *Verbis sequentibus continetur id, quod is, cui fides facta est, profert adversarium suum 'nestigante mallans'. Vetat ei, ne de rebus suis inantea suo arbitrio agat, et ideo eum quodammodo 'vinculo stringit'. V. etiam Sohm, 'Prozess der Lex Salica' p.* 29. 3) *Cum eis quae sequuntur cf. ea quae infra in tit. LXXXVII leguntur.* 4) *De germ. 'mahnen', v. supra tit. I et LXXVIIII: 'mannire'.* 5) placitum legitimum *vel 'mallus legitimus' (v. supra p.* 46, *n.* 4) *est illud iudicium, quod nos vocamus: 'ungebotenes, echtes Ding'. V. supra p.* 49, *n.* 10. 6) *V. supra p.* 49, *n.* 9. 7) *De grafione, qui pago praeest, v. supra p.* 44, *n.* 8. 8) *Scilicet is, qui fidem fecit; manere = habitare, v. supra p.* 45, *n.* 7. 9) *V. supra p.* 45, *n.* 2. *Nisi ille festuca data fidem fecerat, res eius tollere licitum non erat.* 10) *Quae sequuntur usque ad* suam manum *(l.* 13*) recensionis γ sunt.* 11) *Abiectivus vel adiectivus seu iectivus (francogall. 'jetif') nominabatur, qui ad placitum non venit et ergo abiectum ('sachfällig') se fecit, v. in Formulis s. h. v. Cf. etiam Grimm l. c. p.* 847 *et Brunner l. c. II, p.* 368 *sq.* 12) *V. supra p.* 49, *n.* 11. *Adversarius, quia ad placitum non venit et ideo 'iectivus' factus est, multa XV solidorum damnatus et deinde admallatus est.* 13) *V. supra l.* 1 *et n.* 1. 14) *De racimburgiis v. infra p.* 55, *n.* 5. 15) *Verba* et — satisfacias *(p.* 51, *l.* 1*) recensionis γ esse videntur.* 16) *Supple 'pretium'.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

adpretiare debent[1]. Et hoc, quod debes, secundum iustum pretium satisfacias. Quod si audire noluerit presens aut absens, tunc racimburgis[2] adpretiatum pretium, quantum valuerit debite, quem debet, et hoc de furtunam illius tollant, et[3] ipsa lege, quantum[4] debent, duas partes illius, cuius causa est, ad se revocet, tertiam partem grafio ad se recolligat, tamen si fredus[5] iam antea de hac causa non fuerat solutus.

3. Si grafio invitatus fuerit[6] et ibidem non venerit, si eum sunnis[7] non detenuerit aut[7] certe ratio dominica[8] et se distulerit et ibidem non ambulet neque alium transmiserit, de vita sua grafio conponat aut se redimat, quantum valet.

LXXXVI. De eo qui grafionem ad res alienas iniuste invitaverit.

1. Si quis[9] grafionem ad res alienas iniuste tollendas invitaverit, antequam gasacium suum per legem habeat malatum, ille, qui eum rogat, ut iniuste tollat, antequam legitime admalatus fuerit, aut fides ei facta fuerit, aut[10] iniuste invitaverit, sol. CC culpabilis iudicetur ille, qui grafionem rogat iniuste[11] aliquid confiscare.

2. Si vero grafio invitatus supra legem[12] aut debitum iustum amplius aliquod tollere presumpserit, aut se redimat aut de vita conponat.

LXXXV. 3. *l.* 1. adp̄ciare debeant 3; adpreciare dibiant 2. debis 2. precium 2; p̄cium 3. *l.* 2. se 2. voluerit *corr.* noluerit 3. racemburgie 2; racemburgiae 3. adpreciatum precium 2; adpraeciatum p̄cium 3. ‖ *l.* 3. debite] delute 3. debet] debit 2. et *om.* 2. 3. furtuna 2; furnam 3. tollat 2. ipse 2. ‖ *l.* 4. debet 2. 3. tercia parte graffio 2. ‖ *l.* 5. recolligat] recolgat 3; recolliget 2; Se *add.* 2; Si *add.* 3. se 2. antia 2. hac] ac 3. ‖ *l.* 6. fuerat *corr.* fuerit 1; fuerit 2. 3.

3. *l.* 7. Se graffio 2. se 2. ‖ *l.* 8. tenuerit *corr.* detenuerit 3. certa 2. 3. racio 2. et se] et si 3; se 2. distullerit 2. 3. et] ut 2. 3. non] non non 2. ‖ *l.* 9. graffio 2; gravio 3. redemat 3; redemet 2.

l. 10. LXXXVI.] LXXXVII. 2. grafion̄ 1. 2. iniusti invitat 2.

1. *l.* 12. graffionem 2. iniusti 2. tullendas *corr.* tollendas 3. ‖ *l.* 13. gassacionem 2. lege 2. 3. habiat 2. mallatum 2. 3. illi 2. rogati aut iniusti 2. ‖ *l.* 14. admallatus 2. 3. fide 2. aut] et 2. 3. iniusti 2. invitaverit] VIIIM d. q. f. *add.* 1. ‖ *l.* 15. ille] illi 2; *codices* 1 *et* 3 *hic falso incipiunt caput alterum.* graffionem 2. iniusti 2.

2. *l.* 16. Se 2; *hic incipit in cod.* 2 *caput alterum.* graffio 2; gravio 3. aliquid amplius 2. 3. *l.* 17. presumpsit *corr.* presumpserit 1. redemat 2. 3.

1) *Verba* de quod — debent *sic intelligas: 'ut illius rei (scilicet 'praestitae') quam reddere debes, pretium taxent'. Qui haec addidit, de 're praestita' (v. infra LXXXVII) in hoc quoque titulo agi putasse patet.* 2) *Verba* racimburgis adpretiatum *et* quantum — debet *(quondam* faciant; *v. Ed. Chilp. c.* 7*) recensionis γ esse existimo.* 3) *Supple* de; lex = *conpositio (v. infra tit. XCVIIII).* 4) *Verba* quantum — revocet *recensionis γ sunt; v. supra n.* 2. 5) *De fredo v. supra p.* 16, *n.* 7. 6) *Quae sequuntur usque ad verbum* distulerit *et praeterea quoque* neque — transmiserit *et* grafio *et* quantum valet *(l.* 9*) recensionis γ sunt.* 7) *V. supra p.* 8, *n.* 4. 8) *'Königliche Angelegenheit'; v. infra XCIII,* 2 *et in textu B I,* 2, *add. Cf. Frensdorff in 'Historische Aufsätze dem Andenken an Georg Waitz gewidmet' p.* 437. 9) *In hoc capite auctor recensionis γ secundum id, quod supra in tit. LXXXV adiecit (v. quae ibi annotavimus), verba* antequam — invitaverit *archetypo inseruit. Tunc iam verba* ille qui grafionem rogat *(l.* 15*), quae archetypi sunt, perperam c.* 2 *praeposita erant (v. supra l.* 29*).* 10) *Supple 'si alio modo'.* 11) *Verba* iniuste — confiscare *et in c.* 2 aut — iustum *recensionis γ sunt.* 12) *V. n.* 3.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXXXVII. De rem prestata.

1. Si quis[1] alteri de rebus suis aliquid praestaverit[2] et ei noluit reddere, sic[3] eum debet mallare, ut cum testibus ad casa sua, cui res prestavit, accedat et sic contestatur: Quia res meas noluisti reddere, quas tibi pręstavi, in hoc eas tene ut[4] super nocte proxima, sicut lex Salica est, et[5] sic[6] ei sol culcaverit. Et si tunc eas noluerit reddere, ad alias septem noctibus adhuc cum testibus venire debet et roget eum, ut debitum suum reddat, et si nec tunc redderit, iterum ei sol culcit. Quod super[7] tres vices solem ei culcaverit, semper per singulas vices terni sollidi adcrescant. Et si tunc noluerit reddere nec fidem facere super debitum, quem ei prestiterit, et super illos novem solidos, qui per tres admonitiones adcreverunt, sol. XV culpabilis iudicetur.

LXXXVIII. De manu de enio[8] redimenda.

1. Si quis ad enio mallatus[9] fuerit, forsitan[10] convenerit, ille, qui mallatus fuerit, ut manum suam redimat et iuratores[11] donet. Si talis causa est, unde[12]

l. 1. LXXXVII.] LXXXVIII. 2. prestatam 2; prestitam 3.

1. *l.* 2. prestaverit 2. 3; *rectius* praestavit. noluerit 2. 3. rendere 3; redire 2. ‖ *l.* 3. debit 2. 3. testis 2. 3. causa *corr.* casa 3; casam 2. suam 2. rem 2. haccędat 2. ‖ *l.* 4. rendere 3; redire 2. prestavi 2. 3. ‖ *l.* 5. solem 2. 3. se 2. ‖ *l.* 6. rendere 3; redire 2. VII 2. noctes 2; noctis 3. venire debet] debit venire 2. ‖ *l.* 7. deƀ 1. rogit 2. suum *om.* 2. redat 2. se ne 2. reddiderit 3; rediret 2. ‖ *l.* 8. solem 2. 3. culcet 2. 3. super] semper *corr.* se per 3. III vicis 2. tres *om.* 3. singulus 3. *l.* 9. solidi 2. 3. se 2. rendere 3; redire 2. facire 2. ‖ *l.* 10. praestiterat 3; prestetirat 2. illos] *e con.;* ilł 1; illus 2. 3. VIIII 2. solidus 3; soł 1. 2. III 2. amoniciones 2. ‖ *l.* 11. adcreverunt] adcriverunt 2; *mal.* nectanto *add.* 2. 3; *malb.* nectanto *DC* d. q. f. *add.* 1.

l. 12. LXXXVIII.] LXXXIIII. 2. mano 2. inio redemenda 2. 3.

1. *l.* 13. inio 2. 3. illi 2. ‖ *l.* 14. fuerit] est 2. 3. redemet 2. iuratoris 2. Se 2.

1) *V. supra tit. LXXXV.* 2) *Francogall. 'prêter'; Diez l. c. p.* 256; *Schramm l. c. p.* 77 *sq.* 3) *Verba* sic eum debet mallare ut *(quae minime quadrant ad sequentia) et* sic contestatur *(pro* dicat ei *fortasse posita, l.* 4*) recensionis γ sunt. Quibus dicitur actorem, si de re praestita, non de fide facta agitur, tunc adversarium aliis verbis 'mallare' aut 'testare' debere. V. supra p.* 50, *n.* 2. 4) *Verbum* ut *recensionis γ est. Debitor rem* super nocte proxima *(haec est nox hebdomadis sequentis, quae respondet nocti ante diem monitionis, ergo* nocte proxima = *nocte septima) non nisi ea conditione tenere debet, quae in lege Salica scripta est, hoc est, ut tunc tres solidos praeter debitum reddat. Cf. etiam Lex Ribuaria LII:* Si quis rem suam alii praesteterit [et placitum *('Termin')* indixerit], quod si s u p e r placitum rem praestatam r e t e n e r e praesumpserit, ter quinos solidos multetur. 5) *Verba* et — culcaverit *et* et si *(l.* 7*)* — culcit *et* debitum *(l.* 9*)* — super *recensionis γ esse videntur.* 6) *Id est: septima nocte post; v. n.* 4. 7) *Lege:* si per. 8) *Id est: de aeneo. De iudicio aquae ferventis, vulgariter dicto 'Kesselfang', hic agitur. Cf. Grimm l. c. p.* 919 *sqq. et Brunner l. c. I*², *p.* 262; *II, p.* 406 *sqq. V. etiam infra tit. XC. XCV.* 9) *Mallare hic idem significare videtur atque mannire, id est: provocare. V. supra p.* 49, *n.* 11. *Cf. etiam Pactus pro tenore pacis (infra in hoc tomo) c.* 4. 10) *Verba* forsitan — donet *et in c.* 2 *verba* et — redimat *recensionis γ sunt.* 11) *'Eidhelfer', v. supra p.* 48, *n.* 1. 12) *V. supra tit. LXVII:* unde ingenuus sol. XV. conponere debeat *(p.* 35, *l.* 17*). In titulo nostro secundum id, quod in tit. LXVII legitur, scripto de eis agitur, qui iuramento suspicionem purgare non debent, quia non 'legitimi', sed periuri vel fures vel capitis damnati sunt; cf. Brunner l. c. II, p.* 408. 390 *sq. Hi 'ad enium mallandi' sunt.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

legitimus sol. XV conponere debeat, sol. III manum suam redimat. Quod[1] si amplius dederit, fredo[2] solvat, tamquam si de causa convictus fuisset.

2. Si maior causa est, unde XXXV sol. solvat, et convenerit, ut manum suam redimat, sol. VI donet. Quod si amplius dederit, fredo solvat, quantum si de causa illa convictus fuisset.

3. Si vero leodo[3] alteri reputavit et ad inio illum habet mallatum et voluerit manum suam redemere et iuratus dare, sol. XXX donet. Quod si amplius dederit, fredus de ipsa lege conponat.

LXXXVIIII. De eo qui grafionem occisserit.

1. Si quis grafionem[4] occisserit, sol. DC culpabilis iudicetur.

2. Si quis sagibaronem[5] aut[6] grafionem, qui puer regis[7] fuerit, sol. CCC culpabilis iudicetur.

3. Si quis sagybaronem, qui ingenuus est alio[8] sagybaronem posuit, aliquis eum occisserit, sol. DC culpabilis iudicetur.

4. Sagybaronem in singulos mallos plus quam tres esse non debent et si de causa aliquid ante illos factum fuerit, poenitus grafionem removere non posset[9].

LXXXVIII. 1. *l.* 1. legitimi 3; legidimi 2. solidi 2. dibiat 2. redemat 2. si *om.* 2. *l.* 2. dediret 2. frido 3. se 2. 3.

2. *l.* 3. Si] Se 2; vero *add.* 2. 3. maiora 3. sol. XXXV 2. convinerit 3. ‖ *l.* 4. redemat 2. se 2. dediret 2. fridus 3. se 2. 3.

3. *l.* 6. Se 2. reputav̄ 1; repotavit 2. ‖ *l.* 7. redimeret 3. iuratus *corr.* iuratores 1; iuratores 3; iuratoris 2. se 2. dediret 2. ‖ *l.* 8. fidrus 3; fredo 2.

LXXXVIIII.] LXL. 2. occiserit 2. 3. *semper*.

1. *l.* 10. graffionem 2. occiserit] XXIIIIM d. q. f. *add.* 1.

2. *l.* 11. sags barone 2; sagsbarronem 3. graffionem 2. pur 3. regi 2. 3. fuerit] XIIM d. q. f. *add.* 1.

3. *l.* 13. sagsbarone 2; sagsbarronem 3. ingenuos 2. est] et *add.* 3. sagrbarone 2; sagsbarronem 3. ‖ *l.* 14. ęum 3. occisserit] XXIIIIM d. q. f. *add.* 1.

4. *l.* 15. Saxbarone 2; Sagsbarronis 3. singulis mallis 2. 3. III 2. dibent 2. se 2. de *om.* 2. ‖ *l.* 16. causa aliquid] causa aliqua 3; causam aliquam 2. illus 2. 3. factum] aliquid factum 3; facta 2. penitus 2. 3. graffionem 2. remonire 3. possit 3.

1) *Verba* Quod — fuisset *in cc.* 1. 2 *et verba* Si — donet *in c.* 3 *recensionis γ sunt.* 2) *V. supra p.* 16, *n.* 7. 3) *V. supra p.* 32, *n.* 3. 4) *De grafione v. supra p.* 44, *n.* 8 *et p.* 50, *n.* 7. 5) *Hoc verbum compositum esse videtur e germ. 'sagja' = sequens, socius; cf. Visigot. 'sagio = einer der auf dem Fusse folgt, immer zur Hand ist' (v. Koegel in 'Zeitchrift f. deutsches Altertum' XXXIII, p.* 20 *sqq.) et 'baro' = homo, vir (v. l. c. et Diez l. c. p.* 43; *Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 279*). Sagibaro ergo est adiutor vel minister regis. Conferendus est sagioni regis Gothorum (v. Mommsen in 'Neues Archiv' XIV, p.* 472*). 'Agens' in Ed. Chilp. cc.* 7. 9 *idem esse videtur atque 'sagibaro'.* 6) *Verba* aut — sagybaronem *(l.* 13*) et* alio — eum *recensionis γ sunt, cuius auctor etiam totum c.* 4 *adiecit.* 7) *De pueris regis v. supra tit. XIIII,* 3. 8) *Intellige: 'quem alius posuit'. Ut haec verba docent, sagibaronem institui potuit; ex his et ex eis, quae in c.* 4 *leguntur, concludas eum, qui haec addidit, existimasse sagibarones fuisse arbitros a partibus constitutos. V. etiam Siegel, 'Geschichte des deutschen Gerichtsverfahrens' I, p.* 24. 9) *Si sagibarones iudicaverant, res illa arbitrio, non iudicio dirimenda ad grafionem referri non potuit. Cf. Siegel l. c.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XC. De eo qui ad mallum venire noluerit.

1. Si quis[1] ad mallum venire contempserit aut ei racimburgi[2] iudicatum fuerit, adimplere distulerit, si nec de conpositione nec de neo[3] nec de ulla lege[4] facere voluerit, tunc ad reges presentiam eum mannire debent, ut ibidem XII testes erunt, quo per singulas vices iurati tres dicant, quod ibi fuerunt, ubi racimburgii iudicaverunt, aut[5] de neum ambulaverit aut fidem de conpositione fecerit, et ille dispexerit. Item alii tres iurare debent, quod ibi fuissent post illa die, quando racimburgii iudicaverunt[6], aut per neum aut per conpositionem se ducerit[7], hoc est de illa die in XL[8] noctes in mallibergo[9], iterum ei solem[10] culcaverit et nullatenus noluit legem adimplere. Tunc eum debet mannire[11] ante regem, hoc est in noctes XIIII, et tres testimonia iurent, quod eum mannissent.

2. Et si nec tunc venerit, ista VIIII testimonia iuratis[12], sicut superius diximus, dicant. Similiter illa die, se non venerit, culcit ei solem. Illa tria testimonia[13], quomodo culcavit solem. Tunc si ista omnia impleverit qui eum mallat[14], et ille, qui admallatur, ad nullum placitum[15] venerit et per legem se ducere noluerit, tunc rex, ad quem mannitus est, extra sermonem[16] suum ponet eum. Tunc ipse cul-

l. 1. XC.] XCI. 2. mallo 3. noluerit] contempserit 2.

1. *l.* 2. racemburgii 3; racemburgiae 2. ‖ *l.* 3. adimplire 2. distullerit 2. 3. se 2. conpusucione 2. neo] *corr.* eneo. de *ante* ulla *om.* 2. ‖ *l.* 4. facire 2. regem 2. p̄sentia 3; presenciae 2. mannere 2. debet 2. 3. ibi 2. 3. duodecem 3. ‖ *l.* 5. testis 3. qui 2. 3. veces 2. tris 2. fuer̄ 1. 3; fuerant 2. racemburgi 3; racemburgiae 2. ‖ *l.* 6. iudicaver 1—3. deneo 2; denuum 3. ambulare 2. conposicionem 3; conpusicionem 2. facerit 3. ‖ *l.* 7. illi 2. dispexit 3. Item] Iterum 3. III 2. post illa die *om.* 2. ‖ *l.* 8. racinburgi 3; racemburgiae 2. iudicaver 3. neo 2. conposicionem 3; conpusicione 2. seducerit 2. ‖ *l.* 9. diae 2. noc 1; noctis 3. mallo burgo 2. ei] et 2. ‖ *l.* 10. voluit 2. adimplire 2. debit 2. 3. manire 3. ‖ noc 1; noctis 2. 3. trea 2. 3. manissent 2; mansisset 3.

2. *l.* 12. se 2. veniret 2. nove 2. 3. testimunia *corr.* testimunea 2. ‖ *l.* 13. diae 2. si 3. veniret 2. culcet 2. tria *corr.* trea 1; trea 2. 3. ‖ *l.* 14. culcaverit 2. se 2. 3. impliverit 2. illi 2. ‖ *l.* 15. nullium 2. veniret 2; venirit 3. lege 2. 3. seducere 2. nolueret 2. ‖ *l.* 16. manitus 2. 3. ponat 2. 3. ipse] eum ipsi 2.

1) *In hoc titulo praeter verba:* Si quis ad mallum venire contempserit *et* nec [fidem] de ulla lege facere voluerit, tunc ad reges presentiam eum mannire debent *(l. 4) et in c.* 2: Et si nec tunc venerit *et in fine tituli* rex — ponet eum *(l. 16) omnia recensionis γ esse videntur.* 2) *V. infra p.* 55, *n.* 5. *Post* aut *supple* quod. 3) *V. supra tit. LXXXVIII.* 4) *V. supra p.* 51, *n.* 3. 5) *Intellige: 'ut aut ad eneum'.* 6) *Supple: 'ut'.* 7) *Id est: se educere, cf. Edict. Chilp. cc.* 6. 7. 8) *V. supra tit. LXXXV, ubi de placito quadraginta noctibus post sententiam latam (et quidem in iudicio, ut correxit auctor recensionis γ; cf. p.* 49, *n.* 10*) habendo agitur. Idcirco et hic, ut tale placitum haberetur, additum est.* 9) *Ita non in textu nostro, sed in textibus recentioribus saepius pro mallo scribitur; v. B. XLVI,* 6. *LIV,* 4. *LVI,* 3. *LVII,* 1. *Conventus in montibus plerumque actos fuisse constat; v. Grimm l. c. p.* 801. 10) *V. supra p.* 33, *n.* 6. 11) *V. supra p.* 8, *n.* 3. 12) *Intellige: 'iurati'.* 13) *Supple: 'dicant'.* 14) *V. supra p.* 49, *n.* 11. 15) *Cf. supra n.* 8. 16) *Sermo vel verbum regis = bannus, pax regis; cf. Brunner l. c. I², p.* 200 *sq. II, p.* 42, *n.* 2. *Cf. supra tit. XIIII,* 2 *et infra Ed. Chilperici c.* 9 *(cf. etiam c. 7):* Nam si certe fuerit malus homo . . et non habeat ubi consistat nec res unde conponat . . et in presentia *(scil. regis, v. supra l. 4)* nec agens *(= sagibaro)* nec parentes ipsum adducere possunt, tunc agens ille et cui male fecit nobiscum acusent et ipsum mittemus f o r a s n o s t r o s e r m o n e, ut quicumque eum invenerit quomodo sic ante pavido *(v. Brunner l. c. II, p.* 463, *n.* 9*)* interfitiat.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

pabilis[1] et homines[2] res suas erunt[3], et quicumque eum aut paverit aut ad hospitalem colligerit, etiam si uxor sua, propterea sol. XV culpabilis iudicetur, donec omnia, qui ei legibus inputantur, conponat.

XCI. De racimburgis.

1. Si[4] racimburgii[5] legem noluerint dicere in mallo resedentes[6], cum causas inter duos discusserint, debet eis dicere, qui causam querit: Dic nobis legem Salicam.

2. Si illi noluerint dicere, tunc iterum ipse debet dicere: Ego vobis rogo[7], ut mihi et isto gasationem[8] quo legem dicatis. Bis aut tres hoc debet dicere: Ego vos tancono[9] usque quo mihi dicatis legem Salicam. Quod si dicere noluerint, septem de illis racimburgis culcati[10] sole ternos solidos culpabiles iudi-

XC. 2. *l.* 1. culpabile 2. omnis 2; omnes 3. ad *om.* 2. 3. ‖ *l.* 2. ospitalem collegerit 2. 3. se 2. 3. propteria 2; p̄terea 3. ‖ *l.* 3. que 2. 3. ei *om.* 2. legitibus 3. inputatur 3; inpotantur 2.

l. 4. XCI.] LXLII. 2. recemburgiis 2.

1. *l.* 5. Se 2. racimburgi 3; recemburgiae 2. lege 3. noluer̄ 1. 3; noluerit 2. residentes 3. ‖ *l.* 6. duus 3. discusser̄ 2. debit 2. 3. lege 3. ‖ *l.* 7. Salica 2.

2. *l.* 8. Se 2. ille 3. noluerent 2; noluerunt 3. ipse *om.* 2. debit 2. vos 2. 3. *l.* 9. et *om.* 2. gassacioñ 2. quo] mihi *add.* 2. III 2. hoc *om.* 2. debit 2. ‖ *l.* 10. dicere] tunc illi, qui aurem repetet, debit dicere *add.* 2. tangono 2. legem dicatis 3; legem dicates 2. Salica 2. 3. se 2. ‖ *l.* 11. noluerent 2. VII 2. racemburgiis 3; racemburgiis *corr.* racemburgies 2. solem 2. ternus 2. 3. sol̄ 1—3.

1) *Verbum* culpabilis *fortasse scriptum est pro 'aspellis', v. infra in additamentis ad codd. B:* Si quis mulier, qui cum servo suo in coniugio copulaverit, omnes res suas fiscus adquirat et illa a s p e l l i s faciat. Si quis de parentibus eam occiderit, nullus mortem illius nec parentes nec fiscus nullatenus requiratur . . Et vero muliere ipsius de parentibus aut quaelibet panem aut hospitalem dederit, sol. XV. culp. iud. *Cf. etiam supra tit. XVII. Verbum 'aspellis' (cf. germ. 'spill' = sermo, narratio) significat: extra sermonem (scilicet regis) positus; cf. Frensdorff in 'Historische Aufsätze dem Andenken an Georg Waitz gewidmet' p.* 484. 2) *Intellige:* omnes. 3) *Supple* regis; *v. Brunner l. c. I², p.* 237, *n.* 32. *Cf. n.* 1. 4) *In cc.* 1 *et* 2 *huius tituli verba* cum — dicere *(l. 6) et* Dic — dicatis *(l. 9) et* septem — facere *(p. 56) recensionis γ esse videntur.* 5) *Hoc verbum Grimm l. c. p.* 293 *sq. derivat de 'burgum' = oppidum (v. Diez l. c. p. 59); r a c i m b u r g i i sunt oppidani boni, honesti, 'primores urbis', ut Greg. Tur., De gloria martyrum I,* 33; *MG. SS. rer. Meroving. I, p.* 508, 30 *de iudicantibus quibusdam dicit; cf. Dahn, 'Die Könige der Germanen' VII, 3, p.* 33. *V. etiam supra tit. LXXX:* in mallo . . coram bonis hominibus *et ibidem p.* 46, *n.* 6. *Postea Grimm l. c. p.* 775 *hoc verbum sic interpretatus est: 'ragin' = consilium, sententia; 'poro' = ferens, 'raginporo' vel 'raginburgius' ergo = consilium ferens, consilii lator; ita etiam Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 291. *'Ratbürge' transfert Brunner l. c. II, p.* 220, *n.* 14; *ita etiam v. Amira l. c. p.* 156; *Dahn l. c. p.* 34, *n.* 5. 6) racimburgii *non solum iudicantes appellabantur. V. supra n.* 5. *Idcirco haec verba hic adiecta sunt. Cf. etiam Ed. Chilperici c.* 7: in proximo mallo ante rachymburgiis s e d e n t e s, *econtra ibi agitur quoque de* VII rachymburgiis a n t r u t i o n i s b o n i s credentibus *(scil. grafioni)* aut quis sciant accionis, *cum quibus grafio res alienas legitime tollere debet, quocum conferas supra in tit. LXXXV:* tunc grafio colligat secum septem racimburgis i d o n e o s . .; *p.* 50, *l.* 15. 7) *V. supra p.* 49, *l.* 7; *p.* 50, *l.* 11. 8) *V. supra p.* 49, *n.* 15. 9) *Cf. francogall. 'tangoner = antreiben, drängen'; v. Diez l. c. p.* 684 *et Brunner l. c. I², p.* 255, *n.* 19. 10) *Cum eis quae sequuntur cf. quae supra leguntur in titulo LXXXVII; p.* 52, *l.* 8 *sqq.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

centur. Quod si nec legem dicere voluerint nec ternos solidos fidem facere, unusquisque sol. XV culpabilis iudicetur.

3. Si vero[1] illi racimburgii legem dixerint, eis contradixerint, quod legem non dicant, contra unumquemque de illis racimburgiis sol. XV culpabiles iudicentur.

XCII. De alodis[2].

1. Si quis mortuus fuerit et filios non demiserit, si pater aut mater superfuerint, ipsi in hereditate succedant.

2. Si pater aut mater non fuerint, si fratres aut sorores demisserit, ipsi in hereditate succedant.

3. Si vero isti non fuerint, tunc sorores matris in hereditate succedant.

4. Si vero sorores matris non fuerint, sic[3] sorores patris in hereditate succedant. Et postea de illis generationibus[4] quicumque proximiores sunt, ipsi in hereditate succedant, qui ex parte genere[5] veniunt.

XCI. 2. *l.* 1. cul. iud. 1; culp. iud. 3; culpabilis iudicetur 2. Quod] *alinea in* 2. 3. se 2; sic 3. nec] sic *add.* 3. noluerint 3; noluerent 2. ternus 2. 3. sol 1—3. fidem — XV] *om.* 2. *l.* 2. XV sol. 3. cul. iud. 1; culp. iud. 3; culpabiles iudicentur 2.

3. *l.* 3. Se 2. racimburgiae 3; recemburgiae 2. dixer̄ 2. contra dixerunt 2. lege 2. *l.* 4. hunum quemque 2. illius 1. racimburgiis] racemburgiis 3; recemburgiis 2; DC d. q. f. *add.* 1.

l. 6. XCII.] LXLIII. 2. alod̄ 1; allodis 3.

1. *l.* 7. quis] omo *add. supra lineam in* 3. mortuos 2. filius 2. 3. ‖ *l.* 8. superfuerit *corr.* superfuerint 1; superfuerit 2; siper fuerint 3. hereditatem 2. 3.

2. *l.* 9. Se 2. fuer̄ 2. se 2. fr̄s aut sororis 2. 3. demiserit 2. 3. ‖ *l.* 10. hereditatem 2. 3.

3. *l.* 11. Se 2. fuer̄ 2. sororis 2. 3. hereditatem succedunt 2.

4. *l.* 13. Si — succedant *om.* 1. Se 2. sorores] *e con.;* sororis *codd.* fuer̄ 2. sororis *codd.* hereditate] *e con.;* hereditatem *codd.;* patris *add.* 2. Et] *hic alinea in* 2. 3. postia 2. generacionibus 2. proximioris 2. 3. ‖ *l.* 14. hereditatem 2. 3. parte] paterno 3.

1) *Legebantur in archetypo, ut videtur, hoc loco haec:* Si vero [aliqui] eis *(scilicet racimburgiis)* contradixerint, quod l. n. d., sol. XV culp. iud. *Pro* aliqui *verba* illi — dixerint *inserta, praeterea quoque verba* contra — racimburgiis *addita sunt. Quondam hic poena ei imposita est, qui iudicantibus sententiam ferre quomodo interdicere praesumpsit, sed deinde auctor recensionis γ putavit verba* eis contradixerint — dicant *sentire id, quod nos dicimus 'das Urteil schelten', et ideo caput immutavit et statuit, ut ille, qui hoc iniuste fecit, unicuique iudicanti multam solveret.* 2) *Verbum 'alodis' in fontibus iuris Francorum significat: 'Erbe', hereditatem; praeterea quoque 'Erbgut', fundos, quos hereditate acceperant nec comparaverant nec alio iure possidebant. Cf. infra in additamentis ad codd. B:* de rebus in alode patris inventas *et Form. Marculfi II,* 12; *MG. l. c. p.* 83: tam de alode paterna *(vel* terra paterna*)* quam de comparatum *et Cartas Senonicas nr.* 45; *ibid. p.* 203: omnes res meas, tam ex alode parentum meorum quam ex meum contractum. *Cf. Waitz l. c. p.* 121 *sq. Verbum 'alod', ut Grimm l. c. p.* 4 *docet, compositum est ex 'al' = totus, integer et 'ôd' = bonum; ergo 'alod' est: 'al-eigen, mere proprium'; Kluge l. c. p.* 12 *transfert: 'Ganzbesitz, Ganzeigentum, freier Bezirk'. Sed fortasse 'alod' contractum est ex 'adalôd' = 'Geschlechtsgut, Sippengut'; cf. etiam Kluge l. c. p.* 6 *s. v. 'Adel'.* 3) *Verba* Sic — generationibus *et* qui ex — veniunt *non archetypi esse videntur. Propinqui de gente patris antiquo iure nihil hereditate accipiebant.* 4) *Scilicet de paterna et materna generatione; v. supra tit. LXXII et infra tit. XCVIII.* 5) *Intellige: qui ex una vel altera parte generis veniunt.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

5. De terra vero saleca[1] nulla in mulieris hereditatis transeat portio, sed[2] ad virile sexus tota terra propriaetatis sue possideant.

XCIII. De eo qui se de parentilla[3] tollere vult.

1. Si[4] quis de parentibus tollere vult, in[5] mallum ante tunzinum ambulare debet et ibidem quattuor fustes alninus super capud suum frangere debet et illos[6] quattuor partes iactare debet et[7] ibi dicere debet, quod se de iuramento[8] et de hereditatem et de tota ratione[9] illorum aut si aliquis de suis parentibus aut moriatur aut occidatur, nulla ad illum nec hereditas nec conpositio[10] perveniat.

2. Si vero ille aut occidatur aut moriatur, conpositio aut hereditas ad fisco pertineat.

XCIIII. De aroena[11].

1. Si quis de[12] manu ad[13] ira per virtutem aliquid tulerit aut rapuerit vel expoliaverit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

XCII. 5. *l.* 1. salica 2. 3. muliere 2. 3. hereditates 2. transiat 2. porcio 2. 3. sed] se 2. ‖ *l.* 2. virili 2; virilis 3. proprietatis 2. suae 3; sui 2. possedeant 3; possediat 2.

l. 3. XCIII.] LXLIIII. 2. tullere 2.

1. *l.* 4. tullere 2. voluerit 2. 3. mallo ante tunzino 2. 3. ‖ *l.* 5. debit 2. IIII 2. fustis 2. 3. caput 2. 3. debit 2. 3. ‖ *l.* 6. illos] illus in 2. 3. partis 2. 3. debit 2. debit 2. 3. iuramentum 2. ‖ *l.* 7. rationem 3; racionem 2. se 2. ‖ *l.* 8. nullum 2. conposicio perteniat 2.

2. *l.* 9. Se 2. illi 2. aut moriatur *om.* 2. 3. conposicio 2. ‖ *l.* 10. perteniat 3; perveniat 2.

l. 11. XCIIII.] LXLV 2.

1. *l.* 12. manum 2. per — aliquid] aliquid per virtutem 2. 3. tullerit 2; tollerit 3. expoliaverit] expoliaveret 2; CCXL d. q. f. *add.* 1.

1) *Verbis 'terra salica' aevo recentiore (v. Inama-Sternegg, 'Deutsche Wirtschaftsgeschichte' I², p.* 170, *n.* 3*) ager a domino ipso cultus ab agris tributariis ad colendum traditis discernebatur; 'salicus' derivatur de 'sala' = domus (scil. domini), cf. etiam Brunner l. c. I², p.* 309 *sq. Sed auctor legis nostrae hic terram ad 'sala' ('Einzelhof') pertinentem a terra in vico sita (de qua v. Ed. Chilperici c.* 3*) distinxisse videtur. Cf. etiam supra p.* 43, *n.* 4. 2) *Verba* sed — possideant *recensionis γ esse videntur.* 3) *Germ. 'Sippe'.* 4) *Pro* Si quis . . *quondam fortasse legebatur* Qui se . . *Verba* Si — vult *sic intelligas: Si quis, qui neque patrem neque matrem neque fratres neque sorores neque etiam liberos habet, se a ceteris propinquis seiungere vult . . V. supra tit. XCII et infra c.* 2. 5) *Verba* in mallum — ibidem *recensionis γ sunt. V. supra p.* 41, *n.* 7. 6) *Intellige: 'illos quattuor fustes divisos'. Fustes fracti et iactati demonstrant vincula propinquitatis esse rupta. Aliter Grimm l. c. p.* 135 *sqq. Cf. Brunner l. c. I², p.* 129. 7) *Dehinc omnia usque ad finem tituli recensionis γ esse videntur.* 8) *'von der Eideshilfe', cf. Brunner l. c. p.* 123 *et II, p.* 379. 9) *V. supra p.* 51, *n.* 8. 10) *Conpositio pro homine occiso soluta eisdem propinquis debetur atque hereditas, v. supra tit. XCII. Ex altera parte propinqui pro homine quodam ex suis, qui aliquem interfecit, conpositionem, si ille non potest, solvere debent; v. infra tit. XCVIII.* 11) *Verbum 'aroena' vel 'charoena', ut textus recentiores scribunt, significat 'Raub, Beraubung'. Grimm apud Merkel l. c. p. XLVI allegat germ. 'giroubi' = spolia, 'girouui, grouui = exuviae, manubiae'; v. etiam van Helten l. c. §* 80. *Cf. Brunner l. c. II, p.* 646 *sq.* 12) *Verba* de manu *et* per virtutem *recensionis γ esse videntur, cuius auctorem, qui etiam c.* 2 *adiecit, hic ea, quae in LXI,* 3 *scripta sunt, spectasse puto. Cf. etiam supra tit. XIV. XV.* 13) ad = *cum, v. supra in tit. VIIII,* 2: vasum ad apis.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si[1] vero quicumque desuper hominem aliquid de[2] tertia manu miserit et super[3] virtutem aliquid ei tullerit, sol. XXXV culpabilis iudicetur.

XCV. De hereburgio.

1. Si quis alterum herburgio[4] clamaverit, hoc[5] est istrio[6] portio aut illum, qui inio[7] portare dicitur, ubi strias cocinant, et probare non potuerit, sol. LXII*ſ* culpabilis iudicetur.

XCVI. De eo qui filiam alienam sponsaverit et se retraxerit.

1. Si quis filiam alienam sponsaverit et se retraxerit et eam noluerit prehendere, sol. LXII*ſ* culpabilis iudicetur.

XCVII. De eo qui alterum in puteum aut in pelago inpinxerit vel in periculo mortis.

1. Si quis alterum in puteum[8] aut in pelago[9] inpinxerit[10] vel[11] in periculum mortis et ipse exinde vivus evaserit et ipse causam suam possit mallare, sol. C culpabilis iudicetur.

XCIIII. 2. *l.* 1. Se 2. de] in 2. 3. tercia manum 2. ‖ *l.* 2. super] per 2. 3. aliquit 2; aliquis 3. ei *om.* 2. tullerit] mal. aroena *add.* 2; mal. arena *corr.* aroena *add.* 3; malb. aroena MCCCC d. q. f. *add.* 1.

l. 3. XCV.] LXLVI. 2. De recemburgio 2.

1. *l.* 4. hereburgio 3; recemburgio 2. strio porcio 2. 3. illi 2. ‖ *l.* 5. portare] portaverit 2; porta 3. coccinant 3. probare] voluerit et *add.* 2. 3. potuerit] IIMD d. q. f. *add.* 1.

l. 7. XCVI.] LXLVII. 2. spunsaverit 2.

1. *l.* 8. spunsaverit 2. prehendere] prendere 2; prindere 3; mal. fribastina *add.* 2; mal. frifastina *add.* 3; malb. frifastina IIMD d. q. f. *add.* 1.

l. 10. XCVII.] LXLVIII. 2; XCII. *corr.* XCVII. 3. puteeum 3; pucium 2. pelico 2. *l.* 11. periculum 3.

1. *l.* 12. alterum] hominem 2. 3. pucium 2. pellago 3; pelico 2. inpenxerit 2. ‖ *l.* 13. ipsi 2. ęvaserit 3. ipsi 2. posset 2. mallare] mal. callis obdublio *add.* 2; mal. chaldis obduplo *add.* 3; malb. challis obduplio IIIIM d. q. f. *add.* 1.

1) *In hoc capite scribendo auctor recensionis γ ea, quae in tit. LXXXI leguntur, adhibuisse videtur. V. supra p.* 57, *n.* 12. 2) *Hic verba* res suas in *excidisse videntur.* 3) *Intellige:* si per virtutem aliquis. 4) *Pro* herburgio *lege* herbario. *Cf. Pactus Alamannorum II, c.* 31: Si femina aliam stria aut erbaria clamaverit *(ubi fortasse hic titulus Legis Salicae adhibitus est; cf. praeterea Ed. Roth. c.* 198*). Herbarius est, qui herbas scilicet perniciosas alicui dat, ut moriatur, v. supra tit. XXIIII. Aliter de hac voce sentiunt Grimm l. c. p.* 645 *n.; Kern l. c. §* 261; *van Helten l. c. §* 168. 5) *Verba* hoc est — cocinant *recensionis γ esse videntur; post* herbario *quondam* aut istrio *scriptum fuisse existimo, v. supra n.* 4. 6) *Id est: striga* = *'Hexe, Zauberer'; cf. Diez l. c. p.* 310 *s. v. 'strega'; v. etiam Capitulare Karoli Magni de partibus Saxoniae c.* 6; *MG. Capit. I, p.* 68, *nr.* 26: Si quis . . crediderit . . virum aliquem aut feminam strigam esse et homines comedere . . . *De ceteris conviciis v. supra tit. XLVIII. Verbum* portio *fortasse corruptum est e germ. 'poro'* = *'Träger'; cf. Grimm l. c.; Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 291. 7) *Id est: aeneo.* 8) *Cf. tit. LXVIII,* 2 *et quae ibi annotavimus.* 9) *Cf. Diez l. c. p.* 240: *'Abgrund, grundloses Wasser'.* 10) *V. supra p.* 30, *n.* 4; *cf. etiam Lex Baiuw. tit. IV, c.* 17, *quod hoc capite niti videtur.* 11) *Verba* vel — mortis *et* et ipse causam — mallare *recensionis γ esse censeo, v. supra tit. XIX et quae ibi annotata sunt.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XCVIII. De terra condemnata.

1. Si quis terram alienam condemnaverit[1] et ei fuerit adprobatum, sol. LXII ſ culpabilis iudicetur.

XCVIIII. De[2] crinne cruda quod paganorum tempus observabant[3].

1. Si quis hominem occisserit et facultatem non habuerit, unde totam legem conponat, XII[4] iuratores donet, quod nec super terram nec subtus terram amplius non habeat nisi quantum donavit de terra facultate. Et postea debet in casa intrare[5], per quattuor angulos terrę[6] in pugno[7] colligere et sic[8] portet, in duropelle[9], hoc est in limitare, stare debet, intus in casa aspiciat et sic de sinistra manu de illa terra trans[10] suas scapulas iactare super illum, quem proximiorem parentum habet[11]. Quod si iam pro illo mater aut pater vel fratres solverint, tunc super so-

l. 1. XCVIII.] LXLVIIII. 2. condempnata 2. 3.

1. *l.* 2. condemnaverit] condempnaverit 2. 3. adprobatum] IIMD d. q. f. *add.* 1.

l. 4. XCVIIII.] C. 2. crene 2. 3. tempore 2.

1. *l.* 6. occiserit 2. 3. tota lege 2. ‖ *l.* 7. duodecem 3. iuratoris 2. super terra 2. subtus terra 2. 3. ‖ *l.* 8. habiat 2. postia debit 2. intrare] et *add.* 2. ‖ *l.* 9. quatuor 2. angulus 2. 3. terre 2. 3. punno *corr.* pugno 3. collegere 2. 3. portit 2. 3. in duro in duro pelle(!) 2. *l.* 10. est *om.* 2. in casa] casa 2. 3. sic] si 2. senextra 2. manum 2. ‖ *l.* 11. scabulas 2. parentem 2. ‖ *l.* 12. si] se 2; *om.* 1. pater aut mater 2. 3. fratris 3. solverint] non solverent 2.

1) *Id est: fundum alterius omnino vastare, 'das Gut wüsten'. Terrae maleficorum non redemptorum vastabantur; cf. etiam Brunner l. c. I², p.* 235 *sqq. et p.* 236, *n.* 27. *Hic vetatur, ne aliorum hominum fundi ex arbitrio devastentur. V. etiam Additamenta e codd. Marculfi nr.* 2; *MG. Formulae p.* 111, *l.* 14 *sqq., et Cartas Senonicas nr.* 28; *l. c. p.* 197, *l.* 24. 2) *Haec inscriptio archetypi non est; v. supra p.* 41, *n.* 4. *Verbum 'crinnecrud' vel 'crenecrud' Grimm l. c. p.* 110 *(cf. Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 281*) transfert: 'reines Kraut'. Equidem illud significare 'grünes Kraut' (v. etiam Grimm, 'Deutsches Wörterbuch' s. v. 'Kraut'* 1 *g.) censeo. Nam consuetudo erat fundis per caespites virides traditas cedere, v. Grimm, 'Rechtsaltertümer' p.* 112—114 *(e. gr. fris. 'grênes turves'), et is qui inscriptionem scripsit et auctor recensionis γ in titulo nostro de* h a c *re agi crediderunt.* 3) *Saec. VI. ex. statutum est, ut propinqui interfectorem adiuvare non deberent; cf. Decr. Childeberti II, c.* 5; *MG. Capit. I, p.* 17, *nr.* 7; *v. praeterea Lex Visig. VI,* 1, 8 *et Lex Burg. II,* 7. 4) *Verba* XII iuratores — intrare *(l.* 9*) recensionis γ esse videntur. De iuratoribus v. supra tit. LXXXII et quae ibi annotavimus et tit. LXXXVIII et XCIII.* 5) *Id est: limen intrare debet.* 6) *Id est fundi, v. etiam supra tit. XCVIII et Lex Baiuw., Appendix IV (MG. Leges III, p.* 337*):* per quattuor angulos campi . . . tollat de ipsa terra; *cf. Grimm l. c. p.* 115. *V. etiam* quattuor fustes *supra in tit. XCIII.* 7) *Verba* in pugno *recensionis γ esse videntur, cuius auctor verba* per — colligere, *ut opinor, sic intelligi voluit: 'terram de angulis fundi ablatam in pugno continere debet'.* 8) *Scilicet in pugno. Loco verborum* et sic — manu *(l.* 10*), quae recensionis γ sunt, in archetypo hic verisimiliter solummodo legebatur:* debet. 9) *'Duropellis', compositum de 'dur' = ianua et 'pel' = palus, significat igitur 'Thürpfahl', v. Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 282; *Kern l. c. §* 257. 10) *Verba* trans suas scapulas — habet *(l.* 12*) recensionis γ esse videntur.* 11) *Secundum archetypum terra in propinquum iactari debuerat, ut hoc modo pollutus fieret. Nam etiam domus et fundus hominis*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

rores matris[1] et super suos filios debet illa terra iactare, id[2] est super generationes aut[3] matris, qui proximiores sunt.

2. Sic postea in camisa discinctus, discalciatus, palum in manu[4] sepem[5] supersallire debet, et pro medietatem, quantum de conpositionem dederit[6] aut quantum lex dicat, illi tres[7] solvant, hoc est illi alii de paterna generatione[8] veniunt, facere debent.

3. Si vero de illis quicumque pauperior fuerit et[9] non habet, unde integrum debitum solvat, quicumque de illis plus habet, iterum super illum chrinne chruda ille, qui pauperior est, iactet, ut ille tota lege persolvat.

4. Quod si vero nec ipse habuerit, unde tota lege persolvat, tunc[10] illum, qui homicidium fecit, qui eum sub sua fidem habet, in mallo presentare debet, et sic postea per quattuor mallos ad suam fidem tollat, et si eum in conpositione

XCVIIII. *l.* 1. sororis 2. 3. et] aut 2. 3. suus filius debit 2. iectare 2. generationis 3; generacionem 2. ‖ *l.* 2. proximioris 2. 3.

2. *l.* 3. postia 2. camicia discenctus 2. discalciatus] *ita emend.*; disculciatus 1; disculcius 2. 3. palo in mano 2. 3. supersallire] *ita emend.*; psallire *corr.* sallire 1; psallire 3; sallire 2. ‖ *l.* 4. debit 2. conposicionem 3; conpusucionem 2. dediret 2. ‖ *l.* 5. ille 3. tris 2. alii] qui *add.* 2. 3. generatione paterna 3; generacione paterna 2. facire debunt 2.

3. *l.* 7. Se 2. habeat 3; habiat 2. ‖ *l.* 8. debetum 3. chrene diruda 3; crenucruda 2. *l.* 9. illi 2. iactit 3; iectit 2. illi 2. 3.

4. *l.* 10. Quod — persolvat *om.* 2. ‖ *l.* 11. humicidium facit 2. fido 2. 3. debit 2. *l.* 12. postia 2. quatuor 3. mallus 3; mallis 2. sua fide 2. si] sic 2. conpusicionem nullius 2.

facinorosi non redempti maculatae habebantur, qua de causa eas devastare solebant, v. titulum praecedentem et quae ibi notata sunt. Auctor autem recensionis γ de terra iactata aliter (v. supra n. 2) sentiens addidit, quod homo ille in limine stans iactare deberet, quia mos erat, ut is, qui fundum domumque alteri tradidit, et caespitem daret et ostio solemniter cederet et alterum ibi intromitteret. V. exempla apud Grimm l. c. p. 174 *sq.:* Rostagus res suas tradidit Adoni eiusque clero, accipiens ostium et cespitem *et alia.* 1) *De ordine propinquitatis v. supra tit. XCII.* 2) *Verba* id — matris *et c.* 2 *recensionis γ esse videntur.* 3) *Post* matris *verba* aut patris *excidisse videntur; v. supra XCII,* 4. 4) *Homines summissi et omnibus rebus nudati tali habitu uti et palum (album) in manu portare (cf. Grimm l. c. p.* 134. 734; *I. Gierke in 'Zeitschrift der Savigny-Stiftung f. Rechtsgeschichte, Germ. Abt.' XXVIII, p.* 321*) solebant.* 5) *Scilicet fundi. Homo facinorosus, cum in illo habitu super sepem salit, demonstrat se pauperrimum et supplicem e fundo non iam suo exire. V. n.* 4. 6) *Si propinqui occisi hominis cum propinquis interfectoris in gratiam redibant sine iudice — quod autem lege antiqua non licitum fuisse videtur — non eam compositionem, quae in lege statuta erat, solvi necesse erat; v. Brunner l. c. I², p.* 226. 7) *Verbum* tres *fortasse pro* tunc *scriptum est.* 8) *Haec fere verba excidisse videntur:* si proximiores sunt illis, qui ex materna generatione; *v. n.* 3. *Propinqui aut de gente patris aut de gente matris, ei scilicet, qui proximiores erant (v. XCII), medietatem multae solvere debebant.* 9) *Verba* et non — solvat *et* chrinne chruda — est *recensionis γ sunt.* 10) *Verba* tunc — tollat *et* in conpositione *et* hoc est — persolverit *(p. 61) recensionis γ sunt.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

nullus ad[1] fidem tullerit, hoc est, ut eum redimant, de quod non persolverit, tunc de vita conponat*.

EXPLICIUNT[2] LEGIS SALICE LIBRI III.

Quem vero rex[3] Francorum statuit et postea una cum Francis pertractavit, ut tres titulis[4] aliquid amplius adherit, sic ut a primo ita usque ad septuagissimo octavo duxerit. Deinde vero Hildebertus post multum tempus tractavit, ut quid venire potuerit, quod ibi cum suis Francis adhere deberet. A septuagissimo octavo usque LXXXIIII. pervenit, quod ibi digne inposuisset cognoscitur. Iterum cum

---

*) *Cod.* 1 *haec addit:*

C. Incipiunt chunnas[5].

Hoc est unum tho alasti sol. III culpabilis iudicetur.
Sexan chunna sol. XV culpabilis iudicetur.
Thu ualt chunna sol. XXX culpabilis indicetur.
Theu vene chunna sol. XLV culpabilis iudicetur.
Tho tho cundi fitme chunna sol. LXII/ſ
Fıt tertiuſ chunde sol. C culpabilis iudicetur.
Acto etuſ chunde sol. CC culpabilis iudicetur.
Trio thus chunde therte chunna sol. DC culpabilis iudicetur.
Fit tertos chunde tue apta chunna sol. DCC culpabilis iudicetur.

Expliciunt chunnas.

XCVIIII. 4. *l.* 1. redemant 2. persolserit 3; persollserent 2. tunc *om.* 2. ‖ *l.* 2. Explecit lex Salica deo gracias amen *add.* 2; Explē lege Salica deo gracias amen *add.* 3.

In codice 1 *sequitur:* C. Incipiunt chunnas *(v. supra), deinde ibi scribitur Decretio Childeberti II. regis Francorum; in codicibus* 2 *et* 3 *lege Salica absoluta statim sequitur Decretio iam dicta. Post hanc in* 1—3 *inveniuntur Epilogus et Genealogia regum Francorum (v. infra).*

l. 3. Expliciunt — III] expleciunt legis Salice liber III 2; Explicī lege Salic̄ lib̄ III 3; *loco horum verborum praebet* 1: Item confirmatio legis a regibus. ‖ *l.* 4. Franchorum 2. Francis] suis *add.* 2. ‖ *l.* 5. ut] et *add.* 3; et 2. III titulus 2; tres titulos 3. aderit 2; adhęsit 3. a] ad 2. LXXVIII 3; LXXVIIII 2. ‖ *l.* 6. perduxer̄ 2; perduxerunt 3. Childebertus 3; Chelbertus 2. *l.* 7. advenere *corr.* advenire 2; *sic et* 3. potuit 2. addere 2. 3. deberit 2. Ad 2. septuagisimo 2. 3. ‖ *l.* 8. octuagissimo quarto 3; octoagisimo quartum 2. perinvenit 2. 3. digni 2. inposuisse 2. 3. cognuscitur 2; cognuscetur 3. Iterum *om.* 2.

1) *Id est: 'cum (v. supra XCIIII,* 1: ad ira *et VIIII,* 2: vasum ad apis*) fidem tollere' = fide facta liberare. Homo quidam se obstringere debuit, ut pro interfectore solveret.* 2) *De Epilogo legis cf. Krammer l. c. p.* 406 *sqq. Sed nunc credo Epilogum iam ante tempora Pippini regis conscriptum esse. Deinde in eum sicut in legem ipsam quaedam ab auctore recensionis γ inserta sunt, videlicet verba* ut *(post* sic*) et* ita *(l.* 5; *pro* duxerit *lege:* duxit*),* venire — quod *(l.* 7*),* quod — cognoscitur *(l.* 8*),* seniorem suum gradanter *(p.* 62, *l.* 1*),* perinvenit *(p.* 62, *l.* 2, *hoc loco quondam fortasse legebatur:* tractavit, ut*), et* inde — direxit *(p.* 62, *l.* 3*).* 3) *Scilicet Chlodoveus I.* 4) *Hi sunt tituli LXXV—LXXVII nostrae legis.* 5) *Haec etiam leguntur in textu Heroldino Legis Salicae. Cf. quae exposuit Krammer, 'Zur Entstehung der Lex Salica' p.* 245 *(v. etiam Jaekel in 'Zeitschrift der Savigny-Stiftung für Rechtsgeschichte. Germ. Abt.' XXX, p.* 259 *sq.). 'Chunna' = centum, de ceterorum verborum Germanicorum significatione v. Grimm apud Merkel l. c. p. XIV sqq.; Kern l. c. § 301; von Helten l. c. §* 186.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

hoc his titulis Chlotharius a germano[1] suo seniorem suum gradanter suscepit, sic et ipse similiter cum regnum suum perinvenit, ab octuagissimo quarto[2] adderit et ita perfectum perduxit et inde, quod ipse invenit, fratrem suum rescripta direxit. Sic inter eis convenit, ut ista omnia, que[3] constituerunt, starent.

INCIPIT[4] DE REGNORUM.

Theudericus regnavit annos XVII.
Chlodoveus regnavit annos III.
Childebertus regnavit annos XVII.
Dagobertus regnavit annos V.
Chilpericus regnavit annos V.
[Item Theodericus regnavit annos XVII.]
Anno septimo inter his alius non regnavit.
Childericus regnavit annos VIIII.
Sunt in summa anni LX[XVI]III.

l. 1. hoc *om.* 2. hus titulus 2. 3. Chlotarius 2. 3. ad 2. gradenter excipit 2. 3. *l.* 2. ipsi 2. ab] ut ab 2. 3. octuagissimum quartum 3; octoagisimum quartum 2. aderit 2; adderet 3. ‖ *l.* 3. rei scripta 2. dixerit 3. ‖ *l.* 4. staret 2. *Deinde praebet* 3: Explicit 2: Explecit deo gracias amen.

l. 5. de *om.* 2. 3. regnorum] vel temporum *add.* 2.

l. 6. Theudericus] Theodericus rex 3. anñ *vel* an *semper* 3.

l. 7. Chlodoveus] rex *add.* 3. anñ *dehinc semper* 1.

l. 11. Item — XVII] *om.* 1.

l. 12. annus septimo 3. inter his] interim 3. alius] rex *add.* 3; *supra lineam add.* 1.

l. 14. LXXVIIII] LXIII 1; septuaginta et octo feliciter amen *add.* 3.

l. 14. *Hanc indicem regum sic legimus in cod.* 2:

Eraglius dehinc quintum annum ait sui imperii. Sisbodus Godorum gloriosissimus principis in Spania plurimas Romane milliciae orbis bellando subgicit et Iudeis suis regni subditus a fidem Christi convertit. Fiunt igitur ab exordio mundi usque in Eragli et quarto relegiosissimo principis Sisbodo et Dagoberto Regi Francorum anni XI. Chlothario sunt XLVIII. Ab inicio mundi usque ad Heraglio imperio et Sisbodo rege Godorum et Dagoberto regi Franchorum sunt anni VMDCCCXIII.

Regnavit Dagobertus annus XVII.
Regnavit Segobertus annus XXII.
Regnavit Heldobertus annus VII.
Regnavit Heldericus annus XV.
Regnavit Thedoricus annus XVII.
Regnavit Chlodovius annus III.
Regnavit Chelbertus annus XVII.
Regnavit Dagobertus annus V.
Regnavit item Helperigus annus V.
Regnavit item Theoderigus annus XVII.
Annum *(corr. ex* Regñ*)* septimum intrim alius rex non fuit.
Regnavit item Helderigus annus VIIII.
Regnavit Pipinus annus XVII.
De Dagoberto usque ad Pipino sunt anni CLVIII.
Tutti insemul sunt anni VMDCCCCLVIII.

1) *Cf. Pactus pro tenore pacis (infra in hoc tomo) c.* 16: germanitatis caritas. 2) *Rectius ab LXXXV. titulo, v. supra p.* 49, *n.* 1. 3) *Cf. Pactus c.* 18: Et quae in Dei nomine pro pacis tenore constituimus, in perpetuum volumus custodire. 4) *Cf. Krusch, 'Der Staatsstreich des fränkischen Hausmeiers Grimoald' in 'Historische Aufsätze K. Zeumer dargebracht' p.* 419 *sqq. et Krammer l. c. p.* 435 *sqq.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LEGIS SALICAE

TEXTUS B.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Tabula codicum recensionis B.

B 1 = *Codex Parisiensis lat.* 9653 *s. IX.*
B 2 = *Codex Monacensis lat.* 4115 *s. VIII ex.*
B 3 = *Codex Guelferbytanus inter Weissenburgenses* 97 *s. VIII.*
B 4 = *Codex Parisiensis lat.* 4404 *s. IX inc.*

Textus Legis Salicae, quem nunc praebemus, paulo post textum A promulgatum a quodam conscriptus est, qui codice A 3 *nisus, quae in eo continentur, emendare et Austrasiae conditionibus aptare studuit, quibus textus A, qui antiquiore forma legis deperdita, a Chlodoveo I. eiusque filiis pro eorundem regnis in Gallia sitis condita nisus est, minus convenire videbatur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

INCIPIT CAPITVLĘ LEGIS SALICAE.

I. De mannire.
II. De furtis porcorum.
III. De furtis animalium.
IIII. De ovibus furatis.
V. De furtis caprarum.
VI. De furtis canum.
VII. De avibus furatis.
VIII. De apibus furatis.
VIIII. De damno in messe.
X. De servis vel mancipiis furatis.
XI. De furtis ingenuorum vel effracturis.
XII. De furtis servorum vel effracturis.
XIII. De raptu mulieris.
XIIII. De superventis vel expoliationem.
XV. Si quis uxorem alienam tollit vivo marito.
XVI. De incendiis.
XVII. De vulneribus.
XVIII. De eum, qui ad regem homini innocenti absente haccusat.
XVIIII. De maleficiis.
XX. Si quis ingenuam mulieri manum aut brachium strinxerit.

l. 1. *Indicem capitulorum om.* 3. Incipit — Salicae] Capitula legis Salicae supter inserta 2; Incipiunt capitula in pacto Salicae 4.

l. 2. I. manire 2. 4.

l. 5. IIII. De furtis ovium 2. 4.

l. 8. VII. De furtis apum 2; De furtis avium 4.

l. 9. VIII. De furtis avium 2; De furtis apium 4.

l. 10. VIIII. damnum 2. messe] vel in quemlibet clausura *add.* 2; vel qualibet clausura inlatum *add.* 4.

l. 11. X. furatis *om.* 2.

l. 12. XI. efracturis 2; fracturis 4.

l. 13. XII. De efractura vel furtis servorum 2. fracturis 4.

l. 14. XIII. rapto 4; raptum 2. mulieris] ingenuorum vel mulierum 2; ingenuorum 4.

l. 15. XIIII. supervenientis 4. expoliationibus 2; expoliatis 4.

l. 16. XV. Si quis] De homicidiis vel si quis 4. tollit] tulerit 2. 4. vivo marito *om.* 2. 4.

l. 19. XVIII. eo 2. hominem innocentem 2; innocentem hominem 4. accusat absente 2. absente *om.* 4. accusat 2. 4.

l. 20. XVIIII. De maleficiis *om.* 4; *qua de causa ibi dehinc aliter numeratur atque in* 1. 2. maleficiis] hominum *add.* 2.

l. 21. XX] XVIIII 4. Si quis] De eum qui 4. ingenuam mulierem 4; mulierem ingenuam 2. aut] vel 2. strinxerit] extrinxerit 2; vel digito extrinxerit 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXI. De navibus furatis.
XXII. De furtis in mulino.
XXIII. De caballo extra consilium domini sui ascensum.
XXIIII. De homicidio parvulorum.
XXV. De adulteriis ancillarum.
XXVI. De libertis dimissis.
XXVII. De furtis diversis.
XXVIII. De elogationibus.
XXVIIII. De debilitatibus.
XXX. De conviciis.
XXXI. De via lacina.
XXXII. De ligamentibus.
XXXIII. De venationibus.
XXXIIII. De sepibus furatis.
XXXV. De homicidiis servorum vel expoliationibus.
XXXVI. De quadrupedibus, si hominem hocciderit.
XXXVII. De vestigio minando.
XXXVIII. De furtis caballorum vel ęquarum.
XXXVIIII. De plagiatoribus.
XL. Si servus in furtum fuerit inculpatus.
XLI. De homicidiis ingenuorum.
XLII. De homicidiis a contubernio facto.
XLIII. De homicidiis in contubernio facto.
XLIIII. De rebus.
XLV. De migrantibus.
XLVI. De adramire.
XLVII. De filtortis, qui lege Salica vivunt.
XLVIII. De falso testimonio.

l. 2. XXII. mulino] molino 2. 4; commissis *add.* 2; conmissis *add.* 4.
l. 3. XXIII. caballum 2. accensum 4.
l. 4. XXIIII. homicidiis 2. 4. parvulorum] parvolorum 4; et mulierum *add.* 2.
l. 5. XXV. ancillarum] *ita* 2. 4; incellarium 1.
l. 6. XXVI. demissis 2. 4.
l. 8. XXVIII. elocationibus 2; locationibus 4.
l. 9. XXVIIII. De debilitatibus] *ita* 2; Devilitatibus 1; De dibilitatibus 4.
l. 10. XXX. convitiis 2.
l. 12. XXXII. ligamentibus] legaminibus ingenuorum 2; ligaminibus ingenuorum 4.
l. 13. XXXIII. veniatobus 2.
l. 14. XXXIIII. furatis *om.* 2.
l. 15. XXXV. servorum] parvulorum 2. vel] et 2. expolicationibus 2; expoliatis 4.
l. 16. XXXVI. si — hocciderit *om.* 2. occiderit 4.
l. 17. XXXVII. menando 2.
l. 18. XXXVIII. fur 2. equarum 2; equorum 4.
l. 20. XL. insculpatus 4.
l. 21. XLI. homicidiis] mortibus 4.
l. 22. XLII. factis 2. 4.
l. 23. XLIII. homicidio 4. in contubis factis 2.
l. 24. XLIIII. regibus 2; reipus 4.
l. 26. XLVI. acfatmire 2; hac famirem 4.
l. 27. XLVII. filtortus 2. qui — vivunt *om.* 2. 4.
l. 28. XLVIII. De falso testimonio] *ita* 4; De falsa testimonia 1; De falso testes 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XLVIIII. De testibus.
L. De fide factis.
LI. Si quis gravionem ad res alienas tollendas invitaverit.
LII. De rem prestitam.
LIII. De ęnium manum redimendam.
LIIII. De graffionem hocciso.
LV. De corporibus expoliatis.
LVI. Si quis ad mallum venire contempserit.
LVII. De rationeburgiis.
LVIII. De theuna trude.
LVIIII. De alodis.
LX. De eo, qui se de parentela tollere vult.
LXI. De carohen.
LXII. De conpositione homicidii.
LXIII. De homine in hoste hocciso.
LXIIII. De herburium.
LXV. De caballum extra consilium domini sui decotatum*.

*) *In codice* 2 *scriptor ita pergit:*
LXVI. Pactum pro tenore pacis domnorum Hildeberti et Hlotharii.
LXVII. De furto caelato.
LXVIII. Si homo ingenuus in furtu inventus fuerit.
LXVIIII. Si servus in furtu inculpatur.
LXX. Si servus tremisse involaverit.
LXXI. Si quis mancipia aliena iniustae tenuerit.
LXXII. Si litus ad sortem ambulaverit.
LXXIII. Discretio Hlothari regis.
LXXIIII. Si vestigius conprobatur latroni.
LXXV. De suspectis furtis vel captis.
LXXVI. De servis ecclesiae vel visci seu cuiuslibet.
LXXVII. De servis, qui multis criminibus sunt acusati.
LXXVIII. De latrones ad ecclesiam fugientibus.

l. 1. XLVIIII. testibus] falsum testimonium 2.
l. 2. L. fide facta 2; fides factas 4.
l. 3. LI. grafionem 2. 4. ad] iniusti ad 4. tolendas 2. invitat 2.
l. 4. LII. pristitam 4.
l. 5. LIII. De manum ad inio redemendam 2; De manu ad inium redimendam 4.
l. 6. LIIII. Si quis grafionem occiderit 2; De grafionem occisum 4.
l. 8. LVI. contempnit 4.
l. 9. LVII. raciniburgiis 2; rachineburgiis 4.
l. 10. LVIII. chera cruda 2; chrene cruda 4.
l. 12. LX. eum 4. se *om.* 2. parentilla 2. 4. tollere] tollere se 2.
l. 13. LXI. charoenna 2; tharoena 4.
l. 14. LXII. conpositionem 2.
l. 15. LXIII. De hominem ingenuo, qui in oste occiditur 4. occiso 2.
l. 16. LXIIII. eborgium 2; herbugium 4.
l. 17. LXV. caballum] mortuum *add.* 2; caballo mortuo 4. extra — sui *om.* 2. domini — decotatum *om.* 4. decorticatum 2.
l. 26. LXXIII. reges *corr.* regis *cod.*
l. 27. LXXV. furtis] *intellige:* furibus.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXXVIIII. Ut fiscali in trustem eant.
LXXX. Ut latroni persequentur ab omne.
LXXXI. De heredes qui in hereditatem succedunt.
LXXXII. De eorum hereditate, qui sine filiis moriuntur.
LXXXIII. De hereditatem inter nepotem et amitane.
LXXXIIII.

Hoc autem supra omnia diligenter consederandum est, quod in lege Salica unus quisque solidus quadraginta dinarius habet, ita ut centum viginti dinarii faciant solidos tres, sed nos propter prolixitatem voluminis vitandam seu fastidio legentium vel propter utilitatem intellegendi abstulimus hinc verba Grecorum et numero dinariorum, quod in ipso libro crebre conscribta invenimus.

In codice 4 hae quoque inscriptiones praebentur:

LXV. De mitio fristatito.
LXVI. Si quis hominem de furcas descenderit extra consilium iudicis.
LXVII. De eum, qui hominem vivum de furcas furavit.
LXVIII. De eum, qui infantem alienum tunderit.
LXVIIII. De muliere, qui se cum servo suo cupulat.
LXX. De conciliatoribus.
LXXI. De muliere vidua, qui se ad alium marito donare voluerit.
LXXII. De viros, qui alias ducunt uxores.
LXXIII. De hominem inter duas villas occisum.
LXXIIII. De pignoribus.
LXXV. De muliere cessa vel excapilata.
LXXVI. De eum, qui causam alienam dicere praesupserit.
LXXVII. Edictus domni Chilpirici regis.

EXPLICIUNT CAPITULA.

l. 1. LXXVIIII. trustem] *ita corr.;* strutem *cod.*
l. 4. LXXXII. hereditatem *corr.* hereditate *cod.* qui — moriuntur] *ita scriptor correxit pro:* inter ne; *cf. LXXXIII.* || *l.* 24. cessa] *intellige:* caesa.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

INCIPIT TRACTATUS LEGE SALICAE.

I. De mannire.

1. Si quis ad mallum legibus dominicis mannitus fuerit et non venerit, si eum sunnis non detenuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Ille vero, qui alium mannit et ipse non venerit, ei quem mannivit DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur*.

*) *Codices* 3. 4 *add.:*

3. Qui alium manit, cum testibus ad domum illius ambulare debet et sic eum manire [debet] aut[1] uxorem illius aut quemcumque de familia illius apellit, ut illi faciat notum, quod ab illo manitus est.

4. Nam si in dominica ambascia[2] fuerit occupatus, manire non potest.

5. Si vero infra pago in sua ratione[3] fuerit, sicut superius diximus, manire potest.

l. 1. *Lemma:* In nomine domini incipit lex Zalica 2; Incipit lex Salicae 3; *Lemma deest* 4.

I. *l.* 2. De mannire] De manire I 2; *in hoc codice semper numerus inscriptionem sequitur;* Primum titolum De manire 3.

1. *l.* 3. legis 1. manitus 2. 3. vinerit 3. si — faciunt *om.* 3. si — detenuerit] mal. reaptē hoc est 4. si eum] seum 2. sonies 1. ‖ *l.* 4. DC — faciunt *om.* 2. *Qui codex in sequentibus numquam numerum denariorum praebet, quod in singulis capitibus deinceps non expresse notabimus.* denarios] din. 4; *ita etiam in sequentibus.* sol] solidos *semper* 2. iudicitur 3; iud. *semper* 4.

2. *l.* 5. manit 2. 3. venerit] vinerit mallare abtena 3; si eum sunnis non tricaverit *add.* 4. ei — mannivit *om.* 1. ei] et 4. qui 3. 4. manivit 2; manebit 3. 4. DC — XV] XV sol. 4. dinarius 3. ‖ *l.* 6. XV] quinque 2. iudic 3.

*) *l.* 7. *Quod etiam in codice* 1 *legitur, ubi autem depromptum est e Lege emendata (v. infra E). Idcirco varias lectiones codicis* 1 *hic afferre supersedimus. Adhibuimus praeter codices* 3 *et* 4 *textum C (v. infra), cuius auctor ex fonte codicum* 3 *et* 4 *hausisse videtur.*

3. *l.* 8. Et ille qui 4. mannire *semper* 4. debit 3. et] si praesens non fuerit *add.* 4. ‖ *l.* 9. eum manire *om.* 4. aut] ut aut 3. uxor 3. illius *om.* 4. quaecumque 4. illius *om.* 3. ‖ *l.* 10. illo] eum 4.

4. *l.* 11. ambasia 4.

5. *l.* 12. infra] intro 3. fuerit suam racionem 3.

1) *Post* aut *haec fere verba supplenda sunt: 'si ipse intra pagum in sua ratione fuerit' (v. c. 5). Cf. Brunner l. c.* I^2, *p.* 546; *II, p.* 332. 2) *'Königlicher Auftrag'*, *iussio regis (ita textus E); v. Diez l. c. p.* 15. *Cf. infra in Additamentis ad textum B:* (si) . . . in dominica ambassia fuerit detricatus, per ista sunnis se homo . . . excusare potest. *Roth, 'Feudalität und Unterthanenverband' p.* 226, *n.* 13; *Sohm, 'Die fränkische Reichs- und Gerichtsverfassung' p.* 315. 3) *Id est: in suis (non regis) negotiis procurandis. De verbo 'ratio' v. supra p.* 51, *n.* 8.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

II. De furtis porcorum.

1. Si quis porcellum lactantem furaverit et ei fuerit adprobatum, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

2. Si quis porcellum de campo[1] furaverit, qui sine matre vivere possit, et ei fuerit adprobatum, denarios XL, qui faciunt sol. I, culpabilis iudicetur.

3. Si quis scruva in furto[2] subbaterit[3], CCLXXX denarios, qui faciunt sol. VII, culpabilis iudicetur.

4. Si quis porcum anniculum furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur*. Qui numerus usque ad duos porcos convenit observare.

5. Si quis porcellum de inter porcos[4] furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

6. Si quis tres porcos aut amplius furaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

7. Si quis porcellum tertussum[5] furaverit usque ad annicolatum, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

*) *Cod.* 4 *add.:* Si quis porcum bimum furaverit, DC din., qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

II. 1. *l.* 2. lactentem 3. et ei] cui 3. adprobatum] mal. diramni *(lege:* chramni*) add.* 2; malb. char calcio sunt *add.* 3; mal. chrane calcium hoc est *add.* 4. dinarius CXX 3. qui *dehinc om. semper* 3. ‖ *l.* 3. iudic 3.

2. *l.* 4. matrem possit vivere 4. et — adprobatum] mal. imnis fit sunt 2; mal. in zymus sunt 3. adprobatum] mal. chrane calcium hoc est *add.* 4. ‖ *l.* 5. dinarius XL 3; XL din. 4; din. XXX 2. qui — iud. *om.* 2. I] uno, cui fuerit adprobatum 3. iud. 3; *ita quoque in sequentibus.*

3. *l.* 6. scrobam 2; scroba 4. furto] assum 3; asso 4. subbaterit] subbataerit 1; subbatterit mal. nare chalt 2; subbaterit mal. nari calti s. 3; subaterit et ei fuerit adprobatum mal. narethalthi h. e. 4. CCXLI din. 4; dinarii DC 3. sol. XV 3. ‖ *l.* 7. iudicetur] excep. capitale et dilatura *add.* 3.

4. *l.* 8. porcellum 1. anniculum] usque honocolatum 1. furaverit] malb. ingis mus *add.* 2; cui f. adp. mal. inzymus s. *add.* 3; et ei f. adp. mal. drache h. e. *add.* 4. DC — XV] din. CXX faciunt sol. III 3; CXX q. f. sol. III 4. ‖ *l.* 9. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 3; excap. c. e. d. *add.* 4. Quo 4. numerum 1; numero 4. duus porcus 3. porcos] simili conditione *add.* 4. convenerit 3. observari 2.

5. *l.* 10. *Quod caput in cod.* 4 *post sequens legitur.* porcello 4. de *om.* 2. intra 1. porcus 3. furaverit] malb. suuachine calte *add.* 2; et ei f. adp. mal. suane calte s. *add.* 3. denarios DC 1; din. *(ita dehinc semper)* DC 3. ‖ *l.* 11. iudicetur] exc. capitale dilatura *add.* 3.

6. *l.* 12. *Quod caput om.* 3. Si quis — porcos] Si vero III 4. furaverit] imbulaverit 4; usque ad sex capita ingismus taxaga *add.* 2. MCC 1. ‖ *l.* 13. sol] solid. soli (!) 2. XXX 1; XXXVI 2. exceptis *(ita semper)* 1; *verba* exc. — dil. *in hoc codice semper statim post numerum solidorum et ante verba* culp. iud. *scripta sunt.*

7. *l.* 14. porcellum tertussum] porcellum tortossum 1; porcello tertusu 4; tertusum porcellum 2; certussum porcellum 3. furaverit] imbulaverit 4. annicolatum] honocolatum 1; anniculatum 2; anneculatum 3; anniculum 4; mal. drauge *add.* 2; mal. drace s. *add.* 3. CXX denarios — vero *(p. 71, l. 1) om.* 1. ‖ *l.* 15. iudicetur] exc. cap. dil. *add.* 3.

1) *Cf. textum A, tit. II, c.* 1: de franne, *quae verba hic quoque in c.* 1 *supplenda esse videntur. V. etiam infra c.* 5. *Pro* sol. I, *ut falso iam in textu A scribitur, ibi corrigendum est:* sol. V *aut* sol. VI. *De porcis cf. etiam v. Inama l. c.* I^2, *p.* 224. 570. 2) in furto = *malo consilio.* 3) *De francogall. 'battre', v. L. Sal. A tit. LXII,* 6: S. q. iumentum alienum trabaterit *(cf. infra XXXVIII, 6). Cf. in versione Germanica legis s. IX. scripta:* soherso sui bistoozit in diubiu. 4) *Id est: porcellum, qui in grege porcorum est; cf. textum C II,* 4. 5 *Verisimiliter: 'Mastferkel'. In versione Germanica legis (v. supra*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

8. Post annicolatum vero DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

9.* Si quis verrum furaverit, DCC denarios, qui faciunt sol. XVII, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

10. Si quis scruva ducaria furaverit, DCC denarios, qui faciunt sol. XVII, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

11. Si quis maiale votivo furaverit et hoc cum testibus, quod votivus fuisset, adprobatum fuerit, DCC denarios, qui faciunt sol. XVII, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

12. Item de alio maiale, qui votivus non fuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

13. Si quis XXV porcos furaverit, ubi amplius in grege illo non fuerit[1], MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

14. Si vero amplius super XXV remanserit, qui non fuerint involati, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

*) *Capita* 9 *et* 10 *ita contrahit* 4: Si quis verrem aut scrobam ducariam furaverit, mal. sunnista, hoc est DCC din., qui faciunt sol. XVII, et exculpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

II. 8. *l.* 1. annecolatum 3; anniculatum 4. vero] mal. drace s. *add.* 3; malb. redonia h. e. *add.* 4. || *l.* 2. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 3. 4.

9. *l.* 3. verrem 2—4. furaverit] cui f. adp. mal. christiau s. *add.* 3. sol. XVIII 2. *l.* 4. exc. -dil. *om.* 1 *hic et in §§* 10 *et* 11.

10. *l.* 5. scrova 3; scrobam 2. 4. ducariam 2. 4; docaria 3. furaverit] cui f. adp. mal. redonii s. *add.* 3. din. DCCC 3. sol. XVIII 2.

11. *l.* 7. maialem 2. vodivo 1; sacribo 3; sacrivum 2. cum *om.* 2—4. votivus] sacribus 3; sacrivum 2. fuerit 2; fuit 3. 4. adprobatum fuerit] adprobatum 2; cui f. adp. mal. chuc cham s. 3; potuerit adprobare mal. rhammodo *(corr. e* mammodo*)* h. e. 4. || *l.* 8. sol. XVIII. 2. culpabilis] exculpabilis 4.

12. *l.* 9. Item] Iterum 3. Item de alio] Si 4. maiale] vero *add.* 4; *om.* 2. quae 4. votivus] sacrivus 2; sacrifus 3. fuerit] fuit 3. 4; *praeterea add.* 3: et eum furaverit, cui f. adp. mal. barcho s. DC — faciunt *om.* 2. 4. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 3.

13. *l.* 11. quis] cui 2. XXV] viginti et quinque 3. porcos] porci 2; porcus 3; qui *add.* 4. furaverit] fuerint inviolati *(corr. ex* inviotati*)* 2. hubi 1. amplius] non fuerit *add.* 4. gregem illum 3; grege illa 4. illo(s) 2. non fuerit] et ei f. adp. mal. sonista h. e. 4; non fuerint mal. sunesta s. 3. MMD] D 1. || *l.* 12. LXII] XLII 4. exc. — dil. *om.* 4.

14. *l.* 13. super — non *om.* 4. viginti et quinque 3. remanserint 2. 3. fuerit 4. involati] inviolati 2; imbulati exc. cap. et dil. 4; cui f. adp. mal. inzymus s. *add.* 3. || *l.* 14. denarios MCCCC 1. XXXV sol. 2. exc. — dil. *om.* 2. 4.

n. 3*) legitur:* hant zugiling; *cf. Steinmeyer-Sievers, 'Althochdeutsche Glossen' II, p.* 264, 38. 39: *'Altilia, hantzuchilinga, hantzukilinga' (v. Helten l. c. §* 19*). In Glossa Pithoei scribitur:* tertusus: qui domi nutritur, der zuhous. *De quo verbum 'tertussus' (vel 'tartussus', v. Septem causae I, 3) derivandum sit, incertum est; cf. quae Grimm apud Merkel l. c. p. XIX sq.; Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 293; *Kern l. c. §* 16 *dixerunt.* 1) *Supple: 'et ita totus ille grex furatus fuerit'. Is qui alicui omnia, quae possidebat, pecora auferebat, graviori poena dignus habebatur. V. infra III,* 7. 8; *VIII,* 2—4; *XXXVIII,* 3. 4. *Wilda, 'Strafrecht der Germanen' p.* 877.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

15. Si vero L porci fuerint involati, MMD denarii, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

III. De furtis animalium.

1. Si quis vitulum lactantem furaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si quis binum animale furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3.* Si quis vacca cum vitulo furaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

4. Si quis bovem furaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

5. Si quis taurum furaverit, qui illum gregem regit et qui numquam iunctus fuisset, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

6. Si quis taurum furaverit, qui de tres villas communes tenuerit vaccas MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

7. Si quis XII animalia furaverit, ut nec unus exinde remaneat[1], MMD denarii, qui faciunt sol. LXII culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

*) *Cod.* 4 *cc.* 3 *et* 4 *ita contrahit:* Si quis bovem aut vaccam cum vetellum furaverit, mal. potero, hoc est MCCCC din., qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur.

II. 15. *l.* 1. quinquaginti *corr.* quinquaginta 2. porti 1. fuerant 2. involati] furati 1; cui f. adp. mal. sunnesta s. *add.* 3; imbulati et si adhuc aliqui remaneant exc. cap. et dil. mal. sonnista h. e. 4. LX 2; LXIII 4. ‖ *l.* 2. exc. — dil. *om.* 2. 4.

III. 1. *l.* 4. vitulus *corr.* vitulum 2; vetellum 3. 4. lactentem 3. 4. furaverit] cui f. adp. mal. protero s. *add.* 3; et ei f. adp. mal. podero h. e. *add.* 4. sol. XIII 2. ‖ *l.* 5. exc. — dil. *om.* 4.

2. *l.* 6. binum] bonum 1; bimum 3. 4; aut anniculum *add.* 4. animalem 2. 3; animal 4. furaverit] cui f. adp. mal. scedo s. *add.* 3; et ei f. adp. mal. scolo h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 7. exc. — dil. *om.* 4.

3. *l.* 8. *Hoc caput cum sequenti coniungit* 4, *v. supra.* vaccam 2. 4; vacam 3. vitolum 3; vetellum 4. furaverit] cui f. adp. mal. protero sunt *add.* 3; mal. potero hoc est *add.* 4. ‖ *l.* 9. exc. — dil. *om.* 4.

4. *l.* 10. *Hoc caput om.* 2. furaverit] cui f. adp. mal. obosino *add.* 3. MMCCCC 3. sol. *om.* 3.

5. *l.* 12. tauro 1. furaverit] illum *add.* 4. illo grege 1. illum *om.* 2. 4. et — numquam] et neumquam 4; et qui 1; nec umquam 2. 3. iunctus] non *add.* 1. fuisset] fuit, cui f. adp. mal. chariocito s. 3; mal. charohitum h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 13. denarios *om.* 1. sol. XL 2. exc. — dil. *om.* 4.

6. *l.* 14. Si quis taurum *bis scribit* 2. quis] vero 3. 4. tauro 1; taurus 3. 4. furaverit qui] ipse 3. 4. communis 1; cummunis 4; *om.* 3. tenuerit vaccas] est 1; vacas tenuerit, hoc trespellius, qui eum furaverit, mal. chamachito, sunt 3; vaccas tenuerit, hoc est tres pillius, qui eum furaverit, mal. chammitum, hoc est in triplum 4. MDCCCC 1; MCCCC 3. MDCCC — faciunt *om.* 4. *l.* 15. sol. XLV] XLV sol. 4; sol. XL 2. excepta 2. exc. — dil. *om.* 4.

7. *l.* 16. XII] vero duodice 3. ut] et 4. hunus 1. remaneat] remanit mal. sunesta s. 3; exc. cap. et dil. *add.* 4. ‖ *l.* 17. sol. LXIII 4. culp. iud. *om.* 1. exc. — dil. *om.* 2. 4.

1) *V. supra p.* 71, *n.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

8. Si vero de pluribus XXV furaverit, ut exinde aliquid remaneant, qui non fuerint involati, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

IIII. De ovibus furatis.

1. Si quis agnum furaverit, VII denarios culpabilis iudicetur.

2. Si quis anniculum vel binum berbicem furaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Certe si tres furaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

4. Si quis XL berbices furaverit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

V. De furtis caprarum.

1. Si quis tres capras furaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si super III furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

VI. De furtis canum.

1. Si quis siusium magistrum furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si quis canem, qui ligamen[1] novit, post solis occasum[2] occiderit, sicut supra diximus, intimabitur.

III. 8. *l.* 1. de pluribus] pluribus 3; amplius usque ad 4. XXV] animalia *add.* 4. ut — faciunt *om.* 2. ut exinde] et si adhuc 3. 4. aliqui 4. remaneant] remanent 3; *om.* 1. qui — involati] exc. cap. et dil., mal. sunnista, h. e. 4. ‖ *l.* 2. involati] mal. sunnesta s. *add.* 3. sol. LXIII 4. iudicętur 1. excepta 2. exc. — dil.] *om.* 4. ‖ *l.* 3. delatura *ita dehinc* 2.

IIII. *l.* 4. De furtis ovium 2. 4.

1. *l.* 5. agnum] lactentem *add.* 3; lactantem *add.* 4. furaverit] et ei f. adp. *add.* 2—4, *sed pro* et ei] cui 3 *et praeterea* mal. lap s. *add.* 3; mal. lammi h. e. *add.* 4. VII denarios] dinarius VII faciunt medio triante 3; VII din., qui faciunt medio trianti 4; solidos VII 2. culp. iud.] conponat 1.

2. *l.* 6. annicolum aut 3. bimum 3. 4. verbicem 2; vervicem 3. furaverit] fura(ri)verit 2; et ei f. adp. mal. lampse s. *add.* 3; exc. cap. et dil. mal. lamilam h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 7. culp. — dil.] excep̄ 1. exc. — dil. *om.* 4. excepta 2.

3. *l.* 8. tres] in tres aut amplius 3. furaverit] cui f. adp. mal. lampse s. *add.* 3. XXXV] solid. *add.* 2. ‖ *l.* 9. iudicetur *om.* 1. exc. — dil. *om.* 4. *In fine add.* 3. 4: Qui numerus usque ad XL virvicis (berbices 4) convenit observare.

4. *l.* 10. quis] vero 3. 4. XL berbices] berbices 1; verbices L 2; L autam amplius (!) 3; XL aut amplius 4. furaverit] mal. feto s. *add.* 3; mal. sunnista h. e. *add.* 4. sol. LXIII 4. iudicetur *om.* 1.

V. 1. *l.* 13. furaverit] cui f. adp. mal. lausmata s. *add.* 3; et ei f. adp. mal. lauxmada h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 14. exc. — dil. *om.* 1.

2. *l.* 15. super] quis 2. III] tres 2—4; fuerint capras et eas *add.* 1. furaverit] furaverint 1; mal. roscimada s. *add.* 3; imbulaverit exc. cap. et dil. mal. musci simada h. e. 4. denarios *om.* 1. sol. *om.* 1. culp. iud. *om.* 1. ‖ *l.* 16. exc. — dil. *om.* 2. et dil. *om.* 1.

VI. 1. *l.* 18. siusium] *e con.;* siutium 1; secusium 2; sigusium canem 4; subuso 3. furaverit] mal. leodardi *add.* 2; cui f. adp. mal. leodardi s. *add.* 3; imbulaverit aut occiderit mal. leudardi h. e. 4. ‖ *l.* 19. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 3.

2. *l.* 20. *Hoc caput om.* 4. ligamus 1; legamen 2; legamine 3. novit] non novit, furaverit aut 2. hoccasum 1. 3; oscasum *corr.* occasum 2. hocciderit 1. ‖ *l.* 21. supra] superius 2. 3. indomabitur 2; intemamus 3.

1) *Cf. Diez l. c. p.* 627 *s. v. 'limier'; Lex Baiuw. XX,* 1. 3. 2) *Auctor recensionis B hic Legem Baiuwariorum adhibuisse videtur; cf. Lex Baiuw. XX,* 9: Si autem canem, qui curtem domini sui defendit, quod hovawart dicunt, occiderit post occasum solis . . . *Cf. etiam Lex Baiuwariorum IX,* 9.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si quis pastoralem canem occiderit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

VII. De avibus furatis.

1. Si quis acceptorem furaverit de arbore, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

2. Si quis acceptorem furaverit de pertica, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

3. Si quis acceptorem de intra clavem furaverit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

4. Si quis anserem furaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

VIII. De apibus furatis.

1. Si quis apem intro clavem furaverit et tictum supra habuerit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

2. Si quis unum apem, hoc est unum vasum, ubi[1] amplius non fuerint, furaverit, causa superius conprehensa convenit observare.

3. Si a pluribus vero usque ad sex apes foras tectum furati fuerint, ut aliquid remaneat, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

VI. 3. *l.* 1. pastoricialem 4. occiderit] hocciderit 1; occiderit aut fuerit, cui f. adp. mal. leodardi s. 3; furaverit aut occiderit, exc. cap. et dil. 4. || *l.* 2. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 3.

VII. *l.* 3. De furtis avium 2. 4. *Hic titulus in codice* 3 *post* VII. De furtis abium *legitur.*

1. *l.* 4. hacceptorem 1; accipitrem 2; accepitrem 3; acceptrem 4. furaverit de arbore] de arborem furaverit et ei f. adp. 3. 4; *praeterea add.* 3: mal. horhut. s.; 4 *add.:* exc. cap. et dil. arborem 2—4. iudicetur] *om.* 1; exc. cap. et dil. *add.* 3.

2. *l.* 6. acceptorem] *cf.* § 1. furaverit de pertica] et ei f. adp. *add.* 1; de pertica furaverit et ei f. adp. mal. marthocla s. 3; de pertega fur., mal. hymnis sith, h. e. 4. perticam 2. || *l.* 7. iudicetur] atque causa superius intimata *add.* 1; exc. cap. et dil. *add.* 3.

3. *l.* 8. Si quis] vero *add.* 3. acceptorem] *cf.* §§ 1 *et* 2. de — furaverit] furaverit de intro clavem repositum 1. de *om.* 2. intro 3. 4. clave 3. furaverit] cui f. adp. mal. naobfocla s. *add.* 3; et ei f. adp. mal. verthi fugium h. e. *add.* 4. || *l.* 9. iudicetur] *om.* 1; excepta cap. et del. *add.* 2; exc. cap. et dil. *add.* 3. 4.

4. *l.* 10. ansare 3. 4. furaverit] cui f. adp. mal. sundoleno s. *add.* 3; et ei f. adp. mal. sundolino h. e. *add.* 4. iudicetur] excepta capitale *add.* 2; exc. cap. et dil. *add.* 3.

VIII. *l.* 11. De furtis apum 2; De furtis abium 3; De furtis apium 4.

1. *l.* 12. apem] aqu *corr.* apem 1; unam apem 4; unum vasum 3. de intro 2. 4; deintus 3. cluem 1. et — habuerit] *om.* 1; et supra tectum habuerit 2; et tictum super apericrit, cui f. adp., mal. antedi leodardi, s. 3; et hic si perhabuerit, mal. sundolino, h. e. 4. || *l.* 13. iud.] excepta et del. *add.* 2; exc. cap. et dil. *add.* 3.

2. *l.* 14. Si quis] Si vero 3. hunum 1; unam 4. apem — unum *om.* 3. 4. hunum 1. vasom *corr.* vasum 2; vascellum 1. vasum — furaverit] vasum cum apis foris casa furaverit, ubi amplius non fuerit, et ei f. adp. 3. ubi] hubi aut 1. non — furaverit] *om.* 1; non fuerit, qui eam furaverit 4. || *l.* 15. causa] causam 2. 3; legem 4. conpraehensam 2. 4; conpensam 3. convenit] si convenit 2. convenit observare] sol. XLV culp. iud. exc. cap. et dil. 3.

3. *l.* 16. a pluribus] pluribus 1; ad plures 2; amplius 4; amplius apepus 3. vero *om.* 3. 4. VI 3. apes *om.* 3. 4. foras tectum] foris tecto 2; foris tinctum 4; *om.* 3. furati fuerint] furate fuerint et 2; furaverit 3. 4. aliquid] alique 2; exinde *add.* 4. || *l.* 17. remaneat] remaneat *corr.* remaneant 2; remaniant et ei f. adp., mal. leodardi s. 3; remaneant, mal. texaga h. e. 4. exc. — dil. *om.* 1. exceptum 3.

1) *V. supra p.* 71, *n.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si vero septem aut amplius furaverit et si adhuc aliquid remaneant, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

VIIII. De damnum in messe vel in qualibet clausura inlatum fuerit.

1. Si quis animal aut caballum vel qualibet pecus in messe sua invenerit, penitus eum vastare non debet, quod si fecerit et confessus fuerit, capitale in loco restituat; ipsum vero debilem, quem percussit, ad se recipiat. Si vero confessus non fuerit et ei fuerit adprobatum, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si quis in messem suam pecora aliena invenerit, qui pastorem non habent, et eas inclauserit et nulli penitus innotescat et aliqua ex ipsis pecoribus perierint, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur, excepto capitale in loco restituat.

3. Si quis animale aut quolibet pecus per sua neglegentia nocuerit et ipse fuerit confessus, capitale in loco restituat. Si vero negaverit et ei fuerit adprobatum, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

4. Si alicui porci aut quemlibet pecora ipso custodiente in messe aliena cucurrerint et illum negantem ei fuerit adprobatum, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

5. Si vero pecora de damno inclausa fuerint, qui eas violenter expellere presumpserit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur*.

*) *Cod.* 3 *add.:* Si quis vero pecora de damnum ad domo, cuius messe vastaverint, minantur, qui eas excutere presumpserit, mal. scuto, sunt DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur. — *Capita* 5—7 *ita contrahit* 4: Si quis vero pecora de damno aut in clausura aut, dum ad domum minantur, expellere aut excutere praesumpserit, MCC din., qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

VIII. 4. *l.* 1. VI 3. et — adhuc] adhuc et 3. adhuc *om.* 1. aliquid] alique 2; exinde *add.* 4. remaneant] remaniant cui f. adp. mal. leodardi s. 3; mal. hole chartis h. e. *add.* 4. *l.* 2. DCCC 1. sol. *om.* 4. XLII 2.

VIIII. *l.* 4. damno 4. messem 1. in *om.* 2. 4. clausuram 2; claura 4. inlatum] inclausam 2; *om.* 3. fuerit *om.* 2. 4.

1. *l.* 5. animalem 1. cavallum 3; caballus 4. quemlibet 2; quolibet 4. messem suam 2. invinerit 3. penitus 2—4. eam 1. festare 1. ‖ *l.* 6. debeat 1; debit 3. quod] sed 1. et] hoc *add.* 3. 4. capitalia 2; capl. 4. locum 2. 4. ipsum — recipiat *om.* 1. ipse 4. dibilem 3. quem] qui eum 3; *om.* 4. ‖ *l.* 7. percussit] inclusit 2; *om.* 4. recipiat] recoligat 3. adprobatum] mal. leodardi s. *add.* 3; exc. cap. et dil. *add.* 4. ‖ *l.* 8. iudicetur] excepta cap. et del. *add.* 2.

2. *l.* 9. messe sua 3. 4. invinerit 3. pastorem] suum *add.* 2. 4. abent 3. et eas] violenter *add.* 1. incluserit 2. ‖ *l.* 10. et] ut 2. 3. paenitus 4. innotiscat 3; innotescerit 4. et] illa *add.* 1; *om.* 3. ex ipsis] parte eas ipse 1. perierint] perierit 2—4; mal. tacxaga s. *add.* 3; cap. in locum restituat et super *add.* 4. ‖ *l.* 11. culp. iud. *om.* 1. exc. — restituat] *om.* 4. exceptum 3. capitale] et dilatura et eas *add.* 1; et delatura *add.* 2. in — restituat *om.* 2.

3. *l.* 12. animalem 3; animal 2. quodlibet 3; qualibet 4. pecus] et *add.* 1. suam 2. negligentia 4; neglegentiam 2; negligenciam 3. ipse] ei 1; hoc 4. confessus fuerit 4. confessus] adprobatum 1. ‖ *l.* 13. locum 2. 4. restituat] restituam 2; illum debilem ad se recipiat aut recoligat *add.* 3; ille vero debilem ad se recoligat *add.* 4. adprobatum] mal. leodardi s. *add.* 3; mal. leudardi h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 14. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 3. 4.

4. *l.* 15. alicui] alicuius 2. 3; quislibet 4. porti 1. qualibet 2. 4. ipso custodiente] *om.* 4; ipsum costodientem 3. messem alienam 2. cucurrent 3; currerint 4; nocuerint 1. illo non negante 2. ‖ *l.* 16. necantem 3. ei] et ei 3; ipsi 1. adprobatum] mal. leodardi s. *add.* 3.

5. *l.* 17. *Capita* 5—7 *coniungit* 4, *v. supra.* Si] cui *add.* 2; quis *add.* 3. 4. vero *om.* 2. damnum 3. inclusa 2; inclausam 3. qui eas] quas 2. presumpserit] praesumpserit 2; mal. excuto s. *add.* 3.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

6. Si vero pecora de damno inclausas fuerint, ille, cuius pecora sunt, damno estimato reddat et insuper X denarios culpabilis iudicetur.

7. Si vero aut per inimicitia aut per superbia sepem alienam aperuerit et in messem aut in qualibet laborem pecora miserit, cuius labor est, si convinctus testibus fuerit, extimato damno reddat et insuper MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

X. De servis vel mancipiis furatis.

1. Si quis servum aut ancillam, caballum aut iumentum[1] furaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

2. Si servus aut ancilla cum ipso ingenuo de rebus domini sui aliquid portaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura atque causam, quae superius diximus, adhuc amplius culpabilis iudicetur.

3. Si quis[2] ancillam perdiderit valentem sol. XXV, si porcario, si venatore, si fabrum, si carpentarium, si stratorem valente sol. XXV, MMDCCC denarios, qui faciunt sol. LXX, culpabilis iudicetur.

XI. De furtis ingenuorum vel effracturis.

1. Si quis ingenuus foris casa, quod valet duos denarios, furaverit, DC dinarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

VIIII. 6. *l.* 1. pecora *om.* 2. inclusa 2; in clausura 3. damnum 2. estimato] *e con.;* estimando 1; intomatum 2; instematum 3. ‖ *l.* 2. X din. 2; decim dinarius 3.

7. *l.* 3. *Quod caput om.* 4. Si] quis *add.* 2. inimicitiam 2; inimiciciam 3. superbiam 2. messem] aut inprobatum *(intell.:* aut in prato*) add.* 2; messe, in prato, in vinia 3. aut] vel 2. 3. in *om.* 3. ‖ *l.* 4. quolibet labore 2. pecora] sua *add.* 2. miserit] et ille *add.* 1. labor est] *ita* 3; laborem 1. 2. si] *om.* 1; eum *add.* 2. convictus 2. testibus fuerit] fuerit con testibus 2; eum fuerit ad testibus 3. intomatum damnum 2; stematum damnum 3. reddat] mal. leodardi *add.* 3. et insuper] *om.* 1; et 2.

l. 6. X.] titulus *add.* 3. vel mancipiis] et ancillis 2.

1. *l.* 7. *Quod caput om.* 2. servo 4. aut ancillam *om.* 4. ancilla 3. cavallum vel 3; caballo vel 4. furaverit] cui f. adp. mal. teoducco s. *add.* 3; mal. alfalchio h. e. *add.* 4. MCC din. q. f. sol. XXX 4. ‖ *l.* 8. culp. iud.] *om.* 1. exc. — dil. *om.* 3. 4.

2. *l.* 9. Si quis servum aut ancillam 2. cum ipsum 3. de tribus dominę suę 1. aliquit 3. DC den. — amplius] dum *(intell.:* dcc ?*)* sunt dinarius. Quicquid ille preter de mancipia ipsa restituat, sicut superius diximus, exc. cap. et dil. 3; fur, praeter quod eius mancipia et res restituat, et insuper, mal. theubardi, h. e. DC din. q. f. sol. XV 4. ‖ *l.* 10. atque — diximus] *om.* 1. culpa 1.

3. *l.* 12. *Hoc caput om.* 4, *sed cf. XXXV,* 6. ancilla prodederit 3. valente 2; *om.* 3. sol. XV 1; sol. XXXV 3. sive 1. porcario *om.* 3. si] sive 1; *om.* 2; pro 3. vinudore 1; vinitore 3. sive 1. si] aut 2; *om.* 1. carpentario 3. ‖ *l.* 13. si stratorem *om.* 1. si] vel 2. stratario 3. valente — XXV] *om.* 2. XXV] *e con.;* XXXV 1; XXX, mal. teodocco s. 3. MMDCCC] *e con.;* MMDCC 1; MMDCCCLXXX 3. LXX] *ita* 2; LXV 1; LXXXV cui f. adp. 3. *l.* 14. culp. iud. *om.* 1.

l. 15. XI.] titulus *add.* 3. vel effracturis] *om.* 3; vel de e. 1; vel fracturas 2; vel efracturis 4.

1. *l.* 16. ingenuus] de *add.* 2. 4. valent 2; valit 3. 4. duo 2; duus 3. danarios *corr.* denarios 1; dinarii 2. 4; din. 3. furaverit] cui f. adp., mal. leodardi, s. *add.* 3. ‖ *l.* 17. sol. *om.* 4. exc. — dil. *om.* 2. 4.

1) *V. etiam infra tit. XXXVIII* De furtis caballorum. *Capite X,* 1 *recensionis B nisus auctor textus C in titulo suo XXXVIII* De furtis caballorum *hoc caput addidit:* S. q. caballum aut iumentum furaverit . . . sol. XXXV c. i. 2) *V. infra tit. XXXV,* 5.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si vero foris casa, quod valent XL denarii, furaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

3. Si quis ingenuus effractura fecerit, quod valet duos denarios, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

4. Si vero super XL denarios furaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

5. Si vero clavem effregerit aut adulteraverit et sic in domo ingressus fuerit et inde aliquid furtum tulerit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

6. Si vero nihil tulerit et fugiens evadat, propter effractura tantum MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

XII. De furtis servorum vel effracturis.

1. Si quis servus foris casa, quod valet duos denarios, furaverit et ei fuerit adprobatum, excepto capitale et dilatura, aut flagellis CXX accipiat aut CXX denarios, qui faciunt sol. III, reddat.

2. Si vero furaverit, quod valet XL denarios, aut castretur aut CCXL denarios, qui faciunt sol. VI, reddat. Dominus vero servi, qui furtum fecit, capitale in loco restituat.

XIII. De raptum ingenuorum vel mulierum.

1. Si quis tres homines ingenua puella de casa rapuerint, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

XI. 2. *l.* 1. valit 3. denarii 1; dinarii 2; din. 3. 4. furaverint 1; c. f. adp. mal. antedio s. *add.* 3; et ei f. adp. praeter cap. et dil. *add.* 4. ‖ *l.* 2. exc. — dil. *om.* 2. 4.

3. *l.* 3. ingenuus] homo *add.* 4. effracturas 3; efractura 2. 4. quod valet duos dinarios] et ei f. adp. mal. antedio s. 3. valent 2; valit 4. duos] II 4; *om.* 2. dinarius] din. furaverit 2; et ei f. adp. mal. anthedio h. e. *add.* 4. MCC — faciunt] *om.* 4. ‖ *l.* 4. XXXV 1; XV 4. exc. — dil. *om.* 2. 4. exceptum 3.

4. *l.* 5. Si vero] Si quis quod valent 2. supra 4. XL] *e con.;* L 1. 2; V 3. 4. denarios] porcos 1; din. 2. 3; din. quod valet 4. furaverit] et ei f. adp. *add.* 3. 4; *praeterea add.* 3: mal. antedio s.; 4 *add.:* exc. cap. et dil. DC din. q. f. s. quindice 3. ‖ *l.* 6. culp. iud. *om.* 1. exc. — dil. *om.* 4.

5. *l.* 7. efrigerit 2; effrigerit 4. aut — faciunt *om.* 2. aut adulteraverit *om.* 1. et *om.* 4. sic] *om.* 3; si 1. domum e ingressus 3. et] aut 4; sic *add.* 1. exinde 4; in 3. ‖ *l.* 8. aliquid furtum 1. tulerit] tullerit et ei f. adp. mal. antedio s. 3; exc. cap. et dil. *add.* 4. sol. LXV 1; XL sol. 2. culp. iud. *om.* 1. exc. — dil. *om.* 2. 4.

6. *l.* 10. nichil 1. tullerit 3. et] ut 2. 3; aut 4. fugens 2. evaserit 4; taliter *add.* 3. propter — tantum *om.* 4. preter 1. tanto effractura 1. efracturam 2; efractura 3. MCCCC 3. *l.* 11. XXXV 1. 3.

XII. *l.* 12. De fractura vel furtis servorum 2. efracturis 4.

1. *l.* 13. quis *om.* 4. de foris 2. valent 2; valit 3. 4. duos] duo 2; II 4; *om.* 3. din. 2—4. et ei f. adp. *om.* 4. exc. — iud.] mal. falcono s. d. CXX f. s. III pro dorsum suum aut CXX flagellus suscipiat 3. excapto 4. ‖ *l.* 14. aut] *om.* 1; CXX 4. flagellus extentus 4. haccipiat 1. aut — iud. *om.* 4. reddat] culp. iud. 1.

2. *l.* 15. furaverit *om.* 3. 4. valent 1; valit 3. 4. den. 1; din. 2—4; involaverit *add.* 3; furaverit *add.* 4. CCXL — fac. *om.* 2. 4. ‖ *l.* 16. reddat] culp. iud. 3. Domnus 2; Dominum 3. qui furtum fecit *om.* 3. in loco] et dil. requirenti 4. locum 2.

XIII. *l.* 17. rapto 3. 4. ingenuorum vel *om.* 1. vel mulierum] mulieris 1; titulus *add.* 3; *om.* 4.

1. *l.* 18. quis *om.* 2—4. hominis 3. ingenuam puellam 2—4. puella 3. de casa] de casam 2; *om.* 4. rapuerint] mal. malzantania id est *add.* 3; mal. schodo h. e. *add.* 4. MCC — faciunt] *om.* 2. 4. millinus docentinus dinarius 3. qui faciunt] quod evenit 3. ‖ *l.* 19. sol. XXX] trigenos sol. 2; tricinus sol. 3. 4. culp. iud.] illi tres solvabant 3; cogantur exsolvere 4; hunus quisque *add.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Illi, qui super tres fuerint, ducentenos denarios, qui faciunt sol. V, unusquisque illorum culpabilis iudicetur.

3. Qui cum sagittas fuerint, CXX denarios, qui faciunt sol. III, quisque eorum culpabilis iudicetur.

4. Raptor vero MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

5. Si vero puella ipsa deintro clave aut de screuna rapuerit, et praetius et causa superius intimata convenit observare.

6. Si vero puella, qui traitur, in verbo regis fuerit, fredus exinde MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

7. Si vero puer regi vel litus ingenuam feminam traxerit, de vita conponat.

8. Si vero ingenuam quicumque de illis sua voluntate secuta fuerit, ingenuetatem suam perdat*.

9. Si quis sponsam alienam tulerit et sibi in coniugium copulaverit MMD denarios, qui faciunt sol. LXII culpabilis iudicetur.

XIIII. De superventis vel expoliationibus.

1. Si quis hominem ingenuum in superventum expoliaverit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII culpabilis iudicetur.

2. Si vero Romanus barbarum Salico expoliaverit**, causa superius conprehensa convenit observare.

*) *Cod.* 4 *add.:* Ingenuus, si ancilla aliena prisserit, similiter paciatur [1].

**) *Cod.* 3 *pro* causa — observare *haec praebet:* et [2] certa non fuerit [3], per XXV se

XIII. 2. *l.* 1. Illi] ex ipsis 1; vero *add.* 2. ducentenos — iudicetur] quinos sol. solvant 4. ducentenos — eorum] unusquisque ex illis quinos sol. 2. docentinus dinarius, hoc est quinus sol. 3. hunusquisque eorum 1; quisque illorum 3.

3. fuerit 1. CXX — eorum] unusquisque tres sol. 2; ternos sol. 4. CXX] docentinus 3. III] ternus 3. quisque — iudicetur] culpabilis iudicetur quisque illorum 3.

4. *l.* 5. raptur 3; raptores 4. LXIII 4. culp. iud.] exigantur 4; iud. *om.* 1.

5. *l.* 6. *Quod caput om.* 2. 3. screunia 1. rapuerint 4. et *om.* 4. praecium 4. ‖ *l.* 7. et] vel 1. intimata] conpraehensa 4. convenit observare] culp. iud. 4.

6. *l.* 8. puella] ipsa *add.* 2. quae 2. trahitur 2. 4. verbum 4. fredus] furban 1; ereus 3; fritus 4. inde 3. MMD — faciunt] exiendis 3. ‖ *l.* 9. LXXI 1. culp. iud.] exigantur 2; est 4.

7. *l.* 10. regius 2. 3; regis 1; fuerit *add.* 2. litus] ledus qui 2; letus 3. ingenuam puellam 2; ingenua puella 3. conponat] componat 1; culp. esse debet 4.

8. *l.* 11. ingenuam] feminam ingenuam 2; ingenuam puellam 4. quemcumque 3; *om.* 4; *intellige:* ingenua cuicumque *(C).* suam 4. voluntate] *corr.* voluptate 1; voluntatem 3. 4; servum *add.* 4. ingenuętate 1; ingenuetatem 3; ingenuitatem 2. 4. sua 1. perdit 3; amittat 2.

9. *l.* 12. tullerit 3. et] *om.* 2; eam *add.* 4. in *om.* 3. coniugio 4. copolaverit 3; mal. antedio s. *add.* 3. MM 4. ‖ *l.* 13. sol. LXXI 1; sol. LXIII 4.

XIIII. *l.* 14. super venientes 3; supervenientibus 4. expoliationem 1; expoliacionibus 3; expoliatis 4.

1. *l.* 15. expoliaverit] et ei f. adp. mal. murdo s. *add.* 3; cui f. adp. mal. anti falthio h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 16. LXXII 1; LXIII 4.

2. *l.* 17. vero *om.* 2. Romanus] *ita habent* 2. 4; Romanum 1. 3; aut *add.* 1; homo *add.* 2. barbarum *corr.* barbaro 1; Franco 3. salicom 2; saligo 3. expoliaverit] *ante* salicom *legitur in* 2. causa] legem 4. superiorem conpraehensa 4. conpręhensa 2.

1) *V. infra tit. XXV,* 3. 2) *Cf. cum his quae sequuntur infra tit. XVI,* 3 *(cod. B* 3*); tit. XXXVIIII,* 3 *(cod. B* 3. 4*); tit. XLII,* 5 *(cod. B* 4*). V. etiam Brunner l. c. I*[2] *p.* 384, *n.* 7 *et supra p.* 48, *n.* 1. 3) *Scilicet 'probacio', v. infra.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si vero Francus Romanum expoliaverit, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

4. Si quis hominem, qui alicubi migrare disponit et de rege habet preceptum et se abundivit in mallo publico et aliquis contra ordinationem regis ei testare presumpserit, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

5. Si quis hominem migrantem adsallierit, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

6. Si quis villa aliena adsallierit, quanti in eo contubernio vel superventi fuisse fuerint probati, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

7. Si quis hominem mortuum[1], antequam in terra mittatur, in furtum expoliaverit, IIIIM denarios, qui faciunt sol. C, culpabilis iudicetur*.

---

iuratores exsolbat, medius[2] tamen electus. Se iuratores non potuerit invenire, mal. murdo, aut ad inium[3] ambulit aut MMD din., qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur. *Loco sequentis capitis idem codex haec praebet:* Si vero[4] certa probacio non fuerit, XX[5] se iuratores exsolvat, medius tamen elictus. Se iuratores non potuerit invenire, mal. musdo, sunt din. MCC, faciunt sol. XXX, si adprobatus fuerit, culpabilis iudicetur.

*) *Cod.* 2. 3. *add.:* 1. Si[6] quis hominem mortuum effodierit et expoliaverit, cui fuerit adprobatum, mal. turnicale, sunt din. VIIIM, faciunt sol. CC, iudicetur. 2. Si quis hominem dormientem in furtum expoliaverit, mal. friomurdum, sunt din. IIIIM, faciunt sol. C, culpabilis iudicetur.

XIIII. 3. *l.* 1. *De codice* 3 *v. supra l.* 14. romano 4. MCC — XXX] sol. XXXV 4.

4. *l.* 3. *Hoc caput post sequens textus nostri legitur in* 3. alicubi] *ita* 2; alibi hubi 1; *om.* 3. 4. admigrare 3; manere 2. disponit] voluerit 3. 4. regem 2. habuerit 4; abuerit 3. prȩcepta 2; praeceptum 4. se] sibi 2; *om.* 3. 4; eam *add.* 1. abmundivit 1; abbundivit 4; habundavit 2. ‖ *l.* 4. mallum 3. 4. puplico 4. aliqui 2; aliquid 3. extra 2; ex 3. hordinationem 1; ordinatione 2; ordinacionem 3. regis] dominica 2. ei *om.* 3. 4. praesumpserit 4; praesumit 2; mal. sunt alachtaco s. *add.* 3.

5. *l.* 6. migrante 4. asallierit 2; adsalierit 4. VIIIM — iud.] et ei f. adp. sol. CC c. i. 3; mal. turpefalti h. e. quanti in eo contubernio vel superventi fuerint fuisse probantur, LXII sol. unus quisque ex illis c. i. 2; quanti in contubernio vel superventum, mal. texaga, h. e. MMD din. q. f. s. LXIII c. i. 4.

6. *l.* 8. *De codice* 2, *ubi hoc caput omittitur, v. supra* § 5. adsalierit 4. eo *om.* 1; eum 3. contubernio] ipso fuerint *add.* 1; *om.* 3. vel *om.* 3. vel superventi *om.* 4. superventum 3. fuisse *om.* 1. fuisse — probati] probati fuerint fuisse nuscuntur 3. ‖ *l.* 9. probantur, mal. secthis, h. e. 4. MMD — fac.] *om.* 3. 4. sol. LXII] sexagenus semes sol. 3; sol. LXIII 4.

7. *l.* 10. *Hoc caput om.* 4. Si quis] et *add.* 1. mittatur] mittat et 1; ponatur 2. in furtum *om.* 3. furtu 2. expoliaverit] cui adp. f. *add.* 2; cui f. adp., mal. norebr, s. *add.* 3. ‖ *l.* 11. IIIIM — faciunt *om.* 2.

*) 1. *Hoc caput est primum tit. XV in cod.* 3. mortuum *om.* 3. exfudierit 3. mal. — faciunt] et ei adp. f. 2. ‖ *l.* 19. CC sol. 2. cui f. adp. *om.* 2. 2. *Hoc caput in cod.* 3 *ante c.* 7 *textus nostri legitur.* ‖ *l.* 20. homine 3. in furtum *om.* 2. expoliaverit] et ei f. adp. *add.* 3. mal. — faciunt *om.* 2.

1) *Cf. infra tit. LV,* 1. *V. etiam Brunner l. c. II, p.* 683 *sq.* 2) *Dimidiam partem iuratorum adversarium eligere docet Brunner l. c. II, p.* 383, *n.* 36. 3) *Id est: ad aeneum = iudicium aquae calidae; v. Brunner l. c. p.* 406, *n.* 30 *et supra p.* 52, *n.* 8. 4) *Supple hic: 'Francus Romanum expoliaverit et'; cf. supra c.* 3. 5) *Verisimillime corrigendum est:* XII; *cf. Brunner l. c. p.* 384. 6) *Cf. recensio A tit. XVII et XV,* 5.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XV.

1. Si quis uxorem alienam tulerit vivo marito, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

2. Si quis cum ingenua puella per virtutem mechatus fuerit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

3. Si quiscumque ingenua puella spontanea voluntate, ambis convenientibus occultum mechati fuerint, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

XVI. De incendiis.

1. Si quis casam quamlibet super homines dormientes incenderit, quanti[1] ingenui intus fuerint, mallare debent, et si aliqui intus arserint, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur. De leude sol. CC, cui casa est MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur*.

2.** Si quis spicario aut machalum cum anona incenderit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

*) *Cod.* 4 *add.:* Si quis casa cletem[2] salina incenderit et ei fuerit adprobatum, mal. althifathio, hoc est MMD din., qui faciunt sol. LXIII, culpabilis iudicetur.

**) *Capita* 2 *et* 3 *in codice* 3 *ita leguntur:* 2. Si quis spicario aut amachalum cum anona, sote cum porcus, scuria cum animalia incenderit, cui fuerit adprobatum, mal. leodeba, sunt din. MMD, faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur. 3. Si Romanus hoc Romanum admiserit et certa probacio non fuerit, per XX[3] se iuratores exsolbat, medius tamen electus. Se iuratoris invenire non potuerit, tunc ad inium ambulit, hoc dicat malb. leodecal, sunt din. MCC, faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

XV. *l.* 1. *Sine rubrica* 1. 3. 2 *add.:* De uxorem alienam ab alio sublata; 4 *add.:* De homicidiis vel si quis uxorem alienam tulerit.

1. Si quis] hominem ingenuum occiderit aut *add.* 4. tulerit] tollere voluerit 3; a *add.* 4. vivo] huno 1. marito] malb. affalthecha s. *add.* 3; mal. leudardi h. e. *add.* 4. CC] cui f. adp. *add.* 3. ‖ *l.* 3. iudicetur *om.* 1.

2. *l.* 4. *Capp.* 2 *et* 3 *sunt in codice* 4 *capp.* 1 *et* 2 *tit. XXV.* cum] ingenuus 1. ingenuam 1. puella *om.* 1. per virtutem *om.* 3. mecatus 1; moechatus 2. fuerit] et ei f. adp. virtuane s. *add.* 3; mal. sivaerohen h. e. *add.* 4. LXIII 4 ‖ *l.* 5. iudicetur *om.* 1.

3. *l.* 6. Si *om.* 1. quiscumque] quicumque 1; quis cum 2. 3. ingenuam puellam 2. spontania volumtatem 3. occultum] ut hoccultum 1; oculte 2; *om.* 3. 4. ‖ *l.* 7. mechati fuerint] męcatus fuerit 1; moechati fuerint, cui adprobatum fuerint 2; mina firilayso s. 3.

XVI. 1. *l.* 9. casam] casa 4; casa aliena 3. qualibet 2—4. hominis 3. dormientibus 1; dormientis 3. incenderit] incendederit, cui f. adp., mal. selane effefa 3. quanti] quam 3. intus fuerint ingenui 2. ‖ *l.* 10. fuerunt intus 3. debint 3. aliquis 2. 3; aliquid 4. arserint] cremaverint 1; arserit 2; arserit, mal. leodi selane effa, s. 3; mal. alfathio h. e. *add.* 4. MMMDC 3. LXIII 4. ‖ *l.* 11. De — iudicetur *om.* 4. laude 1; leode 3. CC sol. 2; culp. iud. *add.* 3. casa] causa 3. est] mal. anda dil s. *add.* 3. din. VIIIM f. sol. CC 3.

2. *l.* 13. spicarium 1. magalum 1; mahalo 2; amachalum 3. annona 4; *de cod.* 3 *v. supra l.* 29. incenderit] cui f. adp. *add.* 2. ‖ *l.* 14. LXIII 4. iudicetur *om.* 1 *in §§* 2—5.

1) *Cf. Lex Baiuw. I,* 6; *X,* 1. 2) *Cf. Diez l. c. p.* 548: *'claie, cleda = Flechtwerk, Hürde'; 'salina' derivandum esse videtur de francog. 'saule', germ. 'sala' = salix; cf. Diez l. c. p.* 675. *Verbum 'casa' hic delendum esse videtur.* 3) *Fortasse rectius legitur:* XII; *v. supra p.* 79, *n.* 5.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si quis sutem[1] cum porcis, scuria[2] cum animalibus incenderit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

4. Si quis sepem aut concisam incenderit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

5. Si quis vero sepem aut concisam capulaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

XVII. De vulneribus.

1. Si quis alterum voluerit occidere et colpus preterfallierit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

2. Si quis alterum de sagitta tossecata percutere voluerit, causa superius intimata convenit observare.

3. Si quis hominem plagaverit, ut sanguis ad terra[3] cadat, et ei fuerit adprobatum, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

4. Si quis hominem in caput plagaverit, ut sanguis ad terram cadat, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur. Si exinde tria ossa, qui super ipso cerebro iacent, exierint[4], MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

XVI. 3. *l.* 1. quis] vero *add.* 2. sudem 1; sotem 2; sote 3. porcus 3; aut *add.* 4 scruria 2. cum] aut 1. animalia 3. incenderit] cui f. adp., malb. leo deba, s. *add.* 3; et ei f. adp. excapto cap. et dil., mal. sundela, h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 2. LXIII 4.

4. *l.* 3. *Hoc caput om.* 2. sepe 3. concisam] concisa 3; concidem alienum 4. incenderit] inciderit et ei f. adp., malb. bila, s. 3. CC din. 4.

5. *l.* 5. *Hoc caput om.* 3. 4. quis *om.* 2. sepe 2. aut *om.* 2. concisa cappulaverit 2. *l.* 6. sol. V 2.

XVII. 1. *l.* 8. voluerit occidere] vulneraverit aut occidere voluerit 3. hoccidere 1. colaphos 2; colabus 3. preter *om.* 4. falliverit 2; falierit 4; et ei f. adp., malb. selando, s. *add.* 3; cui f. adp., mal. vito ido efa, h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 9. LXII sol. 2; sol. LXIII 4. iudicetur *abhinc saepissime om.* 1.

2. *l.* 10. toxecata 2; toxegata 3; toxigata 4. voluerit] seulando veva *add.* 1; malb. scolando s. *add.* 3; et praetersclupaverit et ei f. adp. *add.* 4. causa — observare] din. MD fac. sol. LXII culp. iud. 3; MMD din., qui fac. sol. LXIII, culp. iud. 4. causa] et causa 1. intimata] conpraehensa 2. convenit observare] observabitur 1.

3. *l.* 12. *Hoc caput est V. in cod.* 4. placaverit 3. ut] aut 3; ita ut 4; si 1. sanguinem 3. ad] in 4. terram 2. cadit 1. et] si 1. et ei] cui 2. ‖ *l.* 13. adprobatum] malb. selando efa s. *add.* 3. XV sol. 2.

4. *l.* 14. hominem] ingenuum *add.* 1; alterum 3. 4. et — iudicetur] ut cerebrum apareat 4. et — cadat] et ei f. adp., malb. chicsio frit, s. 3. ut] sic ut 2; et 1. cadit 1. ‖ *l.* 15. XV sol. 2. Si] et si 2; et 4. trea 2. 3. ossa] exierint *add.* 1. quae 4. ipso] ipsum 3; *om.* 1. cerebrum iacet 3. ‖ *l.* 16. exierint] *om.* 1; exirent, malb. chisio frit, s. 3; malb. vivisio feth h. e. *add.* 4. MDCCC 1. sol. XLII 1; XXX sol. 2.

1) *Francogall. 'soue, seue' = suum stabulum; v. Pardessus l. c. p.* 363, *n.* 26. 2) *Francogall. 'ecurie'; v. Diez l. c. p.* 567. 3) *Cf. Grimm, 'Rechtsaltertümer'* 94. 629 *et Lex Ribuaria II. Cf. praeterea Lex Alamann. LVII,* 2 *et quae infra n.* 4 *annotabimus.* 4) *Supple: 'et igitur cerebrum patet'. Cum his quae B hic et in c.* 5 *addidit cf. quae in Lege Baiuw. IV,* 6 *leguntur:* Si cervella in capite appareat vel [in] interiora membra plagatus fuerit . . . *(v. etiam Pactus Alamann. I,* 1. *II,* 11 *et Lex Alamann. LVII,* 6. 55*) et Andreas Sunesson V,* 23: Si (vulnus) descendit ad interiora puta in capite usque ad cerebrum, in pectore usque ad iecur vel pulmonem, in ventre usque ad viscera . . *Wilda, 'Strafrecht der Germanen' p.* 737. *Verisimiliter auctor recensionis nostrae Legem Baiuwariorum hoc loco adhibuit, v. supra p.* 73, *n.* 1. *Cf. A. XXI,* 3.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

5. Si vero intra costas ita vulnus intraverit, ut usque ad intranea[1] perveniat, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur. De medicaturas vero sol. VIIII.

6. Si quis ingenuus ingenuum de fuste percusserit, ut sanguis non exeat, usque ad tres colpos, hoc est pro uno hicto, sol. III solvat.

7. Si vero sanguis exierit, tale culpa conponat, quantum si eum de ferramento vulneraverit.

8. Si quis clausam manum ter alterum percusserit, CCCLX denarios, qui faciunt sol. VIIII, culpabilis iudicetur, ita ut per singulos ictos ternos sol. reddat.

9. Si quis alterum in via expoliaverit et per fugam evaserit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

XVIII. De eo qui ad regem hominem innocentem accusat.

1. Si quis ad regem hominem innocentem accusaverit, qui absens est, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

XVIIII. De maleficiis.

1. Si quis alteri herbas dederit bibere, ut moriatur, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

XVII. 5. *l.* 1. inter 4. ita — intraverit] fuerit aut in ventrem, ita ut vulnus appareat 4. ita *om.* 3. ut] et 2; *om.* 3. interranea 2; intrania 3. 4. perveniat] pervinerit, malb. gasfrit, s. 3; mal. hisifreth, h. e. *add.* 4. MDCCC 1. ‖ *l.* 2. XLV 1. De] praeter 4. medicatura 3. 4. vero *om.* 4. vero] malb. candechapanus sunt den., qui faciunt *add.* 1; malb. andechabinus s. 3; hoc est *add.* 2. sol. VIIII 1; sol. V 4; culp. iud. *add.* 3.

6. *l.* 3. percuterit 1. non exeat] ad terram non cadat 2. exiat 3. usque ad *om.* 3. ad *om.* 4. III 3. colpos] colpus 4; colaphos 2; colobus, malb. vad falto 3. ‖ *l.* 4. hoc est] id est 2; *om.* 4; semper *add.* 3. pro] *om.* 2. 3; per 4. huno 1; unusquisque 3; unum *quisquo* 4. hicto] stus 3; hictu, hoc est 2; iecto, mal. walfach, h. e. CXX din., qui faciunt 4; CXX denarios, qui faciunt *add.* 1. ternos sol. 2. 3. solvant 2; solbat 3; culp. iud. 4.

7. *l.* 5. vero *om.* 2. exierit] exiret, malb. wadfodo 3. talem culpam 3. componat 1. ferramentum 2; ferrum 3; ferro 4. ‖ *l.* 5. vulneraberit 1; vulnerasset 2; vulnerassit 3.

8. *l.* 6. Si — percusserit] *om.* 1. clausam — alterum] de clauso pugno alio 4. clausum 3. ter *om.* 3. 4. percusserit] malb. wadeflat s. *add.* 3; mal. walfoth h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 7. sol. VIIII] novem sol. 2; sol. novem 4; sol. VIII 1. culp. iud.] *om.* 2. 3; et malb. vado falto *add.* 1. ita] Item 3; *om.* 2. ut per *om.* 1. singulus 3. hictos 2; stus 3; iectos 4. ternus 3. reddat] solvat 2.

9. *l.* 8. expoliaverit] expoliare temptaverit 4. et] ei *add.* 2. 4. fuga 4. evasserit 4; invaserit 1; ipsi f. adp., malb. murdo, s. *add.* 3; cui f. adp., mal. urtifugia, h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 9. LXIII 4.

XVIII. *l.* 10. eum 3. 4. ad regem] innocentem 4. rege 1. homine 1. innocentem] innocente 1; absentem 3; ad regem 4. accusat] haccusat 1; acusat qui absen est 2; acusaverit 3.

1. *l.* 11. Si quis — est] malb. selando effa s. 3. Si quis] hominem *add.* 2. rege 1. haccusaverit homine innocente 1. hominem — est] acusat innocentem, qui absen est 2; innocentem hominem absentem accusaverit, mal. seulando efa, h. e. 4. MMD *om.* 3. ‖ *l.* 12. LXII sol. 2. 3; sol. LXIII 4.

XVIIII. *l.* 13. maleficiis] hominum *add.* 2.

1. *l.* 14. alterius 1. herbas] maleficiis fecerit aut 3. ut] aut 1. moriatur] malb. uuirio sunt *add.* 1; et ei f. adp., malb. toverbus, s. *add.* 3. den. VIIIM 1. VIIIM — faciunt *om.* 4. *l.* 15. culpabilis iudicetur *om.* 1. iudicetur] aut certe ignem tradatur *add.* 3.

1) *Francogall. 'entrailles'; v. Diez l. c. p.* 571.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2.* Si quis alteri herbas dederit bibere et evaserit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

XX. Si quis ingenua mulieri manum vel brachium strinxerit.

1. Si quis homo ingenuus femine ingenue digito strinxerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si brachium presserit, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

3. Certe si super cubitum manum miserit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur.

XXI. De navibus furatis.

1. Si quis extra consilium domini sui navem alienam moverit et cum ea transierit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

2. Si vero ipsa nave furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

3. Si quis navem deintro clavem furaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur.

4. Si quis ascum deintro clavem furaverit repositum, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

*) *Quod caput in codd.* 3. 4 *tali modo legitur:* Si quis alteri maleficium fecerit et ille, cui factum fuerit, evaserit, auctor sceleris, qui hoc admisisse probatur *(v. infra LV, 2)*, mal. selando effa, sunt din. MMD, qui faciunt sol. LXII, culp. iud.

XVIIII. 2. *l.* 1. alterius 1; alium 2. dederit herbas 1. MMD din.] malb. seulando vavas s. den. MMD 1.

XX. *l.* 3. Si quis] De eo qui 2; De eum qui 4. mulierem ingenuam 2. muleri (!) 1; muliere 3. 4. manu aut 1. brachium] brachio aut digito 4. extrinxerit 3. 4.

1. *l.* 4. homo ingenuus] ingenuus homo 4; *om.* 2. femine ingenue] feminam 1; femene ingenui 3; ingenuę mulieri ingenuus homo 2; ingenue muliere manum vel brachio aut 4. digito] digitum 3; digitum vel brachium 2. strinxerit] extrinxerit, cui f. adp. 3. 4; *praeterea add.* 3: malb. min s.; *et* 4: mal. leudardi h. e. DC — presserit *(§ 2) om.* 1. DC din. — faciunt *om.* 2. 4.

2. *l.* 6. presserit] praesserit 4; malb. chamini s. *add.* 3. MCC – faciunt *om.* 2. 4. XXX sol. 2.

3. *l.* 7. manum miserit] presumpserit 1 cui f. adp., malb. chamino, s. *add.* 3; mal. chamin h. e. *add.* 4. sol. XLV 1; sol. XXX 3.

XXI. *l.* 9. navium 2.

1. *l.* 10. nave aliena 3. et — faciunt *om.* 2. eam 3. transierit] malb. fimere s. *add.* 3; mal. chammino h. e. *add.* 4. CXX] DC 1. 3. ‖ *l.* 11. III sol. 2; sol. XV 1. 3.

2. vero] quis 1. nave ipsa 3. ipsa *om.* 1; ipsam 2. nave] navem 2; de intro clave *add* 1. furaverit — navem *(§ 3) om.* 2. furaverit] et ei f. adp., malb. femere, s. *add.* 3; et perventus fuerit, mal. fimire, h. e. *add.* 4. DC] MCCCC 1. 3. sol. XXXV 3.

3. *l.* 13. *Hoc caput om.* 3; *cf.* § 2. nave 1. de intra 2. clave 1.

4. *l.* 15. asco 3. deintro] intra 2. 3. clave 1. 3. furaverit *om.* 3. 4. repositum] reposito 3; *om.* 1; *praeterea add.* 3: in suspensum pro studium positum furaverit et ei f. adp., malb. chanzyso; et in suspensum pro studio posito furaverit, mal. fectho, h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 16. MDCCC din. *(cf. supra p.* 70, *l.* 34*)* 3. MCCC 4. sol. XV 3.

*) *l.* 17. alterum 3. malificium 4. ficerit 3. et ille *om.* 3. ‖ *l.* 18. cui fuerit factum 3. auctor] autor si 3. hoc *om.* 3. admississe 4. probatur] probatus vel convictus fuerit 3. mal. urtifugiam 4. ‖ *l.* 19. sunt din.] hoc est 4. MMD din. 4. qui *om.* 3. sol. LXIII 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXII. De furtis in molino commissis.

1. Si quis ingenuus homo de molino alieno anona furaverit, cui molinus est, DC denarios, qui faciunt sol. XV, reddat; ei vero, cuius anona fuisse probatur, alios XV culpabilis iudicetur.

XXIII. De caballo extra consilium domini sui ascenso.

1. Si quis[1] caballum alienum extra consilium domini sui caballicaverit, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

XXIIII. De homicidiis parvulorum.

1. Si quis puerum infra XII annos usque ad duodecimum plenum[2] occiderit XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

2. Si quis puerum crinitum sine consilium parentum tunderit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

3. Si vero puella sine consilium parentum tunderit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

4. Si quis[3] puerum crinitum[4] occiderit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

5.* Si quis feminam gravem occiderit, XXVIIIM denarios, qui faciunt sol. DCC, culpabilis iudicetur.

*) *Huic capiti (3.) praecedit in cod. 3 tale (2.):* Si quis femena ingenuam interfecerit et ei fuerit adprobatum, malb. leodosanii, sunt din. XXIIIIM, faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

XXII. *l.* 1. mulino 1. comissis 3; conmissis 4.

1. *l.* 2. homo *om.* 2. 3. de — anona] anona de molino aliena 3. de] in 2. 4. mulino 1. alieno *om.* 1. 4. anona] aliena *add.* 4. furaverit] et ei f. adp. malb. antedio id est *add.* 3; et ei f. adp., ipso molinario mal. anthedio h. e. *add.* 4. cui — est *om.* 1. 4. mulinus 3. est] hoc est ipso molinario *add.* 2. ‖ *l.* 3. reddat] solvat 4; culp. iud. 3. ei] et ei 1; Ille 3. cui 2. nona 2. fuisse probatur] *ita* 3; fuisset adprobatum 1; est 2. 4. alius 3. 4. XV] DC den. q. f. s. XV 1. culp. iud.] accipiat ad latrone 3; solvatur 4.

XXIII. *l.* 4. caballum 2. 3. ex 1. 4. ascen 1; ascensum 2. 3; ascensu 4.

1. *l.* 5. alienum *om.* 1. caballicaverit] caballigaverit, c. f. adp., malb. gestabo s. 3. *l.* 6. XXXV 1. 2.

XXIIII. *l.* 7. barvulorum 2; parvolorum 3. 4; et mulierum *add.* 2; vel mulierum *add.* 3.

1. *l.* 8. puerum] ingenuum *add.* 3. intra 2. 3. X 4. annis 2; annus 3. decem 1; decimum 4. XII 3. plenum] plenus 3; annos 1. hocciderit 1; c. f. adp. malb. leode s. *add.* 3; c. f. adp. mal. famiis fith h. e. *add.* 4. ‖ denarios *om.* 1.

2. *l.* 10. *Hoc caput in* 4 *omissum est quintum in* 3. Si quis] verum *add.* 3. sine — tunderit] ingenuum tundere presumpserit ex voluntatem parentum, c. f. adp., malb. virdade, s. 3. consilio 2. totunderit 2. DCCC 3.

3. *l.* 12. *Hoc caput in* 4 *omissum est sextum in* 3. Si vero] Si quis ingenuam 3. puellam 3. sine] extra 3. parentum consilium 1. consilio 2. tunderit] totunderit 2; tundere presumserit, c. f. adp., malb. tus chada s. 3.

4. *l.* 14. (7. *in* 3, 2. *in* 4). crinito 3. occiderit] hocciderit 1; c. f. adp., malb. leode, s. *add.* 3. XXIIIIM — faciunt *om.* 4. denarios *om.* 1.

5. *l.* 16. (3. *in* 3 *et* 4). quis *om.* 2. femena 3. gravem] *ita* 2; trabaterit graveda 3; ingenua et gravida 4; pregnantem 1. occiderit] hocciderit 1; trabatterit 2; trabaterit, si moritur 4; c. f. adp., mal. adnouaddo, si morit anouaddo leode s. 3. DCCC 3. 4.

1) *Cf. textum A tit. LXIII,* 1. 2) *Id est puerum non tonsuratum secundum textus A tit. XXX,* 1, *sed v. infra c.* 4. 3) *Capita quae sequuntur etiam infra in tit. XLI. scripta sunt.* 4) *V. supra n.* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

6. Si vero infantem in ventrem matris suae occiderit aut antequam nomen[1] habeat, IIIIM denarios, qui faciunt sol. C, culpabilis iudicetur.

7. Si vero puer infra XII annos aliqua culpa commiserit, fredus ei non requiratur.

8. Si quis femina ingenua, postquam infantes ceperit habere, occiderit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

9. Postquod infantes non potuerit habere, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

XXV. De adulteriis ancillarum.

1. Si quis cum ancilla aliena moechatus fuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si vero cum rege ancilla moechatus fuerit, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

3. Si quis cum ancilla aliena sibi publice iunxerit, ipse cum ea in servitio permaneat*[2].

*) 4 *add.:* Similiter et ingenua, si servo alieno in coniugio acceperit, in servicio permaneat.

XXIIII. 6. *l.* 1. *(caput quartum in* 3. 4*).* Si] quis *add.* 1. infantem *om.* 3. in] infra 1. ventre 3; utero 4. matri 1. 2. sue 1; sui 3. hocciderit 1; occisus fuerit 3. aut — habeat *om.* 1. ante quod 3. 4. habeat] abiat, malb. anneando, s. 3; c. f. adp. *add.* 4.

7. *l.* 3. (8. *in* 3, 5. *in* 4*).* puerum 3. infra] in 1. annis 2; annorum 3. culpas aliquas 2. comiserit 3; committat 4. fretus 3. 4. ei] exinde 1. non] nullatenus 4. requeratur 3.

8. *l.* 4. (9. *in* 3, 6. *in* 4*).* feminam 2; femena 3. ingenua *om.* 3; ingenuam 2. postquod 1; post 3. ceperit infantis abere 3; coeperit habere infantes 4. coeperit 2. occiderit] hocciderit 1; qui ea occiderit, cui f. adp., mal. leodinia, s. 3.

9. *l.* 6. (10. *in* 3, 7. *in* 4*).* Postquod] Si quis feminam occiderit postquam 2; Post 3. infantis 3. non potuerit] non potuit 4; deserit 2. habere] qui eam occiderit *add.* 4; abere, occiderit, c. f. adp., malb. leodinia, s. 3.

XXV. *l.* 8. ancillarum] vel servorum *add.* 3.

1. *l.* 9. *In* 4 *praemittuntur cc.* 2 *et* 3 *tituli XV, v. supra p.* 80. Si quis] ingenuus *add.* 3. 4. cum *om.* 2. ancillam alienam 2. 3. moecatus 1; mecatus 3; mechatus 4. fuerit] et ei f. adp. malb. teolosina s. *add.* 3; et ei f. adp., domino ancillae *add.* 4.

2. *l.* 11. vero] quis 2; quis vero 4. rege ancilla] ancillam regis 2. regi 3. męcatus 1; mechatus 3. 4. fuerit] et ei f. adp., malb. teolosina, s. *add.* 3; mal. theolosina h. e. *add.* 4. MCC — aliena *(§ 3) om.* 2.

3. *l.* 13. quis] ingenuus *add.* 3; vero ingenuus 4. cum *om.* 4. ancillam alienam 3. aliena] publice *add.* 4. sibi] se 4; *om.* 3. publice] in publicum 1; *om.* 4. ipsi cum eam 3. ‖ *l.* 14. servitium 1; servicio 3; servitute 4. permaneat] cadat 3.

1) *Cf. Lex Ribuaria XXXVI,* 10; *Brunner l. c. I*², *p.* 101 *sq.* 2) *Cf. Lex Visigoth. III,* 2, 3: Si mulier ingenua servo alieno . se . . iungere presumserit . . . sit ancilla domino eius servi. Filii tamen . . . condicione patris sequantur, ut in servitio permaneant . . . Ipsam autem legem precipimus custodire et de viris ingenuis, qui regias ancillas vel etiam cuiuscumque habuerint copulatas. *Auctor recensionis B hic Legem Visigothorum adhibuisse videtur. Cf. etiam A XIIII,* 7 *(et ibidem p.* 17, *n.* 1*) et supra B XIII,* 8*.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si vero servus cum ancilla aliena moechatus fuerit et ex ipso crimine ancilla mortua fuerit, servus ipse aut CCXL denarios, qui faciunt sol. VI, domino ancillę inferat aut castretur, dominus vero servi capitale domino ancillę in loco restituat.

5. Si ancilla ex hoc mortua non fuerit, servus aut CXX ictos accipiat aut CXX denarios, qui faciunt sol. III, domino ancillę cogatur exsolvere.

6. Si servus ancilla aliena sibi in coniugium sociaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

XXVI. De libertis dimissis.

1. Si quis litum alienum extra consilium domini sui ante regem per dinarium ingenuum dimiserit, IIIIM denarios, qui faciunt sol. C, culpabilis iudicetur. Res vero liti ipsius domino reformetur.

2. Si quis servo alieno ante regem per dinarium ingenuum dimiserit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur et pretium servi domino reddat.

XXVII. De furtis diversis.

1. Si quis tintinno de porcina aliena furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si vero de pecoribus[1] furaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

XXV. 4. *l.* 1. vero *om.* 3. 4. servos 3. moecatus 1; mechatus 3. 4. ipsa 1. crimina 1; crimene 3. ancilla] *om.* 1; ipsa *add.* 2. ‖ *l.* 2. ipse aut *om.* 3. aut *om.* 1. sol. sex 3; sex solid. 2; *qui codex hic numerum quoque denariorum praebet, v. supra p.* 69, *l.* 18. domino — inferat] dominus servi reddat 3. ancillae 4; ancille 2. inferat] reddat 3. 4. aut] certe *add.* 1; servus *add.* 3. castrętur 1. ‖ *l.* 3. capitale] quod ancilla valuerit *add.* 1. domino] dono 3; *om.* 2. 4. ancillę] ancillae 4; ancille 3; *om.* 2. in — restituat] infere in loco 3. locum 4.

5. *l.* 4. hoc *om.* 3. fuerit] malb. bāb mundo *add.* 3. servus aut *om.* 1. CXX] CCC 2—4. ictos] ict̄ 1; hictus 3; iectos flagellorum 4. haccipiat 1. ‖ *l.* 5. CXX — III] tres solidos pro dorsum suum 2. CXX din. 3; *v. p.* 70, *l.* 33. domino ancillę *om.* 3. ancillę] ancille 2; *om.* 4. cogatur exsolvere] conponat 2; reddat 4. coatur 3.

6. *l.* 6. servus] cum *add.* 2. ancillam alienam 3. sibi — sociaverit] invita traxerit 4. sibi *om.* 3. coniugio 2. sociaverit] aut vapulit aut *add.* 3. CXX din. 3; *v.* § 5. ‖ *l.* 7. tres 2. culp. iud.] culp. *(ita saepissime)* 1; domino ancille coatur exsolvere 3; domino ancillae reddat 4.

XXVI. *l.* 8. libertis] liberis 1; extra consilium domini sui *add.* 3. demissis 2. 4.

1. *l.* 9. Si quis] homo ingenuus *add.* 4. litum alienum] *e con.;* lidum 1; alienum letum 2. 4; alienum laetum 3. extra — sui *om.* 3. domini sui *om.* 2. rege 3. 4. per dinarium *om.* 1. dinarius 3; dinario 4. ingenuum *om.* 4. dimiserit] demiserit 2. 3; et ei f. adp., malb. malteo hiatus meo lexm̄, s. *add.* 3; et convictus fuerit, mal. malthoitus meo letu h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 10. iudicitur 3. Res] Si 3. liti] *e con.;* lidi 1; leti 2. 4; laeti 3. domino] dominum 1; legitimi 3; legitime 4. reformentur 2; refirmetur 3.

2. *l.* 11. Si quis] vero *add.* 3. 4. servo] servum 2. 3; *om.* 4. alienum 2. 3. ante — ingenuum] per denario ante regnuum 4. ante — dinarium *om.* 3. per dinarium *om.* 1. dimiserit] demiserit 2; et ei f. adp., malb. maltho hait homillo, s. *add.* 3; cui f. adp., precium servi domino et insuper, mal. maltholatu metho, h. e. *add.* 4. MCCCC — fac. *om.* 2. 4. ‖ *l.* 12. sol. XLV 1. culp. *om.* 2. iud. *om. fere semper* 1. et — reddat *om.* 4. et — domino] predi vero domini sui 3. precium 4; praecium 2. servi *om.* 1. domino] dominum 1; suo *add.* 2; sui *add.* 3. reddat] custodiat 1.

XXVII. *l.* 13. diversis] titulus *add.* 3.

1. *l.* 14. quis] vero *add.* 3. tintinum 2. portina 1. aliena] alterius 1. furaverit] cui f. adp., malb. leodardi, s. *add.* 3; cui f. adp., mal. leudardi, h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 15. iudicetur] excepto cap. et dil. *add.* 3; excapto c. e. d. *add.* 4.

2. *l.* 16. furaverit] involaverit 4; et ei f. adp., malb. leodardi, s. *add.* 3.

1) *Cf. Lex Visigoth. VII,* 2, 11.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si quis pedica de caballo furaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur:

4. Si vero caballi ipsi perierint, ipsos in capitale reddat[1].

5.* Si quis messem alienam in furtum meterit et inventus fuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

6. Si quis in orto alieno in furtum ingressus fuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur**.

7. Si quis de campo alieno lino furaverit et eum aut in caballo aut in carro portaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

8. Si vero in dorsum suum portaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

9. Si quis pratum alienum secaverit, opera sua perdat, et si exinde fenum ad domum suam duxerit et discargaverit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

10. Si verọ tantum pręsumpserit, quantum in dorsum suum portaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

11. Si quis vinea aliena in furtum vindemiaverit et inventus fuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

*) *Loco c.* 5 *cod.* 4 *praebet:* Si quis in messe aliena pecus suum in furtum miserit et ipse inventus fuerit, DC din., qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

**) *Codd.* 3. 4 *add.:* Si quis in nabina, in favaria, in pissaria, in lenticlaria in furtum ingressus fuerit, CXX din., qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

XXVII. 3. *l.* 1. Si quis] vero *add.* 1. de] ad 4; *om.* 1. caballus 3. furaverit] cui f. adp., malb. leodardi, s. *add.* 3; imbulaverit et ei f. adp. exc. cap. et dil. 4.

4. *l.* 3. Si] quis *add.* 2. perierunt 4. ipsus 3. caput 3; capite 4. restituat 4.

5. *l.* 4. messe aliena 2. 3. furto 1; furtu 2. mederit 1; metere 2. et *om.* 2. fuerit] malb. leodardi s. *add.* 3.

6. *l.* 6. in furtum *om.* 3. furtu 2. fuerit] in furtum et ei f. adp., mal. leodardi, s. *add.* 3; excapto cap. et dil. *add.* 4.

7. *l.* 8. lino] anonam 2; messe 3. et] ut 1. eum] eam 2; hoc 3, aut *om.* 2. 4. caballo] caballum 1; carro 2. aut] vel 2. carro] carrum 1; caballo 2. portaverit] portet 1; duxerit ad domum suam et ei f. adp., malb. leodardi, s. 3; exc. cap. et dil. *add.* 4. ‖ *l.* 9. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 3.

8. *l.* 10. Si] quis *add.* 3. vero] tantum quantum *add.* 4. dorso 2. suum *om.* 2. 3. portaverit] ferre potuerit 4; malb. leodardi s. *add.* 3. culp. iud.] exc. cap. et dil. 1.

9. *l.* 12. prato alieno 3. 4. exinde fenum] exinde 1. 3; ex fenum 2; fenum exinde 4. ad — suam] ad domo sua 3; secaverit in furtu 2. ‖ *l.* 13. duxerit] fenum *add.* 3. discargaverit] discaverit 2; discaregaverit excap. cap. et dil. 4; et ei f. adp., malb. leodardi, s. *add.* 3. sol. XXXV 2. culp. iud.] exc. cap. et dil. 3.

10. *l.* 14. tanto 3. praesumpserit 2 presumserit 3; furaverit 4. portaverit] portare potuerit 4; et ei f. adp., malb. leodardi, s. *add.* 3. CXX — faciunt *om.* 2. 4.

11. *l.* 16. vineam 2; viniam 3. alienam 2. vindimiaverit 3. 4; vindimiare 2. et *om.* 2. fuerit] fueret, malb. leodarde, s. 3. din. *om.* 4.

**) *l.* 20. napina 4. pesaria 3; vel *add.* 4. linticlaria 3. ‖ *l.* 21. fuerit] c. f. adp., malb. leodardi s. *add.* 3.

1) *Cf. Lex Visigoth. VIII,* 4, 1: S. q. caballum alienum vel aliut animal de pedica sive de ligamine tulerit sine conscientia domini sui, unum solidum ei det. Et si per hanc occasionem perierit, alium eiusdem meriti caballum vel animal restituat. *Cf. Lex Burg. IV,* 6. *Hic quoque recensionis nostrae auctor Lege Visigothorum usus esse videtur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

12. Si vero vinum exinde ad domum suam duxerit et discargaverit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, excepto capitale et dilatura, culpabilis iudicetur.

13. De messibus vero similiter observandum est.

14. Si quis[1] in silva[2] materium[3] alienum incenderit aut concapulaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

15. Si vero materium ex una parte dolatum in furtum presumpserit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

16. Si quis ligna[4] in silva aliena furaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur*.

17. Si quis retem ad anguilas de fluvio furaverit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

18. Si quis statuam, tremaclem aut vertevolo de fluvio furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

19. Si quis screona sine clave effregerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

20. Si quis screona, qui clavem habet, effregerit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

*) *Codd.* 3. 4 *add.*: Si quis arborem post annum, quod fuit signatus[5], praesumpserit, nullam habeat culpam.

XXVII. 12. *l.* 1. vero] exinde 1. vino 4. exinde *om.* 1. 3. 4. suam] exinde *add.* 4. adduxerit 2. et] aut in cavallo aut in carro 3. discargaverit] discaricaverit, exc. capitalia et del. 2; discarecaverit 4; et ei f. adp., malb. leodardi, s. *add.* 3. MDCCCC 1. ‖ *l.* 2. din. *om.* 4. exc. — dil *om.* 2—4.

13. *l.* 3. missibus 2. similiter — est] simile condictione convenit observare 4. similiter] simul 3.

14. *l.* 4. silvam 2. 4. incenderit] concapulaverit 4; capolaverit 3. concapulaverit] cappulaverit 2; incenderit 4; incideret, cui fueret adp., malb. leodardi, s. 3.

15. *l.* 6. materium] materio 2. 3; alienum *add.* 4. huna 1; une 4. dolato 2. 3; dolare 4. in furtum *om.* 4; in furtu 2. praesumpserit 4; priserit 2.

16. *l.* 8. *Hoc caput om.* 3. ligna] aliena *add.* 4; alterius *add.* 2. aliena *om.* 2. CXX — furaverit *(§ 17) om.* 1. CXX — fac. *om.* 2. 4.

17. *l.* 10. anquilas 3; anguillas 4. flumen 3. 4. furaverit] cui f. adp., malb. obtubbo, s. *add.* 3; mal. obtobbo h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 11. iudicetur] exc. cap. dil. *add.* 3.

18. *l.* 12. statua 1; statualem 3; statuale 4. tremacle 3; tremalem 2; tremagilo 1. vertivolo 1; vertevolum 4; vertevelem 3. de fluvio *om.* 3. 4. furaverit] furavit 1; et ei f. adp., malb. nasco dinar, s. *add.* 3; mal. nascondinar h. e. *add.* 4. dinarie 3.

19. *l.* 14. *Hoc caput om.* 1. *l.* 14. Si — screona] Screonas qui 3. clave] clave est 3; clavem 2. 4. effregerit] efrigerit 2; efregerit, cui f. adp., mal. pronas an thi so, s. 3; effrigerit, mal. obdo, h. e. 4. ‖ *l.* 15. iudicetur] exc. — dil. *add.* 3.

20. *l.* 16. *Hoc caput om.* 3. quis screona qui *om.* 2. screunia 1. habuerit 2. effregerit] effrigerit 4; *om.* 2.

*) *l.* 18. arbore 3. anno 3. quod fuit *om.* 3. signatum presumpserit 3. ‖ *l.* 19. abiam 3. culpa 4.

1) *Cf. textum A tit. VIII,* 3. 4. 2) *Scilicet alterius; cf. infra c.* 16. 3) *Id est materium (= 'Bauholz'; aliter in textu A, v. supra p. 12, n. 5) prorsus dolatum, v. c.* 15. 4) *Quae sunt ad incendia.* 5) *Cf. Lex Visigoth. VIII,* 6, 1; *Ed. Roth. cc.* 319. 321.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

21. Si quis campo alieno araverit et non seminaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

22. Si quis campo alieno araverit et seminaverit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

23. Si quis[1] cum servo alieno aliquid negociaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

XXVIII. De elogationibus.

1. Si quis in furtum aliquid elogare voluerit, cui fuerit adprobatum, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

2. Si quis in furtum elocatus accepto precio hominem occidere voluerit et ei fuerit adprobatum, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

3. Si vero per tertio elogatio ipsa fuerit transmissa, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur. Hac sic dans, accipiens, portans LXII semis sol. singuli eorum culpabiles iudicentur.

XXVIIII. De debilitatibus.

1. Si quis[2] alterum manum, pedem vel oculum eicerit aut auriculam vel nasum amputaverit, IIIIM denarios, qui faciunt sol. C, culpabilis iudicetur.

2. Si vero manus ipsa ibidem mancata penderit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXV, culpabilis iudicetur.

XXVII. 21. *l.* 1. *Hoc caput om.* 1. campum alienum 2. 3. et — seminaverit] extra consilium domini sui 4. seminaverit] semenaverit, mal. leodardi, s. 3. DC — faciunt *om.* 2. 4.

22. *l.* 3. campo — et] vero eum 4. campum alienum 2. seminaverit] semenaverit hoc her paande escrippas 3; mal. oveppo andrepa h. e. *add.* 4.

23. *l.* 5. servum allienum 3. aliquid *om.* 1. negociaverit] negotiaverit 2; neguciaverit nesciens domino suo, Mal. theo lasina, s. 3; negutiaverit, h. e. nesciente domino 4.

l. 7. XXVIII.] XXVII. 3. elogationibus] elocationibus 4; logacionibus in furtum 3.

1. *l.* 8. Si quis *om.* 3. aliquid] alliquid 3; alium 4. elocare 2; locaverit 4. voluerit] *om.* 4; *supple:* ut hominem interficiat; *cf. codd. A. C;* et non fecerit *add.* 1. adprobatum] malb. morter s. *add.* 3; mal. theolosina h. e. *add.* 4. || *l.* 9. LXIII 4.

2. *l.* 10. in *om.* 3. furtu 2. elocatus] elogatum 3; elocatur 4; *om.* 1. acceptio precio *om.* 4. prętio 2; praecio 3. homino 3. hoccidere 1; hocciderit 3. voluerit] *om.* 3; et non fecerit *add.* 1. et ei] cui 2. || *l.* 11. adprobatum] malb. morter s. *add.* 3. MD 3. LXIII 4.

3. *l.* 12. vero] quis 1. per] *ita* 4; pro 3; post 1. 2. tertio] homine *add.* 3; hominem *add.* 4. ęlogatio 1; elogacio 3; elocatio 2. 4. fuerit — iudicetur] transmissa fuerit et ipse ingenuus 4. transmissa] si adprobatus f., malb. morter, s. *add.* 3. || *l.* 13. Hac] hat 3; hoc 1. 2. si 4. accipiens] haccipiens 1; et *add.* 3. 4. portans *om.* 1. LXII — sol.] LXII sol. 2; sol. LXIII 4; sexsagenus binus simis sol. 3. || *l.* 14. singuli eorum *om.* 3. culpabilis 3; culp. *cett.* iud. *codd.*

l. 15. XXVIIII.] XXVIII. 3. dibilitatibus 4; dibilictationibus 3.

1. *l.* 16. alteri 2. manum] vel *add.* 4. pede 1. vel oculum *om.* 4. vel *om.* 1. hoculum 1. eicerit] eiecerit 2; debilitaverit 4; *om.* 1. auriculam] excusseret 3; oculum 4. vel *om.* 3. || *l.* 17. nasum amputaverit] nasim ampotaverit, cui f. adp., malb. sicti, s. 3.

2. *l.* 18. *Hoc caput om.* 3. Si] cui *add.* 4. ibidem *om.* 1. 4. emancada 1; manca 2. penderit] ibi pendiderit, mal. chaminus, h. e. 4. || *l.* 19. sol. LXII 2; sol. LXIII 4.

1) *V. infra tit. XL,* 13. 2) *Cf. A tit. XLVII,* 11; *Pactus Alamann. II,* 1 *sqq.; Lex Alamann. LVII,* 8 *sqq.; Lex Ribuaria V,* 1 *sqq.; Wilda l. c. p.* 764 *sq.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si quis policem de manu vel pede excusserit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

4. Si vero ibidem mancatus penderit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur.

5. Si secundo vero digito, id est unde sagittatur, excusserit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur.

6.* Sequenti vero digito, [qui] excusserit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

7. Quarto vero digito, qui excussus fuerit, sol. XV culpabilis iudicetur.

8. Minimo digito, qui excussus fuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

9. Si vero tres digitos[1] in unum ictum excusserit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

10. Si quis hominem ingenuum castraverit, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

XXX. De convitiis.

1. Si quis alterum cinitum vocaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si quis alterum concagatum clamaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

3. Si quis mulierem ingenuam, seu vir, seu mulier, altera meretrice clamaverit et non potuerit adprobare, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

*) *Loco cc.* 6—9 *codd.* 2. 4 *praebent haec:* Sequentes vero digiti, hoc est, si tres pariter in uno ictu excusserit, sol. XL culpabilis iudicetur. Si duos, XXXV, si uno, sol. XXX culpabilis iudicetur.

XXVIIII. 3. *l.* 1. policem] pollecarem 2; policare 3; *om.* 4. manum 1. 3. 4. pede] pedem 3. 4; policem *add.* 4. excusserit] cui f. adp., malb. alathamo, s. *add.* 3; mal. alatham h. e. *add.* 4. MDCCC] IIM 3. 4. || *l.* 2. sol. LXV 2; sol. L 3. 4.

4. *l.* 3. vero *om.* 4. ibidem] ipse polix *add.* 4; *om.* 1. pendiderit mancatus 2. esmancatus 1. penderit] pependerit 4; fuerit, malb. alathamo, s. 3. MCC din. 4. sol. XXX 2. 4.

5. *l.* 5. Si] vero *add.* 2. 4. secundum 4. vero *om.* 2. 4. digitum 3. id est *om.* 2. unde] quidem 1. sagittator 1. excusserit] malb. alathamo s. *add.* 3.

6. *l.* 7. *Cod.* 3 *om. cc.* 6—9, *sed cf. infra l.* 36; *de codd.* 2 *et* 4 *v. supra l.* 23.

7. *l.* 9. XV] *e con.;* VIIII 1.

9. *l.* 12. hunum hictum 1.

10. *l.* 14. Si quis] vero sequens *add.* 3. ingenuum *om.* 3. castraverit] mal. gasferit s. *add.* 3. VIIIM — iud.] sol. III culp. iud. excepto medico novem sol. 2.

l. 16. XXX.] XXVIIII. 3; *om.* 2. conviciis 3. 4.

1. *l.* 17. cynitum clamaverit 3. DC — XV] sol. III 4.

2. *l.* 19. concagato 3; concatum 2. 4. apellaverit 1.

3 (5. *in* 2). *l.* 21. mulier 3. seu vir se 1; sive vir sive 2; seo vir seo 3. alteram 2. 4. meletrice 3; meretricem 4. vocaverit 4. et] ei *add.* 3. || *l.* 22. poterit 1.

*) *l.* 23. digitis 4. id est 4. tres si 4. || *l.* 24. iectum 4. excusserit] inciderit 4. sol L 4. duos] excusserit *add.* 4. XXXV] culp. iud. *add.* 4. || *l.* 25. si] vero *add.* 4. uno] unum inciderit 4. XXX sol. 2.

1) *Tres (vel, ut in aliis legibus invenimus, quattuor) digiti tantum valent quantum pollex; cf. Wilda l. c. p.* 767.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si quis alterum vulpiga clamaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur*.

5. Si quis alterum delatorem aut falsatorem clamaverit et non potuerit adprobare, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

6. Si quis alterum inputaverit, quod scutum suum iactasset[1], et non potuerit adprobare, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

XXXI. De via lacina.

1. Si quis baronem[2] de via sua ostaverit aut inpinxerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si quis mulierem ingenuam de via sua ostaverit aut inpinxerit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

XXXII. De ligaminibus ingenuorum.

1. Si quis hominem ingenuum sine causa ligaverit, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

2. Si vero ipsum ligatum aliqua parte duxerit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

XXXIII. De venationibus.

1. Si quis vero diversis venationibus furaverit et celaverit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

2. Qualem legem de venationibus et de piscationibus convenit observare.

*) *Codd.* 3. 4 *add.:* Si quis alterum lepore clamaverit, CXX din., qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

XXX. 4 *(3. in 2). l.* 1. vulpem 2; vulpe 3. 4. CXX — fac. *om.* 2. 4.

5. *(4. in 2; 7. in 3. 4). l.* 3. deladore 1; dilatorem 3. 4. falsatore 1. CXL den. q. f. s. VII 1.

6. *l.* 5. altero 1; alteri 4. reputaverit 4; repotaviret 3. suum scutum iactassit 3. et] ei *add.* 1.

l. 7. XXXI.] XXX. 3. laicina 1.

1. *l.* 8. baronem] barone 2. 3; ingenuum *add.* 3. 4. ostaveret 3. inpinxerit] inpinxeret, malb. via lacina, s. 3; mal. vialacina h. e. *add.* 4.

2. *l.* 10. ingenuam de *om.* 3. viam suam 3. inpinxerit] malb. mallacina s. *add.* 3; mal. machina h. e. *add.* 4. din. MCCC 3.

l. 12. XXXII.] XXXI. 3. ligamentibus 1; legaminibus 2.

1. *l.* 13. Si quis — ingenuum *om.* 3. ligaverit] legaverit 2; malb. anderebus s. *add.* 3; mal. anderebus h. e. *add.* 4.

2. *l.* 15. Si] quis *add.* 4. ipsum] ligaverit et *add.* 1; *om.* 3. ligatum — parte] aliquam partem ligatum 3. ligatum] in *add.* 4. duxerit] mal. anderebus s. *add.* 3.

l. 17. XXXIII.] XXXII. 3. venationibus] venacionibus 3; venationibus furatis 4.

1. *l.* 18. vero] de *add.* 3; de 4. venacionibus 3. furaverit — iudicetur *om.* 3. furaverit] furtum fecerit 4. celaverit] praeter cap. et dil. *add.* 4.

2. *l.* 2. Qualem] quam 3; Quia 4. lex 4. venacionibus 3. et] talem et 2. de *om.* 3. 4. pescacionibus 3. observare convenit 4.

*) *l.* 21. leborem 4. clamaverit — faciunt *om.* 4. DC din. fac. sol. XV 3.

1) *Id est: quod ignavus fuisset; cf. Tacitus, Germania c.* 6; *Grimm, 'Rechtsaltertümer' p.* 644 *sq. Cf. A XLVIII,* 6. 2) *De verbo 'baro' v. supra p.* 53, *n.* 5.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si quis cervum domesticum signum habentem furaverit aut occiderit, qui ad venatione mansuetus est, et per testibus adprobatum fuerit, quod eum dominus suus in venationem habuisset et cum ipso duas aut tres feras occidisset, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

4. Alio vero domestico, qui in venationem adhuc non fuit, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

XXXIIII. De sepibus furatis.

1. Si quis vero tres virgas, unde sepis superligatur, vel retorta, unde sepes continetur[1], capulaverit aut tres cambortos[2] involaverit aut, unde labor clausa est, excervicaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si quis per alienam messem, postquam levaverit, erpice traxerit aut cum carro sine via transierit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

3. Si quis per alienam messem expalmitantem sine via transierit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

4. Si quis per malum ingenium in curte alterius aut in casa vel ubilibet aliquid de furtum miserit, hoc est nesciente domino, et ibidem inventus fuerit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

XXXIII. 3. *l.* 1. cervo 4. domesticum] domisticum 3; domestico 4; *om.* 1. abentem 3. aut] et 2. hocciderit 1. qui ad] quia de 1. 4; qui in 3. venationibus 1; venationem 2; venacionem 3. ‖ *l.* 2. consuetus 2. sit 1. per] hoc 3; hoc per 4. fuerit adprobatum 4. fuerit] ei fuerit 1; est 2. suus] suos 3; eius 1. venacionem 3; venationes 2. habuit 2; abuit 3. ‖ *l.* 3. et] aut 4. ipso] ipsum 4; ipsum vel 3. tres vel duas 2. aut] et 1. occidisset] hocciderit 1; occideret, malb. trovisido, s. 3; mal. throvidioso h. e. *add.* 4.

4. *l.* 5. Alium 2. 3. vero] qualibet *add.* 4. domesticum 2. 3. qui] cervum qui 3; cervo quique 4. venatione 1; venacionem 3. adhoc 4. fuit] involaverit et ei f. adp., malb. trovisido, s. *add.* 3; qui eum involaverit aut occiderit, mal. throveinso, h. e. *add.* 4. MCCCC din. 4. *l.* 6. sol. XXXV 4; XXX sol. 2.

l. 7. XXXIIII.] XXXIII. 3. sepibus] piscibus 1. furatis] vero titulus 3; *om.* 2.

1. *l.* 8. Si quis vero *om.* 3. unde] quod 1. sepes 3. superligatur — sepes *om.* 2. superligator 1; sublegatur 3. vel — continetur] furaverit aut 3; vel super extringitur 4. contenetur cappollaverit 2. ‖ *l.* 9. III 3. cambortus 3. 4. unde — est *om.* 3. 4. hunde 1. est] tres cambortos *add.* 2. excervicaverit] vel retorta, unde palum aut sepes contenetur, capolaverit, cui f. adp., malb. leodardi, s. *add.* 3.

2. *l.* 11. per *om.* 2. aliena messe 3. 4; messem alienam 2. postquam] post 3. erpice] erpicem 4; spiçe aput herbice 1; carrugam 2. aut] per eam *add.* 4. cum carro] carrum 2. *l.* 12. transierit] transversaverit 4; mal. leodardi s. *add.* 3.

3. *l.* 13. per *om.* 3. messe aliena 3; messem alienam 4. messem] iam *add.* 2—4. expalmetantes 1; expalmitante 3; palmitantem 4. via] viam aut sine semitam 4. transierit] transversaverit 4; mal. leodardi s. *add.* 3.

4. *l.* 15. Si *om.* 3. per — ingenium] per malo ingenio 4; *om.* 3. curte] arte 2. alterius] alterum 2; aliena 3. aut — vel] malo ingenia aut 3. ubilibet] hubi 1; quodlibet 3; in quolibet 4. de furtum *om.* 2. furtum] furto 4; in casa *add.* 3. ‖ *l.* 16. amiserit 1. domino] curte *add.* 1; eum cuius domus vel curtis est *add.* 3. ibidim 3; ibi 4. inventus] victus 2. fuerit] malb. frictebero s. *add.* 3; mal. fistirbiero h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 17. sol. LXIII 4; sol. XLV 1.

1) *Cf. supra A tit. LII et Lex Baiuw. X, 17:* Superiore vero virga . . . qui sepis continet firmitatem, si eam iniuste recideret. *Hanc legem auctor recensionis B adhibuisse videtur; v. etiam supra p.* 81, *n.* 4. 2) *Cf. Diez l. c. p.* 155: *francogall. 'jambe', hisp. 'jamba' = 'Pfosten'; Lex Rib. tit. XLIII.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXXV. De homicidiis servorum vel expoliationibus.

1. Si servus servum occiderit aut ancillam sibi similem, homicida illum domini inter se dividant[1].

2. Si quis ingenuus servum alienum expoliaverit et ei super XL denarios, quod valet, tulisse convincitur, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

3. Si vero minus XL den. expolia eius valuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

4. Si quis homo ingenuus litum alienum expoliaverit, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV culpabilis iudicetur.

5. Si quis[2] vassum[3] ad ministerium, quod est horogano[4], puellam ad ministerium aut fabro ferrario vel aurifice aut porcario furaverit aut occiderit, sol. XXX culpabilis iudicetur. Inter faido et freto sol. XLV[5].

l. 1. XXXV.] XXXIV. 3. humicidiis 3. ervorum (!) 2. expoliacionibus 3; expoliatis 4.

1. *l.* 2. Si] vero *add.* 1; quis *add.* 3. 4. servus *om.* 3. servum] aut ancillam sibi similem *add.* 2. hocciderit 1. aut — similem] mal. theolidias teuleudina, hoc est ut 2; aut expoliaverit se similem et ei f. adp., theolede tholo thodina, id est 3; *om.* 4. ancilla 1. homicidium 1; humicida 3. *l.* 3. divident 1.

2. *l.* 4. ei super] insuper 1; ei supra 2. 4. din. 2. 4; dinarius 3. quod valet *om.* 3. valit 4. *l.* 5. tulisse convincitur] tollisse convencitur 3; tulerit et convinctus fuerit 1. convincitur] malb. rencus musdo s. *add.* 3; mal. leotos musdo h. e. *add.* 4. din. DC 3. sol. XXXV 2; sol. XV 3.

3. *l.* 6. *Hoc caput om* 3. minus] quam *add.* 4. quadraginta 2. din. 2. 4. eius] minus *add.* 2. valuerit] *e con.*; valebit 1; valuerint *cett.* MCCCC 1. ‖ *l.* 7. XXXV 1.

4. *l.* 8. *Hoc caput om.* 1; *cf. l.* 23. quis *om.* 2. litum] *e con.*; letum 2—4. alienum *om.* 2. expoliaverit] et ei f. adp, malb. leciim musdo, s. *add.* 3; et ei f. adp. *add.* 4.

5. *l.* 10. vasum 3; vassó 4; puerum 2. quod — ministerium *om.* 4. horogano] *e con.*; horogauo 1; thorogao 2; strogau 3. puella 2. 3. ‖ *l.* 11. fabrum 2. 4. ferrarium 1. 2. 4; ferracio 3. vel] aut 2. aurefice 3; aurificem 2. aut porcario] *om.* 1. 2; vel vinitorem aut stratorem *add.* 4. occiderit] hocciderit 1; occideret. Cui f. adp., malb. taxaga aut ambitania, s. 3; cui f. adp. *add.* 4. sol. — iudicetur] MCC din. q. f. sol. XXX culp. iud. 4; din. MDCCC fac. sol. XXXV culp. iud. 3; aut porcario 2. ‖ *l.* 12. Inter — XLV *om.* 1. In 2. faido] facto 2; freto 4; fretum 3. freto] faido 4; faidum 3. sol. XLV] sol. XV 2; sunt sol. XLV 3; sunt MDCCC din. q. f. s. XLV exc. cap. et dil. 4; *praeterea add.* 2: in summa simul sol. LXXV culp. iud.; 4: in summa sunt simul sol. LXXV; 3: sunt sol. LXXV.

1) *Cf. Brunner l. c. II, p.* 553. 2) *Cf. supra tit. X,* 3 *et Lex Burgund. X:* Si quis servum natione barbarum occiderit, lectum ministerialem sive expeditionalem, LX solidos inferat, multae autem nomine solidos XII; si alium servum . . aratorem aut porcarium . . Qui aurificem lectum occiderit . . Qui fabrum argentarium occiderit . . . Qui fabrum ferrarium occiderit . . .; *praeterea cf. Pactus Alamannorum III,* 27. 28; Si faber ferrarius occisus fuerit . . ., si aurifex fuerit; *cf. etiam Lex Alamann. LXXII. LXXIV,* 1. 5. *Auctor recensionis nostrae Pactum Alamannorum tunc nondum lacunosum adhibuisse videtur.* 3) *Id est: puerum; v. Diez l. c. p.* 338. 4) *Cf. Kern 'Notes' §* 69: horogano = *'(einen) Hörigen'.* 5) Inter faido et freto *significat: 'faidum cum freto'; v. Sohm 'Reichs- und Gerichtsverfassung' p.* 107, *n.* 16; *v. etiam Pactus pro tenore pacis c.* 12. *De fredo v. supra p.* 16, *n.* 7; *faidus = 'Fehde, Feindschaftsgeld', ea pars multae, quae adversario solvebatur; v. Müllenhoff apud Waitz l. c. p.* 282; *Brunner l. c. I*[2], *p.* 231. *Auctor huius capitis fortasse secundum Pactum Alamannorum conpositioni adversario dandae multam regi debitam expresse adiecit, v. supra n.* 2; *putasse videtur conpositiones in lege scriptas semper integras adversario solvendas esse (cf. etiam quae supra p.* 8, *n.* 6 *annotavimus).*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

6. Si servus aut litus hominem ingenuum occiderit, ipse homicida pro medietatem conpositionis hominis occisi parentibus tradatur. Dominus vero servi aliam medietatem se noverit solviturum.

XXXVI. De quadrupedibus si hominem occiderit.

1. Si quis homo ex qualibet quadrupede domestico fuerit occisus et hoc per testibus potuerit adprobare, medietatem conpositionis dominus ipsius quadrupedis cogatur exsolvere, ipsum vero quadrupedem, auctorem criminis, pro medietatem conpositionis restituat requirente.

XXXVII. De vestigio menando.

1. Si quis bovem aut caballum vel qualibet animal in furtum perdiderit et eum, dum per vestigium sequitur, consecutus fuerit usque in tres noctes, ille, qui eum ducit, aut emisset aut camiasset, si dixerit vel proclamaverit, ille, qui per vestigium sequitur, res suas per tertia manu debet adramire.

2. Si vero iam tribus noctibus exactis, qui res suas requirit, eas invenerit, ille, apud quem inveniuntur, si eas emisse aut cambiasse dixerit, ipse liceat adramire.

3. Si ille vero, qui per vestigium sequitur, quod se agnoscere dicit, illo alio reclamante, nec offerre per tertia manu voluerit nec solem secundum legem colecaverit et ei violenter, quod se agnoscere dicit, tulisse convincitur, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

XXXV. 6. *l.* 1. *Hoc caput om.* 1. Si] quis *add.* 3. letus aut servus 3. servus] alienus *add.* 4. aut] vel 2. litus] *ita corr.;* letus 2. 3; laetus 4. occideret 3. ipsa homicida 3; homicida illa 2. ‖ *l.* 2. conposicionis 3; compositionem 2. hominis occisi] pro homine occiso 2. hoccisi 3. Et dominus 4. vero *om.* 4. alia 3. medietatem] conpositionis *add.* 4 ‖ *l.* 3. noveret 3. solviturum] esse solveturus 3.

l. 4. XXXVI.] XXXV. 3. quatrupedibus 3. 4. hocciderint 1; occiderunt 4; occiderit 2; occiserit 3.

1. *l.* 5. homo *om.* 2. quolibet 3. 4. quadrupede domestico] *e con.;* quadrupedia domestica 1; quadrupedibus domesticus 2; quatropedem domisticum 3; quadrupedem domesticum 4. fuerit occisus] occisus fuerit 3; hominem occiderit 2. hoc per *om.* 3. ‖ *l.* 6. potuerit adprobare] fuerit adprobatum 3; fuerit adprobatus 4. mędietatem 1. conpositionem 1; conposicionis 3. dominus ipsius] in 1. ipsius *om.* 2. quadrupedis — vero *om.* 3. quadrupedis] quadrupedi ipsius 2. gogatur 2. ‖ *l.* 7. exsolvere] pro alia medietate *add.* 2. ipse 4. quadrumpedem 2; quatropedem 3. auctorem criminis *om.* 4. pro] per 2; alia *add.* 4. mędietatem 1. conpositionis] conpositionem 1; conposicionis 3; *om.* 4. ‖ *l.* 8. requirentem restituat 4. requerenti 3.

l. 9. XXXVII.] XXXVI. 3. vestigium 3. minando 3. 4.

1. *l.* 10. aut] vaccam *add.* 1. cavallum 3; caballo 4. quemlibet 2; quelibet 3. animale 1. in furtum *om.* 1. in] ad 3; per 4. perdedirit 3. ‖ *l.* 11. vestigio 4. sequentur 3; sequerit 1. fuerit consecutus 2. 3. consequutus 4. fuerit] fuerat 1; invenerit 4. usque] ut 4. in] inter 2. III 3. ille] si ille 2. duxerit 1. aut *om.* 4. emisse 2—4. cambiasse 3—4; campiasse 2. si *om.* 3. 4. ‖ *l.* 12. praeclamaverit 4. vestigio 4. sequitur *om.* 1. res suas *om.* 3. tercia 3. 4. manum 3; mane 4. agramire debet 4. debit 2. 3. achramnire 2; adcramire 3.

2. *l.* 14. exactis] exhactis 1; exactibus 4; *om.* 2. requirit] *e con.;* requiret 4; inquirit 1; quaerit et 2; queret si 3. invenire 1; pervenerunt 4. apud — eas] aut 3. aput 2. ‖ *l.* 15. si] sic 4; *om.* 1. emisisse 1. campiasse 2. ipse] ipsum 2; *om.* 1. ahramnire 2; adcramire 3; agramire 4.

3. *l.* 16. Si vero ille 2. quod 4. vestigio 4. quod] ad 1; *om.* 3. si 4. agnuscire 3; cognoscere 1. illos alium reclamatur 1; illum alium reclamante 3; illi alii proclamantem 4. *l.* 17. nec] in eo 1. auferre 2. tercia 3. manum 3. 4. sole 3; solum 1. colecaverit] *ita* 2; collegaverit 3; colocaverit 4; cognoverit 1. ei — dicit *om.* 4. videnter 2. quod se] aut 2. ‖ *l.* 18. agnuscire 3; cognoscere 1. tullisse 2; tollisse 3. contravincit 1. culp. iud.] solvat 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXXVIII. De furtis caballorum vel equarum.

1. Si quis caballum, qui carrucam trahit, furaverit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

2.* Si quis waranione furaverit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

3. Si vero admissario cum gregem suum, hoc est cum XII equas, furaverit, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

4. Si[2] vero grex ille minor fuerit usque ad septem capita et cum admissario furate fuerint, precius vel causa superius intimata convenit observare**.

5. Si quis polletrum anniculum furaverit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

6. Si vero sequenti polletro furaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur***.

7. Si quis caballum alienum excortaverit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, culpabilis iudicetur.

*) *Loco huius capitis praebent codd.* 3. 4: Si quis admissario furaverit, cui fuerit adprobatum, malb. vaderedo, sunt MDCCC din., qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

**) *Codd.* 3. 4 *add.:* Si quis equa pregnante furaverit et ei fuerit adprobatum, malb. anciaca, sunt MDCCC din., qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura.

***) *Cod.* 2 *add.:* Si quis[3] iumentum alienum trabatterit, sol. XXX culpabilis iudicetur.

l. 1. XXXVIII.] XXXVII. 3. furtu 2. cavallorum 3. vel] et 2. ęquis 1; equitarum 3; equorum 4.

1. *l.* 2. cavallum 3. qui — trahit] carrucaricium 4. carucam 2; carruca 3. furaverit] cui f. adp., malb. hanziam, s. *add.* 3; involaverit, cui f. adp., exc. cap. et dil., mal. anzacho, h. e. 4.

2. *l.* 4. *Hoc praebet cod.* 1 *solus.* ‖ *l.* 5. iudicetur *om. cod.*

3. *l.* 6. vero] quis 3. 4. admissarium 2; admasserium 1; armessarium 3. cum — admissario (*§* 4) *om.* 1. gregem] grem 2. suam 4. cum *om.* 4; cum XII *om.* 3. furaverit] cui f. adp., malb. sunnista, s. 3; involaverit, praeter cap. et dil., mal. walderido, hoc est 4. ‖ *l.* 7. sol. LXIII 4. exc. — dil. *om.* 3. 4. delatura 2.

4. *l.* 8. grex] ille *add.* 3. VII 3. et *om.* 3. 4. armessario 3; admissarium 4. ‖ *l.* 9. furate fuerint] *ita* 2; furati fuerant 1; fuerint 3; *om.* 4. precius — observare] cui f. adp., exc. cap. et dil., MMD din., qui fac. sol. LXII, culp. iud. 3; exc. cap. et dil. sol. LXIII culp. iud. 4. precius *om.* 2. vel *add. e con.; cf. supra XIII,* 5. causa *om.* 1. intimata] conprehensam 1.

5. *l.* 10. pulletrum 1; polletro 2; poletro 3; poledrum 4. annocolo 3. furaverit] et ei f. adp., malb. sunnista, s. *add.* 3; cui f. adp., mal. marsolem, h. e. *add.* 4. ‖ *l.* 11. iudicetur] exc. cap. et dil. *add.* 3; excepta capitalia et delatura *add.* 2.

6. *l.* 12. Si vero *om.* 2. sequentis 3; sequente 4. pulletro 1; poletrus 3; poletrum 4. furaverit] et ei f. adp., malb. nare, s. *add.* 3.

7. *l.* 14. *Hoc caput om.* 3. caballo alieno 4. excortaverit] excorticaverit 2; scortaverit 1; excurtaverit, mal. leodardi, h. e. 4.

*) *l.* 16. armessario 3. ‖ *l.* 17. mal. walderido h. e. 4.

**) *l.* 19. equam pregnantem 4. furaverit] involaverit 4. ‖ *l.* 20. mal. marthi h. e. 4. MCC din. q. f. s. XXX 4. ‖ *l.* 21. exc. — dil. *om.* 4.

1) *Cf. ital.* 'guaragno', *germ.* 'wrênjo'; *v. Grimm apud Merkel, Lex Salica p.* XXVIIII; *Diez l. c. p.* 177. 2) *De grege v. supra p.* 71, *n.* 1. 3) *V. textum A, tit.* LXII, 6. 7.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXXVIIII. De plagiatoribus.

1. Si quis mancipia aliena sublicitare voluerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si servus alienus fuerit plagiatus et ipse trans mare ductus fuerit et ibidem domino suo fuerit perventus et, a quo ipse in patria plagiatus est, in mallo publico nominaverit, tres ibidem testes debet collegere. Iterum cum servus ipse citra mare fuerit revocatus, in altero mallo debet iterum nominare, ibi similiter tres testes debent collegi. Ad tertio vero mallo similiter facere debet, ut novem testes iurent, quod servum ipsum equaliter super plagiatorem dicentem audierint, sic postea, qui eum plagiavit, hoc est, MCCCC denarios, qui faciunt sol. XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et dilatura. Qui confessio servi usque ad tres plagiatores admittatur, sed eam tamen rationem, ut nomina hominum et villarum semper debeat nominare.

3. Si quis hominem ingenuum plagiaverit aut vendiderit*, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur**.

XL. Si servus in furtum fuerit inculpatus.

1. Si talis fuerit causa, unde ingenuus sol. XV componere debuerit, servus super scamnum tensus CXX ictus accipiat.

*) *Ante* VIIIM din. *inserunt cod.* 3. 4: et[1] probacio certa non fuerit, sicut pro occiso[2] iuratores dare debit. Si iuratores non potuerit invenire, malb. falconum, sunt.

**) *Post* iudicetur *add.* 3. 4: Si romanum plagiaverit, MMD din., qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

l. 1. XXXVIIII.] XXXVIII. 3.

1. *l.* 2. sollicitare 2; solicitare 4. voluerit] et adprobatus f., malb. obsculte, s. *add.* 3; et ei f. adp., mal. obscult, h. e. *add.* 4.

2. *l.* 4. *Caput* 2 *om. cod.* 4. plagiatus] flagitatus 1. fuerit *om.* 1. ibidem] ipse *add.* 1; a *add.* 2; ibidim ad 3. ‖ *l.* 5. inventus fuerit 3. inventus 2. a quo] ad quod 2; ad quo 3. patria] sua *add.* 2. publici 3. tres] et 3. ‖ *l.* 6. ibidim testis 3. debent 1; debeat 2; debit 3. collegi 1; collegire 3. cum] eum 1. citra] si trans 2; si de trans 3. mare *om.* 1. remedatus 1. in alterum mallum debit nominari 3. ‖ *l.* 7. debet — mallo *om.* 2. ibidim 3; hibi 1. simul III testis debit 3. collegi] edoneus *add.* 3. tercium vero mallum 3. ‖ *l.* 8. similis 3. fieri 2. 3. debent 1; debit 3. nove 3. quod] ut 2. ęqualiter 1. plagituram 1. ‖ *l.* 9. audier̄. dicentem 3. audientes 1. sic] et sic 3. hoc est] *ita* 1, *supplendum est e codd. A:* wargaverit; debet, mal. mallo 2; malb. unistario propter capitale et dilatura 3. MDCCCC 1. ‖ *l.* 10. exc. — dil. *om.* 1. 3. excepta cap. et del. 2. Quod confessus servus 1. ad *om.* 3. III plagiatoris 3. ‖ *l.* 11. admittat 1; admittitur 2; amittitur 3. sed] si 1. ea 2. racionem 3; ratione 2. ut] nominavit *add.* 1. vilarum 3. semper] et *add.* 2. debiat 3.

3. *l.* 13. Si quis] vero *add.* 3. ingenuum] ingenuo 4; *om.* 3. aut vendiderit *om.* 4. aut] et 2. 3. vendeveret 3; *de codd.* 3. 4 *v. etiam supra l.* 20.

l. 15. XL.] XXXVIIII. 3. furtu 2. inculpat 4.

1. *l.* 16. ingenuus] DC din. qui fac. *add.* 3; DC din. hoc est *add.* 4. componere debuerat] componeret 1. cumponere 4. debuerat 2. 4. scamno 4. ‖ *l.* 17. tinsus 3. CXXXV 2. ictos 2; iectos 4; hic 3. accipiat] haccipiat 1; flagellorum 4.

*) *l.* 18. probatio 4. fuit 4. hocciso 3. ‖ *l.* 19. iuratore 4. dare debit] donet 4. malb. falconum s. *om.* 4.

**) *l.* 20. romanum] *e con.*; romano 4; romanus ingenuum 3. MMD — LXII] sol. LXIII 4.

1) *Cf. quae codices* 3 *et* 4 *supra in tit. XIV,* 2. *XVI,* 2 *et infra in tit. XLII,* 5 *praebent.* 2) *Etiam pro homine occiso CC solidi solvebantur, cf. infra XLI,* 1. *V. etiam Brunner l. c. II, p.* 387.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si vero, antequam torquatur, fuerit confessus et ei cum domino servi convenerit, CXX denarios, qui faciunt sol. III, pro dorsum servi et capitale dominus reddat.

3. Si tamen maior culpa fuerit, unde ingenuus MCCCC denarios, id est sol. XXXV, solvere possit, similiter servus CXXI colapos accipiat.

4. Et si confessus non fuerit, ille, qui eum torquit, si adhuc voluerit ipsum servum torquere, etiam nolente domino, pignus domino servi dare debet et sic servus postea ad supplicia maiora datur et si confessus fuerit, nihil ille super domino credatur. Ipse vero illum servum habiturus, qui eum torsit. Dominus servi, unde iam pignus accepit, pretio pro suo servo accipiat.

5. Si vero intra priora supplicia, id est CXXI colapos, fuerit confessus, aut castretur aut CCXL denarios, qui faciunt sol. VI, reddat. Dominus vero servi capitale restituat requirenti.

6. Si vero in maiore crimine servus inculpatur, unde ingenuus MDCCC denarios, hoc est sol. XLV, culpabilis possit iudicare, et inter supplicia confessus fuerit, capitale sententia feriatur.

7. Si vero servus in quolibet crimine inculpatur, dominus servi ipsius, si presens est[1], ab eo, qui repetit, admonere debet, ut servum iustis debeat suppliciis dare, ubi, qui repetit, et virgas paratas habere debet, quę ad magnitudine minoris digiti sunt, et scamnum paratum, ubi servum tendere debeat.

XL. 2. *l.* 1. torquętur 1; torcatur 2. fuerit — datur et (*l.* 7) *om.* 3. confessus fuerit 1. ei *om.* 1. servo 4. CXX — III] solid. 2. ‖ *l.* 2. III] culp. *add.* 1; culp. iud. *add.* 2. pro — capitale *om.* 4. servi] suum conponat 2. capitali 1; capitalem 2. reddat] in locum restituat 2.

3. *l.* 3. hunde 1. MCCCC — est *om.* 2. 4. XXXV sol. 4. ‖ *l.* 4. solvere — accipiat] reddere debet 4. posset 1. CCXX 1. colobos 1. accipiat] CCCC 1.

4. *l.* 5. torquid 1; torquet 4; torcuit 2. noluerit 1. ipso servo 4. ‖ *l.* 6. nolentem dominus 1. domini 2. donare 4. debeat 2. et *om.* 4. si 4. suplicia 1; suppliciis 4. *l.* 7. maiora] *e con.;* maioris 1; maioribus 2. 4; similiter *add.* 2. datur] subditur 4. si fuerit confessus 3. si *om.* 1. nichil 1. ille] illi 2; *om.* 3. super] suum 3. dominus 2. credat 3. ipse] Si 2. vero *om.* 4. illum servum] in potestatem servum illum 3; illo servo in potestatem 4. illum] ipsum 2. *l.* 8. habiturus] habiturum 1; abiturus 3; habetur 2; est *add.* 4. qui] usque 2. Dominus] vero *add.* 3. iam *om.* 2. accepit] haccepit 1; accipit 3; *om.* 2. praetio 2; precio 3; praecium 4. suo *om.* 2. haccipiat 1.

5. *l.* 9. inter 2. 4. id est] intra *add.* 2; infra *add.* 4; *om.* 1. CXX 4; CC 3. colapus 3; culapus 4; colobos 1. castratur 2. ‖ *l.* 10. CCXL — VI] sex sol. 2. 4. CXL 1; CXX 3. sol. III 3. solvat 2. capitale] *e con.;* capital. 1; capitalem 2; capl. 4; caput in loco 3. requirenti restituat 4. requirentibus 2; requerendi 3.

6. *l.* 11. vero in *om.* 3. in *om.* 4. maiora crimina 1. maius 3. inculpat 1; inculpatus 3; inculpetur 2; conpraehenditur 4. unde] id est unde 3. 4. hunde 1. MDCCC — faciunt *om.* 2. 4. MMDCCC 1. hoc est] *ita* 3; qui faciunt 1. ‖ *l.* 12. XLV sol. 2. 4; sol. LXII 1. culpabilis — iudicare] culpa possit iudicare 1; possit culp. iud. 4; culp. iud. 2; conponere possit 2. et *om.* 1. supplitia 1; suplicia 3. cap. 3; capl. 4. ‖ *l.* 13. sentencia 3.

7. *l.* 14. servus *post* crimine 4. colibet 3; qualibet 2. crimina 1. inculpa 1; inculpetur 2; culpatur 3; conprehenditur 4. servi *om.* 4. ‖ *l.* 15. pręsens 2; praesens 4. presens est] presentiem 1. ab] aliud 1. repetit] *ita* 4; resistit 1; recepit 2; requeret 3. admonere — repetit et *om.* 4. admonire 1; admanere 3. debit 3. servus 2. iustis] suum 3. dibiat 3. ‖ *l.* 16. ubi qui] *e con.;* hubique 1; ubique 2; ubi quis 3. repedit 1. debit 3. que 3; quae 2. 4. magnitudinem 4; magnitudinis 2. 3. ‖ *l.* 17. sunt] *om.* 3; minime sint 4. et] sen̄ et *add.* 3; quoaequales et *add.* 4. scamno 4. paratum] presto 3; pristo 4. hubi 1. servum] ipsum 2; servo ipso 4. dibiat 4.

1) *Cf. infra in c.* 11: Quod si servus absens fuerit . . .

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

8. Si dominus servi supplicia distulerit et servus presens fuerit, continuo ipse, qui repetit, domino servi solem collegare debet et in septem noctes placitum facere debet, ut servum ad supplicia tradet. Quod si adhuc septem noctes servum tradere distulerit, solem ei, qui repetit, iteratum collecit et sic iterum ad alias septem noctes placitum faciat, id est, ut quattuordecim noctes de prima admonitione conpleantur. Quod si impletis XIIII noctes servum noluerit suppliciis dare, omnem causam vel conpositionem dominus in se excipiat, hoc est, ut si talis causa est, unde ingenuus sol. XV conponere debeat, ipse eos dominus reddat.

9. Si vero maior culpa fuerit, unde ingenuus MCCCC denarios, id est sol. XXXV, poterat reddere, similiter dominus solvat.

10. Si vero adhuc maior culpa fuerit, qui similiter ab ingenuo MDCCC denarios, id est sol. XLV, conponere possit, et dominus servum non presentaverit, ad ipsum numerum teneatur, ut ipsum numerum reddat et capitale. Quod si ętiam adhuc maior culpa fuerit, quę servo requiratur, dominus servi non ut servus solvat, sed ut ingenuus totam legem super se solviturus excipiat.

11. Quod si servus absens fuerit, cui aliquid inputatur, dominus servi ad repetenti, tribus testibus presentibus, secretius admonere debet, ut servum suum infra septem noctes debeat presentare. Quod si non fecerit, tunc repetens solem illi cum testibus collecit, et si ad alias septem noctes ipsum servum non presentavęrit, tertia vice adhuc septem noctes ille spatium dare debet, id est, ut totus numerus ad viginti una nocte veniat. Quod si post tres placitos ipsum servum noluerit ligatum suppliciis dare et ei per singulos placitos solem culcaverit, tunc dominus servi omnem repe-

XL. 8. *l.* 1. servum 3. supplicia] *ita* 4; supplicia dare 2; suppliciis 1; *om.* 3. distullerit 3. et] si *add.* 2. pręsens 2; praesens 4. ‖ *l.* 2. ipse] ille 3; domino illo 4. repedit 1; reppetit 3. domino] dominus domino 1; dominus 2; *om.* 4. sole 3. collegare] colecare 3; collegere 4; culcaverit 2. debit 3. et — debet *om.* 1. in] sic in 3; ad eadem 4. septe 2; VII 3. ‖ *l.* 3. facire dibit 3. servum] suum *add.* 3. 4. ad *om.* 3. suppliciis 3; supplicium 4. tradet] tradatur 2; tradat 4; ut tradat 3. adhuc] ad 3. 4. VII noctis 3. ‖ *l.* 4. servum] servo ipso 4; *om.* 3. tradire distullerit 3. sole 3. qui] quem 1; quod 2. iteratum] iterato 2; *om.* 4. colecit 3; culcet 2. et] eo 1. iterum *om.* 2. 3. ‖ *l.* 5. alia 2; alteras 3. VII noc. 3. ut] in *add.* 2; in 3; ad 4; *om.* 1. quatuor dece 3; XIIII 4. noc. 3. de — conpleantur *om.* 3. admonitiones conpleatur 2. ‖ *l.* 6. Quod si — noctes *om.* 3. inpletis 2. noctes] noctis 4; et si *add.* 2. servum] suum *add.* 4. ‖ *l.* 7. conpositione 1; conposicionem 3. dominus in se *om.* 3. dominus] servi *add.* 4. hoc est — dominus servi *(§ 10; l. 14) om.* 4. se 3. ‖ *l.* 8. est] erat 3; *om.* 1. sol. — id est *(§ 9) om.* 2. sol. XV] DC din. qui fac. s. XV 3. debeat *om.* 3. ipse eos] ipsius 3. eo 1.

9. *l.* 9. MCCC 1. id est] qui faciunt 3. ‖ *l.* 10. dominus *om.* 1.

10. *l.* 11. qui *om.* 2. ab] unde 2; *om.* 3. ingenuus 3. ‖ *l.* 12. id est] qui fac. 3. conponere possit] cum postea 1. et *om.* 1. ‖ *l.* 13. ipso numero 2. teneatur — ipsum] *ita supplevit 3 sec. A; om.* 1. 2. numerum *om. codd.; suppl. e. con.* capitalem 2. ętiam] etiam 2; *om.* 3. *l.* 14. quę] quod 3; quod ad 2. servum requeratur 3. servi *om.* 2. non — ingenuus] Non quale servus, sed quasi ingenuus hoc admisit 4. tota lege 1. ‖ *l.* 15. solviturum 3. 4. haccipiat 1; suscipiat 4.

11. *l.* 16. inpotatur 3; inputaverit 1. dominus — repetenti] Tunc reppetens domino servi secrecius 4. servi *om.* 3. a 2. repetanti 3. repententi tribus] repetentibus 1. tribus] cum tribus 2. 3. *l.* 17. presentibus] praesentibus 2. 4; *om.* 3. secretius] secrecius 2. 3; *om.* 4. admonire 1. debit 3. ut] si *add.* 1. VII 3. 4. noc. 3; noctis 4. praesentare debeat 4. debiat 3. praesentari 2. *l.* 18. Quod — fecerit] si infra septem noctes non eum praesentaverit 4. non *om.* 3. ficerit 3. ille 1; ei 4. collecit] colecit 3; culcet 2; collegare debet et sic ad alias septem noctis placitum faciat 4. et] Quod 4; *om.* 2. sic 3. ad] nec ad 4; *om.* 1. VII 3. noc. 3; noctis 4. ‖ *l.* 19. servum ipsum 3. praesentaverit 2. 4. tercia vicem 3; terciam vicem 4. septem noctes *om.* 1. VII 3. noctis 3. 4. illi 3; illa 4. spatio 2; spacium 4; placitum 3. debit 3. ‖ *l.* 20. ad] usque ad 3; *om.* 4. XXI 3. 4; XXV 2. huna 1. noctes 2; noctis 4. perveniat 3; veniant 4. post] potest 3. tres] III 1; *om.* 4. tercium placitum 3; placitum 4. noluerit *om.* 4. ‖ *l.* 21. ligatum] legatum 1; praesentare et *add.* 2. suppliciis] ad suppliciis praesentare 4. dare *om.* 1. 4. et ei — culcaverit *om.* 3. ei] eis 1; repetens 4. per *om.* 1. colligaverit 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

titionem, sicut superius diximus, non qualem servus, sed qualem ingenuus, si hoc admisit, talem conpositionem repetenti restituat.

12. Si vero ancilla in tale crimine inculpatur, unde servus castrare debuerat, CCXL denarios, qui faciunt sol. VI, si convenit, pro ipsa dominus reddat aut CCXLII ictos accipiat flagellorum.

13. Si quis cum servo alieno negotiaverit[1], DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur*.

XLI. De homicidiis ingenuorum.

1. Si quis ingenuum Francum aut barbarum occiderit, qui lege Salica vivit, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

2. Si vero eos in puteum aut in aqua miserit**, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur***.

3. Si vero eos de callis aut de rama supercooperuerit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

*) *Hoc caput om.* 4; *loco eius praebet* 3: Si servus cum ingenuum furtum fecerit, servus in duplum, si quod consorciavit, retat[2], excepto capitale et dilatura. Ingenuus vero quadruplum excipiat damnum[3].

**) *Codices* 3 *et* 4 *(et similiter* 2; *v. infra l.* 21) *hic addunt:* aut de rammis aut de collis aut de quibuslibet rebus celaturus texerit, cui fuerit adprobatum, malb. matte leodi, s. *et om. c.* 3, *quod vero* 2 *praebet.*

***) *Codex* 2 *add.:* Ex qualibet celatura, sicut supra diximus, culp. iud. 3. Si non fallanivit[4], mal. moantheuthi, s. din. VIII q. f. sol. CC culp. iud. *Hic et in duobus sequentibus capitibus cod.* 2 *numerum denariorum praebet.*

XL. 11. *l.* 1. reppetitionem 4; receptionem 2: causam 3. sicut — restituat] super se excipiat 3. quale servo 4. qualem] quasi 4. si *om.* 4. admisisset 2. ‖ *l.* 2. repetenti] requirentem 4.

12. *l.* 3. ancillam 3. in *om.* 4. crimina 1. inculpatur] inculpatus 1; invenitur 3. 4. debuerat] debuera redebuerat (!) 1; debueret 3; debetur 2; aut *add.* 3; ancilla aut *add.* 4. ‖ *l.* 4. qui faciunt] id est 1; *om.* 2. VI] V 1; sex culpabilis iudicetur 2. si] sic 2; *om.* 1. convenit] convenerit 4; convinerit 3; ut dominus hoc *add.* 2. dominus *om.* 2. CXLIIII 4; CCC 3. hictus 3; iectus 4. haccipiat 1.

13. *l.* 6. servum alienum 2. ‖ *l.* 7. iudicetur *om.* 1.

l. 8. XLI.] XL 3. humicidiis 3. ingenuorum] a contubernio factus 4.

1. *l.* 9. Si quis] vero *add.* 3. ingenuo 4; ingenuus 3. Franco 3. 4. occiderit *om.* 3. 4; hocciderit 1. legem salicam 2. 3; legem salega 4. vivit] occideret, cui f. adp., malb. leodi, s. *add.* 3; occiderit, cui f. adp. *add.* 4. ‖ *l.* 10. iudicetur *om.* 1.

2. *l.* 11. Si vero] Sive 1. eos] eum 3. 4. puteo 2; poteum 4. in] sub 2. 4. ‖ *l.* 12. iudicetur *om.* 1.

3. *l.* 13. hallis 2. cooperuerit] aperuerit, mal. marchat, s. 2. XXIIII 2. qui fac. *om.* 2. *l.* 14. iudicetur *hic et in sequentibus om.* 1.

**) *l.* 18. aut — rammis] et eum aut de camisa 3. aut de collis *om.* 4. ‖ *l.* 19. libet *om.* 3. texerit] steterit 3. cui — sunt *om.* 4.

1) *V. supra tit. XXVII,* 20. 2) *Id est: reddat.* 3) *Etiam secundum ius Romanum pro rebus furto vel raptu ablatis quadruplum solvebatur; cf. Sohm, 'Reichs- und Gerichtsverfassung' p.* 226, *n.* 36; *Gregorius Turonensis, Hist. Franc. l. X, c.* 8; *MG. SS. rer. Meroving. I, p.* 416. *In* 3 *et* 4 *saepius de Romanis tractatur, v. supra p.* 80, *l.* 19; *p.* 96, *l.* 20. *Auctor codicis* 3 *etiam Legis Burgundionum tit. XCI adhibuisse videtur, ubi scribitur:* S. q. ingenuus cum servo furtum fecerit . . ., in triplum solvat. *Cf. praeterea ibidem LXX et in Lege Visigoth. VII,* 2, 4. 14. 4) *Cf. 'fallax, fallere'. Ut videtur, 'fallanire' significat: celare, occultare; cf. van Helten l. c. §* 132.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si vero eum, qui in truste dominica est, occiderit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

5. Si vero eum aut in aqua aut in puteum miserit*, LXXIIM denarios, qui faciunt sol. MDCCC, culpabilis iudicetur.

6. Si vero eum de callis aut de rama cooperuerit, LXXIIM denarios, qui faciunt sol. MDCCC, culpabilis iudicetur.

7. Si vero Romanus homo, conviva regis, occisus fuerit, XIIM denarios, qui faciunt sol. CCC, culpabilis iudicetur.

8. Si vero Romanus homo possessor occisus fuerit, IIIIM denarios, qui faciunt sol. C, culpabilis iudicetur.

9. Si quis Romanum tributarium occiderit, MMDCCC denarios, qui faciunt sol. LXX, culpabilis iudicetur.

10. Si quis hominem invenerit in quadruvio[1] sine manus et sine pedes, quem inimici sui dimiserunt, et eum perocciderit, IIIIM denarios, qui faciunt sol. C, culpabilis iudicetur.

11. Si quis hominem ingenuum in puteum iactaverit[2] et vivus exinde exierit, IIIIM denarios, qui faciunt sol. C, culpabilis iudicetur**.

*) *Hic addit cod.* 4: aut de quibuslibet celaturis texerit, mal. matheleode, h. e. *Pro* LXXIIM din. — iudicetur *(§ 6) praebet cod.* 3: aut de rammis aut de clalis super coperuerit aut de quibuscumque rebus celatores steterit, malb. mathe leodi, s. din. XXIIIIM f. sol. DC culp. iud.

**) *Cod.* 3 *add.:* XLVIII, 3. Simili modo qui alium in pellago inpinxerit, mal. sol. LXII culpabilis iudicetur. *Hoc caput est in hoc codice tertium tituli XLVIII. De reibus.*

XLI. 4. *l.* 1. vero] quis autem 2. eos 1. qui *om.* 3. troste domicam 3. est] fuit aut mulierem ingenuam 4; aut mulierem *add.* 3. occiderit] hocciderit 1; mal. leude s. *add.* 2; cui f. adp., malb. leodi, s. *add.* 3; mal. leodem h. e. *add.* 4. XXIIII 2.

5. *l.* 3. eam 4; eos 1. 3. aquam 4. puteo 2; poteum 4. LXXIM 1. denarios *om.* 1. sol. MCCC 1; sol. DCCC 2.

6. *l.* 5. eum] eam 4; *om.* 2. de callis] de hallis 2; alesum eum 4. aut de rama *om.* 4. percoperuerit 4. LXXIIM] *ita corr.;* XXIIM 1; XXIIIIM 3 *(v. l.* 21*).* LXXIIM — iud.] DC sol. iud. 4.

7. *l.* 7. *Hoc caput om.* 3. Si] quis *add.* 4. Romanus] Romano 4; aliquis 1. homine 4. rege 4. occisus fuerit] occiderit, cui f. adp. 4.

8. *l.* 9. vero] autem 2. Romanus — occisus] Romano possessorem et conviva regis non 4. boccisus 1. fuerit] qui eum occiderit *add.* 4; qui eum occisisse probatus fuerit *add.* 2; qui occississe probatur, malb. wala leodi, s. *add.* 3. C *om.* 2.

9. *l.* 11. *Hoc caput om.* 1. quis] vero 4; *om.* 3; Romano tributario 2; Romanus triutarius 3. occiderit] occisus fuerit, cui f. adp., malb. wala leodi, s. 3. MMDCCC — fac. *om.* 2. 4. MMDCCC] *e con.;* IIIM 3. LXX] LXIII 4; CXX 2.

10. *l.* 13. Si quis] vero *add.* 4. homo inventus 1. invenerit] invinerit 3; *om.* 4. quadruvio] quadruvium 1; invenerit *add.* 4. manus] manum 3; pedes 2. et *om.* 3. sines (!) 3. sine pedes] manus 2. qui 1. ‖ *l.* 14. sui] ibidim *add.* 3. dimiserint 1; demisserunt 4; miserunt 3; demittunt 2. perocciderit] perocciderunt 4; proocciderit 3; hocciderit 1; cui f. adp. malb. friofalto s. *add.* 3; cui f. adp. mal. frioferto h. e. *add.* 4. sol. *om.* 4. C] centum 3. ‖ *l.* 15. culp. iud.] *om.* 3, *ubi quaedam e titulo* De reibus *(XLVIII. in hoc codice, XLIIII. in nostra editione) desumpta sequuntur, loco quorum in illo titulo cc.* 11. *(et quod* 3 *ibi add.; v. l.* 23*) et* 12. *huius tituli leguntur.*

11. *l.* 16. *XLVIII,* 2 *in codice* 3. ingenuum *om.* 3. puteo 2. 3; poteum 4. et] ut 2. vivos 2. exinde] inde 2. 4; *om.* 3. exierit] exeat 2; exiet sua causa mal. 3; mal. aliofedo h. e. *add.* 4. IIIIM — C] sol. LXII 3.

1) *Cf. supra textus A tit. LXXIII et Lex Ribuaria tit. LXXVII.* 2) *Cf. A tit. XCVII.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

12. Si quis puellam ingenuam[1] occiderit, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

13. Si quis[2] mulier ingenua, postquam infantes habere ceperit, occiderit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

14. Post media etate, quod infantes non potest habere, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

15. Si quis puerum crinitum occiderit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

16. Si quis infantem in ventre matre occiderit aut antequam nomen habeat, sol. C culpabilis iudicetur.

17. Si quis feminam gravem occiderit, sol. DC culpabilis iudicetur.

18. Si quis puellam ingenuam occiderit, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis.

XLII. De homicidiis a contubernio facto.

1. Si quis collecto contubernio hominem ingenuum in domo sua adsallierit et ibidem eum occiderit*, LXXIIM denarios, qui faciunt sol. MDCCC, culpabilis iudicetur.

2. Si vero in truste dominica ille, qui occisus est, non fuerit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

3. Si vero corpus occisi hominis usque ad tres vel amplius habuerit plagas, tres, quibus inculpatur, qui in eo contubernio fuisse probatur, lege superius conprehensa cogatur exsolvere.

*) *Cod.* 4 *ita pergit:* si in truste dominica fuit ille, qui occisus est, mal. ambistaile, h. e. LXXIIM d. q. f. s. MDCCC c. i.; *cod.* 2: mal. chambestaliae, sol. DCCC culp. iud., et si in trustae dominicam ille, qui occisus fuerit, sol. MDCCC culp. iud., qui eum occisisse si probatur; *cod.* 3: malb. bistolio, si andruscio dominicus fuerit ille, qui occisus est, sol. MDCCC culp. iud.

XLI. 12. *l.* 1. *Capita* 12—18 *huius tituli non praebentur in codice* 4. *XLVIII,* 4 *in cod.* 3. ingenuam puellam 2. occiderit] hocciderit 1; mal. *add.* 3; mal. chismala s. *add.* 2. VIIIM — fac. *om.* 3. din. VIII qui fac. 2.

13. *l.* 3. *Ea, quae in hoc titulo sequuntur, om.* 3. mulierem ingenuam 2. infantes — ceperit] ceperit nutrire 2. hocciderit 1.

14. *l.* 5. media etate] medietate 1; media vero etate 2. quod] et postquam 2. habere] qui eam occiderit *add.* 2.

15. *l.* 7. hocciderit 1.

16. 17. *l.* 9—11. *Haec om. etiam cod.* 1. ‖ *l.* 9. ventre] retro *add. cod.*

18. *l.* 12. *Solum in cod.* 1. hocciderit *cod.* iudicetur *fere semper om.* 1.

l. 13. XLII.] XLIIII 3; *titulum XL huius codicis (XLI editionis nostrae) sequuntur (v. etiam quae supra ad tit. XLI, c.* 10 *notavimus) tituli nostri XLV—XLVII (XLI—XLIII codicis), tunc demum ibi leguntur tituli nostri XLII et XLIII, qui ergo in illo codice sunt XLIIII et XLV.* homicidio 4; humicidio 3. a] in 3. 4. factis 2.

1. *l.* 14. collectum contubernium 1. colecto 4. hominem ingenuum *om.* 1. ingenuo 4. domum suam 2. adsalierit 4; asalliverit 2. ibi 3. 4. eum] ipsum 1. ‖ *l.* 15. hocciderit 1.

2. *l.* 16. in — est] antruscio dominicus 3. dominica] non fuit *add.* 4. hoccisus 1. non fuerit] interfectus *add.* 3; *om.* 4. XXIIIIM — fac. *om.* 3. ‖ *l.* 17. DC] qui eum hocciderit *add.* 1.

3. *l.* 18. hoccisi 1. 3. usque ad *om.* 3. 4. III 3. abuerit 3. tris 3. ‖ *l.* 19. qui] quod 1. eum contubernium 2. fuisset 1; fuerint 3. probatur] probantur 1; si probatus aparuerit 3. legem 4; legi 2; lex 3. suberius 2; superior 3. conprehensa] conpraehensa 4; singillatim *add.* 1. cogatur exsolvere] convenit observare 3. cogantur 4.

1) *Cf. A tit. XXXII,* 2 *et infra c.* 18. 2) *Capita* 13—17 *huius tituli etiam supra in titulo XXIV leguntur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Alii vero tres de eo contubernio IIIMDC denarios, hoc est nonaginta sol., singuli eorum solvant et tres adhuc in tertio loco de eo contubernio MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, solvant.

4. De Romanos vero occisos vel litus hec lex medi̧etatem solvatur.

5. Si quis villam alienam expoliaverit et res invaserit[1.*], MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

XLIII. De homicidiis in contubernio facto.

1. Si quis in convivio ubicumque fuerint et ex ipsis fuerit interfectus, hoc est, ut illi, qui remanent, aut unum convictum de se dare debent aut toti morti illius coniectent. Qui lex usque ad septem, qui fuerint in convivio illo, convenit observari.

2. Si vero in convivio illo plus quam VII fuerint, non omnes teneantur obnoxius, sed quibus fuerit adprobatum, illi secundum legem conponant.

3. Si quis vero foris casa sive iter agens sive in agro positus a contubernio fuerit occisus et tres vel amplius habuerit plagas, hoc est, ut tres de eo contubernio, qui adprobati fuerint, singuli

*) *Cod.* 4 *add.:* si[2] tamen probatio certa non fuerit, cum XXV iuratores medius electus exsolvat. Si iuratores non potuerit invenire. . .

XLII. 3. *l.* 1. alios 1. III 3, eo] et 4; hoc 3. IIIMDC — est *om.* 3. IIIMDC den. *om.* 2. MMDC 1. nonagenos 2; nonaginus 4. singuli eorum *om.* 4. singulari 2 ‖ *l.* 2. solverent 1; conponant 3. tres *om.* 3. tercio 3. eo] ipso 3. MDCCC — fac. *om.* 3. MDCCC] M octingentos 1. sol. LX 2. ‖ *l.* 3. solvat 1; solvantur 2; culp. iud. 4.

4. *l.* 4. Romanus 3; Romanis 2. 4. vero *om.* 1. occisos] hoccisos 1; occisus 3; occisis 2; *om.* 4. ve 1. litus] letis 2; letis et pueris 4; qui in tale contubernio interfecti fuerent *add.* 3. hac 1; haec 2. 4. lex] superius conpraehensa *add.* 4. ex medietate 3. 4. solvat 1; solvantur 3. 4.

5. *l.* 5. *Hoc caput om.* 3. expugnaverit 4. res] III 1; ibi *add.* 4. invaserit] mal. malach faltio s. *add.* 2 *(codex hic numerum denariorum praebet).* MMDC 2. ‖ *l.* 6. LXIII 4.

l. 7. XLIII.] XLV 3. homicidio 4; hominem 3. facto] factis 2; occiso 3.

1. *l.* 8. in convivio] contubernio 2. ubicumque] hubicumque 1; ubi quinque 2. 4; ubi quinque aut amplius 3. et] unus *add.* 2. 3; *om.* 4. interfectus fuerit 1. interfectus] mal. seulando veva *add.* 2; malb. seolando stadio *add.* 3. hoc est *om.* 4. ut *om.* 3. 4. remanet 3. ‖ *l.* 9. aut *om.* 1. unum — aut *om.* 2. uno convincto 3. hunum 1. de se *om.* 4. totae 4. morti illius] mortuos 1. morti] morti morti (!) 2; mortem 3; morte 4. illa 4. coniactent 4; conponant 3. Qui] *ita corr.;* quia 1. 3; quae 2. 4. ‖ *l.* 10. ad septem *om.* 4. septimo 2; VII 3. in convivio — observari] sic permanet 4. illo *om.* 3. convenit — illo *(§ 2) om.* 1. convenit observari] *ita* 2; observatur 3.

2. *l.* 11. Si vero] sive 3. illo — teneantur *om.* 2. septem 2. 4. fuerunt 1. teneant 1. obnoxii 2—4. ‖ *l.* 12. fuerit] fuerent et 3. adprobatus 1; adprobati 3. illi] ille 4; *om.* 2. conponat 2. 4.

3. *l.* 13. quis *om.* 4. foris] contra 2. sive] sibi 4; ibi 2; ver *(= vel)* 3. iter agens] inter genua 1. inter 3. sive] sibi 2. 4. positus] positum 1; *om.* 3. fuerent 3. hoccisus 1; occisi 3; interfectus 4. ‖ *l.* 14. et *om.* 4. III 3. vel *om.* 4. abuerit placas 3. plagas] mal. drocfledio *add.* 2; malb. dructiflido *add.* 3. hoc — ut] tunc 4. ut — fuerunt *om.* 2. III 3. adprobatus 1; probati 3. fuerit 1. singulatim 2; singillatim 4.

1) *Hoc caput recensionis nostrae auctor, ut videtur, deprompsit ex Lege Visigothorum. Cf. Lex Vis. VIII,* 1, 4: Qui domum alienam . . . adprehendere presumserint; *in c.* 5 *agitur de eo, cuius* res *(alter)* invasit. *V. supra A tit. XVI,* 1 *et quae ibi annotavimus; supra p.* 18, *n.* 12. 2) *V. supra tit. XXXVIIII,* 3 *(codd.* 3. 4*) et quae ibi annotata sunt.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

mortem illius coniectent[1], et tres plures de eo contubernio, MCC dinarios, id est sol. XXX, solvant et tres adhuc de eo contubernio DC denarios, hoc est sol. XV, solvant*.

XLIIII. De reibus.

1. Sicut adsolet[2] homo moriens et viduam dimiserit, qui eam voluerit accipere, antequam accipiat, ante thunzinum aut centenario mallum indicant et in ipso mallo scutum habere debet et tres homines tres causas demandare debent, tunc ipse, qui viduam accipere debet, III solidos aeque pensantes et denarium habere debet, et III erunt, qui solidos pensare vel probare debeant, et hoc factum, si eis convenerit, accipiat.

2. Si vero istud non fecerit et sic eam acciperit, IIMD denarios, qui faciunt sol. LXII, cui reipe debentur exsolvere.

3. Si vero, quod superius diximus, omnia secundum legem impleverit, III sol. ille, cui reipe debentur**.

*) *Cod.* 3 *addit hic duos titulos*[3], *qui in ceteris codicibus huius recensionis inter extremos numerantur (v. LXII et LXIII, infra p.* 118, *ibi etiam ille codex eos repetit):* XLVI. De homine in oste occiso. Si quis hominem, quia lege Salica vivit, dum est in oste, hoccideret, malb. leodardi, sol. DC culpabilis iudicetur. XLVII. De conposicione humicidii. Si cuius pater occisus fuerit, medietate conposicionis filii ad se colegant, et illa alia medietate parentis, qui proximioris sunt, tam de patre quam et de matre inter se devidant. Quod se de una parte seu materna nullis parentis fuerit, illa porcio fiscus adquerat.

**) *Codd.* 2. 3 *add.*: Hoc discernendum est, cui reipe debentur.

XLIII. 3. *l.* 1. coniactant 4; conponant 3. tres] III adhunc 3. plures] si plures fuerint 2; su plures fuerint 4; si fuerint 3. de eo contubernio *om.* 4. eo] ipso 3. contubernio] qui adprobati non fuerint *add.* 1. MCC — est *om.* 2. 3. id est] qui fac. 4. ‖ *l.* 2. XXX sol. 2; tregintini solidi 3. solvant] unusquisque illorum 2. III 3. adhuc] si fuerint *add.* 3. eo] ipso 2. 3. DC — est *om.* 2. 3. hoc est] qui fac. 4. sol. XV] quinginus 3. solvant] conponant 2; culp. iud. 4.

l. 3. XLIIII.] XLVIII 3. reibus] reipus 4; rebus sicut adsolet 1.

1. *l.* 4. Sicut adsolet *om.* 1. Sicut] Siquis 3. adsolit 3. 4. vidua 1. demiserit 2. 3. noluerit 3. haccipere 1. antequam] eam *add.* 2. ‖ *l.* 5. accipiat] haccipiat 1; accipiant 2; accipitur sol. III 3; sibi copulet 4. thunginum 2. 4; tungine 3. aut] vel 3. centenario] centenarium 2; hoc est ut thunginus aut centenarius *add.* 4; hoc est ut tunginus vel centenarius *add.* 3. mallum] mallo 4; *om.* 3. indicat 3. in *om.* 3. mallum ipsum 3. abere debit 3. ‖ *l.* 6. et *om.* 1. tres hominis III 3. mandare 2. debent *om.* 2. tunc] et tunc 2. 4. ipsi 3; ille 4. viduam] duam 2; eam 1; ipsam *add.* 3. haccipere 1; acciperit 2. debit 3. III] tres 2. 4; et III 3. *l.* 7. aeque] atque 1; equos 2. 3. et — habere debet] qui proferat 3. denarius 1; denario 4; dinarium 2. debet *om.* 2. tres 2. 4. erunt] adherint 1. solidos] ipsos solidos 3; solidos illius 4. vel] debent aut 3. debeant] debent 4; *om.* 3. ‖ *l.* 8. et *om.* 2. hoc facto 2. convenit 4; convenissit 3. accipiat] haccipiat 1; sic eam accipiat 2; ipsi qui viduam queret accipiat 3.

2. *l.* 9. *In codice* 3 *hic sequuntur tria capita, de quibus v. quae supra ad tit. XLI, cc.* 10. 11. 12 *annotavimus; cc.* 2 *sqq. de reibus scriptor titulo suo XL (XLI nostrae editionis) adiecit; v. supra l. c.* stud 3. fecerint 2; ficerat 3. et — acciperit *om.* 1. ea 3. acciperit] mal. reipus nihilsinus h. e. *add.* 4; acciperat mal. reipus s. 3. din. D 3. LXII] LXIII 4; XLII culp. iud. 2; *supple* culp. iud. ‖ *l.* 10. cui *om.* 4. reibi 2; reipi 4. debuntur 1. exsolvere] debet exsolvere 3; debet *add.* 4.

3. *l.* 11. superius quod 1. omnis 2. impleverunt 1. tres 4. sol.] et denario *add.* 4; *supple* solvat. ille *om.* 3. 4. cui] electo 4. reipi 4; re 2. ‖ *l.* 12. debentur] debuntur 1; debeantur 4; accipiat *add.* 3; accipiant *add.* 2.

**) *l.* 23. discernendo 3. est] stud. 3. rei debetur 2.

1) *De hoc verbo cf. Schramm, 'Sprachliches zur Lex Salica' p.* 79 *sq.* 2) *V. supra p.* 17, *n.* 1. *Haec verba auctor recensionis B ex indice textus A sumpsit.* 3) *Qui hic ex textu A deprompta sunt, v. A tit. LXXI. LXXII.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si nepus sororis filius fuerit senior, ille accipiat.

5. Si nepus non fuerit, neptis filius senior ipse accipiat.

6. Si vero neptis filius non fuerit, consobrini filius, qui ex materno genere venit, ipse accipiat.

7. Si vero nec consobrini filius non fuerit, tunc avunculus, frater matris, reipus accipiat.

8. Si vero nec avunculus non fuerit, tunc frater illius, qui eam mulierem ante habuit, si in hereditatem non venturus est, ipse reipus accipiat.

9. Si nec ipse frater non fuerit, qui proximior fuerit extra superius nominatos, qui singillatim secundum parentilla dicti sunt usque ad sextum genuculum, si in hereditatem illius mariti defuncti venturus non fuerit, ipse reipus illius accipiat; iam post sextum genuculum, si non fuerit, in fisco reipe ipse vel causa, quae exinde orta fuerit, collegatur.

XLV. De migrantibus.

1. Si quis super alterum in villa migrare voluerit et unus vel aliqui de ipsis, qui in villa consistunt, eum suscipere voluerint, si vel unus ex ipsis extiterit, qui contradicat, migrandi ibidem licentiam non habeat.

2. Si vero contra dictum unius vel duorum in villa ipsa adsedere presumpserit, tunc testare debet, et si noluerit inde exire, ille, qui ei testat, cum testibus ei debet testare*, ut iterum in decem

*) *Codd.* 3. 4 *loco verborum:* ut iterum in decem noctes exeat *haec praebent:* dicat: Homo, in hoc tibi testo, ut in hac nocte proxima in hoc, quod lex Salica habet, sedeas et testo tibi, ut in X noctes de villa ista exeas.

XLIIII. 4. *l.* 1. Si — sororis] sine possessoris 3. Si] vero *add.* 2. nepos 1. fuerit senior] senior nepos fuerit 1. senior] senussimus 4; *om.* 3. ille] ipse eos 4; *om.* 3. haccipiat 1.

5. *l.* 2. Si] vero *add.* 2. 3. nepus] neptus 4; nepos 1. ipse] in se 2; si fuerit, ille eos 3; reipus illus 4. haccipiat 1.

6. *l.* 3. vero — fuerit] nepus non fuerit, neptis filius, si 3. neptas 4. consobrinus 1; consubrino 3; consobrine 4. qui] tui 1. matre 2; materne 3; maternae 4. venerit 2; fuerit 3. ipse] ipsi 2; ipse eos 3; ille eos 4. haccipiat 1; accipiant 2.

7. *l.* 4. vero *om.* 3. consubrini 3; consobrine 4. filius *om.* 1. non *om.* 3. 4. fuerint 1. avunculus *om.* 3. fratres mater 1. reipus] re ipsa 2; ipse 1. 2; ille *add.* 4. haccipiat 1.

8. *l.* 5. vero *om.* 3. nec] ne 1; adhuc *add.* 4. auncolus 3. non *om.* 3. 4. fratres 1. illius *om.* 3. ea 3. muliere 1. ante *om.* 2. abuit 3. ‖ *l.* 6. hereditate 1. non] *om.* 1. 2; est *add.* 4. venturus] non *add.* 2. est *om.* 4. ipse] res ipsas 1; eos *add.* 4. reipus] reibus 2; ipse 1. haccipiat 1.

9. *l.* 7. Si] Et si 4. frater] *om.* 2. non *om.* 3. 4. superiores 4. nominatur 3. qui *om.* 4. singillatim] singulatim 2. 3; dicti *add.* 4. ‖ *l.* 8. parentelam 1. dicti sunt] *om.* 4; dicta erunt 2; sunt 1. usque — si in *om.* 1. VI 3; sexto 2. genuculo 2. 3. in *om.* 4. venturus] *suppl. e con.* ‖ *l.* 9. non *om.* 3. fuerit] *e con.;* fuerint 1; accedat 2; accederit 3; accipiat 4. ipse] ipsas 1; ille 4. reibus 2; res 1. illius] illus 4; *om.* 3. iam] de *add.* 1; nam si 3. post] potest 3. ‖ *l.* 10. sexto 2—4. genuculo 2; genucolo 3. fuerint 3. 4. in — ipse] fico recipi 2. reipe ipse] *ita* 3; reipus ipse 4; res ipsas 1. quae exinde *om.* 1. inde 2. 3. collegatur] colligatur 4; colli (!) 3; collegatos modis observatur 1.

l. 11. XLV.] XLI 3; *v. quae supra ad rubricam tituli XLII annotavimus.*

1. *l.* 12. Si quis] homo *add.* 3. super — in *om.* 1. villa] alienam villam 1. et] ut 1; si 4. unus vel] hunusquisque 1. unum 3. aliquis 3; aliquid 4. qui — consistunt] tunc 3. *l.* 13. voluerit 3. 4; noluerit 2. unus] hunus ex ipsis 1. exteterit 3. 4. migranti 3. 4; migrantem 2. ibidem licienciam 3. ‖ *l.* 14. habebit 4; abuit 3.

2. *l.* 15. contra dicto 2; contra interdicto 4. hunius 1; unus 2. in *om.* 2. villam ipsam 2. adsentire 3. praesumpserit 4; presumserit 2; voluerit 3. tunc] ille *add.* 3; ei *add.* 4. ‖ *l.* 16. debent 3. ei *om.* 4. testet 1. testibus] sic *add.* 2—4. debet testare] testare debet 2; testare debit 3. iterum *om.* 2. decim 2.

*) *l.* 18. Homo — hoc] Hic 4. testor 3. ut *om.* 4. Salica] est Saliga 4. ‖ *l.* 19. habit 3. ut *om.* 3. noctis 3. ista] sta 3; ipsa 4. exseas 3; egredere debeas 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

noctes exeat et si adhuc post decem noctes, iterum debet ad eum venire et ei testare, ut iterum in decem noctes exeat. Si adhuc noluerit exire, iterum tertio decem noctes ad placitum addat et si XXX noctes impleantur, si nec tunc exire voluerit, tunc maneat eum ad mallum et testes suos in singula placita qui fuerunt sibi pristus habeat. Et si ipse, cui testatum est, noluerit venire et eum aliqua sunnis non tenuerit et ista, que superius diximus, secundum legem testatus est, tunc ipse, qui testavit, super furtunam suam ponat et roget grafionem, ut accedat ad loco et eum inde expellat, et qui legem noluit audire, quod ibidem laboravit, amittat et insuper MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

3. Si vero qui migravit et ei infra XII menses nullus testatus fuerit, ubi admigravit, securus, sicut alii vicini, maneat.

XLVI. De adfamire.

1. Hoc convenit observare, ut thunzinus aut centenarius mallum indicant et scutum in ipso mallo habere debet et III homines III causas demandare debent in ipso mallo et postea requirant hominem, qui ei non pertineat, et sic fistucam in lesum iactet et ipse, in cuius lesum fistucam iactavit, de furtunam suam quantum voluerit dare aut totam furtunam cui voluerit dare. Ipse, in cuius lesum fistucam iactavit, in casa ipsius manere debet et hospites III suscipere debet et facultatem suam habere debet et postea ipse, cui istum creditum est, ista omnia cum testibus collectis agere debet. Postea aut ante rege aut in mallo legitimo illi, cui furtunam suam depotavit,

XLV. 2. *l.* 1. et si] si 1; et de postia 3; postea 4. adhuc] de *add.* 3. X 2. 3. noc̄ 3. debet — venire] veniat ad ipsum 4. debit 3. eum] ipsum 2. et *om.* 2. ei *om.* 3. testet 4. ut iterum *om.* 3. ‖ *l.* 2. in] *om.* 2; alias *add.* 3. X 2; XX 3. noc̄ 3. exeat] inde debeat exire 2; ut inde exeat 3. Si adhuc] sex (!) inde 2. exire noluerit 3. iterum] item 4. tercium 3. decem] X 3; ad decim 2. noc̄ 3; noctis 4. ad placitum *om.* 3. ad *om.* 2. placitum] suum *add.* 4. adat 3; addatur 4. ‖ *l.* 3. et] ut 3. 4. si] *ita* 1; sic *rectius* 2—4. triginta 2. noc̄ 3. impleatur 4. Si] et si 2. voluerit exire 2. 4. exyre 3. noluerit 1. maneat] eum manneat 1; maniat 3. 4. eum *om.* 1. suos *om.* 4. ‖ *l.* 4. in] per 3; super 4. singulos placitos 2. qui — sibi *om.* 2. fuer̄ 3; fuerant 1. pristum sibi 1. sibi] ibi 4; ibidim 3. praestos 4. habeat] abere debit 3. Et si] isti 1; et sic 3; si 2. 4. testum 1. venire] inde exire 4. ‖ *l.* 5. eum aliqua *om.* 3. aliquas sonies 1. non tenuerit] detenuerit 2. ista] sta 3; testes 2; omnia *add.* 4. q 3; quae 4; quos 2. diximus] omnia *add.* 3. testatus est] est testatus 4; et testatum 3; testatur 1. tunc] et tunc 4. ‖ *l.* 6. testavit] ut *add.* 2. furtuna sua 3. 4. rogit 3. grafionem] graffione 1; grafionum loci illius 3. haccedat 1. locum 2—4. et] ut 2—4. ‖ *l.* 7. et *om.* 2. 3. quia 3. 4. quod] et quod 3. ibidim 3; ibi 4. demittat 2—4. insuper] mal. vidrisittolo h. e. *add.* 4; malb. wedresitelo s *add.* 3. ‖ *l.* 8. iudicetur *om.* 1.

3. *l.* 9. Si quis vero 3. quis 4. migraverat 1; migraverit 3. 4. ei *om.* 2. 4. X 2. mensis 3. nullus] nullius illius 3. ubi admigravit *om.* 4. hubi 1. securus] sicurus 3; sit *add.* 2. ‖ *l.* 10. sicut] et *add.* 2. 4; hubi 1. alii] reliqui 2. vicini] manent, ille *add.* 3. maniat 3.

l. 11. XLVI.] XLII 3. adfamire] *e con.;* adramire 1; hacfamirem 4; acfatmire 2; adfathamire oc convenit observare 3.

1. *l.* 12. Hoc — observare *om.* 3. covenit 2. thunginus 4; tunginus 3; tunginius 2. mallum] mallo 4; *om.* 1. indicent 2. ipsum 3; illo 4. ‖ *l.* 13. mallum 3. debeat 2; debent 3. 4. et] postea *add.* 2. tres 2. 4. hominis 3. tres 2. 4. causas] in mallum ipsum *add.* 3. demandare debent] demandent 3. debeant 2. in ipso mallo *om.* 2—4. et *om.* 4. postia 3. requirat 1; requirent 4. ‖ *l.* 14. homine 2; hominum 3. qui ei] quem 1. perteniat 3; perteneat 4. sic *om.* 2. 3. fistuca 1; festucam 3. lesum] lesu 3; lesio suo 2; laisum 4. iectit 3. et *om.* 2. ipsi 3. cui 4. lesio 2; leso 3; laisum 4. fistucam iactavit] iactavit fistuca 1; *om.* 4. festucam 2. *l.* 15. iectavit 3. furtuna sua 4. fortunam 2. quam tum 2. dare voluerit 3. voluit 2. dare *om.* 4. aut] ut 2. fortunam 2; suam *add.* 4. cuius 3. dare] *supple:* potest. Ipse] et ipse 2; ipso 3. *l.* 16. in *om.* 1. cuius — in *om.* 2. leso 3; laisum 4. fistucum 1. iectaverit 1. in] ipse in 1. casam 1. ipsius] sua 3. manire debit 3. ospites 1. III] tres 2; tres vel amplius 4. suscipere] collegere 4. debit 3. ‖ *l.* 17. et] de *add.* 3. 4. facultate 3. suam] sua 3; *om.* 4; quantum ei creditum est in potestatem suam *add.* 4; de quantum ei datur in potestate sua *add.* 3. abire debit 3. postia 3. ipse] ipsi 4; *om.* 1. isto 4; scutum 3. sta 3. *l.* 18. colectis 3; collegere 1. agere *om.* 1. debeant 1. regem 2. 3. mallum legitimum 3. legitimo *om.* 4. illi] illius 4; *om.* 2. furtuna sua 4; fortuna sua 2. deportaverit 1; deputavit 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

reddere debet; accipiat fistucam in mallo et in mallo ipso ante XII menses ipsi, quos heredes deputavit, in lesum iactet, nec minus nec maius nisi quantum ei creditum est. Et si contra hoc aliquid dicere voluerit, debent III testes iurati dicere, quod ibi fuissent in mallo, quem thunzinus aut centenarius indixerunt, et quomodo vidissent hominem illum, qui furtunam suam dare voluit, et in lesum iam, quem elegit, fistucam iactare et denominare debet, qui furtunam suam in lesum iactatur, et illum, quem heredem appellat, similiter nominet. Et alii III testes iuste dicere debent, quod in casa illius, qui furtunam suam donavit ille, in cuius leso fistuca iactata est, ibidem mansissent et hospites III vel amplius ibidem collegisset et pavisset et hospites illi III vel amplius de susceptione gracias egissent et testes collegissent. Ista omnia illi alii III testes iurate dicere debent et de hoc, quod in mallo ante rege vel legitimo mallo publico ille, qui accepit in lesum furtunam, ipse aut ante rege aut in mallo publico legitimo, hoc est in mallobergo ante theuda aut thunzino, furtuna illa, quos heredes apellavit, publice coram omnibus fistucam in lesum iactasset, hoc est novem testimonia vel testes ista omnia debent adfirmare.

XLVII. De filtortis qui lege Salica vivunt.

1. Si quis servum aut ancillam, caballum aut bovem vel qualibet rem cum alterum agnoverit,

XLVI. 1. *l.* 1. redere debit 3. debet] *om.* 4; et *add.* 2. 3. haccipiat 1. fistucam] *om.* 2; et 1. mallo] mallum 3; festucam *add.* 2. et in mallo] et 1; *om.* 3. 4. ipsum 3. duodecim 2. 4. menses] minsis 3; *om.* 1. ipsi] ipse 1; ille 3; *om.* 4. quos *om.* 2. heredes] eredes 3; coheredes 2; credidisse 1. ‖ *l.* 2. depotavit 3; appellavit 4. lesium 2; leso 3; laisum 4. iactit 3; iectet 1; iactavit 2. nec minor nec maior et nisi 4. sic 3. hoc] aliquis *add.* 4; aliqui *add.* 3. ‖ *l.* 3. tres 2. 4. testis 3. iurati] iusti 2; veraces 1. ibidem 2. malum 1; mallum 2. 3. thunginus 4; tunginus 3; tunginius 2. ‖ *l.* 4. centenarius] mallum *add.* 3. indixer̄ 3; dixerunt 2; indixerit 4. et *om.* 3. vidissent] dixissent 3. hominem *om.* 2. illum *om.* 1. furtuna sua 3. 4. fortunam 2. dare] adire 3. voluerit 1. 4. ‖ *l.* 5. et in — iactare et *om.* 3. et *om.* 4. lesium 2; laisum 4. iam quem] iam que 1; ille iam quem 4. festucam 2. et *om.* 4. nominare 2—4. debet] debit 3; debent 2. 4; denominatim illo *add.* 4; denominat illum *add.* 3. qui] cui 3; et qui *add.* 2. furtunam suam] fortunam suam 2; fortuna sua 4; festucam 3. lesium 2; laeso 3; laiso 4. ‖ *l.* 6. iactatur] *hic verba textus A:* iactavit. Et sic ille, cuius lesum *in archetypo codicum B omissa sunt;* iactat *corr.* 2—4, *sed* 2. 3 *add.:* et sic leso iactitur 3; et si in lesio iactos 2. illo 4. quem] quae 2. eredem 3. appellit 4; appellasse 2. nominent similiter 2. similem 2; semel 1. nominent 2. 3. alii] alteri 3; altere 4. tres 2. 4. testis 3. iuste 2 iurati 3. 4. ‖ *l.* 7. casa] causam 3. furtuna sua 3. 4. fortunam 2. suam *om.* 2. dominavit (!) 2. ille *om.* 3. lesium 2; laisū 4. festuca 2; fistucam 3. ibidim 3. ‖ *l.* 8. mansisset 4; mansisse 2; mansit 3. ospites 3. tres 2. 4. vel] illi vel 2; aut 4. ibidem — egissent] de susceptione gratias egissent et in beoto pultes manducassent 2. pavisset — collegissent] in beodum pultis manducassent et testes collegissent. Et illi hospites ei de susceptione gracias egissent 4. pavissit 3. ospites 3. vel] aut 3. *l.* 9. suscepcionem 3. egissent] egisset et in beudo pultis manducassent *add.* 3. collegisset 3. Ista] et sta 3. III] tres 2. 3; *om.* 4. testis 3. ‖ *l.* 10. iurare 1; iurati 3. 4. debeant 2. de *om.* 2. 4. quod] quanto 3. mallo] mallum 3; aut *add.* 2. 3. regem 2—4. vel] legem aut 2; in *add.* 3. mallo *om.* 3. publice 2; publici 3. ille] et ille 2; *om.* 3. quem 4. ‖ *l.* 11. haccepit 1; accipit 3. leso 3; laisum 4. fortunam 2; furtuna 4. ipse] ipsi 3; ipsa 4; suam 1. aut *om.* 2. 3. regem 2—4. mallo — legitimo] mallum publicum 2; mallum legitimus publicum 3. in mallobergo] in mallubergo 3; in mallo largo 1; *om.* 2. ‖ *l.* 12. ante theuda] ante deuda 2; an teuda 3; ante teoda 4. aut] ante *add.* 1. thunginum 4; tunginum 2; tuginus 3. fortuna 2; furtunam 3. 4. illam 4; suam 3. quod eredis 3. appellavit 2. 4. publici 3. coram] quod ex 2. omnibus] homnibus 3; populo 4. festucam 2. ‖ *l.* 13. in lesum] in leso 3; in laiso 4; *om.* 2. iactassit 3; iactatus sit 2. hoc est *om.* 2. nove 1; VIIII 3. testimonia vel *om.* 4. vel testes *om.* 2. testis 3. sta 3. adfirmare debeant 2. debunt 3.

l. 14. XLVII.] XLIII 3. filtortus 2; feltortus 3. qui — vivunt *om.* 4. legem salicam 2. vivent 3; viverit 2.

1. *l.* 15. aut ancillam *om.* 4. ancilla 3. caballo 1; cavallum 2. 3. aut bovem *om.* 3. aut] vel 4; *om.* 1. vel] aut 4. quolibet 2; quemlibet 3. rem] pecus 2. cum] super 4. altero 1. cognoverit 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

mittat eum in tertia manu et ille, aput quem cognoscitur, debet adramire et si citra Ligere aut Carbonaria ambo manent, qui agnoscit et aput quem agnoscitur in noctes XL placitum faciant et in ipso placito quanti fuerint, qui caballo ipso aut vendiderunt aut cambiaverunt aut fortasse in solutione dederunt[1], omnia inter placitum istum communiantur, hoc est unusquisque cum negotiatoribus alter alterum admoneat, et si quis commonitus fuerit et sunnis non detenuerit et ad placitum venire distulerit, ille, qui cum eo negotiavit, mittat III testes, quomodo ei nunciasset, ut ad placitum veniret; alterus III, quod publice ab eo et iduniter negotiasset; istud si fecerit exuit se de latrocinio. Ille, qui non venerit, super quem testes iuraverunt, ille erit latro illius, qui agnoscit et precium reddat illi, qui cum eo negotiavit, et secundum legem conponat illi, qui res suas agnoscit. Ista omnia in illo mallo debent fieri, ubi ille est gamallus, super quem res illa primitus fuerit agnita aut in tertia manu fuerit missa. Quod si trans Legere aut Carbonaria manent, cum quibus res agnoscitur, in LXXX noctes lex ista custodiatur.

XLVIII. De falso testimonio.

1. Si quis falsum testimonium prebuerit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

XLVII. 1. *l.* 1. mitat 2. in] per 2. tercia 3; tertiam 2. aput] quod 3; super 4. agnoscitur 2; agnuscitur 3. debeat 4. agramire 3. 4; ad hominem ire 2. si] *ita recte* 2. 3; sic 1. 4. citra] intra 3; *om.* 4. ‖ *l.* 2. Ligare 1; Legere 3; eligere 4; mare 2. Carbonariam 4; Carbonarius 1. ambo manent] iam commanent 1. qui] et qui 2. 4. agnoscet 2; agnuscit 3. et — agnoscitur *om.* 1. et *om.* 2. apud 4; cum 3. agnuscitur 3; cognoscitur 4. ‖ *l.* 3. noctis 3. 4. XLII 1. faciat 1. in] inter 4; *om.* 3. ipsum placitum 3. quanti fuerint] qui interfuerit 4. cavallum ipsum 3; rem ipsam 2. aut *om.* 2. vendiderint 1; vindedert̄ 3; venderit 4. ‖ *l.* 4. cambiaverint 1; campiaverint 2; cambiaverit 4. fortasse] fraudasset 1. in solutione] iussolutione 2; in solitudinem 3. 4. dedir̄ 3; dederit 4. omnes 2. 4. intra 2. 3; intro 4. placito isto 4. istum] stum 3; et *add.* 2. ‖ *l.* 5. communiant 1; commoneantur 3. est] ut *add.* 4. unusquisque] hunusquisque qui 1; de *add.* 4. neguciatoribus 3. alter alterum] suis 2; alterum 1. admoneat et si quis *om.* 2. admoniat 3. communitus 2; comonitus 3; admonitus 1. ‖ *l.* 6. et] eum *add.* 2. 4. tenuerit 3. 4. distullérit 3. ille] tunc ille 3. 4. eum 3. 4. neguciaverit 3. ‖ *l.* 7. testes III 2. tres 4. testis 3. nonciassit 3; mandasset 1. ut] et ut 2. ad] in 3. placitum] suum *add.* 2. venire 1; venerit 3. alterus] *ita corr.;* alterius 1. 3; et alteros 2. 4. tres 4. publicae 4; publici 3. ab — iduniter *om.* 2. eum 3. ‖ *l.* 8. et iduniter *om.* 4. doniter 3; huniter 1. negociasset 4; neguciassit 3; et idoniter *add.* 2. istud] sto 3. ficerit 3. exsuit 3; exit 1. se *om.* 1. ad latrocinium 3. Ille] et ille 4. vinerit 3. ‖ *l.* 9. quem] III *add.* 2. iuraverint 2. agnuscit 3. et *om.* 3. precio 1; praetium 2. illis 3; ille 2. 4. qui — negotiavit et *om.* 3. eo] illo 4. ‖ *l.* 10. negociavit 4. et] ille *add.* 4; ille ei *add.* 2. componat 1. illi] ille 4; *om.* 2. agnuscit 3. ista] sta 3; istud 1. omnia] facere debet *add.* 2. illo] illum 3; *om.* 2. mallum 3. ‖ *l.* 11. debent fieri *om.* 2; debet venire 1. hubi 1. ille *om.* 2. gamallus] *ita* 4; gamallum 3; hamallus 2; caballus 1. ille 1; illas 2. primitus — agnita] agnoscit 2. fuit 4. agnouta 3. in — missa] intertiata 4. tercia manum 3. ‖ *l.* 12. missa fuerit 2. fuerit *om.* 3. missa] posita 1. si trans] intra 3. se 1. Legerem 4; legem 2. Carbonariam 2; Carbonarias 1. manent] mannent 4; ambo manent 2. 3. res] *om.* 2. 3; illa *add.* 4. agnoscitur] agnuscitur 3; agnita fuerit 1. ‖ *l.* 13. in *om.* 4. noctis LXXX 3. octuaginta 2. noctis 4. ista] sta 3; omnimodis *add.* 1. costodiatur 3; custodiant 2.

l. 14. XLVIII.] XLVIIII 2. 3. *In codice 3 (v. supra p.* 101, *l.* 35*) sequuntur titulum* XLIII. De filtortis *haec:* XLIIII. De humicidio in contubernio facto (*v. supra* XLII). XLV. De homine in contubernio occiso (*v.* XLIII). XLVI. De homine in hoste occiso *(v. p.* 103, *l.* 13*).* XLVII. De conposicione humicidii *(v. p.* 103, *l.* 13*). Tunc demum ibi legitur:* XLVIII. De reibus. *In codice* 2 *hoc loco legitur titulus* De testibus *in ceteris manuscriptis subsequens.* falsum testimonium 3.

1. *l.* 15. falso testimonio 4. prebuerit] praebuerit 2; perhibuerit 4; preberit vel iuraverit, mal. calistanio s. 3.

1) *Cf. v. Inama-Sternegg, 'Deutsche Wirtschaftsgeschichte' I, p.* 238 *sq.; Brunner l. c.* I^2, *p.* 82. 321 *sq.; Lex Ribuaria XXXVI,* 11.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si cuiuscumque aliquid fuerit inculpatum et periurasse fuerit adprobatus, sol. XV culpabilis iudicetur.

3. Ipse vero, cuius adprobatum fuerit, excepto capitale et dilatura, sol. XV culpabilis iudicetur.

XLVIIII. De testibus.

1. Si quis testes necesse habuerit, ut donet, et fortasse testes nolunt ad placitum venire, ille, qui eos necessarium habet satisfacere, mannire illos debet cum testibus ad placitum, ut ea, que noverint, iurati dicant. Si venire noluerint et eos sunnis non tricaverint, unusquisque illorum DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

2. Si vero presentis fuerint in testimonio vocati et noluerint iurati dicere ea, que noverint, et forbanniti fuerint, unusquisque illorum DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur.

L. De fides factas.

1. Si quis ingenuus aut litus alteri fidem fecerit, tunc ille, cui fides facta est, in XL noctes aut quomodo placitum fecerit, quando fidem fecit, ad domum illius, qui fidem fecit, cum testibus vel cum illis, qui precio adpreciare debent, venire debet, et si ei noluerit fidem facta solvere, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur supra debitum, quod fidem fecerat. Si adhuc noluerit conponere, debet eum ad mallum mannire et sic nesticantichius mallare. Rogo te, thunzine, ut nestigantecius gasatium meum illo, qui mihi fidem fecit et

XLVIII. 2. *l.* 1. Si *om.* 2. cuicumque 4. aliquid *om.* 2. 4. inculpatum] reputatum 2; quod periurasset *add.* 2. 4; quod periurassit *add.* 3. et — adprobatus] et ei fuerit adprobatum, iuratores 2; et probatus fuerit 3; *om.* 4. sol. — iud.] XV sol. componat 1; iuratores quinos sol. condemnentur 4; iuratoris quinus sol. condemnentur 3.

3. *l.* 3. Ipse — dilatura] et ipse qui iurat 2. ipsi 3; ille 4. cui 4. excep 3; excpt 4; exceptis 1. dilatura] causam extra hoc 3; atque causa extra hoc DC din. qui fac. *add.* 4. XV] quinque 2. iudicetur *om.* 1.

l. 5. XLVIIII.] XLVIII 2; L 3. *Codex* 2 *(v. supra quae ad XLVIII. titulum notavimus) hoc loco praebet titulum* 'De falso testimonio *in ceteris codicibus antecedentem.* De falso testes 2.

1. *l.* 6. testis 4; testibus 2. abuerit 3. 4. ut donet *om.* 3. donit 4; donent 2. testis 3. nolunt] noluerint 2; *om.* 3. placitum] nolunt *add.* 3. ‖ *l.* 7. eos] placuit *add.* 3. necessarios 2; necessarius 4. abit satis facire 3. mannire] manire 3; et manere 4; venire 2. illos] eos cum testibus 4. debit 3. cum testibus *om.* 2—4. ad placitum *om.* 2. 3. ‖ *l.* 8. que] quae 4; qui 1. nover 3; noverit 1; noverunt 4; noluerint 2. iura 2. eos] os 4. tricaverint] tricaverunt 4; detenuerint 2; tenuerit 3. unusquisque illorum] hunius illorum 1; *om.* 2. 3; mal. widridarchi h. e. 4. ‖ *l.* 9. XV] quisque illorum *add.* 4. iudicetur] *om.* 1; unusquisque illorum *add.* 2; Quisquis illorum *add.* 3.

2. *l.* 10. presentes 2; praesentes 4. fuerint — et *om.* 1. fuerint] iurati *add.* 3. vocati in testimonium 4. testimonium 3. iurati dicere *om.* 2. 4. ‖ *l.* 11. noverint] noverunt 3; iurati dicere *add.* 2. 4. forbannati 1; ferbanniti 3. 4. fuerint] venerint 2; fuerent 3. unusquisque illorum] hunusquisque illorum 1; *om.* 2—4. ‖ *l.* 12. iudicetur] *om.* 1; unusquisque illorum *add.* 3.

l. 13. L] LI 3; LX 4. De fidis factas 3; De fide factis 2.

1. *l.* 14. aut] vel 3. letus 3. 4. alterum 1; *om* 2. cuius fidis 3. noč 3; noctis 2. ‖ *l.* 15. placitum — cum] illius cum 4. pacitum 2. fecerit] fuerit 1; ut *add.* 3. fedem 3. facit 2. *l.* 16. testibus] venire debet *add.* 2. cum illis *om.* 2. illo 4. pretio 2; precium 3; praecium 4. adpretiare 2. debint 3; debet 1. venire debet *om.* 1. 2. venire] accedere 4. debit 3. et] ei *add.* 2. ei *om.* 1. 2. noluerint 1. fide 2. factam 1. solvere] dissolvere 1; mal. thalasciasco h. e. *add.* 4; mal. huc chram mito s. *add.* 3. ‖ *l.* 17. DC — fac. *om.* 4. culp. iud. *om.* 4. iudicetur *om.* 1. super 3. 4. debito 1. quod fidem] vero quem 1. ‖ *l.* 18. fecerat] fecerit 2. 4; culp. iud. *add.* 4. debet] quod debit 3. ad mallum eum 3. eum] et 1. manire 2—4. ticantidios 1; nexti canthichius 4; nexticantigyus 3; nestiganti huius 2. ‖ *l.* 19. mallare] *e* mallere *corr.* 1; debet *add.* 4; debit *add.* 3. thunzinus 1; thungine 4; tungyne 3; tungire 2. instigante cuius 1; nexti canthichus 4; nexticantigyus 3; nestiganti his 2. cassatium 1; gasacium 3; gasacio 4; sagatio 2. meo 2. 4. illum 3; *ille* 2. *fidem michi* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

debitum debit et nominare debet, qualem debitum vel unde fidem fecit. Tunc thunzinus dicere debet: Instigante ego illum in hoc, quod lex Salica habet. Et tunc ipse, cuius fides facta est, debet testare, ut nulli alteri nec solvat nec pignus donet solutionis, antequam ille impleat, quod ei fidem fecit, et ipsa die cum testibus ambulare debet et rogare sibi debitum solvere. Et si hoc noluerit solvere, solem ei collecit. Tunc si ei solem culcaverit, III sol. super debitum superiore adhuc addat. Istud usque ad III vices per III nondenas facere debet et super III. Ista omnia facta et noluerit adhuc conponere, usque ad solidos nove debitus ascendat, id est, ut per singulas admonitiones vel solem collegato terni solidi adcrescant.

2. Si quis fidem factam ad placitum legitime facto noluerit solvere, tunc ille, cuius fides facta est, ambulet ad grafionem loci illius, in cuius pago manet, et adprehendat fistucam et dicat verbum: Tu grafio, homo ille mihi fidem fecit, quem legitime habeo illo iactivo et admallatum in hoc, quod lex Salica habet et continet; ego super me et furtuna mea pono, quod securus mitto manu in furtuna sua, et dicat de causa, quantum ei fidem fecit. Tunc grafio colligat VII racineburgiis et sic cum eos ad domum illius, qui fidem fecit, ambulet. Si presens est, qui fidem fecit, sic dicat: Qui ad presens es, voluntate tua solve homine isto, quod ei fidem fecisti, et elige te duos, quos volueris *idoneos; cum racineburgiis* istos, de quo solvere debes, expreciare debeant, et

L. 1. *l.* 1. debet 4; dedit 1. et] tunc 1; *om.* 2. numerare 3. debet *om.* 2. 3. quale 3. 4. debitum] debit dibiat 3; debeat *add.* 4. vel *om.* 3. 4. unde] hunde 1; undem 2; ei *add.* 4. fecerat 3. 4. Tunc] et 1. thunginus 4; tunginus 2. 3. dicire debit 3. ‖ *l.* 2. nestigante 2; nexthe ganthichio 4; nexticantigium 3. illo 4. hoc] teneo *add.* 2. Salega 4. abit 3; ait 4. Et *om.* 3. 4. cui 2—4. fidis 3. debit testare 2. 3; testare debet 4. ‖ *l.* 3. donit 3. solucionis 3; subitionis 1. antequam] nisi ante 3. 4; nisi ante quod 2. ille] illum 1; ei 2; *om.* 3. impleat] adimpleat 1; conponat 3. ei *om.* 2. ‖ *l.* 4. fecerat 4. ipsa die] *e con.*; ipse dicat 1; *om.* 3; festinanter ad domum illius illa die, antequam sol colloget 4; festinanter in domum illius, qui ei fidem fecit 2. debet] debit 2; *om.* 3. rogare] debit *add.* 3. sibi] ut 3. debitum] suum *add.* 3; *om.* 2. solvere] dibiat *add.* 3. Et si — solvere *om.* 2. Et *om.* 4. hoc] adhuc 3. ‖ *l.* 5. solverem 3; facere 4. colecit 3; collocet 4; culcet 2. tunc] et tunc 3; et 2. ei *om.* 2. 4. sol. 2. collocaverit 4; collegaverit 3. III sol.] tres sol. 2; sol. III 3; CXX din. q. f. sol. tres 4. super] superiorem *add.* 3. superiore] superius 2; *om.* 3. 4; reddat *add.* 1. adhuc addat] adcrescant 4. ‖ *l.* 6. addit 1; solvat 3. Istud] stut 3; et 2. tres 4. vicis 3. tres 4. novenas 2; n̄binas 3; notinas 4. facire 3; fieri 4. debit 3. et] qui 1. super] si per 2; *om.* 4. III] vices *add.* 2; in tercio 4. sta 3. facta *om.* 1. ‖ *l.* 7. et *om.* 2. 4. voluerit 4. adhuc *om.* 4. componere 1. usque] ad solem cobitum et *add.* 3; ad CCCLX din. h. e. *add.* 4. ad *om.* 1. 4. sol. nove] sol. VIIII nove 1; nove sol 3; sol. novem 2. debitus *om.* 3. 4. adsendat 3; adcrescat 4. id — per] et super 3. singulas — vel] III dies 2. admonicionis 3; ammonitiones 1. ‖ *l.* 8. vel] ad *add.* 3. colecato 3; collocatum 4; calcatum 2. terni] ternos 2; III 1. adcrescat 1; adcriscant 3; crescant 2.

2. *l.* 9. Si — fidem] Si quidem 2. fidem factam *om.* 4. legitime] legitimi 4; legitimo 1; legitimum 2; *om.* 3. facto *om.* 2. 3; fidem factam 4. tunc — facta est *om.* 3. cui 2. 4. *l.* 10. ambulit 3. grafionem — adprehendat *om.* 2. graffione 1; grafionum 3. manit 3. adp̄hendat 4; p̄hindat 3. fistuco 1; festucam 2. ‖ *l.* 11. verbis 1. Tu *om.* 1. graffio 1. ille] qui *add.* 2. 3. michi 1. ficit 3. qui legitimi 1. habeo] abeo 2; abeo abio (!) 3. illo — et *om.* 2. illo *om.* 4. iactivo] iactibus 3; *om.* 1. et] aut 4; *om.* 3. ‖ *l.* 12. Saliga 4. habet et *om.* 2. 4. abit 3. contenit 2. 3. supra 1. fortuna 2; furtunam 3. meam 3. quod] tu *add.* 3. mitte 3. 4. *l.* 13. manu] manum 2; *om.* 3. 4. in] super 2. fortunam suam 3. sua] mea 1; manum *add.* 4; manom *add.* 3. et] quę 1. de] qua *add.* 4; *om.* 2. causam 2. 3. quantum] de quantum 3; aut quantum 4. ficit 3; fecerit 2; fecerat 4. graffio 1. colligit 1; collegat 3. 4; collectis 2. VII] secum septem 2. 4. racineburgiis] *ita* 3; rationeburgiis 1; rachineburgius idoneos 4; rachiniburgus idoniis 2. ‖ *l.* 14. cum eos *om.* 2. eos] eum 1; ipsis 3. ad] in 2. domum] casam 2; casa 4. fidem *om.* 4. ficit 3. ambulet] ambolit et rogit illus 3; ambulent et rogent illum 2. Si — sic] et 4. Si] sibi 3. praesens 2. est qui] estum 3. ficit 3. ‖ *l.* 15. sic — presens es. *om.* 3. Qui — es *om.* 2. praesens 4. est 1. voluntatem tuam 2. 4. tua — fidem *om.* 1. solvi 3. isto] ste 3. ei *om.* 3. ficisti 3. elige te] eligite 1; elegi de 2; elege tu 4; elegit ut 3. ‖ *l.* 16. duus 3. quod 2. idoneos] edoneis 3; *om.* 4. cum *om.* 1. rationeburgiis 1; rachiniburgiis 2; recyneburgiis 3; rachineburgius 4. istos de quo] stus de quod 3; his usque 1. debis 2; debit 3; debeas 4. expreciare] ut et pretiare 2; adpreciare 3. 4. dibiant 3. et *om.* 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

hoc, quod debes, secundum iustum pretium satisfacias. Quod si audire noluerit, presens aut absens, tunc racineburgiis, adpreciato pretio, quantum valuerit debitus, quod debit, hoc de furtuna illius tollant et de ipsam legem, quam debet, duas partes ille, cuius causa est, ad se revocet, tertia parte grafio frido ad se recollegat. Si tamen si fredus iam de ipsa causa non fuerit solutus. Si grafio rogatus fuerit et sunnis eum non detenuerit aut certa ratio dominica et se distulerit, ut non ambulet neque aliquem mittat, qui cum iustitia exigere debeat, de vita culpabilis esse debet, ut se, quantum valet, redemat.

LI.

1. Si quis grafionem ad res alienas tollendas invitaverit et legitime eum iectivum aut admallatum non habuerit, ille, qui eum rogat, ut iniuste tollat, antequam legitime admallatus fuerit aut fides ei facta fuerit, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur.

2. Ille vero, qui rogat grafionem iniuste aliquid confiscare, CC sol. culpabilis iudicetur[1].

3. Si vero grafio invitatus supra legem aut debitum aliquid tollere presumpserit, aut se redemat aut de vita conponat.

LII. De rem prestitam.

1. Si quis alteri de rebus suis aliquid prestiterit et ei noluerit reddere, sic eum debet admallare: cum testibus ad domum illius, cui res suas prestitit, accedat et sic contestetur: Quia

L. 2. *l.* 1. quod debes *om.* 3. quod] quae 4; *om.* 1. debis 2; debet 4. secundum] sol. 3. iustum] stum 3; *om.* 1. p̃tium 2; precium 3; praecium 4. satisfaciat 2; satisfacia 3; satisfaciatis 4; satisfactionem 1. si *om.* 2. praesens 2. 4. || *l.* 2. rationeburgiis 1; rachineburgii 4; rachiniburgii 2. adpreciato] adpraetiatum 2; adpreciando 2; *om.* 4. pretio] precium 3; praecium 4; *om.* 2. voluerit 2. debitus] debitum 3; precius 1. quem 2. debit 2. 3; dedit 1. hoc] est *add.* 3. illius] sua illi 4. *l.* 3. tollat 1. ipsam] ipsa 3; ipsam secundum 4. quem 3; quae 4. debit 3. partis 3. ille — parte *om.* 1. ille *om.* 4. cui 2. ad se revocet *om.* 4. revocit 3. tercia 3. || *l.* 4. graffio 1. frido] frito 4; fredum 3; ad se in fletum 2. ad se *om.* 2. colegat 3; recolligat 4. si] ei 3; *om.* 2. 4. fredo 1; fritus 4. iam] istam 1; ei 2; ante *add.* 4. ipsam causam 1. non] iam non 2. fuit 4. solutum 1; solitus 2. Si] et si 2; ibi 3. graffio 1. || *l.* 5. rogitus 2—4. et *om.* 3. tenuerit 4. certa] causa vel *add.* 2. racio 3. si 4. distullerit 3. ut] se ut 2. 3; quod 1. ambulit 3. *l.* 6. neque] ne quem 2. aliquem] *in rem add.* 3; in rem 4. transmittat 2. qui — debeat *om.* 2. cum] ei 1; legem et *add.* 4. iustitiam 4; iusticiam 3. exigere debeat] exegere debiat 3; exire debeat 4; ex lege reddat 1. culpabilis — debet] conponat 2. debiat 3. || *l.* 7. ut] *ita* 1. 2; aut 3. 4. se] si 1; redemat 3; *om.* 2. 4. valit 3; valuerit 1. redemat] se redemat 2. 4; *om.* 3.

l. 8. LI.] LII 3; L 4. *Rubrica deest* 4; Si quis graffionem ad res alienas invitaverit 1; De grafionem ad res alienas invitato tollent 2; De ando meto 3.

1. *l.* 9. Si — habuerit] Si quis grafionem aliquid rogavit iniuste ad res alienas tollere 2. Si — invitaverit *om.* 1. grafionem] iniuste *add.* 4. invitaverit] invitat et rogaverit ambulare 4; et rogaverit ambolare *add.* 3. tollendum 3. legitimo 1; legitimi 3. eo 1; illum 3. iectatum 1; iactivum 4. || *l.* 10. mallatum 3. abuerit 3. ille — admallatus fuerit *om.* 4. illi 3. rogit 3. legitime] legitimi 3; *om.* 2. mallatus 2. || *l.* 11. aut — fuerit *om.* 3. fuerit] malb. anthomito s. *add.* 3. din. IIIIM 3.

2. *l.* 12. *Hoc caput om.* 4. vero *om.* 3. grafionem rogat 3. graffione 1. iniuste *om.* 2. confescare 1; confiscaveret 3; infiscare 2. sol. CC 3.

3. *l.* 14. grafio] graffio 1. invitatus *om.* 1. super 2. lege 4. aut debitum *om.* 3. debitum] aut *add.* 1; iustum *add.* 4. aliquid] amplius *add.* 2. 4. presumpserit] praesumpserit 4; tulerit 2. redimat 4. || *l.* 15. componat 1; conponet 4.

l. 16. LII.] LIII 3; LI 4. pręstitam 1; pristatam 3; pristita 4.

1. *l.* 17. alteri *om.* 2. de rebus suis *om.* 3. 4. suas 1. pręst . . . *ita semper* 1; pristeterit 3. noluit 1. debit 3. admallare] mallare 2; ad mallum 3. || *l.* 18. cum] se cum 3. domo 1. cuius 4. prestiterit 2; prestetit 3; praestetit 4. sic *om.* 2. contestetur] illi testitur 3. Quia] qui 1.

1) *Verba* CC — iudicetur *per errorem adiecta sunt; cf. quae supra p.* 51, *n.* 9 *monuimus.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

res meas noluisti reddere, quas tibi prestiteram, in hoc eas teneas nocte proxima, quod lex Salica continet; sic ei solem collecit. Si nec tunc voluerit reddere, adhuc septem noctes ei spatium donet et ad septem noctes similiter ei contestetur, sicut ante fecerat, ut nocte proxima in hoc, quod lex Salica habet, res suas tenere debeat. Si nec tunc voluerit reddere, ad alias septem noctes ad eum similiter cum testibus veniat et eum roget, ut debitum suum reddat. Si nec tunc voluerit reddere, solem ei collicet. Quod si per tres vices solem ei culcaverit, semper per singulas vices terni solidi adcrescant. Si nec tunc noluerit reddere nec fidem facere reddendi, super debitum ei, qui prestitit, et super illos VIIII solidos, qui per singulas admonitiones adcreverunt, DC denarios, qui faciunt sol. XV, adhuc amplius culpabilis iudicetur.

LIII. De manu ad eneum redimendam.

1. Si quis ad enium admallatus fuerit, forsitan convenit, ut ille, qui mallatus est, manum suam redemat et iuratores donet. Si talis causa est, unde legitime DC denarios, qui faciunt sol. XV, debeat, si probatus fuisset, CXX denarios, qui faciunt sol. III, ultime manum suam redemat.

2. Si plus ad manum redimendam dederit, fridus grafione solvatur, quantum de causa illa, si convinctus fuisset, redditurus erat.

3. Si vero causa fuerit, que XXXV sol., si adprobatus fuisset, poterat culpabilis iudicare, et si convenerit, ut manum suam redemat, sol. VI donet.

LII. 1. *l.* 1. quas] quem 4. praestiteram 4; prestetiram 3. tene 3. proxima] ista 1. saliga lex 4. ‖ *l.* 2. continet] contenit 2; contenet 3; habet 1. sic] et sic 2. 3. colecit 3; collocit 4; culcet 2. Si] et si 2. reddere voluerit 4; rendere voluerit 3. noluerit 1. adhuc] ad super 2; super *add.* 4. VII noc̄ 3. ‖ *l.* 3. ei — testibus (*l.* 5)] similiter 3. ei — tenere debeat] similiter facere debet 2. spacium 4. donet] dare debet 4. noctes] ad eum *add.* 4. ei *om.* 4. contestetur] cum testior 4. sicut — fecerat *om.* 4. ‖ *l.* 4. ut] in 1. saliga 4. tenere debeat] teneat 4. Si nec tunc — adcrescant (*l.* 7) *om.* 1. ‖ *l.* 5. nostes (!) 2. similiter *om.* 2. veniat] venit 3; venire debet 2. et] tunc *add.* 3. 4. ‖ *l.* 6. ei 4; *om.* 2. roget] rogit 3; eum *add.* 2. Si] et si 3. noluerit 2. reddere] conponere 3. 4. collecit] *e con.;* colecit 3; collocit 4; cultet 2. Quod] et quod 2. ‖ *l.* 7. si *om.* 2. 3. tres] III 3; III tres (!) 4. vicis 3. sol. 2. collocaverit 4; colicavit 3. per *om.* 2. sinculas 2. vicis 3. terni solidi] ternos solidos 2; CXX din. hoc est terni solidi 4; sol. III h. e. per singulas admonicionis 3. solidi] ad debitum *add.* 2. 4. adcriscant 3. Si] et si 4. nec] vero nec 2; *om.* 3. tunc — reddere] oluerit et tunc rogare 3. ‖ *l.* 8. noluerit] *intellige:* voluerit, *ut habent* 2. 4; nec *add.* 4. facere — debitum] facire redde de 3. prestetit 3; praestetit 4; praestiterit 2. et] ut 1; *om.* 3. super] sic pro 2. illus 3. novem 2. 4. ‖ *l.* 9. qui] quia 1. singulas] tres 2. 4. admonicionis 3. adcreverint 2; creverunt 3; quęritur 1. DC — amplius] sol. XXIIII 3; sol. XV 2. sol. XV] culp. iud. *add.* 4. ‖ *l.* 10. culp. iud.] super debitum 4.

l. 11. LIII.] LIIII 3; LII 4. manu — eneum] ęneum manus 1. manum 3. ad eneum] idoneum 4. enium 3; eneo 2. redimendum 1; redemendam 4; redimenda 3; redemenda 2.

1. *l.* 12. eneum 2; inium 3; hineum 4. fursitam 3. convenit *et* ille — est *om.* 3. illi 1. admallatus 4; admalatus 2. ‖ *l.* 13. redimat 3. iuratoris 1. donet] donit 3; debeat dare 4. causam 3. legitimi 4. DC — faciunt *om.* 2. 3. ‖ *l.* 14. debeat — fuisset] si adprobatus fuerit, reddere debuerat 4. debeat] conponat 3. si] vero *add.* 2. adprobatus fuerit 2. 3. CXX — faciunt *om.* 2. 3. qui faciunt] hoc est 4. ultime] ultimam 1; *om.* 2. 4. ‖ *l.* 15. suam *om.* 3.

2. *l.* 16. redimenda 3; redemendam 2; redemendum 4. fritus 4; fretus 3; fredum 2. graffione 1; grafine 4; grafionem 3. solvat 2. ‖ *l.* 17. causam 3. si 4 *solus, cf. c.* 4. convictus 2. 4. fuerit 2. 3. redditurus erat *om.* 4. rediturus 3. erit 2. 3.

3. *l.* 18. fuerit causa 4. causam 3. fuerat qui 1. XXX 2. 3. fuissit 3. poterat *om.* 4. culp. 1. 2. 4; cul. 3. ‖ *l.* 19. sic 2. 3. convenit 2. manu sua 1. suam *om.* 3. redimat 4. sol. VI] sol. V 2; CCXL din. q. f. sol. 4. donet] *om.* 2; redemat 3; manum suam redemat 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Quod si amplius dederit, fridus grafione solvatur, quantum de causa illa, si convictus fuisset, reddituras erat. Ista redemptio de manu redimenda usque ad leudem sic permaneat.

5. Si vero leudem alter alteri repotaverit et eum ad enium mallatum habuerit et convenit, ut iuratores donet et manum suam redemat, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, manum suam redemat.

6. Quod si plus aliquid dederit, fredus de ipsa leude ipsius grafione solvatur.

LIIII. De grafione occiso.

1. Siquis grafionem occiderit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

2. Si quis saceborronem aut grafionem occiderit, qui puer regius fuerit, XIIM denarios, qui faciunt sol. CCC, culpabilis iudicetur.

3. Si quis saceborronem, qui ingenuus est, occiderit, XXIIIIM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

4. Saceborrones in singulis malbergis plus quam tres non debent esse, et si de causa aliquid, de quod eis solvitur, factum dixerint, hoc ad grafionem non removatur, unde illi securitatem fecerint[1].

LIII. 4. *l.* 1. Quod — quantum *om.* 3. fredus 2; fretus 4. graffione 1. illa] ipsa 2; *om.* 1. convinctus 1. ‖ *l.* 2. fuissit 3; fuerit 1. redituras erit 3; erit reddituras 4. Ista] sta 3; sed ad 1. redemptione 1; redimpcio 3. manum 3. redimenda] redemenda 2; redemendam 4; *om.* 3. ad *om.* 2. 3. lieude 1. ‖ *l.* 3. permanet 4; permanit 3; manet 2; perveniat 1.

5. *l.* 4. lieude 1; leodem 4. alter] altera 1; *om.* 4. reportaverit 1; inpotaverit 3; impotaverit 4; inputaverit 2. eneum 2; inium 3; hinneum 4. mallatum] mallatus 1; admallatum 2. 4; ad te mallatum 3. abuerit 3. ‖ *l.* 5. cumvenerit 4. ut *om.* 4. ioratores 4. donit 3. et *om.* 1. manu sua 1. MCC — fac. *om.* 2. 3. ‖ *l.* 6. manum — redemat] donet 2. redemat] redemere potest 3.

6. *l.* 7. Quod *om.* 2. si *om.* 3. plus aliquid] amplius 2. 4. dederit] aliquid *add.* 2. fredum 1; fretus 3. 4. de *om.* 3. ipsa *om.* 2—4. lieude 1; leudi 3; leodem 4. ipsius] ipsi 2; *om.* 4. grafione] graffione 1; grafionem 4; *om.* 3. solvat 4; requiratur 1.

8. LIIII.] LIII 4; Titulus LV 3. graffione 1; grafioñ 3. hocciso 1; ocuso 2; occisum 3. 4.

1. *l.* 9. graffionem 1; grafioñ 3. occiderit] hocciderit 1; mal. leodo samitem s. *add.* 3. *l.* 10. iudicetur *om.* 1.

2. *l.* 11. saceborone 3; saciborone 2; sacebarone 4. aut grafionem] qui puer regius fuerit 2; qui puer regiis fuit 3. aut] et 1. graffionem 1; obgrafionem 4. hocciderit 1. qui — fuerit] cui f. adp., mal. leude sacce muther, s. 3; *om.* 2. fuit 4. XIIM — CCC] CCC sol. 1. ‖ *l.* 12. iudicetur *om.* 1.

3. *l.* 13. sacerborone 3; saciborone 2; sacebarone 4. qui — est] ingenuum 1. est] et se saceborone posuit *add.* 2; et saceborone *add.* 3. hocciderit 1. ‖ *l.* 14. sol. CCC 3. iudicetur *om.* 1.

4. *l.* 15. Saceborrones] Si quis saceborronem 1; Si quis 2; Saceboronis vero 3; Sacibaronis vero 4. malloberges 3; mallibergiis 4. III 3. non *om.* 3. esse *om.* 1. si *om.* 3. 4. causas 4. *l.* 16. aliquid] de quid 3. de] id est 2. quod] quid de quod 3. eis — factum] fortasse 3. ei 1. solvetur 1; solvuntur 4. dixerint] *ita* 3. 4; dixerit 1. 2. ad *om.* 3. graffione 1; grafioñ 3. non *om.* 3. removeat 3; requiratur 2. 4. hunde 1. ille 2. 4; illis 1. ‖ *l.* 17. fecerunt 3; fecerit 2. 4.

1) *'Saceborrones' is, qui hanc recensionem legis scripsit, ut videtur, iudices inferiores grafioni subiectos habuit, quibus in causis minoribus 'solvitur'.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LV. De corporibus expoliatis.

1. S quis[1] corpus occisi hominis, antequam in terra mittatur, in furto expoliaverit, IIMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

2. Si quis corpus iam sepultum effodierit et expoliaverit, wargus sit usque ad die illa, quam ille cum parentibus ipsius defuncti conveniat, ut et ipsi pro eo rogare debeant, ut ei inter homines liceat accedere; et qui, antequam conponat, aut panem aut hospitalem dederit, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur. Tamen auctor sceleris, qui admisisse probatur aut exfodisse, VIIIM denarios, qui faciunt sol. CC, culpabilis iudicetur*.

**LVI.

1. Si quis ad mallum venire contempserit aut, quod ei a racineburgies iudicatum fuerit, ad-

*) *Codd.* 2. 4 *add.:* Si quis[2] hominem mortuum super alterum in nauco aut in petra miserit, MDCCC denarios, qui faciunt sol. XLV, culpabilis iudicetur.

**) *Cod.* 3 *hoc caput praemittit:* LVII. De dispeccionibus. Si[3] quis in mallum [al]terum per lege convinxerit, ad fidem facire dispexerit aut precium solvere, tunc racineburgiis de[bent] eum ante audire[4] secundum legem, qualis causa est,

l. 1. LV.] LVI 3.

1. *l.* 2. corpos 3. occisi] hoccisi 1. 3; *om.* 2. in furto *om.* 2. 4. furtum 3. expoliaverit] in furtum, mal. waderido, h. e. *add.* 4; cui f. adp., mal. muther, s. *add.* 3. din. IIM fac. sol. XII 3. || *l.* 3. LXIII *ut semper* 4; XLII 1. iudicetur *om.* 1.

2. *l.* 4. quis *om.* 4. corpus] hominem 3. sepulto 1. effodierit et *om.* 2. 3. effuderit 4. expoliaverit] et ei f. adp. *add.* 4; et ei f. adp. malb. muther h. e. *add.* 3. wargus sit] virgo sit 3; *om.* 1. ad] in 3. 4. diem 3. || *l.* 5. ille] illi 3; ipse 2. cum *om.* 3. conveniat] conveniant 1; ut ipsi conveniant 3. ut *om.* 2—4. eo] eum 2. 4; *om.* 3. erogare dibiant 3. debent 4. ei — homines] vincto hominem 3. ei] ille 4. || *l.* 6. homines] omnes 1. liciat accedirem 3; accedere liceat 2. haccedere 1. qui] quis 1; quia 2; ei *add.* 3. 4. conponat] componat 1; parentibus conponat 4; cum parentibus *add.* 3; ad propriis parentibus *add.* 2. aut — dederit] ante pene aut tor qui tale dedirit 3. aut *om.* 2. panem] pane 2; dederit *add.* 4. hospitalitatem 4; hospitium 2. dederit] seu parentes seu uxor proxima *add.* 4. || *l.* 7. DC — fac. *om.* 2. 3. iudicetur *om.* 1. Tamen — sceleris] Ipse vero 4. autorem exceliris 3. qui] hoc *add.* 4. misisse 2; admississe 4; admississet 3. || *l.* 8. probatur] probantur 1; probatus est 2; *om.* 3. aut exfodisse] aut fodisse debet 1; aut expodisset, turnecale 3; *om.* 2. 4. VIIIM — fac. *om.* 2. 3. culp. iud.] conponat 3. iudicetur *om.* 1.

l. 9. LVI.] LVIII 3. *Inscriptio deest* 1. 3; De his qui ad mallum venire contemnunt 2; De eum qui ad mallum venire contemnit 4.

1. *l.* 10. Si quis ad mallo] *rubrica in* 3. venire] ante venire 3. contemserit 2; presumpseret 3. quod — a] quo 3. racineburgies] *e con. (cf. codd. C);* rationeburies 1; racineburgie 3; racineburgiis 2; rachineburgiis 4. fuerit iudicatum 4. fueret 3; fuit 2.

*) *l.* 11. nachao 2. || *l.* 12. petra] poteo 4. miserit] et ei f. adp., mal. chaminis, h. e. *add.* 4. MDCCC — fac. *om.* 2.

**) *l.* 13. *Hoc caput legitur etiam in textu Heroldino, secundum quem quaedam supplevimus et correximus.* || *l.* 14. convinxerit] coniunxerit 3; vicerit *Herold.*

1) *Cf. supra A tit. XVII et XVIII,* 1 *et B XIV,* 7. 2) *Cf. A tit. XVIII,* 2. 3) *Similia leguntur in Edicto Chilperici regis c.* 7. *V. etiam supra tit. L.* 4) *Germ. 'verhören'. Racineburgii in Formulis interdum 'auditores' nuncupantur; cf. Form. Andecav. nr.* 12, *Form. Turon. nr.* 39; *ed. Zeumer, MG. Formulae p.* 9. 156.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

implere distulerit, si nec de conpositione nec de eneo nec de ulla lege fidem facere voluerit, tunc ad regis presentia eum mannire debet, et ibi duodecim testes, per singulas vices III, iurati dicant, quod ibidem fuerunt, ubi racineburgies iudicaverunt, aut ad eneum ambulaverit aut fidem de conpositione fecerit et ille dispexerit. Iterum alii III iurare debent, quod ibidem fuissent post illa die, quando racineburgies iudicauerunt, *aut per eneo aut per conpositione se ducerit*, hoc est de illa die in XL noctes in mallo, iterum ei solem colligaverit et nullatenus legem voluit implere. Tunc eum debet mannire ante regem, hoc est in noctes XIIII, et tres testimonia iurare debent, quod eum mannisset, et si nec tunc venerit, ista VIIII testimonia iurati, sicut superius diximus, dicant. Similiter illa die, si non venerit, culcet ei solem et illa tria testimonia, qui ibi fuerunt, ubi culcavit solem. Tunc si ista omnia impleverit, qui eum admallat, et ille, qui admallatur, ad nullum placitum venire noluerit, tunc rex, ad quem mannitus est, eum extra sermonem suum ponat. Tunc ipse *culpabilis et omnes res suas* erunt et quicumque eum aut paverit aut hospitalem collegerit sive uxore sua propria, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabilis iudicetur, donec omnia, que ei legibus inputatur, conponat.

---

et illi, qui eum mallavit, ad casa sua ei nonciare debit precium ante dictum et tunc ei solvere *noluerit, tunc per* legem debit atendere[1] et postia grafionem ad casa sua invitare, aut[2], quod lex est, de ipsa causa de res suas secundum legem debiat revestire.

LVI. 1. *l.* 1. adimplere — si] imple contempseret sic 3. nec de eneum nec de composionem 3. nec] tunc *add.* 2. nec] est nec 2. de *om.* 4. enio 1; eneum 3; hineo 4. legem 4; rem 3. fide 3. face (!) 2; ficiret 3. vult 3. ‖ *l.* 2. regi 3. presencia 3; praesentia 4; praesentiam 2. eum] ipso 4; ipsum 2. manire 2—4. det 3. duodicem 4; XII 3. testes] testis 3; erunt qui *add.* 2. 4. vicis 3. tres 4; ter 2. ‖ *l.* 3. ibidim 3; ibi 4. fuer 2; fuissent 1. hubi 1; et ibi 3. racineburgies] *e con.;* rationeburies 1; raciniburgi 3; rachineburgius 4; rachiniburgiis 2. iudicaver̄ 1; iudicavit 4; iuraverint 3. aut] *intellige:* ut aut, *sicut praebet* 4; ut 2. eneum 2; eum 3; hineo 4. ambulaverit] ambulare debet 2; ambolabant 3; ambularet 4. ‖ *l.* 4. conposicionem 3. ficiret 3; facere 2. et — dispexerit *om.* 3. Iterum] et 3. alii alii (!) 2. tres 2. 4. iurare debent] iurarent 1. debeant 2. quod — die] ut ibi fuisses die 4. post *om.* 1. illo 3. ‖ *l.* 5. racineburgies] *e con.;* rationeburies 1; racineburgi 3; rachineburgii 2. 4. iudicaverunt] iuraverunt 3. aut] ut aut 4; *v. supra l.* 25. per eneo] *e con.;* per hineo 4; pro eneum 2; pro eneum 3; de lege 1. per conposicionem 3; pro conposicionem 2. diceret 1; educerit 2; educirent 3; deducerit 4. est *om.* 3. ‖ *l.* 6. LX 3. noctis 4; noc̄ 3. mallobergo 2. 4. ei — colligaverit] violenter alligaverit 1. ei] et 3. sol. 2. 3. coligaverit 3; collocaverit 4; culcaverit 2. voluit] *noluit* 2; *voluerit* 4; *om.* 3. adimplere 4. ‖ *l.* 7. debit 3. manire 2. 4; manere 3. hoc est *om.* 3. in noctes *om.* 2. noc̄ 3. III 3; tria 2. 4. iurare — testimonia *om.* 3. ‖ *l.* 8. eum mannisset] eum manissent 2; quod ibi fuerunt, ubi eum manibit et solem collocavit 4. et *om.* 2—4. venit 4. ista *om.* 1; omnia *add.* 2. novem 2; nove 4; VIII 1. iurati — testimonia *(l. 9) om.* 1. iurati] iurare debeant 2. ‖ *l.* 9. dicant *om.* 3. similiter Illi die 4. illa — solem *om.* 2. si — tria *om.* 3. culcet] *e con.;* collocet 4, *qui solus hoc verbum praebet.* testimonia] *supple:* dicant. qui — fuerunt *om.* 4. ‖ *l.* 10. hubi 1. culcavit solem] culcat solem 1; collocavit solem 4; collegato sol 3; sola legavit 2. Tunc *om.* 3. si ista] sista 3. si] ei 1; *om.* 2; ille qui admallat *add.* 4. impleverit — ille] et 4. impleverit] invenerit 1; fecerit 2. qui] sic 1. ad mallum 2. qui *om.* 1. admallatur] admallatum 3; admallatus 1. 4; est *add.* 4. ‖ *l.* 11. nullo placito 3. voluerit *(rectius)* 3. 4. rex] ex 3; *om.* 4. at 3. quem] que 3. 4; eum qui 1. manitus 2. 4; monitus 3. eum *om.* 2. 4. sermone suo 1. sermonis 3. ‖ *l.* 12. suum] dominicam 2; *om.* 3. ponat] conponat 2; eum *add.* 4. Tunc *om.* 2. ipse] ipsi cui 2. culpabilis] erit *add.* 2. suas erunt *om.* 2. et *om.* 3. quicumque] qui cum 2; qui 1. eum *om.* 3. paverit] paviret 3; plagiaverit 2. hospitem 2; hoc qui tale 3. ‖ *l.* 13. collegerit] dederit 4; dediret 3. sive] *e con.;* sibi 1; siquis 3; etiamsi 4; accipiat 2. uxorem 3; uxor 2. 4. propria] propriam 3; proxima, mal. lampicii, h. e. 4. DC — fac. *om.* 2. 3. iudicetur *om.* 1. donec — conponat *om.* 3. *l.* 14. que] qui 1; quam 2. ei legibus *om.* 4. inputantur 2; inpotatur 4. conponat] modis omnibus componat 1.

**) *l.* 15. casa] *ita Herold;* causa 3.

1) *Scilicet usque ad vesperum, an adversarius respondeat; cf. Form. Andecav. nr.* 12—14. 16. 53; *l. c. p.* 9 *sq.* 53: *'placitum adtendere'.* 2) *Intellige: 'ut'.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LVII. De racineburgies.

1. Si racineburgies in mallo resedentes, dum causas inter duos discutent, legem noluerint dicere, debet eis dicere ab illo, qui causa prosequitur: Hic ego vos tangono, ut legem dicatis secundum lege Salica. Quod si ille dicere noluerint, VII de illis racineburgios collegato sole III sol. solvant. Quod si nec legem dicere noluerint nec ternos solidos fidem facere, tunc solem illis collegatum, hoc est DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabiles iudicentur.

2. Si[1] vero illi racineburgię sunt et non secundum legem iudicaverunt ei, contra quem sententia addiderunt, causa sua agat et si eis potuerit adprobare, quod non secundum legem iudicaverunt, DC denarios, qui faciunt sol. XV, culpabiles iudicentur.

LVIII. De chrenecruda.

1. Si quis hominem occiderit et totam facultatem datam non habuerit, unde tota lege impleat, XII iuratores donet, quod nec super terra nec subtus terra plus de facultate non habeat, quam donavit, et postea debet in casa intrare et de quatuor angulos terrę in pugno colligere et sic postea in duropelle, hoc est in limitare, stare debet et intus casa aspicians et sic de sinistra manu de illa terra trans suas scapulas iactare super illo, quem proximiorem parentem habet. Quod si iam pro illo et mater et frater solverunt, tunc super sororem matris aut super suos

l. 1. LVII.] LVIIII 3. racineburgies] *e con.;* rationeburies 1; racineburgiis 2; raciniburgius 3; rachineburgii 4.

1. *l.* 2. Si] quis *add.* 3. 4. rationeburies 1; racineburgiis 2; raciniburgius 3; rachineburgii 4. in mallo] in mallum 1; in mallobergo 4; bergo in mallo 2. resedentis 1; sedentes 2—4. dum] cum 2; *om.* 3. causa 3; causam 4. sine duus 3. discutient 2; discote 3; discutiunt 4. legem] et legem 4; lege 3. ‖ *l.* 3. dicere noluerint 2. 4. noluer̄ 1; noluerit 3. debet — dicere] vinit dic̆ 3. debes 1. ei 4. ab] ad 3. qui] quicum 3. ego *om.* 3. *tangane 1; tangono 3; tancono 4;* tancno 2. lege 3. ‖ *l.* 4. dicatis] t 3. secando 3. legem Salicam 2; legem Salegam 4. si] non 3; *om.* 1. ille] illi 2; legem *add.* 3. dicere *om.* 1. noluerit 3. VII — noluerint] et 2. VII] vir 3; septem 4. illos 4. rationeburies 1; raciniburgiis 3; rachineburgios 4. collegato — solvant] collecato sol. ternus sol. solvat 3; mal. schodo, h. e. CXX din. q. f. sol. III ante solem collocatum culp. iud. 4. ‖ *l.* 5. volueret 3. ternos] de ternos 4; ternus 3; III 1. fidem facere] solvat fidem ficit 3. facerent 4. ‖ *l.* 6. tunc *om.* 4. sol. 2. 3. illis] *hoc praebent* 2. 4; illius 1. 3. collegatum] *e con.;* collegatus 1; collocatum 4; culpato 3; culcet 2. hoc est] est 3; et 2; *om.* 4. DC — iudicetur] den. sol. culp. 1; quinus din. C culp. 3; sol. XV culp. iud. 2.

2. *l.* 8. ille 1; ipsi 3. rationeburię 1; raciniburgii 3; rachiniburgii 2; rachineburgii 4. iudicaverint 4; iudicare 3. ei] *ita* 1; eam 3; his 2. 4. quem contra 1. ‖ *l.* 9. sentencio 3; sententiam 2; sentiam (!) 4. adderunt 2; dederint 4; dediret 3. causa — faciunt *om.* 3. causam agant 2. si eis *om.* 4; si *om.* 2. quod] ut 1. ‖ *l.* 10. iudicaver̄ 1; iudicassent 4. DC — XV] aliis XV sol. 2. XV] quisque illorum *add.* 4. iudicetur *om.* 1.

l. 11. LVIII.] LX 3. crenecruda 3; chera cruda 2; theunetruda 1.

1. *l.* 12. hocciderit 1; occiserit 3. totam] tantá 3. datam] data 3. 4; *om.* 1. non abit 3. hunde 1. tota — impleat] conponat, ut totam legem impleat 2. ‖ *l.* 13. conpleat 4. donet quod] donare debet 4; *om.* 3. terram 2. 4. nec subtus terra *om.* 2. neque 1. terram 4. plus] qui 1. de *om.* 4. facultatem 4. non abit que 3. ‖ *l.* 14. quam] iam *add.* 2. 4. postia debit 3. casa] sua *add.* 2. 4. introire 4. et de] De 3; et ex 2. quatuor 3; IIIIor 1. angulus 3. terrae 4; terra 3; terram 2. pogno 3. ‖ *l.* 15. collegere 4; colegire 3; tollere 2. postia 3. duropelle — in] in dorso super illo 3. duropullo 4; duropalo 2. hoc — in] quod dicitur 2. stare *om.* 2. debit 3. et *om.* 2. 4. intus *om.* 1; in *add.* 3. 4. *aspicians* — sic] *e con.;* hac planssi 1 aspicere 2; respiciens 3. 4. ‖ *l.* 16. sinistro 1; senextra 3. mano 3; manum 4. de illa — iactare *om.* 3. transe escapulas 1; trans scapulas suas 4. illum 2. 4. qui 3. proximiore habet parente 1. partem 2; parentum 3. hab̄ 3. ‖ *l.* 17. iam pro] proximor 2. iam] tam 1. et — frater] pater et fratres 4; pater aut fratris 3. persolverunt 1; solserunt 3. 4; solserint 2. sororem — filios] superiorem sororem et matrem aut suos filios 2; suos filius 3; suos 4. matris] *corrige:* patris, *v. quae sequuntur.*

1) *In hoc capite de eo agitur, quod nos 'Urteilschelte' dicimus; cf. Brunner l. c. II, p.* 355 *sqq.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

filios debet illa terra iactare, id est super tres de generationem patris, qui proximiores sunt, et sic postea in camisa discinctus, discalciatus, palo in manu, sepe psallire debet, ut pro medietate quantum de conpositionem, id est, ut quantum lex addicat, illi III solvant, hoc est illi alii, qui de paterno generatione veniunt, facere debent. Si vero de illis quicumque pauperior fuerit et non habeat, unde integrum debitum solvat, quicumque de illis plus habet, iterum super illum chrenecruda ille, qui pauperior est, iactet, ut ille tota lege persolvat. Quod si vero nec ipse habuerit, unde tota lege persolvat, tunc illum, qui homicidium fecit, qui eum sub fide habet, in mallo presentare debet et sic postea eum per quattuor mallos ad suam fidem tollat et si eum in compositionem nullus ad fidem tullerit, hoc est, ut eum redimant, de quod non persolsit, de vita componat.

LVIIII. De alodis.

1. Si quis mortuus fuerit et filios non dimiserit, si mater sua superfuerit, ipsa in hereditate succedat.

2. Si mater non fuerit et fratrem aut sororem dimiserit, ipsi in hereditatem succedant.

3. Si isti non fuerint, tunc soror matris in hereditatem succedat*. Et si de illis generationibus quicumque fuerit proximior, ipse in hereditatem succedat.

4. De[1] terra vero nulla in muliere portio aut hereditas est, sed ad virili sexu, qui fratres fuerint[2], tota terra pertineant.

*) *Hic add. cod.* 3: Si[3] vero sorores matris non fuerent, sorores patris accedant in hereditate.

LVIII. 1. *l.* 1. debit 3. iactare] quod si ille non fuerint, de illa terra iactata *add.* 1. id est *om.* 3. III 3. generacionem 3; generatione 2. 4. patris] *ita* 1. 2; et de matris *add.* 3; matris et super tres de generatione patris 4. proximioris 3; proximores 2. ‖ *l.* 2. postia 3. camisam 3; camisia 4. discinctus] et *add.* 2. discalcius 3. 4. manu] manu sua 2; mano sua 3. sepe] sibi 1. debit sallire 3. sallire 2—4 *(cf. A 3).* ut pro *om.* 3. ut *om.* 2. medietatem 2. 3. *l.* 3. quanto 3. conposicionem 3; conposicione 2; conpositione 4; *supple:* deerit? idē 3; diger est 2. 4. ut] aut 2—4. quanto lex est 3. ille 1. tres 2. 4. solvant] sol. solvant 1. hoc *om.* 1. est] et 1. ille 1. ‖ *l.* 4. paterna 2; patris 3. generatione] geniracionis 3; *abhinc usque ad finem tituli omnia om.* 1. veniunt *om.* 3. facire deƀ 3. Si vero — iterum *(l.* 5*) om.* 3. quicumque — de illis *(l.* 5*) om.* 2. pauperior] proximior 4. et] ut 4. ‖ *l.* 5. solvat] salvat 4. habent 2. illo 3. chera cruda 2; crenecurando 3. ‖ *l.* 6. iactavit 3. ut *om.* 3. totam 2. 3. lege] legem 3; *om.* 2. solvat 4. Quod — persolvat *om.* 2. Quod] *e con.;* que 3; Quam 4. nec ipse habuerit] necesso abit 3. totam 3. ‖ *l.* 7. lege] legem 3; *om.* 4. solvat 3. illi 3. humicidio ficit 3. qui] ille qui 2. fidem 4; pede 3. habuit 4; abuit 3. mallum 2. praesentare 4. deƀ 3; debent 4. ‖ *l.* 8. postea *om.* 3. III mallus 3. sua fide 3. tollant 2. 4. eo 3. conposicionem 3; conpositione 4. nulla a fide 3. ‖ *l.* 9. tullerit] *e con.;* tullerunt 4; tollerent 3; tollere 2. eum *om.* 4. redimat 3; redemat 2. de] hoc *add.* 2. que 3. persolvit 4; solsit 3. de vita] de sua vita 3; tunc de sua vita 4.

l. 10. LVIIII.] LXI 3.

1. *l.* 11. fueret 3. filio 3. demiserit 4; demiseret 3. matre 3. superfuiret 3. ipsa in] inde 3. hereditatem 3. 4. ‖ *l.* 12. succedat] accipiat 3.

2. *l.* 13. fuiret 3. frater 3. aut — dimiserit] remansiret 3. aut] et 2. ipse 1. in *om.* 3. accedant 3; succedat 1.

3. *l.* 14. Si isti] Si ista 3; Tunc si ipsi 4. tunc *om.* 4. sororis 3. hereditate 1. accidant 3. si] inde 3. 4. de *om.* 3. generacionibus quecumque proximor fuiret 3. ‖ *l.* 15. proximior fuerit 4. ipse] ille 2—4. in *om.* 3. hereditate 1. succidat 3.

4. *l.* 16. tera 3. nulla] illa 3. in] que 3. mulieri 2. portio aut *om.* 3. 4. aut *om.* 1. est] non pertinebit 4. ad] in 1. virili sexum 2; virilem secum 4; vero exugu 3. qui *om.* 3. *l.* 17. frater fueret 3. totam terram 1. perteneunt 4; perteneat 2; permaniat 3.

1) *Cf. Ed. Chilperici c.* 3, *Formulae Marculfi II,* 12 *(MG. Formulae p.* 83*), Cartae Senonicae nr.* 45 *(l. c. p.* 203*).* 2) *Id est: sorores viri mortui terrae particpes non fieri debent, sed fratres.* 3) *Cf. supra A XCII,* 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LX. *De eo qui se de parentilla tollere vult.*

1. In mallum ante thunzinum ambulare debet et IIIIor fustes salicinos super caput suum frangere debet et illos in IIIIor partes in mallo iactare debet et ibi dicere, quod se de iuramento et hereditatem et de tota ratione illorum tollat. Et sic postea, si aliquis de suis parentibus aut moriatur aut occidatur, nulla ad illum nec conpositio nec hereditas pertineat.

2. Si vero ille aut moriatur aut occidatur, conpositio aut hereditas ad fisco perveniat.

LXI. De caroena.

1. Si quis alteri de manu per virtutem aliquid tulerit desuper, illam rem in caput reddat et MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur*.

2. Si vero quicumque desuper hominem in tertia manu miserit et ei per virtutem tulerit, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur**. †.

*) *Cod.* 4 *add.:* Si quis[1] vero hominem mortuum expoliaverit violenter, IIM din., qui faciunt sol. LXIII, culpabilis iudicetur. Similiter et super hominem vivo aliqua expolia tulerit violenter, mal. mosido, hoc est sol. LXIII culpabilis iudicetur.

**) *Quod caput in codice* 4 *ita legitur:* Si vero quicumque homo quemlibet rem desuper hominem mortuum in terra manum mittere voluerit, sed si haec manum violenter tulerit, MCC din., qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

†) *Codices* 2. 3 *add.:* Si quis[2] hominem dormientem expoliaverit, sol. C culpabilis iudicetur.

l. 1. LX.] LXII 3. qui] quae 2. se de] de se 2; sua 1. parentela 1; parentibus 2. tolleri 3. voluerit 1.

1. *l.* 2. mallo 3. 4. ante] leuth et het 3. tunzino 3; thunginum 4; tunginum 2. debit 3. et] *om.* 1; ibi *add.* 4; ibidim *add.* 3. quattuor 2; tres 4. fustus 3; fustos 1; fustis 4. salicinos] alninus 3. 4. ‖ *l.* 3. frangere super caput suo debit 3. in] per 4; *om.* 3. quattuor 2. 4. partis 3. in *om.* 3. mallo] ipso mallo mallo (!) 2. debet *om.* 3. dicere] sidero 3; debet *add.* 4. se de] si 1; *om.* 3. 4. eromento 3. ‖ *l.* 4. et] de *add.* 2. 4. hereditate 2. et de *om.* 3. et *om.* 1. totam 4. racionem 3; rationem 4; regione 1. illorum] eo 3. Et *om.* 3. postia 3. si *om.* 3. 4. aliqui 1. ‖ *l.* 5. aut occidatur aut moriatur 4. hoccidatur 1; occideret 3. nullam ab 1. illo 2; eo 3; eum 4. nec hereditas nec conposicio 3; nec hereditas nec conpositio 4. perteneat 2. 4; permanit 3.

2. *l.* 6. Si vero — perveniat] Sed hereditatem ipsius fiscus adquirat 4; *om.* 2. ille aut] solo 3. illi 1. hoccidatur 1. conposicio 3. aut hereditas *om.* 1. fisco] eis 3. permaniat 3.

l. 7. LXI.] LXIII 3; XLI 2. caroen 1; carvenna 3; charoena 4; charoenna 2.

1. *l.* 8. alter 3. de manu] de manum suam 4; *om.* 3. per virtutem *om.* 3. 4. aliquid — illam] super illo idem mano super illo alique inripuit 3; desuper alterum aliquid rapuerit 4. capite 3; capitalem 2. ‖ *l.* 9. restituat 2. et] ille *add.* 1; *om.* 3; insuper *add.* 2; insuper mal. alcham h. e. *add.* 4. MCC — fac. *om.* 2. 3. iudicetur *om.* 1.

2. *l.* 10. *Hoc caput tertio loco legitur in codice* 3. Si] quis *add.* 2. 3. quicumque] quecumque 3; homo quislibet 2. desuper] rem super 2. hominem] *supple:* aliquid; intercitum *add.* 3. in — manu *om.* 3. miseret] miseret in violente 3. et — tulerit] quo si agnusciret dicit tollat, mallo caroen 3. tulerit] malbur. charoenna *add.* 2. ‖ *l.* 11. MCC — fac. *om.* 2. 3. iudicetur *semper om.* 1.

†) *l.* 19. *Quod caput secundo loco legitur in codice* 3. dormientem — iudicetur] dimente expoliaviret, sol. C culpabilis 3.

1) *Haec auctor codicis* 4 *ex recensione A deprompsit, cf. A XV,* 1 *(imprimis glossam) et XVIII,* 2. 2) *Cf. quae supra ad tit. XIV,* 7 *in codd.* 2 *et* 3 *adduntur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXII. De[1] conposicione homicidii.

1. Si cuiuscumque pater occisus fuerit, conpositionem homicidii medietatem filii collegant, alia medietate parentes, qui propinqui sunt tam de patre quam de matre, inter se dividant. Quod si de una parte, seu paterna seu materna, nullus parens fuerit, illa portio in fisco collegatur.

LXIII. De homine in oste occiso.

1. Si quis hominem ingenuum in oste occiserit, cui fuerit adprobatum, XXIVM denarios, qui faciunt sol. DC, culpabilis iudicetur.

2. Si vero in truste dominica est ille, qui occisus fuerit, MDCCC sol. culpabilis iudicetur.

LXIIII. De herburgium.

1. Si quis alterum herburgium clamaverit, hoc est strioportio, aut illum, qui eneum portat, ubi strias cocinant, et non potuerit adprobare, MMD denarios, qui faciunt sol. LXII, culpabilis iudicetur.

2. Si quis mulierem striam clamaverit et non potuerit adprobare, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

1. LXII.] LXIIII 3. conpositione 2. 4; conposicio 1. homicidii] humicidii 3; homicidium 1; paterni, qualiter parentes inter se dividat *add.* 2. *De codice* 3 *v. etiam quae supra ad titulum XLIII (p.* 103, *l.* 13 *sqq.) monuimus.*

1. *l.* 2. Si] quis *add.* 2. hoccisus 1. fueret 3. conpositionem — medietatem] medietate conpositionis 4; medietate conposicione 3. medietatem 1. filio 3. collegant *om.* 3. ‖ *l.* 3. et alia 3. 4. medietate] medietate 1; *om.* 3. parentis 3. qui] quae 4; *om.* 1. propinqui] qui *add.* 1; proximiores 4; proximioris 3. tam — matre] ad se recollegant vel 1. patre] paterna 2; matre 3. de] et de 2. matre] materna 2; patre 3. inter se] et 3; *om.* 2. ‖ *l.* 4. Quod si — colligatur *om.* 1. de *om.* 3. una] nulla 4. parte] paterna 3. 4. seu — materna] *om.* 2; seu materna 4; si eum mater 3. parens] parentis 3; non *add.* 4. fuiret 3. illo 4. porcio 3. colligatur 4; coligatur 3.

l. 5. LXIII.] LXV 3. homine] ingenuo qui *add.* 4. hoste 2. 4; osto 3. hocciso 1; occiditur 4.

1. *l.* 6. ingenuo 3. hoste 2. occiseret 3; hocciderit 1. cui — adprobatum] *om.* 3; et in truste dominica non fuit ille, qui occisus est, mal. leude, h. e. 4. XXIVM — iudicetur] din. CC conponat 3. ‖ *l.* 7. iudicetur *hic et infra om.* 1.

2. *l.* 8. *Quod caput om.* 3. vero] quis vero 2; quis 1. trustae 4. est ille] fuerit ille 4; *om.* 1. hoccisus 1. fuerit] est, cui fuerit adprobatum, mal. mother, h. e. 4. MDCCC sol.] *ita* 4; sol. DCCC 2; MDCCCC den. q. f. sol. LXX 1.

l. 10. LXIIII.] LXVI 3. erborgium 2; ereburgiis 3.

1. *l.* 11. alteri 1. herborgium 2; barbaro 3. clamaveret 3. strioporcio 3; strioporcium 4. illo 3; illud 4. aeneum 1; ineo 3; hineo 4. portat] portare dicitur 3. 4. ‖ *l.* 12. ubi strias] abstrias 3. hubi 1. cocinant] concinunt 1; cucinant 3; coccinant 4; coquinantur 2. et — adprobare] mal. humnisfiht h. e. 4; malb. 3. MMD — faciunt *om.* 2. 3. IIM din. 4; MCC den. 1. LXIII 4; XXX 1.

2. *l.* 14. quis] vero 3. striam] ingenuam stria 4; *om.* 3. clamaveret 3. et — adprobare] et probare non potuerit 4; *om.* 3. MCC — XXX] *ita* 1; XXXV sol. 2; hoctoaginta et semis sol. 3; MMD din. q. f. in triplum sol. LXXXVIIII 4. ‖ *l.* 15. culp. iud.] conponat 3.

1) *Cf. cum titulis LXII et LXIII supra textus A tit. LXXII et LXXI.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXV. De caballum mortuum extra consilium domini sui decotatum.

1. Si quis[1] caballum mortuum extra consilium domini sui decotaverit[2] et interrogatus confessus fuerit, caballum in simblum reddat.

2. Si vero negaverit et ei fuerit adprobatum, excepto capitale et dilatura, MCC denarios, qui faciunt sol. XXX, culpabilis iudicetur.

l. 1. LXV.] LXVII 3. caballo 2—4. mortuum — sui *om.* 2. mortuum] mortuo 3. 4; *om.* 1. extra — sui *om.* 3. decotato 4; excorticato 2; excortegato 3.

1. *l.* 2. caballo 3. mortuum] *om.* 2. 3; alicuius 4. consilio 3. decorticaverit 2; excortigaveret 3. et — iudicetur *(§ 2)*] sol. XXX conponat excep̄ capitale et dilatura 3. et] si 2; *om.* 4. *l.* 3. simblum] capite 4.

2. *l.* 4. negaverit] negare voluerit 4; contra voluntatem domini sui decotaverit 1. exc. — dil.] *om.* 2; mal. secthis h. e. *add.* 4. || *l.* 5. MCCCC 4. XXXV sol. 2. iudicetur] excepto capitale et dilatura *add.* 2.

In codicibus 3 *et* 4 *sequuntur nonnulla capitula (inter ea quoque Pactus Childeberti I. et Chlotharii I. et Decretio Childeberti II.), quae infra in hoc tomo post legis ipsius recensiones praebebimus. In codice* 2 *legi adiecti sunt et Pactus et Legis Burgundionum tituli LXXVIII. XLII. LXXV de hereditate tractantes.*

1) *V. supra A tit. LXIII,* 3 *et in recensione B IX,* 1. 3. 2) *'abhäuten', cf. cutis; Waitz, 'Altes Recht' p.* 296.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LEGIS SALICAE

TEXTUS C.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Tabula codicum recensionis C.

C 1 = *Codex Parisiensis lat.* 18237 *s. IX.*
C 2 = *Codex Parisiensis lat.* 4403 *B s. VIII. ex.*

Textus C a quodam conscriptus est, qui codice B 1 *nisus, quod in eor, cum eis quae recensiones A. B* 2—4 *ab illo discrepantes praebent, diligentissime contulit. Ex his multa in textum suum recepit et nova quoque adiecit et sic recensionem, ut putabat, emendatam condidit.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

INCIPIT PROLOGUS LEGIS SALICAE.

GenFrancorum inclita, auctore Deo condita, fortis in arma, [firma] pacis foedera, profunda in consilio, corporea nobilis, incolumna candore, forma egregia, audax, velox et aspera, ad chatholica fide conve et inmunis ab herese, dum adhuc teneretur barbara, inspirante Deo inquirens scienciae clavem, iuxta morum suorum qualitatem desiderans iustitia, custodit pietatem. Dictaverunt Salica lege per proceris ipsius gentis, qui tunc tempore eiusdem aderant rectores, electi de pluribus viris quattuor his nominibus: Wisogastis, Bodogastis, [Salegastis] et Widogastis in loca nominancia: Salchamae, Bodochamae, Widochamae, qui per tres mallos convenientes, omnes causarum origines sollicite discuciendum tractandis de singulis iudicium decreverunt hoc modo. Ad ubi Deo favente rex Francorum Chlodeveus, torrens et pulcher et primus, recepit catholicum baptismum, et quod minus in pactum habebatur idoneo per proconsolis regis Chlodovehi et Hildeberti et Chlotarii fuit lucidius emendatum. Vivat, qui Francos diligit Christus, eorum regnum custodiat, rectores eorum lumen suae graciae repleat, exercitum protegat, fidei munimenta tribuat, pacem, gaudia et felicitatem tempora dominancium dominus Iesus Christus pietate concedat. Hec est enim gens, quae fortis, dum esset et valida, Romanorum iugum durissimum de suis cervicibus excusserunt pugnandum atque post agnitionem baptismi sanctorum martyrum corpora, quem Romani igne cremaverant vel ferro truncaverant vel bestiis lacerandum proicerant, Franci super eos aurum et lapides praetiosos hornaverunt.

Plcuit[1] atque convenit inter Francos atque eorum proceribus, ut pro servandum iner se pacis studium omnia incrementa rixarum[2] resecare deberent, [et quia ceteris gentibus iuxta se positis fortitudinis brachio prominebant], ita etiam eos legale auctoritate praecellerent, ut iuxta qualitate causarum[3] sumerent criminales actiones terminum[4]. Extiterunt igitur inter eos electi[5] viri de pluribus quattuor his nominibus: Wisogastus, Arogastus[6], Salegastus et Widogastus, qui per tres mallos convenientes, omnes causarum origines sollicite discucientes de singulis iudicium decreverunt.

Prol. *l.* 1. *Prologi non leguntur in codice* 2, *ubi autem post conspectum titulorum haec verba scripta sunt:* Hoc sunt, qui lege Salica tractaverunt: Wisogast, Widegast, Arogast, Bodegast, Salegast, (Wisowado *corr.*) Wisovando, in Bodachaem et in Salachaem. *Haec auctor recensionis C* 2 *e textibus DE deprompsit. Prologus maior recensionis C* 1 *codicibus AB* 4 *nititur (v. supra p.* 3 *sq.), prologus minor in textu C primum praebetur. Quaedam in prologo priore, ut videtur, omissa seu falso scripta ibi secundum textum A supplevimus vel correximus. Post prologos leguntur in* 1: Hoc sunt septem causas *etc., quae ifra in hoc tomo praebebimus.* lege *cod.*

l. 7. nominancium *cod.* ‖ *l.* 8. mallas *cod.*; *v. etiam prologum alterum.* ‖ *l.* 9. tractandis *corr.* tractatis *cod.* iudicium] iudicibus *cod.*; *v. etiam prologum alterum.* rex] rege *cod.* ‖ *l.* 10. catholicam baptismi *cod.* ‖ *l.* 11. proconsolis *corr. e* pro cohsiliis *cod.* ‖ *l.* 19. et — prominebant] *haec supplevimus secunm textum E.*

1) *De hoc prologo minori cf. quae exposuimus in commentario nostro 'Zur Entstehung der Lx Salica, Festschrift Heinrich Brunner dargebracht' p.* 459 *sqq.* 2) *rixae = inimicitiae, 'Feh Cf. Leges Liutprandi anni I (731), c.* 119; *ed. Bluhme p.* 131: quia excrevit viciu hoc in gentem nostram . . . et ideo eum resegare volumus, ut inimicitias cessent et faida non habeant. 3) *Cf. Leges Ratchis anni* 746, *c.* 10; *l. c. p.* 158: suscipiat sententiam secundum qualitatem causae; *cf. etiam Rothari Edictus c.* 364. 4) *ellige: 'criminalibus actionibus terminum sumere'; cf. Liutprandi Leges anni IV. V (726/27); l. c. p.* 117: *(causis)* terminum ponere, *id est 'causas definire', v. ibidem p.* 105: put nes cause per rationem et iustitiam terminentur. 5) *V. supra prologum rior* 6. 6) *Cf. Liber historiae Francorum c.* 4 *(MG. Scriptores rerum Meroving. II, supra p.* 3, *n.* 2), *quem auctor huius prologi adhibuisse videtur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

INCIPIUNT CAPITULA IN LEGE SALICA.

I. De mannire.
II. De furtis porcorum.
III. De furtis animalium.
IIII. De furtis ovium.
V. De furtis caprarum.
VI. De furtis canum.
VII. De furtis avium.
VIII. De furtis apium.
VIIII. De damno in messe vel aliqualibet clausura.
X. De mancipiis furatis.
XI. De furtis ingenuorum.
XII. De furtis servorum.
XIII. De rapto ingenuorum sive mulierum.
XIIII. De supervenientes [et] expoliationibus.
XV. De eo, qui uxore aliaena viro marito tollit.
XVI. De incendiis.
XVII. De vulneribus.
XVIII. De eo, qui hominem innocentem absente illum ad regem accusat.
XVIIII. De maleficiis vel herbis.
XX. De manu vel brachio mulierum stringendum.
XXI. De navibus furatis.
XXII. De furtis in molino conmissis.
XXIII. De caballo extra consilium domini sui [ascensum].
XXIIII. De homicidiis parvulorum vel mulierum.
XXV. De adulteriis ancillarum vel servorum.
XXVI. De libertis dimissis.
XXVII. De furtis diversis.
XXVIII. De elocationibus.
XXVIIII. De debilitatibus.
XXX. De conviciis.
XXXI. De via lazina.
XXXII. De ligaminibus ingenuorum.
XXXIII. De venationibus furatis.

l. 1. Incipiunt — Salica] Incipit pactus Salicae legis 2. Salica] *ita corr.;* Salicae 1.
l. 10. V. aliqualibet] in qualibet 2.
l. 14. . De raptis ingenuarum vel mulierum 2.
l. 15. . De superventis expoliacionibus 2.
l. 16. V. aliena 2. vivo] tulerit vivo 2. tollit *om.* 2.
l. 19. V. absentem 2. illum ad regem] *ita corr.;* ad regem illum *codd.*
l. 21. . manum vel brachium muliere 2.
l. 23. . commissis 2.
l. 24. . consilio 2. sui] ascenso *add.* 2.
l. 25. . parvolorum 2.
l. 26. V. alteriis 2.
l. 28. V· deversis 2.
l. 30. VI. *debilitationibus* 2.
l. 31. . convitiis 2.
l. 33. II. ligamnibus 1; legaminibus 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XXXIIII. De saepibus.
XXXV. De homicidiis servorum vel expoliationibus.
XXXVI. De quatrupedibus, qui hominem occidunt.
XXXVII. De vestigio minando.
XXXVIII. De furtis caballorum vel equarum.
XXXVIIII. De plagiatoribus.
XL. Si servus [in] furtum fuerit inculpatus.
XLI. De homicidiis ingenuorum.
XLII. De homicidiis a contuberniis factis.
XLIII. De homicidiis in conviviis factis.
XLIIII. De reiphus.
XLV. De migrantibus.
XLVI. De achramire.
XLVII. De feltortis, qui lege Salica vivunt.
XLVIII. De homine de barca abatuto[1].
XLVIIII. De falsum testimonium.
L. De testibus.
LI. De fides factas.
LII. De andoctemito.
LIII. De rem prestata.
LIIII. De manu de hinio redimenda.
LV. De grafione occiso.
LVI. De corporibus expoliatis.
LVII. De dispectionibus.
LVIII. De rachinburgis.
LVIIII. De crenecruda.
LX. De allodis.

l. 1. IIII. sepibus 2.
l. 2. V. expoliatim 1; expoliationibus 2.
l. 3. VI. De quadropedibus si hominem occiderit 2. quatrupedio 1. occidit 1.
l. 5. VIII. De furtibus 1. equorum 2.
l. 7. L. servus *post* fuerit 1. in *suppl. e cod.* 2.
l. 8. LI. *Hunc titulum om.* 2.
l. 11. LIIII. De reipus 2.
l. 13 LVI. adhramire 2.
l. 14. LVII. De feltortis qui Salica lege vivunt 2. feltorto 1. vivit 1.
l. 15. LVIII. *Hunc titulum om.* 2, *v. infra n.* 1.
l. 18. LI. fides] *ita corr.*; fide *codd.* factis 2.
l. 19. LII. andoctemito] *ita corr.*; androctema 1; andoctimetho hoc est qui garafionem ad res alienas 2. *Ibi post hunc titulum, qui in codice* 2 *quinquagesimus est, sequitur numerus* LI *nullis verbis adiectis.*
l. 21. L. manum 2. ineum redemendam 2.
l. 22. LV. De garafionem occisum 2.
l. 24. LVII. dispectionibus] *ita corr.*; dispecto 1; Si quis ad mallum venire dispexerit *add.* 2.
l. 25. LVIII. rachineburgiis 2.
l. 26. LV. crenecruda] *ita corr.*; [illegible] nechruda 2.
l. 27. L . alodis 2.

1) *Talem titulum infra in textu legis codices nostri non praebent, sed cf. A L IIII.* De homine de bargo vel de furca demisso . . 1. Si quis hominem de bargo vel de furca abattere presumpserit . . . *Inter titulos 'De filtorto' et 'De falsum testimonium' talis titulus in archetypo scriptus fuisse videtur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LXI. De eo, qui se de parentibus tollere vult.
LXII. De charoena.
LXIII. De conpositionibus homicidii.
LXIIII. De hominem in hoste occisum.
LXV. De chereburgium.
LXVI. De caballo [mortuo extra consilium] domini sui decorticatum.
LXVII. Pactum Childeberti et Chlotarii regis.
LXVIII. Decretio Childeberti regis.

l. 1. L . eum 2. se *om.* 2. vult] se vult 2.
l. 2. L . charoene 2.
l. 3. L . De homicidiis conpositionibus *codd.*
l. 4. L . homine in hostem 2.
l. 5. L V. cherrenburgium 2.
l. 6. L V. caballo] caballum mortuum sine consilium 2.
l. 7. L V *et* L V *om.* 2. Childeberto et Flotario reges 1.
l. 8. L V. Childeberto *corr.* Childeberti 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

I. De mannire.

1. Si quis ad mallum legibus *dominicis mannitus fuerit* [et non venerit], si eum sunnis non detenuerit, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

2. Ille vero, qui alium mannit, si non venerit et eum sunnis non detenuerit, [ei], quem mannivit, similiter solidos XV culpabilis iudicetur. *Cf. A.*

3. Et ille, qui alium manit, cum testibus ad domum illius ambulare debet [et sic eum manire debet] aut uxorem illius aut quemcumque de familia illius appellat, ut ei faciat notum, quomodo ab illo manitus est. *Cum cc. 3-5 cf. B 3. 4.*

4. Nam si in dominica ambascia fuerit occupatus, manire non potest.

5. Si vero infra pago in sua ratione fuerit, potest manire, sicut superius diximus.

II. De furtis [porcorum].

1. Si quis porcellum lactantem furaverit de chrannae prima[1] aut de mediana et ei fuerit adprobatum, malb. chranalteo lescalti[2], hoc[3] est unum tualepti, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur. *Cf. A.*

I. 1. *l.* 1. fuerit] et non venerit *add.* 2. ‖ *l.* 2. tenuerit 2. DC — faciunt *semper om.* 2.
2. *l.* 4. alium] eum 2. et] si 2. tenuerit 2. quem] ei qui 2. ‖ *l.* 5. mannivit *corr.* mannibit 2.
3. *l.* 6. mannit 2. debet] et sic eum mannire debet *add.* 2. ‖ *l.* 7. quicumque 2. familiam 2. *l.* 8. apellat 2. mannitus 2.
4. *l.* 9. ambascia] *ita* 2; ambaxia 1. mannire 2; *ita quoque in c.* 5.
II. *l.* 12. De furtis] porcorum *suppl. e cod.* 2.
1. *l.* 13. chranne 2. ei — faciunt *om.* 2.

1) *Verbum 'chranne' significat stabulum, v. supra p.* 8, *n.* 8; *'porcellum de chranne* p r i m a *aut de* m e d i a n a*' est porcellum parvi aut modici pretii, porcellum vero 'de* t e r t i a *chranne' summi pretii est. Cf. in Legibus Alamannorum: 'Alamannus, caballus, bos* m e d i a n u s*'.* 2) *De verbis Germanicis Legi Salicae insertis, quae dicuntur 'malbergische Glossen', cf. Sohm, 'Fränkische Reichs- und Gerichtsverfassung' p.* 558 *sqq.; Brunner, 'Deutsche Rechtsgeschichte' I*² *p.* 427 *sq.* 432 *sq. Singula verba interpretari studebant imprimis: Grimm apud Merkel, Lex Salica, Praefatio; Kern, 'Notes on the Frankish words in the Lex Salica'; van Helten, 'Zu den malbergischen Glossen' in Paul-Braune, 'Beiträge zur Geschichte der deutschen Sprache'* V, 225 *sqq. Haec verba primum legi inserta sunt ab auctoribus recensionum B* 2. 3. 4, *quibus usus est auctor textus C, qui etiam nova adiecit. E textu C hausit qui recensionem D (Heroldinam) scripsit, qua in hac parte nituntur codices A.* 3) *Cf. indicem 'Incipiunt chunnas' superscriptum, qui in fine textus D praebetur (ex quo illum deprompsit auctor codicis A* 1; *v. supra p.* 61*). Hic index incipitur:* Hoc est unum thoalasthi solid. III culpabilis iudicetur. *Qui indicem condidit, hoc loco textus C nisus est. De verbo 'unum tualepti'* = 120 *(scilicet denarii) v. Grimm apud Merkel l. c. p. XIV; Kern, 'Notes' §* 11; *van Helten l. c. §* 11.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si vero in tertia chranne fuerit, mlb. chranchalteo, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

3. Si quis porcellum de sute[1] furaverit et clavem habuerit, mille DCCC denarios, qui faciunt solidos XLV, culpabilis iudicetur.

4. Si quis porcellum deinter porcus ipso porcario adtendente furaverit, malb. soagnechalt, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

5. Si quis porcellum furaverit, qui sine matre vivere possit, malb. hinniflith sive tertega, sunt denarii L, qui faciunt solido I, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

6. Si quis scrofam sobattit in furtum, malb. narechalte, sunt denarii CCL , qui faciunt solidos VII, culpabilis iudicetur.

7. Si quis scropham cum porcellis furaverit, malb. focifale, DCC denarios, qui faciunt solidos XVIIſ, culpabilis iudicetur.

8. Si quis porcum anniculum furaverit, malb. inzymis natariae, solidos III culpabilis iudicetur.

Cf. A. B4. 9. Si quis porcum bimum furaverit, malb. inzymis senio, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

Cf. B2. 10. Si quis tres porcus aut amplius furaverit usque ad sex capita, malb. inzymis texaca, sunt dinarii MCCCC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

Cf. B4. 11. Si vero quinquaginta porci fuerint involati et adhuc aliqui in gregem illum remanserint, malb. sonista, MMD denarios, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

12. Si quis tertussum porcellum furaverit usque ad anniculatum, malb. drache, solidos III culpabilis iudicetur [excepto capitale et delatura].

13. Si quis post anniculatum furaverit, malb. drache, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

14. Si quis verrum furaverit, malb. cristau, sunt denarii DCC, qui faciunt solidos VIIſ, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

15. Si quis scropham docariam furaverit, malb. radonia, sunt denarii DCC, qui faciunt solidos VIIſ, culpabilis iudicetur excepto [capitale et delatura].

II. 2. *l.* 1. Si] quis *add.* 2. chrannę 2. fuerit *corr.* furaverit 2. mlb. — faciunt *om.* 2, *ita etiam fere semper in sequentibus, sed cf. e. gr. cc.* 10. 11.

3. *l.* 3. quis] vero *add.* 2. sutem 2.

4. *l.* 5. adtendentem 2. || *l.* 6. excepto — delatura *om.* 2.

5. *l.* 7. hinnifith *corr.* hinniflith 1.

6. *l.* 9. scruvam 2. subbattet 2. || *l.* 10. VII] *ita corr.;* VIII 1; VIIſ 2.

7. *l.* 11. scrovam 2.

8. *l.* 13. *Hoc caput om.* 2.

10. *l.* 17. porcos 2. malb. texeca 2.

11. *l.* 19. *Hoc caput in codice* 2. *ultimum huius tituli est, ita etiam in B.* fuerunt 1. in grege illa 2. remanserunt 1. || *l.* 20. malb. sonista 2.

12. *l.* 22. tertussem 2. ad *om.* 2. annicolatum 2. || *l.* 23. iudicetur] excepto — delatura *add.* 2.

13. *l.* 24. Si quis *om.* 2. anniculatum] annicolatum vero 2. furaverit *om.* 2.

14. *l.* 26. verrem 2.

15. *l.* 28. scrovam 2. || *l.* 29. VIIſ] *ita* 2; VIII 1. excepto] cap. et del. *add.* 2.

1) *V. supra p.* 81, *n.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

16. Si quis maialem sacrivum furaverit et hoc cum testibus potuerit adprobare, quod sacrivus fuisset, malb. baragameo amiteotho, sunt denarii DCCC, qui faciunt solidos VIIſ, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura. *Cf. A. B2. 3.*

17. De alio maiale, qui sacrivus non fuit, malb. bracho bogbagine, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto [capitale] et delatura. *Cf. A. B2. 3.*

18. Si quis V *porcus furaverit*, ubi amplius in illo grege non fuerint, malb. sonista, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L̇ IIſ, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

19. Si vero super V porci fuerint furati et aliqui ex ipsis remanserint, qui non fuerint involati, mal. texaca, sunt denarii MCCCC, qui faciunt V solidos, culpabilis iudicetur excepto [capitale et delatura].

III. De furtis animalium.

1. Si quis vitulum lactantem furaverit, malb. pondero, CXX denarios, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto [capitale et delatura].

2. Si quis anniculatum furaverit, ocsteorci, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, [culpabilis iudicetur] excepto capitale et delatura. *fC. A. B4.*

3. Si quis bimum animal furaverit, malb. inzymis pondero mala, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

4. Si quis vacam cum vitulo furaverit, malb. pondero, sunt denarii MCCCC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto [capitale et delatura].

5. Si quis vacam sine vitulo furaverit, malb. maia, MCC denarios, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

6. Si quis vacca domita[1] furaverit, malb. chanzyn ponderos, sunt denarii MCCCC, qui faciunt solidos XXXV. culpabilis iudicetur excepto [capitale et delatura].

7. Si quis bovem furaverit, malb. ocxino, sunt denarii MCCCC, qui faciunt solidos XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

8. Si quis taurum furaverit, qui illum gregem regit nec umquam iunctus fuisset, aritheocto, sunt denarii MDCC[C], qui faciunt solidos XLV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura. *Cf. B2. 3.*

II. 16. *l.* 1. et] ex 1.
17. *l.* 5. capitale *add.* 2.
18. *l.* 6. in grege illa 2. fuerit 2. malb. sonista 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30.
19. *l.* 9. mal. texeca 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30. sol. XXXV 2. ‖ *l.* 10. excepto] cap. et del. *add.* 2.
III. 1. *l.* 12. quis] vero *add.* 2. ‖ *l.* 13. excepto] cap. et del. *add.* 2.
2. *l.* 4. aniculatum 2. ‖ *l.* 15. XV] culpabilis iudicetur *add.* 2.
4. *l.* 18. vacca 2. vitulum 2. ‖ *l.* 19. excepto] ex 1; cap. et del. *add.* 2; *ita quoque in cc.* 6. 10 : l.
5. *l.* vacca 2. vitulum 2.
6. *l.* 3. culpabilis iudicetur *om.* 2.
8. *l.* 27. taurem 2. illam 2. reget 2. nec] *ita* 2; ne 1. ‖ *l.* 28. sol. XLV] *ita* 2; sol. LXV 1 exc. — del. *om.* 2.

1) *Cf. Lex Baiuwariorum I* , 2: Si bovem domitum . . furaverit . .; *Pactus Alamannorum III,* 7: . . si domitum armento *(cf. ibidem cc.* 8. 10 *et Lex Alamann. L VIII,* 1) retullit . ., si indomitus fuerit . . *v. etiam ibidem cc.* 25. 26; *Edictus Rothari c.* 250: Si quis caballus domitos aut boves seu vaccas iugo domitas pigneraverit . .; *v. cc.* 1. 2233; *cf. etiam Vita S. Galli vetustissima c.* 5; *MG. Scriptores rerum Meroving. IV* 54,

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

9. Si taurum bimum furaverit, malb. trasile, solidos XXXV culpabilis iudicetur.

Cf. B3.4. 10. Si quis taurum furaverit, qui de tres villas communes tenuerit vaccas, hoc est tres pellios, amitheoto, sunt denarii MDCC[C], qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur excepto [capitale et delatura].

11. Si quis taurum regem furaverit[1], malb. anteotho, sunt denarii MM[M]DC, qui faciunt XC, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

12. Si quis II animalia furaverit, ut nec unus exinde remanserit, malb. sonista, sunt denarii [M]MD, qui faciunt solidos L III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

13. Si super ipsis XII remanserint aliqui, malb. inzymis texaca, solidos XXXV culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

Cf. B3.4. 14. Si quis vero de pluribus quam de V furaverit et aliquid ex ipsis et adhunc remanserit, malb. sonista, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L III, culpabilis iudicetur excepto [capitale et delatura].

IIII. De furtis ovium.

1. Si quis agnum furaverit, malb. levi, VII denarios culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

2. Si anniculatum vel bimum vervicem furaverit, malb. inzymis, sunt denarii C , qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

Cf. B3. 3. Certe si tres aut amplius furaverit, malb. faisseth, denarios MCCCC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto [capitale et delatura].

Cf. B2.3. 4. Si quis L vervices aut L sive LX aut amplius furaverit, malb. sonista, sunt denarii MM[D], qui faciunt solidos L III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

V. De furtis caprarum.

1. Si quis tres capras furaverit, malb. afrae sive lanphebrus mala vel pecti, sunt denarii C , qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

Cf. A. 2. Si vero super tres capras furaverit, malb. chenecrudo, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, [culpabilis iudicetur] excepto capitale et delatura.

VI. De furtis canum.

1. Si quis canem seusium magistrum furaverit, malb. troitohen hunni, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

III. 9. *l.* 1. binum taurem 2.

10. *l.* 3. taurem 2. trespellius 2.

11. *l.* 6. taurem 2. regem] *intellige:* regis. || *l.* 7. delitura 1.

12. *l.* 8. nec] *ita corr.*; ne 1; neque 2. remanuerit 2. malb. sonista 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30. *l.* 9. sol. L II 2. exc. — del. *om.* 2.

13. *l.* 10. Si] quis *add.* 1; quis vero *add.* 2. ipsas 2. XII] animalia *add.* 2. aliqui remanserint 2. malb. texeca 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30. sol. LXV 1.

14. *l.* 12. furaverit] fuerint furati 2 aliqui 2. et *om.* 2. adhuc 2. || *l.* 13. remanserint *codd.* malb. sonista 2; *v. c.* 12. sol. L IIſ 2

IIII. 1. *l.* 16. denarius VII 2.

2. *l.* 18. Si] quis *add.* 2. annicolatum 2.

3. *l.* 21. cap. et del. *add.* 2.

4. *l.* 22. sive] vel 2. malb. sonista 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30. || *l.* 23. sol. L IIſ 2.

V. 2. *l.* 27. vero] si *add.* 2. capras *om.* 2. || *l.* 28. V] culp. iud. *add.* 2.

VI. 1. *l.* 30. secusium 2. || *l.* 31. excepto] et 1. deletura 1.

1) *V. infra tit. VIII,* 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si quis canem acutarium furaverit, malb. hunuane, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura. *Cf. A.*

3. Si quis canem, qui ligamen noverit, post solis occasum occiderit, malb. rephuovano, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

4. Si quis pastoralem canem occiserit, malb. theofoano, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

VII. De avibus furatis.

1. Si quis acceptorem furaverit de arbore, malb. orflocla, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

2. Si quis acceptorem de perteca furaverit, malb. weippe ortfocla, sunt denarii DC, *qui faciunt solidos* V, *culpabilis iudicetur* excepto [capitale et delatura].

3. Si quis acceptorem de intro clavem furaverit repositum, malb. ortflocla walevanae antedio, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

4. Si quis spervarium furaverit, malb. socelino, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura. *Cf. A cum cc. 4—11.*

5. Si quis gallum furaverit, malb. cannas wido, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

6. Si quis galinam furaverit, malb. solam pinam, CXX denarios, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

7. Si quis grugem aut ciceno domesticum furaverit, malb. ortfocla, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

8. Si quis anserem aut anedam furaverit domesticam, malb. sundilino, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur*.

9. Si quis aucellum de trapa furaverit, malb. baofalla, solidos III culpabilis iudicetur.

10. Si quis pomarium domesticum de intus curte aut de latus[1] curte capulaverit aut involaverit, solidos III culpabilis iudicetur.

*) *Codex* 2 *addit:* Si quis turture de rete aliena furaverit, sol. III culpabilis iudicetur.

VI. 2. *l.* 1. agutaricium 2. ‖ *l.* 2. exc. — del. *om.* 2.
3. *l.* 3. legamen non noverit 2. ‖ *l.* 4. exc. — del. *om.* 2.
4. *l.* 6. occiderit 2.
VII. 1. *l.* 9. accipitrem 2.
2. 3. *l.* 11. *Haec capita om.* 2.
4. *l.* 16. sparoario 2. ‖ *l.* 17. exc. — del. *om.* 2; *ita etiam in cc.* 5. 6.
6. *l.* 20. gallina 2.
7. *l.* 22. ciceno aut gruge 2. domesticus 1; domesti. 2.
8. *l.* 24. auseram 2. anedem 2. ‖ *l.* 25. iudicetur] exc. cap. et del. *add.* 2.
9. *l.* 26. trappa 2.
10. *l.* 28. capolaverit 2.
*) *l.* 30. *Quod caput in recensione C* 2 *secundum textus D E additum est.* turtore *corr.* turture 2.

1) *Cf. Diez l. c. p.* 625: *'latus' = iuxta; francogall. 'lés, lez'.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

11. Si in orto fuerit et ipsum aut capulaverit aut involaverit, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

12. Si quis cultellum furaverit, malb. leodardę, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

VIII. De apibus furatis.

Cf. B 3. 4. 1. Si quis unam apem, hoc est unum vasum, de intro clavem et sub tecto furaverit, malb. antedio olephardis, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

2. Si quis unam apem, hoc est unum vascellum, ubi amplius non fuerint, furaverit, causa superius conprehensa convenit observare.

3. Si quis a pluribus usque ad sex furaverit apes foras tectum, malb. leodardae, sunt denarii DC, qui faciunt soledos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatur ❙

4. Si vero septem aut amplius furaverit et adhuc aliquid remanserit, malb. antedio texaca olechardis, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos XLV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

VIIII. De damno in messe sive in aliqualibet clausura.

Cf. A. 1. Si quis animal aut caballum aut quemlibet pecus in messe sua invenerit, paenitus eum vastare non debet. Quod si fecerit et confessus fuerit, capitale in locum restituat. Ipsum vero debilem, quem percussit, ad se recipiat. Si vero negaverit et ei fuerit adprobatum, malb. leodarde, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

Cf. A. 2. Si quis animalem, [caballum] aut iumentum in furto puncxerit, malb. stallachia, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

Cf. A. 3. Si quis in messe sua peccora aliena invenerit, qui pastore non habent, et eas incluserit et nulli paenitus innotescat et aliquid ex ipsis pecoribus perierit, malb. texaca, sunt denarii MCCCC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

4. Si quis animalem aut quemlibet peccus per suam neglegentiam nocuerit et ipse confessus fuerit, capitale in loco restituat. Si vero negaverit et ei fuerit adprobatum, malb. leodarde, denarios DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale [et delatura].

Cf. A. 5. Si alicuiuslibet peccora aut porci ipsum custodientem in messem alienam cucurrerint et illo negante, si ei fuerit adprobatum, malb. andesito leodarde, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

Cf. A. B 3. 4. 6. Si vero peccora de damno cuius messe vastaverint et inclusa [fuerint] aut dum in domo illius minantur, si aliquis eas violenter excuttere vel expellere praesumserit et ei fuerit adprobatum, malb. excoto, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

VII. 11. *l.* 1. capolaverit 2. DC denarios] sunt den. DC *cod.* ‖ *l.* 2. sol. XV *corr.* sol. III 2.
VIII. 1. *l.* 6. furaverit] fuerit 1.
2. *l.* 8. furaverit *om.* 2.
3. *l.* 10 quis] vero 2. furaverit *om.* 2. tectum] *sic corr.;* tectu 1; tecto 2, *qui ibi add.* furaverit. ‖ *l.* 11. exc. — del. *om.* 2.
4. *l.* 12. aliquid] et aliqui 2. remanserint 2. malb. antedio texeca 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30.
VIIII. *l.* 15. damnum 2. sive] vel 2. qualibet 2.
1. *l.* 16. aut quemlibet] vel quamlibet 2. penitus 2. ‖ *l.* 17. loco 2. ‖ *l.* 18. quem] ipse *add.* 2. ledard *cod.* ‖ *l.* 19. iudicetur] exc. — del. *add.* 2.
2. *l.* 20. caballum *om.* 1, *sed scriptor hoc verbum supplere voluisse videtur.* aut] ad 2. fustum 2. ‖ *l.* 22. deletura 1.
3. *l.* 23. pecora 2. pastorem 2. inclauserit 2. et] ut 2. ‖ *l.* 24. penitus innotiscat . perierint *codd.* texa 1; texeca 2. *V. supra p.* 128, *l.* 30. ‖ *l.* 25. et delatura *corr.* in loco restitut. Si quis 2.
4. *l.* 26. Si quis *om.* 2. pecus 2. ‖ *l.* 28. et del. *add.* 2.
5. *l.* 29. Si] quis *add. codd.* pecora 2. custodiente 2. messe 2. ‖ *l.* 30. ei] ipsi 2. leodard *cod.*
6. *l.* 32. pecora 2. inclausa 2. ‖ *l.* 33. in domo] ad domum 2. minatur 2 aliqui 2; aliquid 1. eas *om.* 2. violenter] *ita* 2; voluerit 1. excutere 2. praesumserint 1; pr umpserit 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

7. Si vero de damno peccora inclausa fuerint, damnum extimatum reddat et insuper X denarios culpabilis iudicetur.

8. Si quis vero per inimicitiam aut per superbiam saepem alienam aperuerit et in messe sua vel in qualibet labore peccora misserit, si convictus testibus fuerit, damnum aestimatum reddat [et] insuper denarios MCC, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

X. De mancipiis furatis.

1. Si quis servum aut ancillam[1] alienam furaverit, malb. teoxaca, sunt denarii MCCCC, qui faciunt solidos XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

2. Si servus aut ancilla cum ipso ingenuo de rebus domini sui aliquid deportaverit, malb. *Cf. B3.4.* theophardo, fur ille, preter quod mancipia restituat, DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

3. Si quis servum alienum occiderit vel vindiderit[2] aut ingenuum dimiserit, malb. meotheo, sunt denarii MCCCC, qui faciunt solidos XXXV, culpabilis iudicetur.

4. Si[3] quis ancillam alienam furaverit, malb. teothexaca, MCC denarios, *Cf. A.* qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

5. Si homo ingenuus servum alienum in texaca secum ducat aut aliquid cum *Cf. A.* ipso negotiat, malb. teolasina, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

6. Si quis ancillam furaverit aut vindiderit valentem solidos V aut XXV, si por- *Cf. A. B2.* cario, si fabrum, si venatorem, molinario, carpentario vel quemcumque artificem[4] malb. theochothexacha ismala texacha chrochro texaca ambotanea, hec sunt de ministeria, sunt denarii MMDCC, qui faciunt solidos L V, culpabilis iudicetur excepto capitale.

7. Si quis puerum aut puellam de ministeria[5] furaverit, malb. horogaut orogania, XXV solidos in capite restituat et insuper MCCCC denarios, qui faciunt solidos XXXV, culpabilis iudicetur.

IX. 7. *l.* 1. de pecora damnum 2. stimatum 2. X] dece 2.

8. *l.* 3. sepem 2. || *l.* 4. laborem pecora 2. miserit 2. convictis 2. stimatum 2. reddat] et *add.* 2.

X. 1. *l.* 7. malb. teoxeca 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30 *et infra cc.* 2. 4—6.

2. *l.* 9. malb. teophardo 2 || *l.* 10. pręter 2.

3. *l.* 12. vel — dimiserit *om., sed in margine inferiori suppl.* 1.

4. *l.* 15. malb. texeca 2.

5. *l.* 17. alienum servum 2. texeca 2. || *l.* 18. negociat 2.

6. *l.* 20. vindederit 2. portario 1. || *l.* 21. viniatori 2. mulinario 2. carpantario 2. artificem] valente sol. V *add.* 2. malb. — faciunt] malb. texeca 2. || *l.* 23. MMDCCC 1; *cf.* B1.

7. *l.* 24. ministeria] *e con, cf. c.* 6; ministeri 1; ministerium 2. || *l.* 25. capitalem 2. || *l.* 26. iudicetur] exc. — del. *add.* 2.

1) *Verba, quae in textu B (v. supra p. 76) sequuntur:* caballum aut iumentum, *auctor meoecnsniris C hic omisit et novum caput condidit, quod infra in titulo VIII 'De furtis caballorum' inseruit.* 2) *Cf. cum hoc capite A tit. LVI; VI, 2 (v. glossam)* 3) *Auctor hic caput primum tituli I codd. A* 2. 3 *(cf. glossam) adhibuisse videtur.* 4) *Cf. Lex Alamannorum B tit. L:I* De eo, qui porcarios vel artifices occiderit. 5) *Cf. B V, 5; supra p.* 93.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

I. De furtis ingenuorum vel efractura.

A. B 2. 4. 1. Si quis ingenuus de foris casa, quod valet duos denarios, furaverit, malb. leodarde, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

2. Si vero foras casa, quod valet denarios XL, furaverit, malb. texaca, sunt denarii MCCC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

3. Si quis vero ingenuus effracturam fecerit et, quod [valet II denarios, furaverit, malb. antedio, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur.

4. Si quis ingenuus effracturam fecerit et, quod] quinque denarios valet, furaverit, malb. antedio, sunt denarii MCCCC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

5. Si vero clavem effregerit aut adulteraverit et sic in domum ingressus fuerit et in furtum aliquid tulerit, malb. anorlenet antheodio, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis [iudicetur] excepto capitale et delatura.

6. Si vero nihil tulerit et fugiens evadat, propter effracturam tantum MCC denarios, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

II. De furtis servorum vel efractura.

A. B 3. 1. Si quis servus, quod valet duos denarios, foras casa furaverit et ei fuerit adprobatum, aut CXX ictus accipiat aut C denarios, qui faciunt solidos III, pro dorso suo culpabilis iudicetur.

2. Si quis vero furaverit, quod valet L denarios, aut castretur aut CCXL denarios, qui faciunt solidos VI, reddat. Domnus vero servi, qui furtum faecit, capitale in loco restituat.

III. De rapto ingenuorum vel mulierum.

Cf. A. 1. Si quis tres homines ingenua puella de casa aut de screona rapuerint, malb. antomia, MCC denarios, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur.

2. Illi, qui super tres fuerint, ducentenos denarios, qui faciunt solidos V, unusquisque illorum culpabilis iudicetur.

3. Qui cum sagittas fuerint, C denarios, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

4. Raptor vero MMD denarios, qui faciunt solidos L III, culpabilis iudicetur.

5. Si vero puella ipsa de intro clave aut de screona rapuerit, malb. alteofaltheo, et pretius et causa superius intimata convenit observare.

6. Si vero puella, qui trahitur, in verbo regis fuerit posita, fretus exinde MMD denarios, qui faciunt solidos LXIII, culpabilis iudicetur.

7. Si vero puer regius vel litus ingenua femina traxerit, de vita sua conponat.

I. *l.* 1. efracturas 1; effracturis 2.
1. *l.* 2. quis] vero *add. codd.* foras 2. leodard *cod.*
2. *l.* 4. XL denarius 2. malb. texeca 2.
3. *l.* 6. vero *om.* 2. efractura 2. valet — et quod *(c. 4) om.* 1. malb. — faciunt] *ita suppl.; om.* 2.
4. *l.* 8. efractura 2. et *om.* 2. furaverit *om.* 2. ‖ *l.* 9. antedio] *ita corr.;* tantedio 1.
5. *l.* 10. domo 2. in] inde 2. ‖ *l.* 11. sol. XL 1.
6. *l.* 13. et fugiens] effugiens 1. propter] pręter 2. effractura 2.
II. *l.* 15. vel] *sive* et 1. effracturis 2.
1. *l.* 17. aut C denarios qui faciunt 2; *v. supra p.* 126, *l.* 16.
2. *l.* 19. dominus 2. fecit 2.
III. 1. *l.* 21. ingenuam puellam 2. escreona 2. ‖ *l.* 22. XXX] unusquisque *add.* 2.
3. *l.* 25. fuerit 2.
4. *l.* 26. sol. L II*ſ* 2.
5. *l.* 27. clavem 2. escreonam 2. pręcius 2.
6. *l.* 29. fuerat 2. ‖ *l.* 30. MMD — iudicetur] sol. LXII*ſ* exegatur 2.
7. *l.* 31. sua *om.* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

8. Si vero ingenua femina cuicumque de illis sua voluntate secuta fuerit, ingenuitate sua perdat. Cf. A. A.

9. Si ingenuus ancillam alienam in coniugium praeserit, malb. honemá, cum ea in ipso servitio permaneat.

10. Si quis litam alienam ad coniugium sotiaverit, malb. anfamia, MCC denarios, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

11. Si[1] quis sororis aut fratris filiam aut certe ulterius gradus consobrinam aut certe fratris uxorem aut avunculi sceleratis nuptiis sibi iuncxerit, hanc poenam subiaceant, ut de tale consortio separentur atque etiam, si filios habuerint, non habeantur legitimi heredes, sed infamia sunt notate.

12. Si vero sponsa aliena tullerit et sibi in coniugium copulaverit, malb. anestet, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L III, culpabilis iudicetur.

13. In[2] contra sponsum vero, cuius sponsa est, solidos XV culpabilis iudicetur.

14. Si quis puella sponsata dructe ducente in via adsallierit et cum ipsa violenter moecatus fuerit, malb. gaugie altho, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

IIII. De superven[ien]tes [et] expoliationibus.

1. Si quis hominem ingenuum in superventum expoliaverit, malb. musido, sunt MMD denarii, qui faciunt solidos L III, culpabilis iudicetur.

2. Si vero Romanus homo Francum expoliaverit, MMD, qui faciunt solidos LXIII, culpabilis iudicetur.

3. Si vero Francus Romanum expoliaverit, malb. musido, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur.

4. Si quis hominem, qui alicubi migrare disponit et habet praeceptum [de] rege et habundivet se in mallo publico et aliquis ei extra ordinatione regis testare aut adsallire praesummit, malb. alcata alchatheocus via lacina, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

III. 8. *l.* 1. secuta fuerit sua voluntate 2. ingenuitatem suam 2.

9. *l.* 3. prẹhenserit 2. ‖ *l.* 4. ea] ipse *add.* 2. servicio 2.

10. *l.* 5. sociaverit 2.

11. *l.* 7. soror eius *corr.* sorores 2. aut] ad *add.* 2. filia 2. consobrinam] *ita corr.;* consobrinae 1; consobrina 2. ‖ *l.* 8. avunculi] *ita corr.;* avunculis 1; abunculis 2. iunxerint 2. penam 2. ‖ *l.* 9. adque 2. filiis 1. ‖ *l.* 10. legitime 2. sed *om.* 2. infamiae 1; infamis 2. sunt *om.* 2. notate] *ita corr.;* nativitate 1; innotati 2.

12. *l.* 11. tulerit 2. coniugio 2. copulaverit] *ita* 2; copulaverint 1.

13. *l.* 13. sponso 2.

14. *l.* 14. ducentem 2. ‖ *l.* 15. mẹchatus 2.

IIII. *l.* 17. supervenientis 2; *v. indicem titulorum.*

1. *l.* 18. superventis 2. ‖ *l.* 19. sol. L IIſ 2; *ita semper in hoc titulo.*

2. *l.* 20. Franco 2.

3. *l.* 22. Romano 2.

4. *l.* 24. disponet 2. preceptum 2. ‖ *l.* 25. se *om.* 2. testare] *ita* 2; restare 1. p̄sumat 2.

1) *Cf. Legis Romanae Visigothorum interpretationem ad Codicis Theodosiani III,* 12, 3; *ed. Haenel p.* 90: id praecipimus observari, ut . . . quisque ille aut sororis aut fratris filiam aut certe ulterioris gradus consobrinam aut fratris uxorem sceleratis sibi nuptiis iunxerit, huic poenae subiaceat, ut de tali consortio separetur. Atque etiam si filios habuerint, non habeantur legitimi nec heredes, sed infamia sint notatae utrimque personae.

2) *Cf. Edictus Rothari c.* 190: Si quis puellam aut viduam alterius sponsatam . . . tulerit uxorem, conponat parentibus mulieris . . . . Spunsum autem, cuius spunsatam fuit, . . .

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

5. Si quis villam alienam adsallierit, quanti in eo contubernio vel superventum vel ibidem fuisse probati fuerint, malb. turphaldeo, sunt denarii MMCCCC, qui faciunt solidos LXIII, culpabiles iudicentur.

Cf. A. 6. Si quis villam alienam adsallierit et ibidem ostia fregerit, canes occiderit vel homines plagaverit aut in carro aliquid exinde duxerit, malb. turpephaldeo, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur. Quicquid ibidem preserit, in loco restituat. Quanti in eo contubernio vel supervenientes fuisse probantur, MMD denarios, qui faciunt solidos LXIII, culpabiles iudicentur.

7. *Si quis hominem mortuum, antequam in terra mitatur, in furtum expoliaverit,* malb. chreumusido, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur.

Cf. B 2. 3. 8. Si quis hominem mortuum effoderit vel expoliaverit, malb. tornechallis sive odocarina, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

Cf. B 2. 3. 9. Si quis hominem dormientem in furtum expoliaverit, malb. freomundo, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

XV. De eo qui uxorem alienam tullerit vivo marito.

1. Si quis uxorem alienam tullerit vivo marito, malb. abtiga, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

2. Si quis cum ingenua puella per virtutem moechatus fuerit, malb. wervanathe, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur.

3. Si quis ingenuam puellam sponsatam, voluntatem amborum convenientibus in occultum moechati fuerint, malb. fredolasio, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

VI. De incendiis.

1. Si quis casam quamlibet super homines dormientes incenderit, malb. seolando et vashaldempa, cui casa est, solidos LXIIſ conponat et, quanti intus fuerint, mallare debent de seolandoeva et contra unumquemque solidos LXIIſ [culpabilis iudicetur, et si aliquis intus arserit], leode seolandefa, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur, et cui casa est, solidos LXIIſ culpabilis iudicetur.

2. Si quis spicarum aut maufolum cum annona incenderit, malb. leodeva, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos LXIIſ, culpabilis iudicetur.

3. Si quis sutem cum porcus, scuriam cum animalibus vel fenilem incenderit, malb. leodeba, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos LXIIſ, culpabilis iudicetur.

XIV. 5. *l.* 1. quis in *add.* 1. superventus 1; supervento 2. vel ibidem] *huc posui e con., etsi codices haec praebent post* probati. ‖ *l.* 2. fuisse] *ita corr.; fuissent codd.*

6. *l.* 4. fręgerit 2. canis 2. ‖ *l.* 5. exinde aliquid 2. ‖ *l.* 6. excepto quicquid 2. ‖ *l.* 7. priserit 2. Quanti] *ita* 2; Quanto 1. superventi 2. ‖ *l.* 8. MMD — iudicetur] sol. LXIIſ quisque illorum culp. iud. 2.

7. *l.* 9. mittatur 2.

8. *l.* 11. exfodierit 2.

XV. *l.* 16. De eo *om.* 2. tulerit 2.

1. *l.* 17. tulerit 2.

2. *l.* 19. virtute męchatus 2.

3. *l.* 21. sponsatam] spontanea 2. voluntate ambis 2. ‖ *l.* 22. męchati 2.

XVI. 1. *l.* 25. homnes 1. ‖ *l.* 26. casa] *ita* 2; causa 1. quanti] *ita* 2; quam 1. de seolaneva et *om.* 2. ‖ *l.* 28. leode — faciunt] conponat (*corr.* culp. iud.) et si aliqui intus arserint 2. eolandefa] *hoc repetit* 1 *addens* di scolandefa deseolandefa. ‖ *l.* 29. sol. XLIIſ 1.

2. *l.* 30. espicarios 2. maolum 2.

3. *l.* 32. scuria 2. fenile incendiderit 2. ‖ *l.* 33. iudicetur] exc. — del. *add.* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

4. Si quis sepem alienam aut concisam incenderit, malb. bila, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

5. Si capulaverit, malb. biabigo, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

XVII. De vulneribus.

1. Si quis alterum voluerit occidere et colpos praeterfallierit, malb. seolando efa, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur.

2. Si quis alterum de sagita toxicata percuttere vult et colpos praeterfallierit, malb. seolandefa, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur.

3. Si quis hominem ita plagaverit in caput, ut sanguis ad terra cadat, malb. leodarde chesfrido, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

4. Si quis hominem ita plagaverit in capud, ut exinde tres ossa exierint, malb. inanbina ambilicae, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur. *Cf. A.*

5. Si quis hominem ita plagaverit in caput, ut cerebrum exierit[1], malb. andeafen, solidos XLV culpabilis iudicetur.

6. Si vero inter costas ita vulnus intraverit, ut usque ad intrania perveniat, malb. geisofredo, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

7. Si vero plaga ipsa semper currit et ad sanitatem non pervenerit, malb. freobleto, solidos LXIIſ culpabilis iudicetur et in medicaturas solidos VIIII. *Cf. A.*

8. Si quis ingenuus ingenuum de fuste percusserit et sanguis non exeat, usque ad tres colpos semper pro uno icto tres solidos solvat et malb. weum adepaltheo. *Cf. A. B3. 4.*

9. Si vero sanguis exierit, talem culpam conponat, quantum si eum de ferramentum vulnerasset, hoc est DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur. *Cf. A. B2. 3.*

10. Si vero clauso policae ter alius alio percusserit, malb. waldphalt, sunt denarii CCCL , qui faciunt solidos VIIII, ita ut per singulos ictos tres solidos solvat. *Cf. B4.*

11. Si quis alius alium adsallierit et expoliare temptaverit et ei per fugam evaserit, malb. nurdo, solidos LXIIſ. *Cf. B4.*

XVI. 4. *l.* 1. sepe aliena 2. concisa 2. incendiderit 2.
5. *l.* 3. capolaverit 2.
XVII. 1. *l.* 6. voluerit] *ita corr.;* volens *codd.* colpus pterfallierit 2.
2. *l.* 8. sagitta toxecata 2. percuttere vult] percutit 2. colpus pterfallie it 2.
3. *l.* 10. hominem] in caput *add.* 2. placaverit 2. in caput *om.* 2. ut] *ita* 2; et 1 cadit 1.
4. *l.* 12. hominem] in caput *add.* 2. placaverit 2. in capud *om.* 2. ut] et 2. trea 2. exirent 2.
5. *l.* 14. hominem] in caput *add.* 2. placaverit 2. in caput *om.* 2. cerebrum] appareat et trea ossa desuper cerebrum 2. exierint 2.
6. *l.* 16. intra 2. ut *om.* 2. intrania] *ita corr.;* intraniam 1; interanea 2. perveniat 2.
7. *l.* 18. cocurrit 2. ‖ *l.* 19. in *om.* 2.
8. *l.* 20. ingenuos 2. et] ut 2. colpus 2. ‖ *l.* 21. semper] et semper 2. et malb. *etc. om.* 2.
9. *l.* 22. culpa 2. ferramento 2. ‖ *l.* 23. *Verba* hoc est *hic* 2 *quoque praebet; v. supra p.* 127, *l.* 16.
10. *l.* 24. polace 2. ter] *ita* 2; tres 1 ‖ *l.* 25. solvat] *ita* 2; solvatur 1.
11. *l.* 26. alium] alio in via 2. ‖ *l.* 27. L IIſ] culp. iud. *add.* 2.

1) *Cf. Lex Alamannorum LIX,* 7 *(B)* Si autem ex ipsa plaga cervela exierit . .; *v. supra p.* 81, *n.* 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

12. Si vero eum raubaverit[1], malb. harawano[2], solidos XXX.

VIII. De eum qui hominem innocentem absentem illum ad regem accusat.

Cf. A. 1. Si quis hominem innocentem absentem illum ad regem accusat, malb. seulandeba, solidos LXII/ſ culpabilis iudicetur.

VIIII. De maleficiis vel herbis.

1. Si quis alteri herbas dederit, ut moriatur, malb. trowerpo, solidos CC culpabilis iudicetur.

Cf. A. 2. Si quis alteri maleficium fecerit et, qui eum praesit, exinde evaserit, malb. trower, solidos L II/ſ culpabilis iudicetur*.

. De manu vel brachium mulierum stringendum.

Cf. A. B 2. 4. 1. Si quis homo ingenuus mulierem ingenua vel qualibet feminam digitum vel manum strinxerit, malb. chamno, solidos V.

Cf. A. 2. Si brachium strinxerit, malb. chamin, solidos .

3. Si super cubitum manum miserit, malb. milicharde, solidos V.

Cf. A. 4. Si quis mamillam mulierem strinxerit aut sciderit, quod sanguis egressus fuerit de bructe[3], solidos XLV culpabilis iudicetur.

I. De navibus furatis.

Cf. A. 1. Si quis extra consilium domini sui navem alienam movere praesumpserit et cum ea flumen transgressus fuerit, malb. femire, solidos III culpabilis iudicetur.

2. Si vero ipsa nave in furtum praeserit, malb. flemere, solidos V.

*) *Codex* 2 *addit:*

3. Si quis alteri maleficium superiactaverit [sive cum ligaturis] ubilibet miserit, sol. LXII/ſ culpabilis iudicetur.

4. Si quis mulier altera mulieri maleficium fecerit, unde infantes non potuerit habere, solidos LXII/ſ culpabilis iudicetur.

VII. 12. *l.* 1. raubaverit] capuerit 2.] culp. iud. *add.* 2.

§VIII. *l.* 2. De eum — accusat] De innocentibus 2.

1. *l.* 3. acusaverit 2. ‖ *l.* 4. sol. CC 2.

VIIII. 1. *l.* 6. herbis 1.

2. *l.* 7. alteri] herbas dederit bibere vel *add.* 2. maleficia 2. et — exinde] ut 2.

. *l.* 9. vel brachium mulierum *om.* 2. mulieř stringđ 1. stringenda 2.

1. *l.* 10. homo ingenuus *om.* 2. ingenuam 2. vel qualibet] aut 2. vel manum *om.* 2. *l.* 11. V] culp. iud. *add.* 2.

2. *l.* 12. XXX] culp. iud. *add.* 2.

3. *l.* 13. Si] Certe si 2. cubito 2. manu 1. XXXV] culp. iud. *add.* 2.

4. *l.* 14. S. q. mulierem mamellam capulaverit 2. aut — bructe *om.* 2.

I. 1. *l.* 17. p̄sumpserit 2. ‖ *l.* 18. transierit 2.

2. *l.* 19. Si vero ipsam navem furaverit, sol. XV culp. iud. 2.

*) 3. *l.* 21. superiactaverit] *hic verba* sive cum ligaturis *supplenda sunt secundum textum D, quo auctor recensionis C 2 usus esse videtur.*

1) *Cf. Diez l. c. p.* 273 *s. v. 'roba' = vestis; Lex Alamannorum LVIII:* quidquid super eum arma vel rauba tullit . . 2) *V. infra tit. L I.* De carroeno. 3) *Germ. 'brust' (v. supra A IV,* 6: *'druct' = trustis) = scissura; cf. Lex Baiuw. IV,* 4: *'palc-prust'; v. etiam Lex Alamann. LVII,* 35 *et quae ibi annotantur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

3. Si quis [navem] vel asco de intro clavem furaverit, malb. cansiasco, V solidos culpabilis iudicetur.

4. Si quis asco intro clave repositum et in suspenso pro studium positum furaverit, malb. chamciosco, solidos LV culpabilis iudicetur. *Cf. B 3. 4.*

II. De furtis in molino conmissis.

1. Si quis ingenuus in molino anona furaverit, malb. anthedio, solidos XV ipsi molinario, cui molinus est, similiter alius XV, cui annona furaverit. *Cf. B 2. 4. A.*

2. Si ferramento[1] ibidem furaverit, malb. anthedio, solidos XLV.

3. Si quis sclusam de farinario ruperit, urbis via lazyna, solidos XV culpabilis iudicetur. *Cf. A.*

III. De caballo extra [consilium] domini sui ascensum.

1. Si quis caballum alienum extra consilium domini sui ascenderit et eum caballicaverit, malb. rosidio, solidos XV, quando discendit, culpabilis iudicetur. *Cf. A.*

IIII. De homicidiis parvolorum vel mulierum. *Cf. A. B 2. 3.*

1. Si quis puerum infra II annos occiserit, malb. chrascaro, solidos DC culpabilis iudicetur.

2. Si quis puerum crinitum sine consilio parentum suorum totunderit, malb. chascaro, solidos LXII culpabilis iudicetur. *Cf. A. B 2.*

3. Si vero puella totunderit, malb. theoycata, solidos LV.

4. Si vero puer infra XII annos aliqua culpa commiserit, freda exinde non requiratur.

5. Si quis feminam gravidam interfecerit, malb. annowano, solidos [D]CCC culpabilis iudicetur. *Cf. B 3. 4.*

1) *Cf. Pactus Alamannorum V,* 14 *(= Lex CVI,* 6*):* Si quis ferro molinario involaverit . . ., *cf. etiam Lex Visigothorum VII,* 2, 12: De instrumentis mulini furatis. Si quis de mulinis aliquid involaverit . . *Auctor recensionis C Pactum vel Legem Alamannorum adhibuisse videtur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

6. Si quis infantem in ventrem matris suae occiserit aut antequam nomen habuerit infra novem noctibus[1], malb. annowado, solidos C culpabilis iudicetur.

7. Si quis puellam ingenuam, antequam infantes habere possit, occiderit, malb. hismala, solidos CC culpabilis iudicetur.

8. Si, postquam infantes coeperit habere, occiderit, DC solidos culpabilis iudicetur.

9. Si post media aetate, hoc est, postquam infantes non potest habere, malb. leodinia, solidos CC culpabilis iudicetur.

V. De adulteriis ancillarum.

1. Si quis cum ancilla aliena moechatus fuerit, malb. theolasina vertico, solidos XV.

2. Si vero regis est, solidos .

3. Si servus cum ancilla moechatus fuerit et ex hoc crimine ipsa mortua fuerit, aut castretur aut solidos VI solvat. *Dominus vero servi capitale in loco restituat.*

4. Si vero mortua non fuerit, malb. bathmonio, solidos III culpabilis iudicetur.

5. Si servus ancillam alienam extra voluntate domini sui sibi [in] coniugium copulaverit, malb. anthamo, solidos III.

6. Si quis Francus cum ancilla aliena sibi publice iunxerit, ipse cum ea in servitio permaneat.

VI. De libertis dimissis.

Cf. A. B8. 4. 1. Si quis litum alienum, qui apud dominum in hoste fuerit, extra consilium domini sui ante regem per denarium ingenuum dimiserit, malb. malthochiado freoledo, solidos C. Res vero ipsius lito legitime reformentur.

Cf. A. 2. Si servum per denarium ante regem ingenuum dimiserit, malb. malthochiado moetheo, solidos V culpabilis iudicetur et capitale domino servi in loco restituat. Res vero ipsius servi proprius dominus recipiat.

YYIV. 6. *l.* 1. ventre 2. sue occiderit 2. ‖ *l.* 2. noctis 2.

7. *l.* 3. infantem possit habere 2.

8. *l.* . Si] Si quis feminam ingenuam 2. ceperit 2. sol. DC 2.

9. *l.* 6. Si — est] Si quis feminam 2. habere] occiderit *add.* 2.

YYV. 1. *l.* 9. ancillam alienam mechatus 2. V] culp. iud. *add.* 2.

2. *l.* 10. Si quis vero cum rege ancillam mechatus fuerit, sol. culp. iud. 2.

3. *l.* 11. ancilla] aliena *add.* 2. mechatus 2. hoc] ipso 2. ipsa] ancilla ipsa 2. fuerit] servus ille *add.* 2. ‖ *l.* 12. solvat] culp. iud. 2.

4. *l.* 13. vero] ancilla ex hoc *add.* 2. malb. — iudicetur] servus ipse aut CXX ictus accipiat aut sol. III domine ancille cogatur exsolvere 2.

5. *l.* 14. Si] vero *add.* 2. ancilla aliena 2. sibi *om.* 2. in *add.* 2. coniugio 2. ‖ *l.* 15. III] culp. iud. aut C ictus accipiat *add.* 2.

6. *l.* 16. sibi] in *add.* 1. iuncxerit 2.

YYVI. *l.* 17. demissis 2.

1. *l.* 18. aput 2. dominum] domino suo 2. consilio 2. ‖ *l.* 19. rege 2. dinario 2. demiserit 2. sol. C] culp. iud. *add.* 2. ‖ *l.* 20. legitime] legitimo domino 2.

2. *l.* 21. *Dehinc nonnulla capita legis in codice* 1 *alia manu exarata sunt. Hoc loco primum nova manu scripta sunt:* Si servum per denarium ingenuum dimiserit, malthochiado freoledo (*corr. manu priore:* meotheo), sol. C. Res vero ipsius lito legitime reformetur. *Deinde scriptor iterum caput* 2 *incepit. Quae antea scripsit, postea, fortasse ab altero scriptore, deleta sunt.* servum] alienum *add.* 2. per dinarium *praebet* 2 *post* regem. demiserit 2. ‖ *l.* 22. et — loco] excepto capitale et delatura domino 2. domino] vero *add.* 1. ‖ *l.* 23. servi ipsius 2.

1) *Cf. Pactus Alamannorum II,* 30 (*= Lex LXX):* Si quis mulier gravata fuerit et per facto alterius infans mortuos natus fuerit aut si vivus natus fuerit et novem noctis non vivit . . . *V. supra p.* 139, *n.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

VII. De furtis diversis.

1. Si quis tintinno de porcina aliena furaverit, malb. leode, sunt denarii DC, qui faciun solidos V , culpabilis iudicetur.

2. Si quis vero de peccoribus tintinno furaverit, [solidos III culpabilis iudicetur].

3. Si quis schillam[1] de caballo[2] furaverit, malb. campania, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

4. Si quis pedica de caballo furaverit, malb. leode, CXX denarios, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

5. Si caballi ipsi perierint, ipsus in caput restituat. *Cf. BS. 4.*

6. Si quis messem alienam in furtum aut inripaverit[3] aut mederit, malb. leodarde, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

7. Si quis [in] hortum alienum furaverit vel in furtum ingressus fuerit, malb. leode, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

8. Si quis inmetus[4] de pomario[5] aut de perario deruperit, malb. leode, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

9. Si vero in horto fuerint, malb. hortopondo, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

10. Si[6] quis pomarium aut perarium excervicaverit, malb. leodarde, sunt denarii CXX, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur*.

11. Si quis de campo alieno aliquid furaverit et hoc aut in carro aut in caballo portaverit, *Cf. BS.* malb. leode, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

*) *Codex* 2 *addit:*

Si in orto fuerint, solidos XV culpabilis iudicetu

Si quis in navina, in favaria, in pisaria, in lenticolaria vel in his similibus in furtum intraverit, solidos III culpabilis iudicetur.

XXVII. 1. *l.* 2. leod *semper in cod., v. capp. sqq.*

2. *l.* 4. *Caput* 2 *est in codice* 1 *in margine additum.* quis *om.* 2. pecoribus 2. sol. III culp. iud. *om.* 1.

3. *l.* 5. eschillam 2. cabal 2. campania — faciunt] *in loco raso* 1.

4. *l.* 7. pedicam 2.

5. *l.* 9. Si] quis *add.* 1. ipsus *corr.* ipsas 1; ipsos 2. capitale 2.

6. *l.* 10. aliena 2. aut inripaverit] aut repascerit 2. meteret leodard *cod.*

7. *l.* 12. in ortum 2. furaverit vel *om.* 2.

8. *l.* 14. quis *om.* 2. inmetus] inpotus 2. perario] pomario 1.

9. *l.* 16. ortum 2.

10. *l.* 18. pomario aut perario 2.

11. *l.* 20. alieno] lino *add. codd.* aut in carro] cum carro 2.

*) *l.* 22. *Haec capita ab auctore recensionis C* 2 *secundum textus DE hic addita sunt.* ‖ *l.* 23. in navina] in vinea, *suprascriptum:* in navina *cod.*

1) *Cf. Diez l. c. p.* 305 *s. v.* '*squilla*'. 2) *Cf. Edictus Rohari c.* 289: S. q. tintinno desuper caballo . . furaverit . .; *infra p.* 142, *n.* 1. 3) *Cf. Diz l. c. p.* 261: *francogall.* '*raffer*', *germ.* '*reffen* (*v. in textu E:* '*reffare*'), *raffen*'. 4) *De* '*me derivandum esse videtur, instrumentum, quo metitur; pro* '*inmetus*' *praebent textus DE:* '*inpot cf. Diez l. c. p.* 254 *sq.*: *ital.* '*potare*'; *hisp.* '*podar*'; *francogdll.* '*poder*' = '*gewächse beschneid*'; *hisp.* '*podon* = *Hippe*' *Cf. cum his glossam in c.* 9 *scriptam:* '*hortopondo*' *vel in D:* '*ortopodun*'. *V. etiam supra tit. VII, c.* 13. 5) *V. supra p.* 12, *n.* 3. 6) *Cf. supra tit. VII, c.* 11. 12 *et Edictus Rothari c.* 301: Si quis . . peró aut melo inciderit . .; *v. p.* 142, *n.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Cf. A. 12. Si vero tantum praeserit, quantum in dorso suo portaverit, malb. leode, sunt denarii C , qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

13. Si quis in agrum alienum arborem insertum[1] exciderit, malb. orthobano, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

14.* Si[2] quis campum alienum araverit et non seminaverit, malb. leode, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

Cf. A. 15. Si quis aratro de campo alieno ante ostaverit aut iactaverit aut testaverit, malb. awerphe, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

Cf. A. 16. Si quis pratum alienum secaverit, ope[ra] sua perdat et insuper solidos XV culpabilis iudicetur. Et si exinde fęnum ille ad domum suam in carro duxerit et discarcaverit, malb. leode, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

17. Si vero tantum praeserit, quantum in dorso suo portaverit, malb. leode, sunt denarii CYV, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

Cf. B 2. 18. Si quis vineam alienam in furtum vendemiaverit, malb. leode, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur. Et si exinde vinum in carro ad domum suam adduxerit, malb. leode, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

19. De messibus vero similiter observandum est.

20. Si[3] quis vero clausuram alienam deruperit, malb. orbis via lazina, solidos [XV] culpabilis iudicetur.

21. Si quis in silva materium alienum incenderit aut capulaverit, malb. leode, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

*) *Huic capiti codex* 2 *hoc praemittit:* Si quis campum alienum araverit vel seminaverit, solidos XLV culpabilis iudicetur.

YYVII. 12. *l.* 1. priserit 2. dorsum suum 2.
14. *l.* 5. campo alieno 2. et] *ita* 2; aut 1.
15. *l.* 7. iectaverit 2. aut] vel 2.
16. *l.* 9. opera 2. et insuper] *ita* 2; insuper et 1. ‖ *l.* 10. ille *om.* 2. discargaverit 2.
17. *l.* 12. tantum *bis scriptum in* 1. priserit 2.
18. *l.* 14. vinea aliena 2. vindemiaverit 2. ‖ *l.* 15. duxerit et discargaverit 2. ‖ *l.* 16. iudicetur] excepto capitale et delatura *add.* 2.
20. *l.* 18. latina *corr.* lazina 1. ‖ *l.* 19. XV *om* 1.
21. *l.* 20. incendiderit 2. capolaverit 2.
*) *l.* 22. *Simile caput hoc loco iam in archetypo C scriptum fuisse censendum est.*

1) *Cf. Edictus Rothari c.* 300: Si quis rovore aut cerrum seu quercum . . infra agrum alienum aut culturam seu clausuram . . inciderit . . *Auctor textus nostri hanc legem adhibuisse videtur, v. supra p.* 141, *n.* 6. 2) *Auctor textus C capita de campo alieno arando et seminando (v. etiam supra l.* 22 *et l.* 33*), quae in recensionibus A et B alias in hoc titulo posita sunt (v. A LV,* 1—3*; B VII,* 21. 22*), hic ante caput de prato alieno secando inseruit imitans, ut videtur, ordinem capitum Edictus Rothari:* 354. De campo alieno arato *[aut seminato]*. 355. De campo exarato. 356. De prato secato aut exarato. 3) *Auctor textus nostri hic Edictum Rothari adhibuisse videtur (sicut etiam aliis locis fecit; v. supra cc.* 10. 13. 14*); cf. ibidem c.* 285: Si quis sepem alienam ruperit . . *Pro 'sepem' scripsit 'clausuram', quod in Edicto saepius invenitur, sed ibi significat agrum clausum; cf. ibidem cc.* 29. 300 *(de quo v. supra n.* 1*).* 304. *Auctor Edictus ex Lege Visigothorum (Leovigildi) hausisse videtur, ubi tale caput quondam extitisse censeo; cf. Lex Vis. VIII,* 4, 24. *Cf. praeterea Lex Burgundionum VII,* 1 *sqq. cum Lege Baiuwariorum X,* 16 *sqq., quae leges Codice Euriciano niti videntur.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

22. Si quis materium ex una parte dolatum furaverit, malb. leode, sunt denarii C , qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

23. Si quis retem anguilaritiam furaverit de fluvio, malb. obduplo, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

24. Si quis statuam aut tramaculam aut vertivulum de fluvio furaverit, malb. nasde, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur. *Cf. A.*

25. Si quis screonam, qui clavem habet, effregerit, malb. stronis anthedio, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur. Et si exinde nihil tulerit, malb. leode, pro sola effractura solidos XV culpabilis iudicetur. *Cf. A.*

26. Si quis escreonam sine clave effregerit, malb. obdo, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

27. Si quis cum servo alieno sine consilio domini sui aliquid negociaverit, malb. theolasina, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur. *Cf. BS. 4.*

28. Si quis mulierem brachilem furaverit, malb. subto, sunt CXX denarii, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

29. Si quis casam alienam sine consilium domini sui traxerit[1], malb. alachiscido, MCC denarios, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

30. Si quis in silvam fustem signaverit et non capulaverit, si vero post anno, quod fuerit signatus, qui eum preserit, nullam habeat culpam, et si infra annum ipso capulaverit, malb. leode, solidos III culpabilis iudicetur. *Cf. BS. 4.*

VIII. De locationibus.

1. Si quis in furtum aliquem aelocare voluerit, ut hominem interficiat, et pretium ab hoc acciperit et non fecerit, cui fuerit adprobatum, malb. seulandefa, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur. *Cf. A.*

2. Si quis in furtum elocatus pretium acceptum hominem occidere voluerit et non fecerit, malb. seulandefa, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur.

3. Si vero post tertio elocatio ipsa transmissa fuerit, MMD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur. Illorum culpabilis iudicetur quisque accipiens, sic dans. *Cf. A.*

VIIII. De debilitatibus.

1. Si quis alteri manum aut pedem vel oculum eiecerit aut auriculam vel nasum amputaverit, malb. secti, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur.

VII. 23. *l.* 3. rete angularicia de fluvio furaverit 2.
24. *l.* 5. staduam 2. tremaculam 2. verticulum 1; vertevolum 2.
25. *l.* 7. escreonam 2. ‖ *l.* 8. malb. leode *om.* 2.
28. *l.* 14. bracilem 2.
29. *l.* 16. consilio 2.
30. *l.* 18. silva 2. capolaverit 2. ‖ *l.* 19. priserit 2. anno 2.
XXVIII. *l.* 21. elocationibus 2.
1. *l.* 22. alique 1. elocare 2. voluerit] et non fecerit *add.* 1. ‖ *l.* 23. p̄cium 2. ab] ob 2.
2. *l.* 25. elocatus] *ita corr.*; elocatum *codd.* accepto p̄cio 2.
3. *l.* 27. tertio] *ita corr.*; tertia *codd.* elocatio] *ita* 2; elocatione 1. ‖ *l.* 28. Illorum — dans] sic dans, accipiens, portans quisque illorum culpabilis iudicetur 2.
XXVIIII. *l.* 29. debilitationibus 2.

1) *Cf. francogall. 'trasser = durchsuchen'; Diez l. c. p.* 324 *s. v. 'tracciare'. Hoc fieri solet, quando aliquis rem suam perditam quaerit. Cf. Lex Baiuwariorum XI,* 2: Si autem in domum per violentiam intraverit et ibi suum nihil invenerit, cum sex solidis conponat; *Pactus Alamannorum V,* 3; *Wilda, 'Strafrecht' p.* 782.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Cf. A. 2. Si vero manum capulaverit et ipsa manca super eum pependerit, malb. chaminis, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

Cf. A. 3. Et si ipsa manus[1] perexcusa fuerit, malb. secthe, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos LXIIſ, culpabilis iudicetur.

Cf. B2. 3. 4. Si quis pulcare de manu vel pede excusserit, malb. athlatam, sunt denarii MDCCC qui faciunt XLV, culpabilis iudicetur.

Cf. B4. 5. Si vero ipse polcis mincatus pependerit, malb. ablatam chaminis, sunt denari MCC, qui faciunt solidos culpabilis iudicetur.

6. Secundum vero digitum, unde sagittatur excusserit, malb. ablatam biorotro, sunt denarii MCCCC, qui faciunt s lidos V, culpabilis iudicetur.

Cf. B2. 4. 7. Sequentes vero digitos, id est tres, si pariter in uno hictu excusserit, malb. chaminis, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

Cf. A. 8. Et si unum medianum excusserit, malb. taphanu, solidos XV culpabilis iudicetur.

9. Si vero quarto digito excusserit, malb. melachano, solidos XV culpabilis iudicetur.

Cf. A. 10. Si vero minimus digitus excuss[us fu]erit, malb. mineclino, solidos XV culpabilis iudicetur.

Cum cc. 11-17 cf. A. 11. Si vero pedes capulatus fuerit et ibidem mancatus fuerit, chuldeclina chamina, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos XLV, culpabilis iudicetur.

12. Si vero pedes excuss[us fu]erit, malb. childeclina sictae, sunt denarii [MMD], qui faciunt solidos LXIIſ, culpabilis iudicetur.

13. Si alterum oculum quis evellerit, malb. inchabina, solidos LXIIſ culpabilis iudicetur.

14. Si nasum excuserit, malb. frasito, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos XLV, culpabilis iudicetur.

15. Si auriculam excusserit, malb. chanodeora, solidos XV culpabilis iudicetur.

16. Si linguam alteri capulaverit et loqui non possit, malb. achaltea, solidos C culpabilis iudicetur.

17. Si quis dentem excusserit, malb. laclabina, solidos XV culpabilis iudicetur.

Cf. A 18. Si quis hominem castraverit ingenuum aut viriculam suam transcapulaverit, unde mancus sit, malb. wirodarde, solidos C culpabilis iudicetur.

19. Si vero ad integrum tulerit, alatharde, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

NNVIIII. 2. *l.* 1. manu 2.
3. *l.* 3. ipsa *om.* 2. perexcusa *corr.* perexcisa 1; perexcussa 2.
4. *l.* 5. polecare 2. manum vel de pedem 2.
5. *l.* 7. ipsa polacis 2.
6. *l.* 9. digitum] id est *add.* 2. sagittatur] sagitta *add. codd.* excuterit 2.
7. *l.* 11. III 2. hictu] istu 2.
8. *l.* 13. daphanu *corr.* taphanu 1. mediantur 2.
9. *l.* 14. quarto digito] *ita* 2; quattuor digitos 1.
10. *l* 15. excussus fuerit] *ita* 2; excusserit 1.
11. *l.* 17. mancatus tunuerit 2.
12. *l.* 19. pedes] ipse pedis 2. excussus fuerit] *ita* 2; excusserit 1.
13. *l.* 21. Si] quis *add. codd.*
14. *l.* 23. excusserit 2; xciserit 1, *v. supra l.* 34.
16. *l.* 26. alterum capolaverit ut 2.
17. *l.* 28. quis *om.* 2. dentem] alienam *add.* 2. laclabia *corr.* laclabina 1.
18. *l.* 29. hominem ingenuum castr. 2. transcapolaverit 2.

1) *Quae iam manca st, v. c.* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

. De convitiis.

1. Si quis alterum cinitum clamaverit, malb. quinthac, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

2. Si quis alterum concagatum clamaverit, C denarios, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

3. Si quis alterum vulpicula clamaverit, C denarios, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

4. Si quis alterum leporem clamaverit, CCXL denarios, qui faciunt solidos VI, culpabilis iudicetur. A.Cf. BS. 4.

5. Si quis alterum inputaverit, quod scutum suum iactasset, et non potuerit adprobare, CXX denarios, qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

6. Si quis alterum delatorem clamaverit et non potuerit adprobare, malb. leode, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

I. De via lazina.

1. Si quis baronem de via sua ostaverit aut inpinxerit, malb. via lazina, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

2 Si vero mulierem ingenuam de via sua hostaverit aut inpinxerit, malb. orbis via lazina, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

3. Si via, que ad farinario vadit, cluserit[1], malb. urbis via lacina, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

[II. De ligaminibus ingenuorum].

1. Si quis hominem ingenuum ligaverit sine causa, malb. andreiphus, sunt MCC, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur.

2. Si vero ipsum ligatum aliqua parte duxerit, malb. andreiphus, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

3. Si[2] vero Romanus Franco sine causa ligaverit, MMCC denarios, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

4. Si vero Francus Romano sine causa ligaverit, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

. 1. *l.* 2. cenitum 2.

2. *l.* 4. C denarios] sunt den . C *codd.*

3. *l.* 6. vulpe 2.

4. *l.* 8. lepore 2.

5. *l.* 10. inputaverit] *ita* 2; putaverit 1. escutum 2.

I. 1. *l.* 15. inpincxerit 2.

2. *l.* 17. vero] quis *add.* 2. ingenuam] aut puellam 2. ostaverit 2. inpincxerit 2. latina *corr.* lazina 1.

3. *l.* 19. que] *ita corr.*; quod *codd.* clauserit 2.

II. *l.* 21. *Rubricam, quae deest in codice* 1, *supplevimus secundum indicem titulorum.* De legaminibus inienuorum 2.

1. *l.* 22. sine causa legaverit 2.

2. *l.* 24. legatum *semper* 2.

3. *l.* 26. legaverit *semper* 2. ‖ *l.* 27. V *corr.* 2.

1) *Cf. Lex Baiuwariorum X,* 20: De via convicinale vel pastorale, qui eam alicui clauserit . .; *cf. quae annotat editor ibidem: 'Huc pertinet:* . . viae ad mulinà *saepius in Tradit. Lunaelac. . . .' Lex Baiuwariorum hoc loco Codice Euriciano niti videtur; cf. cc.* 19. 20 *cum Lege Visigothorum VIII,* 4, 25 *et Lex Burgund. XVII,* 3: *v. etiam supra p.* 142, *n.* 3. *De 'sclusa de farinario' v. supra II,* 3. 2) *V. supra tit. IV, cc.* 2. 3.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

5. Si quis ligatum [1] per superbiam aut per virtutem ad graphionem tulerit, malb. mitoforasta, de vita sua redimat.

III. De venationibus.

Cf. B 3. 4. 1. Si quis de diversis venationibus, de avibus, de piscibus furaverit, quam [2] legem et de venationibus avium et de piscationibus convenit observare.

Cf. A. B 3. 4. 2. Si quis cervum domesticum signum habentem furaverit aut occiderit, quia de venatione mansuetus est, et hoc cum testibus potuerit adprobare, quod eum dominus suus in venationem habuisset et cum ipso duas aut tres feras occississet, malb. trowido, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

Cf. A. B 3. 4. 3. Si vero alium cervum, qui in venatione adhuc non fuerit, domesticum occiserit aut involaverit, malb. wisnovida, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur*.

Cf. A. 4. Si quis aprum lassum, quem canes moverunt, occiderit, malb. haroassina, sunt DC denarii, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

IIII. De sepibus.

1 Si quis tres virgas, unde sepis superligatur, et, unde saepis continetur, retortas capulaverit aut tres cambortus excervicaverit, malb. leode, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

2. Si [3] quis sepem [aut] conscisam aliaena arserit, malb. bila, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

3. Si quis per alienam messem, postquam levaverit, herpicem traxerit aut cum carro ine via transierit, malb. leode, sunt denarii C , qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

Cf. B 2-4 4. Si quis per alienam messem iam spalmitata sine via cum carro transierit, malb. leode, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

Cf. A. B 3. 5. Si quis per malo ingenium in curte alterius aut in casam vel ubi et ubi miserit aliquid de furtum, hoc est nesciente domino, cui curtis est, et ibidem inventum fuerit, malb. fertibero, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur.

V. De homicidiis servorum.

1. Si quis [servus] servum aut ancillam [sibi] similem occiderit, malb. theladina, homicida illum domini inter se dividant.

*) *Codex* 2 *addit:* Si quis alium cervum, quem canes moverint vel adlassaverint, solidos XV culpabilis iudicetur.

II. *l.* 1. superbia 2. virtute 2. a garafionem 2. || *l.* 2. redimat] conponat 2.

III.] II 1, *in sequentibus quoque usque ad tit. XXXVIII minores numeros praebet quam* 2, *cf. supra tit. XXXII.*

1. *l.* 4. avibus] *e con.;* apibus *codd.* furaverit] *ita corr.;* furatis *codd.* || *l.* 5. venatione avium 2. avim 1.

2. *l.* 6. habente 2. quia de] qui ad 2. || *l.* 8. occidisset 2.

3. *l.* 10. venationem 2. occiderit 2. || *l.* 11. sol. V 2.

4. *l.* 12. mover̃ 2; vomerunt 1.

IIII. 1. *l.* 15. superlegatur 2. sepis 2. retorta capolaverit 2. || *l.* 16. cambortos 2.

2. *l.* 17. sepe concisa aliena 2.

3. *l.* 19. levaverit] *ita* 2; ligaverit 1. erpicem 2.

4. *l.* 21. alienam] *ita* 2; aliam 1. ispalmitata 2.

5. *l.* 23. malo] *e con.;* male 1; malum 2. casa 2. || *l.* 25. MMDC 1. sol. LII 1.

V. *l.* 26. *Verbum* servorum *in codice* 1 *legi non potest.*

1. *l.* 27. ancillam] sibi *add.* 2. homicida] *ita* 2; homicidia 1.

*) *l.* 29. *Hoc caput auctor recensionis C*2 *deprompsit e textu D.*

1) *Id est 'hominem noxium', sicut additur in textu E.* 2) *Intellige 'hanc legem', scilicet infra in c.* 2 *scriptam; v. textus B. V. etiam L. Rib. LII, 1.* 3) *V. supra tit. VI, c.* 4

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si quis ingenuus servum alienum adsallierit[1] et expoliaverit et ei super L denarios, quod valet, tulise convincitur, malb. teomosido, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur.

3. Si vero minus L denarios expolia v[alu]erit, malb. theomusido, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

4. Si quis servum alienum batterit et ei super noctes XL opera sua tricaverit, malb. claudinario, solidum I et triante[2] I culpabilis iudicetur. *cf. A.*

5. Si vero homo ingenuus litum alienum expoliaverit, malb. teomosido, denarios MCCCC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

6. Si[3] quis servum alienum mortuum in furtum expoliaverit et ei super XL denarios valentem tulerit, malb. teofriomosido, MCCCC denarios, qui faciunt solidos XXXV, culpabilis iudicetur.

7. Si spolia minus XL denarios valuerit, teofriomosido, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

8. Si servus hominem ingenuum occiderit, ipsa homicida per medietatem conpositionis hominis occisi parentibus tradatur, et alia medietate dominus servi se noverit solviturum et si intelexerit, de lege potest se obmallare, ut hoc non solvat. *cf. A.*

VI. De quatrupedibus si quis hominem occiderit.

1. Si quis homo de qualibet quatrupede domestico fuerit occisus et hoc cum testibus potuerit adprobare, dum et illius dominus, cui pecus fuisset, antea legem non adimplevit, medietatem conpositionis dominus ipsius quatrupedis cogatur exsolvere. Ipsum vero quatrupedem, auctorem criminis, per medietatem conpositionis restituat requirenti. *cf. A.*

VII. De vestigio minando.

1. Si quis bovem aut caballum vel qualibet animal in furtum perdiderit et eum, [dum] per vestigio sequitur, consecutus fuerit usque in tres noctes, ille, qui eum ducit, aut emisse aut camiasse se dixerit vel proclamaverit, ille, qui per vestigium sequitur, res suas debet per tertia manu adchramire. *cf. B 2-4.*

V. 2. *l.* 1. den. *semper* 1; denarius 2. ‖ *l.* 2. tollisse 2.

3. *l.* 4. denarios 2. expolia v[alu]erit] *ita con.*; expoliaverit 1; spolia eius valuerit 2.

4. *l.* 6. battederit 2. XL noctes 2. ‖ *l.* 7. et] *ita* 2; aut 1. triante I] triantei 2.

6. *l.* 11. denarios 2. valentem] *ita con*; valentes 1; valentis 2.

7. *l.* 13. Si] quis *add. codd.* spolia] ipsa *add.* 2. denarios 2.

8. *l.* 15. ipsum homicidam pro 2. homicidia 1. conposicionis 2. ‖ *l.* 16. domini 2. intellegerit

VI. *l.* 18. quadropedibus 2.

1. *l.* 19. de] ex 2. quadrupede domesticus 2. cum *del.* 2. ‖ *l.* 20. fuisset] fuerit 2. ante *corr.* ante 2. ‖ *l.* 21. medietate conposicionis 2. quadrupedis 2. quadrupedem auctore 2. ‖ *l.* 22. pr medietate 2. requirenti] *ita* 2; requirendi 1.

VII. 1. *l.* 24. quemlibet 2. eum] dum *add.* 2. ‖ *l.* 25. duxit 2. cambiasse 2 26 vestigio 2. adharamire 2.

1) *V. supra tit. IV, cc.* 4—6. 2) *De 'triante' vel 'triente' (aut 'tremisse'),* quod est tertia pars solidi, *sicut eodem loco additur in textu E, v. supra IV,* 1 *(codd. B* 3. 4*); infra VIII,* 12 *(C, ubi DE addunt:* id est III denarii et tertia pars unius denarii) *Brunner, 'Deutsche Rechtsgeschichte' I², p.* 313, *n.* 9. *Secundum Pactum Alamannorum pr iniuriis litis afflictis praeter solidos tremisses (qui autem apud Alamannos IV denariis consti terunt; cf. Lex Alaman. VI, 2) quoque solvendi sunt; cf. V,* 1: Si quis femina [illegible] percusserit . . solvat solidos 2. Si lida fuerit, solido uno et tremisse; *v. etiam ilide lII,* 45. 48. 3) *V. supra tit. IV, c.* 7.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Cf. A. B 2. 3. 2. Si vero iam tribus noctes exactis, qui res suas quaerit, eas invenerit, ille, apud quem inveniuntur, si eas empsisse aut camiasse dixerit, ipse licet adchramire.

Cf. B 2. 3. Si vero ille, qui per vestigium sequitur, quod se agnoscere dicit, illum alium reclamantem nec auferre per tertia manu voluerit nec solum secundum legem culcaverit et ei violenter tulisse convincitur, malb. mithostrastatido, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur.

VIII. De furtis caballorum.

1. Si quis caballum, qui carruga trahit, furaverit, malb. chanzocho, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

Cf. A. 2. Si quis waranionem homine Franco furaverit, malb. wadrido, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

3. Si quis caballo spado[1] furaverit, malb. chanzisto, solidos XXXV culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

4. Si vero waranionem regis[2] furaverit, malb. selcho, solidos XC culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

5. Si vero amissario cum gregem suum, hoc est cum VII aut II aequas, furaverit, malb. sonista, sunt denarii [M]MD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

6. Si vero greges minor fuerit usque ad sex capita, et pretius et causa, ut superius est, convenit observare.

7. Si quis poletrum annicolum vel bimum[3] furaverit, malb. nabothna pondero, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

8. Si vero poletro sequente furaverit, malb. nare, sunt denarii C , qui faciunt solidos III, culpabilis iudicetur.

Cf. A. B 2. 9. Si quis iumenta[4] aliena trebatterit, malb. stalachaia, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

Cf. B 3. 4. 10. Si quis iumentum prignantem furaverit, malb. stalachaia, sunt denarii MDCCC, qui faciunt solidos XLV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

11. Si quis caballum aut iumentum furaverit[5], malb. azisto, MCCCC denarii, qui faciunt solidos XXXV, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura.

VII. 2. *l.* 1. queret 2. inveneret 2. aput 2. inveniuntur] *ita* 2; invenitur 1. *l.* 2. emsisse 2. cambiasse 2. ipse] ille *corr.* illi 2. liceat adharamire 2.
3. *l.* 3. vestigio 2. se] *ita* 2; si 1. ‖ *l.* 4. offerre 2. mano 2. lege 2· violenter] quod se cognoscere dicit *add.* 2. tollisse 2.

VIII. 1. *l.* 8. iudicetur] excepto capitale et delatura *add.* 2.
2. *l.* 9. waranione 2.
3. *l.* 11. spato 2.
4. *l.* 13. Si quis waranione rege 2. ‖ *l.* 14. excepto — delatura *om.* 2 *in cc.* 4 *et* 5.
5. *l.* 15. amissario *corr.* amassiro 2. suam 2. septem 2. equas 2. ‖ *l.* 16. LXII 2.
6. *l.* 17. gregis minora fuit 2. precius 2.
8. *l.* 21. sequente poletro 2. ‖ *l.* 22. iudicetur] excepto — delatura *add.* 2 *in cc.* 8 *et* 9.
9. *l.* 23. iumenta aliena] *ita* 2; iumentam alienam 1. tribatterit 2.
10. *l.* 25. prignante 2. ‖ *l.* 26. excepto — delatura *om.* 2.
11. *l.* 27. aut] vel 2. ‖ *l.* 28. et delatura *om.* 1.

1) *Id est: equum castratum; v. infra c.* 12. 2) *V. supra III,* 11. 3) *V. supra III,* 2. 3. 4) *Id est: equas, cf. c.* 10 *cum VIII,* 5 *(cod. B* 3. 4*) et c.* 12 *infra.* 5) *Cf. B* , 1 *et supra p.* 133, *n.* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

12. Si[1] quis amisarium alienum[2] extra consilium domini sui spadaverit, malb. andeabina, sunt denarii DC, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur et pro quoque iumento[3] triante[4] I conponat.

13. Si[5] quis [per][6] superbiam aut per inimicitiam[7] caballos aut iumenta aliena trebatterit vel debilitaverit, malb. stalachia, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur.

14. Si quis caballum alienum escur[taverit, malb. leodardi, solidos III culpabilis iudicetur].

VIIII. De plagiatoribus.

1. Si quis mancipia aliena sollicitaverit et adprobatus fuerit, malb. leode thelazina, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur. *Cf. A. B3.*

2. Si quis servus alienus plagiatus fuerit et ipse trans mare fuerit ductus et ibidem a domino suo fuerit perventus et, a quo ipse in patria plagiatus est, in mallo publico nominaverit, tres ibidem testes collegere debet. Iterum cum servus ipse citra mare fuerit revocatus, in alterum mallum debet iterum nominare, ibi similiter tres testes debet collegere. Ad tertio vero mallo simile fieri debet, ut novem testes iurent, quod servum ipsum aequaliter semper super plagiatorem dicere audierunt. Sic postea qui eum plagiavit, hoc est malb. mallo wiridarium, sunt denarii MCCCC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur excepto capitale et delatura. Qui confessio servi usque ad tres plagiatoribus admittitur, sed ea tamen ratione, ut nomina hominum et villarum semper aequaliter debeat nominare. *Cf. A. B2. 3.*

3. Si quis hominem ingenuum plagiaverit et vindiderit et[8] postea in patria reversus fuerit, malb. chaldeficho, solidos C culpabilis iudicetur. *Cf. B2. 3.*

4. Si quis hominem ingenuum vendiderit et postea in patria propria reversus [non] fuerit, malb. franchamo, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

VIII. 12 *l.* 1. amasarium 2. extra] sine 2. domine suę espataverit 2. ‖ *l.* 2. pro] per 2. ‖ *l.* 3. quoque *ita con.*; quisque *codd.* I] uno 2.

13. *l.* 4. quis] per *add.* 2. aut] vel 2. ‖ *l.* 5. tribatterit 2.

14. *l.* 7. . . taverit — iudicetur] *suppl. e cod.* 2, *qui etiam glossam hic praebet, v. supra p.* 128, *l.* 30.

VIIII. *l.* 8. De placiatoribus 2.

1. *l.* 9. solicitaverit 2.

2. *l.* 11. plagiatus] *ita* 2; plagatus 1. ‖ *l.* 12. perventus fuerit 2. ‖ *l.* 13. colligere debent 2. citra] *ita corr.*; citeri 1; chitra 2. fuerat 2. alterum] vero *add. codd.* mallo 2. ‖ *l.* 14. testis *corr.* testes *hic et infra* 2. debet] *e con.*; debent *codd.* collige 2. simile] *e con.*; similem *codd.* ‖ *l.* 15. novi 2. equaliter 2. dicentem audier 2. ‖ *l.* 16. enim plagavit 2. ‖ *l.* 18. plagiatoris admittetur 2. ut] *ita* 2; et 1. equaliter 2.

3. *l.* 20. Si] Hi 1. patria] ad propria *add.* 2.

4. *l.* 22. venderit 1; vindiderit 2. propria reversus] reversus ad propria 2. ‖ *l.* 23. non *add.* 2. sol. C 2.

1) *Cf. Pactus Alamannorum III,* 13: Si cuiuslibet messarius de grege tuletur . . et castratus fuerit, quantas aequas sunt, tantos solidos solvat. 2) *Verba* alienum — sui *ex textu A, tit L III,* 1, *deprompta esse videntur.* 3) *Id est equa, v. supra p.* 148, *n.* 4 *(cf. etiam Pactus Alamann. III,* 10. 25*) et quae textus D addit:* quod ille inire consueverat. 4) *V. supra p.* 147, *n.* 2. 5) *V. supra c.* 9. *Quae ibi statuta sunt, hic copiosius retractantur.* 6) *V. supra tit I , c.* 8, *ubi eadem leguntur, et tit II, c.* 5. 7) *V, supra I ,* 1. *Secundum hoc caput ille, qui pecora aut equos, qui in agros e... ingressi sunt, expellens percutit vel debilitat, minorem poenam persolvit.* 8) *Cf. Pactus Alamannorum III,* 12: Si quis alterum ligat et foris marcha *(cf. Lex LV,*'1: extra terminos; *Lex Ribuaria VI:* extra solum) eum vindit, ipsum ad locum revocet et XL solidos conponat. Si eum invenire non potuerit, wiregildum suum solvat. *V. etiam Lex Baiuwariorum I ,* 4; *Lex Visigothorum VII,* 3, 3.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

XL. Si servus in furtum fuerit inculpatus.

Cf. A. 1. Si quis servus in furtum [fuerit] inculpatus, si talis causa est, unde ingenuus solidos V conponere debet, servus super scamnum tentus C ictus accipiat.

Cf. A. B2. 2. Si vero, antequam torqueatur, fuerit confessus et ei cum domino suo convenerit, C denarios, qui faciunt solidos III, pro dorsum suum reddat et capitale dominus servi in locum restituat.

3. Si tamen talis culpa fuerit, unde ingenuus MCCCC denarios, qui [faciunt] solidos V, solvere possit, similiter servus C colpos accipiat.

Cf. B4. 4. Et si confessus non fuerit, ille, qui eum torquit, si adhuc voluerit ipsum servum torquere, etiam nolente domino, pignus domino servi donare debet. Et si servus postea ad suppliciis maioribus subdatur et si confessus fuerit, nihil ei super domino credatur. Ipse vero, qui eum torsit, illum servum in potestatem [habiturus est]. Dominus servi, unde iam pignus accipit, pretium pro ipso servo accipiat.

Cf. B3. 5. Si vero super priora supplicia, id est C colpos, fuerit confessus, aut castretur aut CCXL denarios, qui faciunt solidos VI, reddat. Dominus vero servi capitale in loco restituat requirenti.

6. Si vero in maiore crimen servus inculpatur, unde ingenuus MDCCC denarios, qui faciunt solidos LV, possit culpa[bilis] iudicare, et per supplicia confessus [fuerit], capitale sententia feriatur.

Cf. B5. 7. Si vero servus in quolibet crimen culpatur, dominus servi ipsius, si presens est, ab eo, qui repetit, admonere debet, ut servum suum iustis [debeat] suppliciis dare, et, qui repetit, virgas paratas habere debet, qui ad magnitudinis minoris digiti sunt, et scamnum paratum habere debet, [ubi servum tendere debet].

8. Si dominus servi suppliciis distulerit et servus presens fuerit, continuo ipse, qui repetit, domino servi solem colecit et in VII noctes placitum facere debet, ut servum ad suppliciis tradat. Quod si adhuc septem noctes servum tradere distulerit, solem ei, qui repetit, iterato collicet et sic iterum usque ad alias septem noctes placitum faciat, id est IIII noctes de prima admonitione conpleantur. Quod si impletis IIII noctes servum noluerit suppliciis dare, omnem causam et conpositionem dominus in se excipiat, hoc est, [ut, si talis causa est], unde ingenuus XV solidos potuerit conponere, ipse eos dominus reddat.

Cf. A. 9. Si vero maior culpa fuerit, unde ingenuus MDCCC, qui faciunt solidos LV, conponere potuerit, et dominus servum non praesentet, ad ipsum numerum reddat et capitale in loco restituat. Quod si etiam maior culpa fuerit, qui servum requiritur, dominus servi non ut servus, sed ut ingenuus tota lege solviturus excipiat.

L. *l.* 1. *Hic legitur in* 2 *titulus* De homicidiis inienuorum *(v. XLI), post hunc demum sequitur:* S. q. servus in furtum f. inc.

1. *l.* 2. furtum] fuerit *add.* 2. ‖ *l.* 3. debuerit 2. escamno tensus 2.

2. *l.* 4. torquatur 2. denarios 2; den. *semper* 1. ‖ *l.* 5. redimat *corr.* reddat 2. et dominus servi capitale 2.

3. *l.* 8. solveri 1. colpus 2.

4. *l.* 9. illi 2. torquit] *e con.;* torquitur 1; torquetur 2. torquere] *ita corr.;* torqueri *codd.* *l.* 10. nolentem 2. domino servi] *ita corr.;* domini servi *codd.* si] sic 2. ‖ *l.* 12. potestatem] potestate habetur 2. accipit] *ita con.;* accipiat *codd.* pretio pro servo suo 2.

5. *l.* 14. vero] servo *add.* 2. priora] *ita* 2; priore 1. fuerat 2. ‖ *l.* 15. denarios 2. capitalem 2. in loco *om.* 2.

6. *l.* 16. crimine 2. ‖ *l.* 17. iudicare culpa *codd.* capitale sententia] *ita* 2; capitalem sententiam 1 fereatur 2.

7. *l.* 18. quodlibet 2. inculpatur 2. dominus] *bis scriptum in cod.* 1; vero *add. codd* p̄sens 2. ‖ *l.* 19. iustis] *ita* 2; istis 1; debeat *add.* 2. subpliciis 2. ‖ *l.* 20. minores 2. escamnum 2. ubi — debet] *suppl. secundum textus B.*

8. *l.* 22. p̄sens 2. ‖ *l.* 23. domino] *ita corr.;* dominus *codd.* colecit] collegit 2. VII] *ita con.;* octo 1; septem 2. ‖ *l.* 24. semptem 1; VII 2. iterato] *ita* 2; et eracto 1. collicet] collegit 2. *l.* 25. usque *om.* 2. alius VII 2. admonitionem 2. conpleantur] *ita* 2; conpleatur 1. ‖ *l.* 27. est] ut si talis causa est *add.* 2. potuerit] *ita* 2; poterit 1.

9. *l.* 29. ingenuus] *post hoc verbum quaedam omissa esse videntur, v. supra B XL,* 9. 10. 30. p̄sentat 2. capitalem 2. ‖ *l.* 31. si *om.* 2. requirotur 2; et *add. codd.* sed ut] sed 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

10. Quod si servus absens fuerit, dominus servi [a] repetenti secrecius admonere debet, ut servum suum infra VII noctes debeat praesentare. Quod si non fecerit, tunc repetens solem illi cum testibus collicet. Et si adhuc [ad] alias septem noctes non praesentaverit, tunc repetens cum testibus solem ei culcet, id est, ut totus numerus ad noctes veniat. Quod si post tres placitos servum noluerit suppliciis dare et per singulos placitos sol ei culcaverit, tunc dominus servi omnem repetitionem non ut servus, sed qualem ingenuus, si hoc admisiset, talem conpositionem ad repetenti restituat. Cf. A. B4.

11. Si vero ancilla in tale crimen inculpatur, unde servus castrare debuerit, CC L denarios, qui faciunt solidos VI, convenit, ut dominus reddat, aut [C]C L ictos accipiat flagellorum. Cf. B2.

12. Si quis cum servo alieno aliquid negociaverit, malb. theolasina, sunt denarii DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

LI. De homicidiis ingenuorum.

1. Si quis ingenuus Franco aut barbaro occiderit, qui lege Salica vivit, malb. leode, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

2. Si vero eum in puteum aut sub aqua miserit, malb. mathleote, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos DC, culpabilis iudicetur. Cf. A. B4.

3. Si vero eum de ramos aut de allis cooperuerit vel de quibuslibet rebus texerit, malb. mortis leodi, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos DC, culpabilis iudicetur. Cf. B3. 4.

4. Si quis vero eum occiderit, qui in truste dominica est, malb. leodi, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos DC, culpabilis iudicetur. Cf. B2.

5. Si vero in puteum aut sub aqua miserit aut de hallis aut de ramis cooperuerit, malb. matheode mortis leode, sunt denarii L IIM, qui faciunt solidos MDCCC, culpabilis iudicetur. Cf. A.

6. Si vero Romanus homo, conviva regis, occisus fuerit, IIM denarios, qui faciunt solidos CCC, culpabilis iudicetur.

7. Si Romanus homo possessor occisus fuerit, qui eum occidisse probatur, IIIIM denarios, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur. Cf. B2. 3.

8. Si quis Romanum tributarium occiderit, MDCCC denarios, qui faciunt solidos LV, culpabilis iudicetur.

9. Si quis hominem invenerit in quadruvium sine manibus et sine pedibus, quem inimici sui dimittunt, et eum perhociderit, malb. freth faltowasbugo, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur. Cf. B2.

L. 10. *l.* 1. secretius 2. *Verba* ut — debeat *in cod.* 1 *abscisa sunt.* || *l.* 2. p̄sentare *semper* 2. no 1. repetem 1. || *l.* 3. collocit 2. adhuc ad 2. noctes] ipsum servum *add.* 2. || *l.* 4. ei] illi 2. culcet] *ita corr.;* calcet 1; collicet 2. ut *om.* 2. I] *ita* 2; V 1. nocte 2. III placitas 2. *l.* 5. suppliciis] legatum *add.* 2. singulum placitum (*corr.* placitos) 2. solem 2. || *l.* 6. ut servus] qualem 2. admississet 2. repetenti] *ita* 2; repetendam 1.

11. *l.* 7. crimine 2. debuerat 2. CC L denarios] sunt den. CC L *codd.* || *l.* 8. convenit] si convenit 2. ut *om.* 2. CCXL ictus 2.

LI. *l.* 11. inienuorum 2; *v. etiam supra tit. XL.*

1. *l.* 12. ingenuus] hominem ingenuo 2, *sed* hominem *deletum est.* barbarum 2. legem 2. Salica] *ita* 2; solia 1. vivet 2.

2. *l.* 14. puteo 2.

3. *l.* 16. ramis 2. aliis 1. cooperuerit *om.* 2. quibuslibet] *ita* 2.; qualibet 1. malb. — olidos] malb. mortes sol. 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30.

4. *l.* 18 dominica est] dominicae 2.

5. *l.* 20. vero] eum *add.* 2. allis 2. coperuerit 2. || *l.* 21. L IIM] *ita corr.;* L VIM *cod*

6. *l.* 22. IIM denarios] sunt den. IIM *cod.*

7. *l.* 24. fuit 2. probatus 2. IIIIM denarios] sunt den. IIIIM *cod.*

8. *l.* 26. Romanus tribudarium 2.

9. *l.* 28. manus 2. pedis 2. quem] *ita con.;* quod *codd.* || *l.* 29. demittunt 2. per-occiderit 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Cf. B 3. 10. Si quis hominem ingenuum in pellago inpinxerit, malb. phimarina, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur.

11. Si[1] quis hominem ingenuum quolibet crimen superdixerit et inde homo mortuus fuerit, malb. ago epha, IIIIM denarios, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur.

Cf. B 2. 3. 12. Si quis hominem ingenuum in puteum iactaverit, ut vivus exinde exeat, malb. callis solio, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur.

LII. De homicidiis a contuberniis factis.

1. Si quis colecto contubernio hominem ingenuum ad domum suam adsallierit et ibidem eum occiserit, malb. chamen habia, sunt denarii IIIIM, qui faciunt solidos DC, culpabilis iudicetur.

Cf. B 2-4. 2. Si in truste dominica est iuratus illae, qui occissus est, qui eum occi[si]sse probatur, LXXIIM denarios, qui faciunt [solidos] MDCCC, culpabilis iudicetur.

3. Si vero in truste dominica non est ille, qui occisus est, IIIIM denarios, qui faciunt solidos DC, culpabilis iudicetur.

Cf. A. 4. Si vero corpus occisi hominis usque ad tres vel amplius habuerit plagas, tres, quibus inculpatur, qui in eo contubernio fuisse conprobantur, legem superius comprehensam singultim cogantur exsolvere. Alii vero tres de eo contubernio, malb. dructhelimici, [III]MDC denarios, qui faciunt solidos L [L], culpabiles iudicentur, et tres adhuc in tertio loco de eo contubernio, MDCCC, qui faciunt solidos XLV, singuli eorum cogantur exsolvere, malb. seolasthasia.

5. De Romanis vero vel litis occisis hec lex medietate solvatur.

6. Si quis tres villas alienas invaserit, malb. alatfaltheo, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L IIſ.

LIII. De homicidiis in convivio facto.

Cf. B 2-4. 1. Si quis in convivio, ubi quattuor aut quinque fuerint, [et unus ex ipsis interfectus fuerit], malb. seolande stadio, hoc est, ut illi, qui remanent, unum de se convictum reddant aut toti morti illius coniectant. Quae lex usque ad VII, qui fuerant in convivio illo, [observatur.

LI. 10. *l.* 1. inienuum 2. pellago — iudicetur] puteum iactavit, ut vox exinde exiat, sol. C culp. iud. *(v. infra c.* 12). Si quis hominem ingenuum in pilago inpincxerit, sol. C culp. iud. 2.

11. *l.* 3. quolibet] ex quolibet *codd.* crimine 2. ‖ *l.* 4. mortuos 2.

12. *l.* 6. *Hoc caput cod.* 2 *post c.* 10 *praebet, v. supra l.* 27. *In codice* 1 *huic capiti, quod sine ulla intermissione sequitur caput antecedens, praemittitur:* hp̄, *id est:* kp̄, kaput = *'Absatz, Alinea'; cf. Traube, 'Neues Archiv' XXVII, p.* 271. vivus] *e con.;* vox *codd. Cf. A. B.*

XLII. 1. *l.* 9. collecto 2. concubinio 1. in domo sua 2. ‖ *l.* 10. occiderit 2.

2. *l.* 11. dominia 2. est] ille *add.* 2. illae *om.* 2. occisus 2. occidisse 2. ‖ *l.* 12. probatur *om.* 2. L IIM denarios] sunt den. L IIM *cod.*

3. *l.* 13. IIIIM denarios] sunt den. IIIIM *cod.*

4. *l.* 15. homines 1. habuerat 2. ‖ *l.* 16. conprobatur 1; probantur 2. conp̄chinsam singillatim cogantur 2. cogatur 1. ‖ *l.* 17. Alii] *e con.;* aliis *codd.* de eo] deo 2. malb. ductelimici 2; *v. supra p.* 128, *l.* 30. IIIMDC] *ita corr.;* MDCCCXL 1; *om.* 2. ‖ *l* 18. L] XC 2. iudicetur *om.* 1. LV] culp. iud. *add. codd.* ‖ *l.* 19. singulis 1. eorum *om.* 2. cagantur 1. malb. *etc. om.* 2.

5. *l.* 20. Romanus 2. vel — occisis] occisis vel litis 2. occisus *corr.* occisis 1. hęc 2. solvantur 1.

6. *l.* 21. tres *post* alienas 2. invaserit] *e con.;* evaserit 1; prevaserit *corr.* evaserit 2. *l.* 22. LIIſ 1; culp. iud. *add.* 2.

LIII. *l.* 23. De homicidio a contubernio f. 2.

1. *l.* 24. et — fuerit] *om.* 1. ‖ *l.* 25. malb. — hoc est] *om.* 2. ut] *ita corr.;* et *codd. l.* 26. Quae *om.* 2. usque *om.* 2. fuerint 2. observatur — illo *(cf. p.* 153, *l.* 1)] *haec fere verba secundum codices A. B* 2—4 *hic supplenda esse videntur.*

1) *Cf. Lex Alamannorum LIII:* Si quis liber liberum crimen aliquod, quod mortale est, inposuerit et ad rege aut ad duce eum accusaverit . . . *V. etiam infra D I,* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Si vero in convivio illo] plus quam VII fuerint, non omnes teneantur obnoxii, sed quibus fuerit inculpatum, ille secundum legem conponant. *Cf. B2-4.*

3. Si quis vero foris casa sive iter agens sive in agro positus a contubernio fuerit occisus et tres vel amplius habuerit plagas, malb. **druete clidio**, hoc est, ut tres de eo contubernio, qui probati fuerint, singulatim mortem illius coniectent et tres de ipso contubernio MCC denarios, qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur quisquis illorum et tres adhuc de eo contubernio DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabiles iudicentur. *Cf. B2. 3.*

LIIII. De reiphus.

1. Si quis, [ut] adsolet, homo moriens viduam dimiserit, qui eam voluerit accipere, antequam eam acciperit ante tunzinum aut centenarium, hoc est, ut tunzinus aut centenarius mallum indicant, [et in] ipso mallo scutum habere debet et tres homines tres causas demandare debent. Tunc ipse, qui viduam accipere [debet], III solidos eque pensantes et denarium habere debet [et] tres erunt, qui solidos pensare vel probare debent, et hoc factum, si eis convenit, sic accipiat, cui debentur. *Cf. A. B3. 4.*

2. Si vero istud non fecerit et sic eam acciperit, malb. **reiphus heealisinus**, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L[illegible]II, culpabilis iudicetur.

3. Si vero, que superius diximus, omnia secundum legem impleverit, tres solidos, cui reiphus debentur, accipiat. *Cf. B2. 3.*

4. Hoc est discernendum, cui reiphus debentur. Si nepus fuerit sororis filius senior, ille reiphus accipiat. *Cf. B2. 3.*

[5. Si vero nepus non fuerit, neptis filius senior ille accipiat].

6. Si vero neptis filius non fuerit, consubrine filius, qui ex materno genere venit, ipse accipiat. *Cf. A. B .*

7. Si vero nec consubrinae non fuerit, tunc avunculus, frater matris, reiphus accipiat.

8. Si vero nec avunculus fuerit, tunc frater illius, qui ipsa mulieri ante habuerat, si in hereditate non est venturus, ipse reiphus accipiat.

9. Si nec ipsi fuerit, tunc qui proximior fuerit extra superius nominatus, qui singulatim secundum parentilla sunt, usque ad sexto genuculo, si in hereditate mariti illius defuncti non sunt venturi, ipse reiphus accipiat. Iam post sexto vero genuculo, si non fuerint, reiphus ipse vel causa, que inde orta fuerit, colligatur a fisco.

LIII. 2. *l.* 1. omnes teneantur] *ita* 2; omne reteneantur 1. ‖ *l.* 2. fuerat 2. inputatum 2. illi 2. conponat 1.

3. *l.* 3. foras 2. inter 1. in] inter 1. contuberni 1. fuerat 2. ‖ *l.* 4. habuerat 2. malb. — hoc est] *om.* 2. ut] *ita corr.;* et *codd.* III *semper* 2. ‖ *l.* 5. singillatim *corr.* singulatim 2. coniectant 2.

LIIII. 1. *l.* 9. Si quis] Si quis ut 2. adsolit *corr.* adsolet 2. demiserit 2. ‖ *l.* 10. acciperit] accipiat 2. tunzino aut centenario 2. incidant 1. ‖ *l.* 11. ipso] et in ipso 2. debent] *ita* 2; debet 1. ‖ *l.* 12. accipere] debet *add.* 2. eque] *e con.;* eique 1; ei que 2. den̄ 1; denarium 2. tres] et tres 2. ‖ *l.* 13. pensare] vel habere *add.* 1. si] sic 2.

2. *l.* 14. acciperet *corr.* -rit 2. ‖ *l.* 15. LXIIƒ 2.

3. *l.* 16. impleverat 2. reiphi 2. ‖ *l.* 17. accipiat — debentur *(c. 5) om.* 2. accipiat] *ita con.;* accipere 1.

4. *l.* 19. illa 2.

5. *l.* 20. *Hoc caput om.* 1.

6. *l.* 21. consobrinus *corr.* consobrini 2. generi 2. ipsse 1.

7. *l.* 22. consobrini 2. filius *add.* 2. non *om.* 2. avuncolus *semper* 2.

8. *l.* 23. antea 2. habuerit *corr.* habuerat 2. hereditatem 2. ‖ *l.* 24. inventurus 2.

9. *l.* 25. ipse 2. qui *om.* 2. singillatim 2. ‖ *l.* 26. parentilla] *supple* dicti; parentella dicti 2. ‖ *l.* 27. ipsi r. accipiant 2. post] per 1. ipsi 2. ‖ *l.* 28. quę 2. fuerat collegatur 2. a fisco *om.* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LV. De migrantibus.

1. Si quis super alterum in villa migra[re vol]uerit et aliqui de eos, qui in villa consistunt, eum suscipere voluerint, si vel unus ex ipsis steterit, qui contradicat, migrandi ibidem licentiam non habeat.

Cf. A. B3. 4. 2. Si vero contra interdictum unius vel duorum in villa ipsa adsedere presumserit, tunc testare ille debet, et si noluerit inde exire, ille, qui eum testat, cum testibus debet testare, ut iterum in decim noctes exinde exeat, et si adhuc post decim noctes noluerit exire, tunc tertio in decim noctes ad placito adtendat, et sic noctes impleantur. Et si nec tunc voluerit exire, tunc eum maneat ad mallum et testes suos, qui [in] singula placita fuerunt, ibidem saecum praestos habea . Et si ipse, cui testatum est, noluerit venire, si eum aliqua sunnis non detenuerit, et si ista omnia, que superius diximus, secundum legem testatus [est], tunc ipse, qui eum testavit, super fortunam suam ponat et roget graphionem, ut accedat ad locum ipsum et eum exinde iactet, et, quia legem noluit audire, quod ibidem laboravit, amittat et insuper, malb. widristholo, sunt denarii MCC qui faciunt solidos , culpabilis iudicetur.

3. Si vero alium in villa aliena migrare rogaverit, antequam conventum fuerit, malb. anduntheoco, MDCCC denarios, qui faciunt solidos XLV, culpabilis iudicetur.

Cf. B 2. 4. 4. Si vero qui migraverit et ei nullus inter XII menses testaverit, securus ibidem maneat sicut et alii vicini

XLVI. De achramire.

Cf. A. B3. 4. Hoc convenit observare, ut tunzinus aut centenarius mallum indicant, et in ipso mallo scutum habere debent et tres homines tres causas demandare debent et in ipso mallo postea requirat hominem, qui ei non pertinet, et sic festucam in leso iectet et ipse, in cui[us] laesum festuca iactavit, dicat verbum de fortuna sua, quantum ei voluerit dare, aut si tota aut media fortuna cui voluerit dare Postea ipsi, in cuius laesum festucam iactavit, in casa ipsius manere debet et hospites tres suscipere debet et de facultate sua, quantum ei datur, in potestate habere debet et postea ipse, cui creditum est, ista omnia cum testibus collectos agere debet. Sic postea aut ante rege aut in mallo legitimo ille, cui furtuna sua depotavit, reddere ei debet et accipiat festucam in mallo et psum ante duodecim menses ipsi, quos heredes deputavit, iectet, nec minus nec maius, nisi quantum ei adcreditum est. Et si contra hoc aliquid voluerit, debent tres testes iurati dicere, quod ibidem fuissent et in mallo, quem tunzinus aut centenarius indixerunt, et quomodo vidissent hominem illum, qui fortuna sua dare voluit, in leso iam, quem elegit, festucam iactare, et denominare debent illi qui fortuna sua in leso iactavit, et sic ille, in cuius lesu iactatur, illum, quem heredem appellat, publicae similiter nominat. Et alii tres testes iurati dicant, quod in casa illius, qui fortuna sua

LV. 1. *l.* 2. migrare voluerit] *ita* 2; migraverit 1.

2. *l.* 5. p̄sumpserit 2. ‖ *l.* 6. illi 2. inter decem 2. ‖ *l.* 7 noctes] noluerit exire, iterum debet ad ipsum venire et ei testare similiter, ut iterum ad alias decem noctes exinde debeat exire *add sed postea delevit* 2. inde 2. decem *semper* 2. ‖ *l.* 8. placitum 2. impleatur 1. et si] si 2. manniat 2. ‖ *l.* 9. qui] in *add.* 2 fuer̄ 1; fuerant 2. secum prestos 2. si *om.* 2. ‖ *l.* 10. si] et si 2. si] *e con.;* sic *codd.* ‖ *l.* 11. lege *corr.* legis 2. testatur *corr.* testata est 2; testatam *corr.* testatum 1. eum] ei 2. furtunam 2. ‖ *l.* 12. rogat garafionem 2.

3. *l.* 15. villam alienam 2. antequod 2. ‖ *l.* 16. fuerat *corr.* fuerit 2. sol. XL 2.

4. *l.* 18. migraveri 2. infra XII mens 2. maneat *corr.* moneat 2. ‖ *l.* 19. alii] relqui 2.

LVI. *l.* 20. De adhramire 2.

l. 21. Hoc] Si quis *praemittunt codd.* observa *corr.* observar 1. ut] *ita* 2; et 1. centenarius 2; centerius 1. ‖ *l.* 22. debet 2. requirat] *e con.;* requiratur 1; requiretur 2. homini 2. ‖ *l.* 23. sic] *e con.;* ut *codd.* fistucam 2. iectit 2. leso fistucam 2. ‖ *l.* 24. furtuna *semper* 2. cui] cuius 2. ‖ *l.* 25. ipse 2. leso 2. ‖ *l.* 26. de quantum 2. ipse] ipsum 1; ipsi 2. ‖ *l.* 27. omni 1. collectis 2. ‖ *l.* 28. illi 2. deportavit 1; deputavit 2. accepit 1; accipiat 2. fistucum 2. mallum 2. ‖ *l.* 29. XII 2. mensa 1; mens 2. quos] *ita corr.;* quod *codd.* heredis 2. iectet] ut in leso iactet 2. ‖ *l.* 30. creditum 2. ‖ *l.* 31. indixerint 2. ‖ *l.* 32. fortuno suo 1. festicam 1; fistuca 2. illo 2. ‖ *l.* 33. fortuno suo 1. ille] *ita corr.;* illa *codd.* leso 2. illum] et illum 2. apellat publici 2. ‖ *l.* 34. testes] tes 1. iurati] *verba* dicere *(v. supra l. 30)* — iurati *hic rpetita sunt in codice* 1. *Ibi aliter atque antea haec scribuntur:* fortuna sua *(ita semper);* festucam; illa illi; ucs (*pro* cuius); et illum (*pro* illum); testes. casa 2; causa 1. sua — festuca *om.* 2.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

donavit illi, in cuius laeso festuca iactata est, ibidem mansisset et hospites ibidem tres vel amplius collegisset et pavisset et hospites illi tres vel amplius de susceptione gratias aegissent et illi testes tres colligissen . Ista omnia illi alii tres dicant et hoc, quod in mallo ante rege vel in publico mallo legitimo, hoc est, quod ante theoda aut tunzino, fortuna illa, quos heredes appellavit, publice coram omnibus estucam in lesó illius iactasset, hoc est, ut novem testes ista omnia debent adfirmare.

LVII. De feltortis qui lege Salica vivunt.

Si quis servum aut ancillam, caballum, bovem vel iumentum aut quemlibet rem cum alterum [agnoverit], mittat eum in tercia manu et ille, apud quem agnoscitur, debet achramire et si citra Liga e aut Carbonarius ambo manent, et qui agnoscit et apud quem agnoscitur in noctes L placitum faciant et in ipso placito quanti fuerint, qui caballum ipsum aut rem ipsam vendiderunt aut camiaverunt aut fortasse in solicitudine dederunt, omnes [inter] placitum istum commoneantur, hoc est, ut unusquisque cum negotiatoribus alterutrum commoneat. Et si quis commonitus fuerit et eum sunnis non detenuerit et ad placitum venire distulerit, ille, qui cum eo negotiaverit, mittat tres testes, quomodo ei nuntiasset, ut ad placito veniret, et alios tres, quod publice ab eum [et] doniter negociasset. Istud si fecerit, exibit se de latrocinio. Ille, qui non venerit, super quem testes iuraverunt, ille erit latro illius, qui agnoscit, et pretium reddat ille, qui [cum] eum negociaverit, et ille secundum legem componat illi, qui res suas agnoscit. Ista omnia in mallo debent fieri, ubi illi est hamallus, super quem res illa primitus agnovita fuerit aut in tercia manu misa. Quod si trans Legere aut Carbonarias manent, cum quibus agnoscitur, in octoginta noctes lex ista custodiatur.

Cf. A. B 2-4.

LVIII. De falsum testimonium.

1. Si quis falsum testimonium praebuerit, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

2. S vero cuiuscumque aliquid fuerit imputatum et periurasse adprobatur, III de ipsis iuratores V solidos culpabiles iudicentur quisquis illorum. *Cf. A. B 2-4.*

3. Illi vero, qui super III fuerint, quinos solidos solvant. *Cf. A.*

4. Ipse vero, cuius imputatum fuerit, excepto causa vel capitale et delatura, V solidos culpabilis iudicetur. *Cf. A. B 3. 4.*

LVIIII. De testibus.

1. Si quis testes necessarium habuerit dare et fortasse testes nolunt ad placitum venire ille, qui eos habet necessarios ad satisfacere, manire illos debet cum testibus ad placitum, ut ea, que noverint, iurati dicant. *Cf. B 2. 4.*

LVI 1. *l.* 1. laeso] *ita corr.*; laesi 1. mansissent 2. ibidem *om.* 2. ‖ *l.* 2. colligissent 2. illi 2 li 1. egiss nt 2. et ille testes collegisset 2. ‖ *l.* 3. tres] iurati *add.* 2. vel] *post hoc quaedam omissa iesse videntu ; cf. B.* ‖ *l.* 4. legitimo — est] *ita corr.*; hoc est legitimo *codd.* tunzinus 2. quos quod 2. appellavit] *e con.*; apellant 1; appellat 2. publici 2. ‖ *l.* 5. fistucam 2. illius 2; illis 1 nove 2. stam 2.

XLVII. *l.* 6. salica lege vivnt 2. vivant 1.

l. 8. alterum] agnoverit *add.* 2. tertia 2. adhramire 2. si citra Ligare] sic inter alligare 1; si (chitra tera *corr.*) ultra Ligeri 2. ‖ *l.* 9. Carbonaria 2. apud quem] cum qu 2. *l.* 10. vendide̅ 1; vindider̅ 2. ‖ *l.* 11. camiaver̅ 1; cambiaverint 2. solutione 2. omnes] inter *add l.* 2. *l.* 12. commoneant 2. ‖ *l.* 13. detenuerit] detricaverit 2. negociaverat *corr.* -it 2. ‖ *l.* 14. nuntiasset negociasset . ut] *ita* 2; et 1. placitum 2. venisset 1. ab] *ita* 2; ad 1. eo idoneos 2 *l.* 15. si] sic *add.* 2. exivit 2. se de] sed de *codd.* non venerit] *e con.*; noverit *codd.* iuraver̅ 1; iuraverint 2. ‖ *l.* 16. latro] lator 2. agnoscitur 1. precium 2. eum] cum eo 2. negociavit 2; *l.* 17. illi] Ille 2. ille est ammallus 2. ‖ *l.* 18. quam 2. illas 1. fuerit *om.* 2. tertia 2 missa 2; msit 1. ‖ *l.* 19. Ligeri aut Carbonaria maniat 2. octuaginta 2.

LVIII. 1. *l.* 21. p̅buerit 2.

2. *l.* 23. tres de ipsos 2.

3. *l.* 25 Illorum 1. tres 2.

4. *l.* 26 fuit 2. capitale] culpa 1. et] aut 2.

LVII I. 1. *l.* 29. testibus 1. darae 2 ‖ *l.* 30. mannire 2. illis 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Cf. A. B2. 3. 2. Si venire noluerint et sunnis non detenuerit, DC denarios, qui faciunt solidos V, quisquis illorum conponat.

3. Si vero presentes fuerint in testimonio vocati et noluerint iurati dicere ea, que noverint, et forbanniti fuerint, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabiles iudicentur.

L. De fide facta.

Cf. A. 1. Si quis ingenuus aut litus alteri fide fecerit, tunc ille, cuius fides facta est, in XL noctes aut quomodo [placitum] fecerit, quando fidem fecit, ad domum illius ambulare debet cum testibus vel cum illis, qui pretium adpretiare debent, et si noluerint fide facta solvere, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur super debitum, unde fidem fecerit.

Cf. A. B2-4. 2. Et si adhuc noluerit debitum conponere, [debet eum] ad mallum manire et sic eum nestigante mallare: Rogo, tunzine, ut nestiganti cassatione meo illo, qui mihi fidem fecit et debitum legitimum debet [et] nominare [debet], qualem debitum vel unde fidem fecit. Tunc tunzinus dicere debet: Nestiganti ego illo in hoc mallo, quod Saleca [lex] habet. Tunc ille, cuius fides facta est, debet testare, ut nulli alteri nec solvat nec pignus donet solutionis, nisi antequam illum impleat, quod ei fidem fecit. Ipsa die cum testibus ad domum illius ambulare debet et rogare sibi debitum solvere. Et si nec tunc voluerit solvere, solem ei collicet. Tunc si ei solem culcaverit, tres solidos super debitum superiore addat. Usque ad tres vices adhuc per tres nundinas facere debet et super ipsa omnia facta et noluerit adhuc conponere, usque ad novem solidos debitus ascendat, id est, ut per singulas admonitiones vel solem culcatum terni solidi adcrescant. Si quis fide facta ad placitum legitimum facto noluerit solvere, tunc ille, cuius fides facta est, ambulet ad graphionem loci illius, in cuius pago manet, adpraehendat festuca et dicat verbum: Tu, graphio, homo ille, qui mihi fidem fecit, quem legitime habeo admallatum in hoc, quod lex Salica habet et continet, et super me et super fortuna mea pono, quod securus mite [in] fortuna sua manum; et dicat de causa, de quantum ei fidem fecerat. Tunc graphio rogat VII rahinburgis et sic cum eos ad domum illius, qui fidem fecit, ambulet, [si] ipse presens est, qui fidem fecit, et dicat sic: Qui ad presens es, voluntate tua solve homine isti, cui fidem fecisti, et elegete duos, quos volueris, idoneos; cum rachemburgiis istos, de quo solvere debes, adpretiare [debeant], et hoc, quod debes, secundum iustum pretium satisfacias. Quod si audire noluerit, si presens aut absens fuerit, tunc rachineburgii adpretiato pretio, quantum valuerit pretius, quod debet, de fortuna sua tollant, et de ipsam legem, quem debet, duas partes ille, cui causa est, ad se revocet, et graphio tertia parte ad fredo colligat, si tamen de ipsa causa antea fretus non fuerit solutus.

LI. De andoctemito.

Cf. B3. 1. Si quis graphionem ad res alienas tollendas invitaverit et eum legitimum iectivum aut admallatum non habuerit, ille, qui eum rogat, ut iniuste aliquid infiscare debeat, denarios VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

LVIIII. 2. *l.* 1. detenuerit] detricaverit 2. ‖ *l.* 2. quisquis] quis 2.

3. *l.* 3. fuerit et in 2.

L. *l.* 5. De fides factas 2.

1. *l.* 6. alterius 1. fidem 2. ‖ *l.* 7. quomodo] placitum *add.* 2. ‖ *l.* 8. illis] *ita* 2; illius 1. p̄cium adp̄ciare 2. et *om.* 2. noluerit fidem 2. fides 1. ‖ *l.* 9. super] *ita* 2; Si per 1. *l.* 10. si *om.* 2. mannire 2. si 1. eum] *e con.;* cum *codd.* ‖ *l.* 11. tunzino *codd.* ut] et 1. nestigantio 1; nestio 2. gassatione 2; cassahone 1. ‖ *l.* 12. legitimum] debitur *add.* 2. tunzino 2. *l.* 13. nestigantio 2; nestigatio 1. ille 1. Saleca] soleta 1; lex salica 2. Tunc] et tunc 2. *l.* 14. solationis 2 ‖ *l.* 16. colecit 2. Tunc] ei *add.* 1. ‖ *l.* 17. ad *om.* 2. ‖ *l.* 18. ipsa] ista 2. ad *om.* 2. ‖ *l.* 19. ternis 2. adcrescat 2. fides 1; fidem 2. ‖ *l.* 20. legitimo 2. facto] adhuc *add.* 2. illi cui 2. ambulat 2. grafionem 2. ‖ *l.* 21. adp̄hendat 2; adpraehendit 1. fistuco 2. verbo 2. tu 2; tunc 1. grafio 2. ‖ *l.* 22. continet et] ego *add.* 2. ‖ *l.* 23. mite] mittit in 2. ‖ *l.* 24. Tun 1. grafio 2. septem racimburgiis (*corr.* racimburgies) 2. a 1. ‖ *l.* 25. ipse] et si 2. sic dicat 2. Qui ad] *ita corr.;* quia *codd.* es *om.* 2. ‖ *l.* 26. homine isti] *ita corr.;* hominem istius *codd.* elegite 2. idonius 2. ‖ *l.* 27. racimburgies (*corr.* . . giis) 2. de quos 1. adp̄ciare *et* p̄cium *semper* 2. ‖ *l.* 28. racheburgii 1; rachinburgie (*corr.* . . gii) 2. ‖ *l.* 29. de] hoc de 2. furtuna 2. ipsa 2. ‖ *l.* 30. cuius 2. grafio 2. freto collegat 2. ‖ *l.* 31. fretas 1. solutas 1. *Post hoc praebet cod.* 2 *ea, quae infra in LI,* 4 *leguntur.*

LI. *l.* 32. De autoctimetho 2.

1. *l.* 33. grafionem 2. iactivum 2. ‖ *l.* 34. aliquid] *post hoc in* 1 *scriptum, sed tunc erasum est:* tollat. debeat infiscare 2

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

2. Ille vero, qui graphionem rogat, ut iniuste tollat, VIIIM denarios, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

3. Si vero graphio supra lege aut debitum aliquid praesumserit, aut se redemat aut de vita conponat.

4. Si quis graphio rogatus fuerit et non venerit et sunnis eum non detenuerit aut certe *Cf. A.* [ratio] dominica et si distulerit, ut ibidem non ambulet neque mittat, qui cum iustitia exigere debeat, aut se redemat aut de vita conponat.

LII. De rem prestata.

Si quis alteri de rebus suis aliquid prestiterit et noluerit reddere, sic eum debet admallare: *Cf. A. B 2. 3.* cum testibus ad domum illius, cui res suas prestitit, accedat et sic contestetur ei: Quia res meas noluisti reddere, quas tibi prestiti, in hoc eas tene nocte proxima, quod lex Salica continet. Et sic solem ei collicet. Si nec tunc voluerit reddere, adhuc super septem noctes similiter contestetur, sicut antea fecit, ut nocte proxima, quod lex Salica continet, res suas tenere debet. Si nec tunc voluerit reddere, [ad] alias VII noctes ad eum similiter cum testibus veniat et roget, ut debitum suum reddat. Si tunc noluerit reddere nec fidem facere redd[end]i, super debitum ei, qui prestitit, aut super illos VIIII solidos, qui per singulas admonitiones adcreverunt, malb. necthanteo antesalina, sunt denarios DC, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur.

LIII. De manu de hinio redemenda. *Cf. A.*

1. Si quis ad hinium admallatus fuerit et forsitan convenerit, ut ille, qui admallatus est, *Cf. A.* manum suam redimat et iuratores donet, si talis causa est, unde legitime, si probatus fuisset, DC denarios, qui faciunt solidos V, conponere deberet, tunc CXX denariis, qui faciunt solidos III, manum suam redimat.

2. Si vero plus ad manum suam redemenda dederit, fretus graphionem solvatur, quantum, si convictus fuisset, debuerat esse rediturus.

3. Si vero talis causa fuerit, unde, si probatus fuisset, poterat XXXV solidos solvere, et *Cf. A. B 2. 4.* convenit, ut manum suam redimat, [VI solidis manum suam redimat].

4. Quod [si] amplius dederit, [fretus] graphioni solvatur, quantum, [si] fuisset convictus, potuerat conponere.

5. Si[1] maior culpa fuerit, de qua LXII∫ solidos posset iudicare, et convenit, ut manum suam redimat, XV solidis manum suam redemat.

6. Quod si amplius dederit, fretus graphioni solvatur, tamquam si de causa illa fuisset adprobatus. Ista redemtio usque ad leodem sic permaneat.

LI. 2. *l.* 1. grafionem 2.

3. *l.* 3. gratio 2. p̄sumpserit 2.

4. *l.* 5. *Cf. A LXXXV,* 3 *et finem tit. L in B et supra p.* 156, *l.* 53. grafio 2. ‖ *l.* 6. ratio *add.* 2. dominicae 1. distulerint 1. iusticia 2.

LII. *l.* 11. contenet 2. ‖ *l.* 12. collexit *corr.* collocit 2. septe 2. ‖ *l.* 13. quod] in hoc quod 2. continet] habet 2. debeat 2. ‖ *l.* 14. septe 2. ‖ *l.* 15. reddat] *post hoc quaedam omissa esse videntur; cf. A. B.* reddendi 2. prestetit 2. ‖ *l.* 16. illos *(sed* s *tunc deletum est)* 2; illo 1. malb. — iudicetur *om.* 2.

LIII. *l.* 18. ineo 2.

1. *l.* 19. ineum 2. et *om.* 2. convenit 2. ‖ *l.* 20. fuisset] quod *add.* 1. ‖ *l.* 21. debet 2. tunc — faciunt] et 2.

2. *l.* 23. grafionem 2. ‖ *l.* 24. convinctus *corr.* convictus 2; victus 1. reddituras 2.

3. *l.* 25. poterit 1; potuerit 2. ‖ *l.* 26. redimat] et iuratores donet, VIIII sol. manum suam redimat *add.* 2 *in margine inferiori.*

4. *l.* 27. Quod] si *add.* 2. dederit] fretus *add.* 2. grafionem 2. quantum] si *add.* 2. *l.* 28. conponere] culp. iud. *add codd.*

5. *l.* 29. Si] vero *add.* 2. de qua] qui 2. convenet 2. ‖ *l.* 30. suam *deletum in* 2. sol. XV 2. redimat 2.

6. *l.* 31. grafionem 2. ‖ *l.* 32. probatus 2. redemptio 2. leudem 2.

1) *Cum cc.* 5. 6 *cf. A L V,* 2 *et B LIII,* 3. 4.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Cf. B2-4. 7. Si vero leode alteri inputaverit et eum ad eneum habeat mallatum et convenit, ut manum suam redemat et iuratores donet, solidis manum redemat.

8. Si amplius dederit, fretus graphionem solvatur.

LIIII. De graphione occiso.

1. Si quis graphionem occiserit, IIIIM denarios, qui faciunt solidos DC, culpabilis iudicetur

2 Si quis sacibaronem occiderit, qui puer regius fuerat, IIM denarios, qui faciunt solidos CCC, culpabilis iudicetur.

Cf. B2.3. 3. Si quis sacibaronem occiderit, qui ingenuus est et se sacibaronem posuit, IIIIM denarios, qui faciunt solidos DC, culpabilis iudicetur.

Cf. B3.4. 4. Sachibarones in singulis mallobergis plus quam tres non debent esse et de causa, unde eis aliquid solvitur et sanum dixerint, hoc ad graphionem non removatur, unde illi securitate fecerint.

LV. De corporibus expoliatis.

1. Si quis corpus hominis mortui, antequam in terra mitatur, in furtum expoliaverit, malb. freomosido, sunt denarii MMD, qui faciunt solidos L IIſ, culpabilis iudicetur.

2. Si quis tumulum super hominem mortuum expoliaverit, malb. thornechales, solidos XV culpabilis iudicetur.

3. Si quis cherist[at]onicam[1] super hominem mortuum capulaverit, malb. madoalle, aut selave[2], que est porticulus[3], super mortuum expoliaverit, malb. cheoburgio, de unaquaque de istis solidos XV culpabilis iudicetur.

Cf. B2.4. 4. Si quis hominem mortuum super alterum in naupho aut in petra miserit, malb. edulcus, solidos XXXV culpabilis iudicetur.

Cf. B4.A. 5. Si quis corpus iam sepultum effoderit et expoliaverit, malb. tornechale, wargus sit usque [ad] die illa, quam cum parentibus illius defuncti convenerit, ut et ipsi pro eo rogent, ut ei inter homines liceat accedere. Et quicumque antea aut panem aut hospitalitatem dederit sive uxor sua propria[4], DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur. Si tamen auctor sceleris

LIII. 7. *l.* 1. leude 2. ineum habet admallatum 2. convenet 2. ut *bis scriptum in* 1. *l.* 2. redimat 2. iuratoris 2. manum] suam *add.* 2. redimat 2.

8. *l.* 3. Si] Quod si 2. grafionem 2.

LIIII. *l.* 4. De grafione occisum 2.

1. *l.* 5. grafionem occiderit 2.

2. *l.* 6. sachibaronem *semper* 2. fuerat 2; furat 1.

3. *l.* 8. se] *ita corr.;* si *codd.*

4. *l.* 10. Sachibaronem *corr.* -nes 2. mallos bergies 2. || *l.* 11. grafionem 2. securitatem 2.

LV. *l.* 13. expoliationibus 2.

1. *l.* 14. mittatur 2.

2. *l.* 16. expoliaverit] vel dissipaverit *add.* 2.

3. *l.* 18. cheristiadona *corr.* cheristadona 2. || *l.* 19. selave] si levarit *corr.* si leva 2. quod 2. porticulus] *e con.;* ponticulus 1; ponticolum 2. super] *e con.;* sequentem 1; sequentis 2.

4. *l.* 21. nauco *corr.* naucho 2.

5. *l.* 23. effodierit 2. wargo 1. usque] in *add.* 2. || *l.* 24. die] de 1. quam] quae 1; quem 2. conveniret 2. et ipsi] ad ipso 1. || *l.* 25. quaecumque 1. hospitalitalitatem 1. || *l.* 26. exceleris 2.

1) *Cf. supra A VIII,* 3: Si quis arestatonem super hominem mortuum capulaverit . . *et quae ibi annotata sunt.* 2) *Cf. Ducange s. h. v. Fortasse compositum est ex germ. 'sel' = anima et germ. 'lauba' (v. Diez l. c. p.* 196 *s. v. 'loggia') = porticus.* 3) *Cf. Diefenbach, Glossarium Latino-Germanicum mediae et infimae aetatis s. v. porticus = 'lîch-hûs' etc.* 4) *Cf. B LVI; supra p.* 114, *l.* 13.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

si admi[si]sse aut effodisse probatur, malb. thornechale, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

6. Si[1] quis basilica expoliaverit desuper hominem mortuum, malb. chereotasino, solidos XXX culpabilis iudicetur.

7. Si quis basilica, ubi reliquie sunt insertae[2], aut ipsa basilica est sanctificata, incendiderit, malb. chenechruda, solidos CC culpabilis iudicetur.

LVI. De dispectionibus. *Cf. B3.*

Si quis ad mallum venire dispexerit aut, quod ei ad rachineburgiis fuerit iudicatum, adimplere noluerit, si nec de conpositione nec ad hinium nec de ullam legem fidem facere noluerit, tunc ad regis presentiam ipsum manire debet, et ibidem cum II testibus ire debet, qui per singula placita iurati dicant, quod ibidem fuissent, ubi rachineburgii iudicaverunt, ut ad hinium ambularet aut de conpositione fidem faceret et ille dispexit. Iterum alii tres iurare debent, quod ibidem fuissent post illa die, quando ei rachineburgii iudicaverunt, aut per hinium aut per conpositione se duceret, hoc est de illa die in L noctes in mallobergo, iterum solem culcaverit [et] nullatenus legem voluerit implere. Tunc [eum] debet manire ante regem, hoc est in IIII noctes, et tres testimonia iurare, quod eum manisset, et si nec tunc venerit, ista omnia novem testimonia iurati dicant, sicut superius diximus. Similiter illa die, si non venerit, collicet ei solem et illa tria testimonia, qui ibidem fuerint, ubi culcaverit solem. Tunc [si] ista omnia impleverit, qui eum admallat, et ille, qui admallat[ur], ad nullum placitum venerit et per legem se educere noluerit, tunc rex, ad quem admanitus est, extra sermonem ponat. Tunc ipse culpabilis et res suas erunt in[3] fisco aut cui fiscus dare voluerit. Et quicumque eum aut panem dederit aut hospitalem collegerit sive uxor sua proxima, DC denarios, qui faciunt solidos V, culpabilis iudicetur, donec omnia, que ei legibus imputantur, secundum legem conponat. *Cf. B2.4. A.* *Cf. A.*

LVII. De rachinburgiis.

1. Si rachinburgiae in mallobergo sedentes, dum inter se causas discutiunt, debet eis dicere, qui causam requirit: Dicite nobis legem Salicam. Si vero legem noluerint dicere, ille, qui causam prosequitur: Hic ergo vos tangono, usque quod lege mihi dicatis secundum legem Salicam. Quod si dicere noluerint, septem de illis rachinburgiae culcatum sole CXX denarios, qui faciunt solidos III, singuli culpabiles iudicentur. Quod si nec legem dicere voluerint nec ternos solidos fidem facere voluerint, tunc solem illis culcatum DC denarios, qui faciunt solidos V, unusquisque eorum culpabilis iudicetur. *Cf. A. B2.4.*

LV. 5. *l.* 1. si] *e con.;* se *codd.* admesisse aut exfodisse probatus 2.

6. *l.* 3. basilicas *codd.* iudicetur] excepto capitale et delatura *add.* 2.

7. *l.* 5. balica 2. reliquie sunt] *ita* 2; requiescunt 1. insertae] *e con.;* insertas *codd.* ‖ *l.* 6. incenderit 2.

LVI. *l.* 8. rachenburgies fuerat 2. ‖ *l.* 9. ineum 2. noluerint 1. ‖ *l.* 10 p̄sentia 2 mannire *semper* 2. ‖ *l.* 11. racheburgii 1; rachenburgie 2. ut] aut 2. inium 2. ‖ *l.* 12. facere 2. ‖ *l.* 13. quando] *e con.;* quod *codd.* rachenburgię 2. inium 2. ‖ *l.* 14. conpositione] *ita correxi;* conpositiones *codd.* culcaverit] et *add.* 2. ‖ *l.* 15. nullatinus 2. voluerit] *ita* 2; noluerit 1. Tunc] eum *add.* 2. *l.* 16. tunc 2; tun 1. nove 2. ‖ *l.* 17. dię 2. trea 2. ‖ *l.* 19. admallatur] admallat 1; admalla 2. veneret 2. noluerit] *ita corr.;* voluerit *codd.* ‖ *l.* 20. quem] *ita* 2; quam 1. mannitus 2. ‖ *l.* 21. hospitalem] *ita* 2; hospitalitatem 1. collegerent *corr.* -ret 2. ‖ *l.* 23. que] *e con.;* quod *codd.* inputatur 2.

LVII. *l.* 24. De rachenburgiis 2.

1. *l.* 25. Si] quis *add. codd.* racimburgii 2. debet] *ita corr.;* debent *codd.* ‖ *l.* 26. requiret *corr.* -runt 2. Salica 2. noluer̄ 2. ‖ *l.* 27. tangano 2. mihi legem 2. ‖ *l.* 28. Salica 2. VII 2. rachimburgiis 2. solem 2. ‖ *l.* 30. *Verba* nec ternos solidos fidem facere voluerint *in codice* 2 *scripta, sed tunc deleta sunt.* illi cul(*corr.* collo-)catum 2. ‖ *l.* 31. XV] singuli culp. iud. *add.* 1; singuli *add.* 2.

1) *Cum cc.* 6. 7 *cf. A tit. L V. L VI; supra p.* 41. 2) *Fortasse rectius legendum: inseratae, cf. francogall. 'serrer' = 'enschliessen'; v. Diez l. c. p.* 293. 3) *V. infra L , 2 et L II,* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Cf. B2. 4. 2. Si vero rachinburgiae qui sunt et non secundum lege iudicaverint, contra quem sententia dederint, causa sua agat et si potuerit adprobare, quod secundum legem non iudicaverint, DC denarios, qui faciunt solidos V, illi septem singulatim culpabiles iudicentur.

Cf. A. 3. Si vero rachinburgiae legem dixerint et ille, contra quem legem dicunt, eos contradixerit, quod legem non iudicant, simili modo contra unumquemque solidos XV culpabilis iudicetur.

LVIII. De chrenecruda.

Cf. A. B2. 4. Si quis hominem occiderit et in tota facultate non habuerit, unde tota lege conponat, II iuratores donet, quod nec super terram nec subtus [terram] amplius de facultate non habeat, nisi quantum donavit. Et postea sic debet in casa sua intrare et de quattuor angulus de terra illa in pugno collegere et postea debet stare in duropello, hoc est [in limitare], intus captare[1] et de sinistra manu de illa terra [trans] suas scapulas iactare super quem proximiorem parentem habet. Quod si iam mater et frater solserint, tunc super sororem matris aut super suos filios debet de illa terra iactare, id est super tres de generatione matris, qui proximiores sunt. Et sic postea in camisa discintus, discalciatus, palo in manu, saepe sallire debet, ut pro mediaetatem aut quantum lex addicat et illi tres solvant, hoc est et illi, qui de paterna generatione veniunt, similiter faciant. Si vero quicumque de illis pauperior fuerit et non habet, unde integrum debitum reddat, quicumque de illis plus habet, iterum super illum chrenecruda illae, qui pauperior est, iactet et ille tota lege conponat. Quod si vero nec ipse habuerit, tunc illum, qui homicidium fecit, qui eum sub sua fide habent, sic postea per quattuor mallos ad suam fidem tollant et si eum in conpositionem nullus voluerit redemere, de vita conponat.

LVIIII. De alodes.

Cf. A. 1. Si quis homo mortuus fuerit et filios non dimiserit, si pater, si mater superfuerit, ipse [in] hereditate succedat.

Cf. A. 2. Si pater aut mater non fuerint et fratres aut sorores habuerit, ipsi in here[di]tate succedant.

3. Si isti non fuerint, tunc soror matris in hereditate succedat.

Cf. A. B8. 4. Si soror matris non fuerit, sic patris soror in hereditate succedat.

Cf. A. 5. Et si patris [soror] non fuerit, sic de illis generationibus, qui proximiores sunt, illi in hereditate succedant, qui ex paterno genere veniunt.

Cf. A. 6. De terra vero Salica in muliere nulla pertinet portio, sed, qui fratres fuerint, et ad virile sexu tota terra pertineat.

LVII. 2. *l.* 1. rachimburgii 2. ‖ *l.* 2. agat] *ita* 2; ageat 1. ‖ *l.* 3. V] culp. *add.* 1. VII singillatim 2. culpabilis] *ita* 2; cum illo 1.

3. *l.* 4. rachimburgię 2. dixe 2. illi 2. quem] *ita* 2; quae in 1. ‖ *l.* 5. contradixerint 1.

LVIII. *l.* 8. conponat] conponere debeat 2. ‖ *l.* 9. supra terra nec subtus terra 2. ‖ *l.* 10. quatuor angulos 2. ‖ *l.* 11. colligere 2. hoc est] limitare *add.* 2. senixtra mane 2. ‖ *l.* 12. trans] intra 2; *om.* 1. proximiore 2. parentem] cuicumque *add., sed post. del.* 2. ‖ *l.* 13. solser̃ 1; solserint 2. *l.* 14. Id est] Idē *codd.;* de *add.* 2. camisia 2. discintus] et *add.* 2. ‖ *l.* 15. in *om.* 2. manum 2. sepe 2. medietate 2. ‖ *l.* 16. tres] t *erasum* 1. faciant] *ita* 2; faciunt 1. Si] quis *add. codd.* *l.* 17. illos 2. fuerat 2. reddat] solvat 2. ‖ *l.* 18. habet] habuerit 2. chenecruda 1; chrenechruda 2. ille 2. iactit 2. ‖ *l.* 19. sua fide] fidem 2. ‖ *l.* 20. postea] eum *add.* 2. quatuor mallus 2. si] sic 2.

LVIIII. *l.* 22. De allodis 2.

1. *l.* 23. mortuos fuerat 2. demiserit 2. superfuerit] fuerit 2. ipsi in 2.

2. *l.* 25. pater aut mater *om.* 2, *sed supra lineam verba* mater aut pater *posita sunt.* frater aut soror 2. habuerit] est demiserit 2, *sed postea his verbis deletis scripsit* remanserint. hereditatem 2.

3 *l.* 27. hereditatem 2.

4. *l.* 28. Si] vero *add.* 2.

5. *l.* 29. patris] soror *add.* 2. ‖ *l.* 30. hereditatem 2. veniunt] *ita* 2; vivunt 1.

6. *l.* 32. perteneant 2.

1) *Cf. Diez l. c. p.* 92 *s. v. 'catar'.*

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

LX. De eum qui se de parentilla tollere vult.

1. In mallo ante tunzinum aut centenarium ambulare debet et ibi IIII fustes alninos super caput suum frangere debet et illos in quattuor pecias[1] per quattuor angulus iactare debet et ibi dicere debet, quod se de iuramento vel hereditate vel de tota ratione eorum ibi tollat. Et sic postea si aliquis de suis parentibus aut moriatur aut occidatur, nulla ad illum nec hereditas nec conposi[ti]o pertineat. *Cf. A. B3. 4.*

2. Si vero ille aut occidatur aut moriatur, conpositio aut hereditas suis parentibus non pertinet, sed causa ad fisco pertineat aut[2] cui fiscus dare voluerit.

LXI. De carroenno.

1. Si quis alteri de manum desuper illum aliquid per virtutem tullerit vel rapuerit, rem in capitale restituat et insuper MCC, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur. *Cf. A. B2-4.*

2. Si quis hominem dormientem in furtum expoliaverit, malb. freomosido, sunt denarii IVM, qui faciunt solidos C, culpabilis iudicetur. *Cf. B2. 3.*

3. Si vero quicumque desuper hominem in tertia manu miserit et ei, quod se agnoscere dicit, per virtutem tullisse convincitur[3], malb. cruene, sunt denarii MCC, qui faciunt solidos XXX, culpabilis iudicetur. *Cf. B3.*

LXII. De conpositionibus homicidii.

1. Si cuiuscumque pater fuerit occisus, [medietatem conpositionis filii collegant; aliam] medietatem parentes, qui proximiores sunt, tam de patre quam et de matre, dividant. Quod si [de] una parte, seu paterna seu materna, nullus parens fuerit, portio illius in fisco collegatur aut[4] cui fiscus dare voluerit. *Cf. A. B3. 4.*

LXIII. De hominem in hoste occisum.

1. Si quis in hoste in companio[5] de compagnenses suos hominem occiderit, secundum quod in patria, si ipso occidisset, componere debuisset[6], in triplo conponat.

LXIIII. De chereburgium.

1. Si quis alterum chereburgium clamaverit, hoc est strioportio, aut qui eneum portare dicitur, ubi strias concinant, et non potuerit adprobare, MMD denarios, qui faciunt solidos LXII*ſ* culpabilis iudicetur. *Cf. A. B3. 4.*

LX. *l.* 1. eo 2.

1. *l.* 2. ante] autem ante 1. tunzinum] *ita* 2; tunzinem 1. quattuor fustes alininus 2 *l.* 3. capud 2. suum] in mallo ante tunzino aut centenarium *add.* 2. illum 2. angelos *corr.* angulos 2. *l.* 4. vel] et de 2. totam rationem illorum 2. ibi] *e con.;* sibi 1; *om.* 2. ‖ *l.* 5. sic 2; si 1. aliqui 2. nulla] *ita corr.;* nullum *codd.* ‖ *l.* 6. conpositio 2; conposio 1.

2. *l.* 7. illi 2. aut moriatur aut occidatur 2. ‖ *l.* 8. sed causa] *ita corr.;* causa sed *codd.* perteneat *supra lineam scriptum in* 2.

LXI. *l.* 9. De caroweno 2.

1. *l.* 10. desuper] super 2. illum] *ita* 2; illium 1. tulerit 2. *Verba* vel rapuerit *in codice* 2 *scripta, sed tunc deleta sunt.* ‖ *l.* 11. capitalem 2. culpabilis iudicetur] conponat 2.

3. *l.* 14. se] *ita* 2; si?1. ‖ *l.* 15. dicit] *ita* 2; dicitur 1. tollisse 2.

LXII. *l.* 17. De conpositionis homicidię 2. homicidiae 1.

1. *l.* 19. Si] quis *add. codd.* proximiores] *ita* 2; proximiora 1. et de] de 2. devidant 2. si] de 2. ‖ *l.* 21. voluerit dare 2.

LXIII. 1. *l.* 23. compagenses 1; conpaniones 2. ‖ *l.* 24. occisisset 2. triplum 2.

LXIIII. *l.* 25. De chereburgio 2.

1. *l.* 26. estrio portio 2. enio 2. ‖ *l.* 27. estrias 2. concinant] *ita* 2; conveniant 1. MMD denarios] *ita corr.;* sunt den. MMD *cod.*

1) *Cf. Diez l. c. p.* 243 *s. v. 'pezza'.* 2) *Cf. Lex Alamannorum* V, 2: illa hereditas . . in potestate regis sit, cui vult donet . . ., *v. supra LVI (p.* 159, *l.* 21*) et infra L II.* 3) *V. supra tit. VII, c.* 3. 4) *V. supra n.* 1. 5) *Cf. Diez l. c. p.* 106 *s. v. 'compagno'.* 6) *V. supra tit. XLI,* 1.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.

Cf. B 3. 4. 2. Si quis mulierem ingenuam striam aut meretricem [clamaverit][1], malb. faras, sicut superius[2] diximus, in triplo conponat.

3. Si stria hominem commederit[3] et ei fuerit adprobatum, malb. granderba, sunt denarii VIIIM, qui faciunt solidos CC, culpabilis iudicetur.

LXV. De caballo mortuo sine consilium domini sui decorticato.

Cf. A. B 4. 1. Si quis caballum alienum sine consilium domini sui excorticaverit et interrogatus fuerit confessus, caballo ipso in capitale restituat.

2. Si vero negaverit et ei fuerit adprobatum, malb. turnechroso, DC denarios, qui faciunt solidos XV, culpabilis iudicetur.

LXIIII. 2. *l.* 1. estriam 2. meretricem] clamaverit *add.* 2.

3. estriam 2.

LXV. *l.* 5. mortuum 2. decorticatum 2.

1. *l.* 6. consilio 2. decortegaverit 2. || *l.* 7. capite 2.

2. *l.* 9. iudicetur] excepto — delatura *add.* 2.

In codice 1. *sequuntur Pactus pro tenore pacis Childeberti I. et Chlotharii I. regum et Decretio Childeberti II. regis.*

1) *Cf. supra A* *LVIII,* 4; *B* , 3; *Edictus Rothari c.* 198: Si quis puellam aut mulierem liberam . . . fornecariam aut histrigam clamaverit . . . 2) *Id est in capite primo huius tituli; ergo CL VIIſ solidi solvendi sunt, v. etiam textus DE.* 3) *Cf. Edictus Rothari c.* 376 *et Karoli Magni Capitulare de partibus Saxoniae c.* 6; *MG. Capit. I, p.* 68, *nr.* 26.

Diese Ausgabe ist nicht veröffentlicht.
Die Edition wurde 1916 im Stadium der Druckfahnen aufgegeben.